

ART LIMES

KÉP-TÁR XXIV.

DÖMÖS, PILISMARÓT ÉS MŰVÉSZEI I.

2024.2

TATABÁNYA

TARTALOM – 2024.1 – I. RÉSZ

1. BEVEZETŐ

- 7 Wehner Tibor: Dömös, Pilismarót és művészei

2. A DÖMÖSI MŰVÉSZTELEP

- 9 Cecil: Őszi tárcsa Dömösről. A Budapesti Napló eredeti tárcája
- 11 Dömösi művésztelep van most napirenden
- 11 A dömösi művésztelep alakulása...
- 12 Kőrösy László: Dömösi honfoglalás
- 14 Új művésztelep épül...
- 14 Pastinszky Miklós: A 900 éves Dömös (részlet)
- 15 – ez –: Dömösi ihletésű alkotások. Kiállítási jegyzet
- 16 – csolnoki –: Értelmes csodák Dömösön
- 17 Kosztolányi Dezső: Rippl-Rónai és az írók (részlet)
- 18 Egy levél Dömösről

3. KISLEXIKON

- Dömösön született, Dömösön és Pilismaróton letelepedett,
a településekhez szorosan kötődő művészek:
- 19 Borbás Tibor (Kertész Tibor) szobrászművész
- 27 Éder Gyula festőművész
- 29 Erdélyi János György festőművész
- 31 Glatter Gyula festőművész

33	Kalló Viktor szobrászművész
40	Keményffy Jenő festőművész
41	Kernstok Károly (Kernstock Károly) festőművész
50	Konecsni György festő- és grafikusművész
54	Konyorcik János (Koniorczyk János) szobrászművész
60	Kosztolányi-Kann Gyula (Kann Gyula) festőművész
62	Krutsay Ferenc festőművész
63	Lasz gallner Oszkár festőművész
64	M. Szűcs Ilona (Martsa Istvánné, Martsáné Szűcs Ilona) szobrász- és festőművész
68	Márk Lajos (Louis Mark) festőművész
71	Martsa István szobrászművész
80	N. Surányi Mária (Novák Lajosné) festőművész
81	Novák Lajos festő- és grafikusművész
84	Pásztor János szobrászművész
90	Poll Hugó festőművész
92	Püspöky István festő- és grafikusművész
97	Szabó Vladimir festő- és grafikusművész
102	Udvary Géza festőművész
104	Várady Gyula festőművész
105	Vaszkó Erzsébet festőművész
109	Vertel József grafikusművész, bélyegtervező
113	Zemplényi Tivadar festőművész

4. PORTRÉGALÉRIA (B–K)

- 117 Borbás Dorka: Apánk
- 119 Kő Pál: Léda szeme
- 121 Arcok, kezek, aktrészletek. Borbás Tibor kiállítása Pilismaróton
- 122 Szatmári Gizella: Kiállítások Pilismaróton
- 123 Somogyi Gábor: Éder Gyula, az ember és a művész
- 127 Zsirkay János: Magyar művészek. Látogatás Éder Gyulánál
- 131 Pálos Imre: Erdélyi János György kiállítása
- 133 Gergely István: Vernisszázs előtt. Látogatás Glatter Gyula műtermében
- 135 Lyka Károly: Művészeti élet és irodalom. Glatter Gyula
- 139 Mészáros István: „Szobrász vagyok, teremtő munkás”. Pilismaróti beszélgetés Kalló Viktorral
- 142 Y(artin József): Nemzeti Szalon. Budapest, október 4. (részlet)
- 143 Lázár Béla: Keményffy Jenő (részlet)
- 145 Horváth Béla: Kernstok Károly Komárom megyében

T A R T A L O M – 2024.3 – II. RÉSZ

4. PORTRÉGALÉRIA (K–Z) – A 2024.2. SZÁM FOLYTATÁSA

Írások Konecsni Györgytől Zemplényi Tivadorig

5. KÉPGALÉRIA

Fotók, megnyitók, dokumentumok

6. BIBLIOGRÁFIA

Wehner Tibor: Dömös és Pilismarót művészeti irodalma

Dömös látképe. Keleti Gusztáv fametszete 1867-ből

Keleti Gusztáv rajza a maróti tájról

Wehner Tibor**DÖMÖS, PILISMARÓT ÉS MŰVÉSZEI**

A Duna folyása mentén Nyergesújfaluról – Pilismaróton át – Dömösre érkezünk az *Art Limes* Komárom-Esztergom vármegyei települések művészeti múltját feldolgozó, a lexikon és az antológia vizsgálati és prezentálási szempontjait egyszerre érvényesítő folyóirat-lapszámainak sorozatában. A vármegye városainak és községeinek művészeti történetét faggató, az adott településhez kötődő, kizárólagosan a lezárt életművekre koncentrálnak tatabányai, tatai, dorogi, esztergomi és nyergesújfalui áttekintést követően Dömös és Pilismarót, a két megkapó szépségű község művészeti krónikájának interpretálására vállalkozunk. E két kis Duna-menti község művészeti múltja korántsem törpül el a nagyobb, és a nagy múltú települések öröksége, művészeti tradíciói mellett: ritka gazdagságú XX. századi eseménytörténetet, szoros szálakkal ide kötődő alkotók hosszú-hosszú sorát kell számba vennünk a teljesnek korántsem minősíthető összkép megrajzolásához. Mert ha valóban teljes körűen szeretnénk áttekinteni a Dömöshöz és Pilismaróhoz életútjuk révén, valamint műveikkel kapcsolódó alkotók sorát, akkor többkötetes kiadvány közreadására kellene vállalkoznunk. Ennek az a magyarázata, hogy a festői szépségű településeken átutazó, mintegy véletlenszerűen megforduló művészeket is rabul ejtette a folyó menti táj, a varázslatos természeti környezet, s művek megalkotására inspirálta. De sokan voltak, akik nemcsak egy-egy röpke órára vagy néhány napra álltak itt meg, hanem hosszabb ideig is elidőztek, sőt voltak olyanok is, akik véglegesen letelepedtek a Duna fölé magasodó hegyek lábánál, az Európát átszelő folyó partjainál. Nem véletlen, hogy már az 1900-as évek kezdetén művésztelep-alapítási kezdeményezések zajlottak Dömösön: a hírlapi tudósítások Magyarország negyedik alkotótelepének létrehozásáról írtak, amely, ha nem is vált olyan meghatározó jelentőségűvé, mint a nagybányai, a szolnoki vagy a kecskeméti,

de amelynek utódintézménye még a második világháború utáni években is fogadta az egy-egy alkotóperiódusukban itt vendégeskedő-tevékenykedő képzőművészeket, s továbbfejlesztésével az ötvenes évek terveiben is foglalkoztak a művészetpolitikusok. Vagyis áttekintésünkben így három kategória művészeit kell számba vennünk: az egy-egy itt született, dömösi-pilismaróti származású művész mellett a Dömösön és Pilismaróton letelepedett, folyamatosan, hosszabb ideig e tájon dolgozókat, valamint az alkotótelepen egyszer-ször megforduló, vagy visszatérően itt tevékenykedő vendégeket. A Dömösön született, Dömösön és Pilismaróton letelepedett, a településekhez szorosan kötődő művészek sorában Borbás Tibor szobrászművész, Erdélyi János György festőművész, Glatter Gyula festőművész, Kalló Viktor szobrászművész, Konecsni György festő- és grafikusművész, Konyorcsik János szobrászművész, Krutsay Ferenc festőművész, M. Szűcs Ilona szobrász- és festőművész, Martsa István szobrászművész, N. Surányi Mária festőművész, Novák Lajos festő- és grafikusművész, Pásztor János szobrászművész, Püspöky István festő- és grafikusművész, Szabó Vladimir festő- és grafikusművész, Vaszkó Erzsébet festőművész és Vertel József grafikusművész, bélyegtervező munkásságát foglaljuk össze. Dömösön, az 1900-as évek elején, majd a dömösi művésztelepen 1906 és 1945 között időszakosan dolgozott művészek közül Éder Gyula festőművész, Keményffy Jenő festőművész, Kernstok Károly festőművész, Kosztolányi-Kann Gyula festőművész, Laszggallner Oszkár festőművész, Márk Lajos festőművész, Poll Hugó festőművész, Udvary Géza festőművész, Várady Gyula festőművész és Zemplényi Tivadar festőművész életművének összefoglalására vállalkozunk. Ezúttal eltekintünk a lazább szálakkal a Duna mente ezen festői szépségű tájához kötődő művészek közül Csohány Kálmán grafikusművész, Elekfy Jenő festőművész,

Kass János grafikusművész, Pap Gábor grafikusművész és Reich Károly grafikusművész munkálkodásának feldolgozásától, amiként csak néhány hivatkozásban bukkanhatnak fel az „átutazók” is, akik egy-egy művükkel, itt született műcsoportjukkal kapcsolódnak Dömöshöz vagy Pilismaróthoz: így példának okáért hivatkozhatunk Benkhardt Ágoston festőművészre, Berki Viola festőművészre, Demjén Zoltán festőművészre, Domanovszky Endre festőművészre, Fényes Adolf festőművészre, Feszty Árpád festőművészre, Hock Ferenc festőművészre, Heinrich Hummitsch festőművészre, Keleti Gusztáv festőművészre vagy Vidovszky Béla festőművészre. Körükben egy-egy korszak országosan és nemzetközi művészeti dimenziókban is jelentős alkotói, valamint kismesterek, szélesebb körben alig-alig ismert, s ma már szinte ismeretlen művészek sorakoznak. Egy-egy szobrász és grafikus mellett Dömös művészeti múltjában is a festőművészek domináltak: alkotásaik révén egy nagy műegyüttest felölelő, Dömöst és környékét, környezetét megjelenítő, illetve a településen megszületett alkotásokból felfűződő galériát rendezhetnénk be. És már-már határtalanán bővíthetnénk a képzeletbeli kiállítást azoknak az alkotóknak a munkáival, akik egy-egy tárlattal, vagy csoportos kiállításon vendégeskedtek a XX. század évtizedeiben, majd az ezredfordulót követően

a Dunakanyar e két településén. Dömös szülötte, Vertel József grafikusművész, az Európa-szerte elismert bélyegtervező művész az egyik, vele készült, Kovács Lajos író-helytörténész által 1990-ben lejegyzett beszélgetésben fogalmazta meg Dömös művészetre inspiráló voltát, jellemezte varázslatos szépségét: „Sokfelé jártam, de Dömöst a legszebb vidékek közé sorolom. Mint egy fantasztikus méretű székesegyház, olyan ez a hely a környékbeli hegycsúcsokkal, amelyek mint pillérek tartják a boltozatot és a csillagos eget. És a tündérkert a Vadálló-kövekkel, a Rám-szakadékkal, a dús erdőkkel, a csobogó patakokkal a csend és a nyugalom birodalma. A Duna-partot, a hajóállomás környékét Magyarország nyíltszíni közlekedési múzeumának nevezem. A folyamon a kajaktól a tengerjáró hajóig mozog minden. Szemben a fő vasútvonalon a személy-, teher-, gyorsvonatok; itt a 11-es, a túloldalon a 12-es műúton a közúti, felettünk a légiforgalom közlekedése, mozgása köti le figyelmünket. A községből kivezető turistautakon eljuthatunk a páratlan látványt nyújtó kilátókhoz. Ha én földrajztanár lennék, a Prédikálósziékre vinném először a gyerekeket, a sok-sok turistával együtt. Innen élő valóságában látja mindenki a 'térképet', mint óriási terasptalon a Dunakanyart, az ország legszebb panorámáinak egyikét.”

A Dunakanyar Dömösnél. Kishonti Pál fotója

Cecil**ŐSZI TÁRCA DÖMÖSRŐL****A BUDAPESTI NAPLÓ EREDETI TÁRCÁJA**

... Ebben az időben alkotásainak helyszínét is áthelyezte nagybátyja, Ujváry Ignác kisoroszi birtokáról Dömösre, amely lehetővé tette számára, hogy az idősebb, a műcsarnoki festészethez inkább hajló mesternek a befolyása alól kikerülve, a parasztok ábrázolásának új aspektusait kereshesse. Dömös az 1900-as évek elejének kis alkotótelepévé vált, ahol sok fiatal festő töltötte a nyarakat.

... Mi nyaralók egész kis kolónia vagyunk. Se plageunk, se korzónk, nem is igen ismerjük egymást. Aki Dömösre jön, azért jön, hogy egyedül legyen. Ez mindenkitől szentül respektált csendes meg egyezés. Az urak fehér vászonruhát hordanak és kék zubbonyt, amelyen tekintélyes számú festékfolt tündöklök. Ezek a dömösi festők, akik felfedezték a Dunapartnak ezt a csodás gyöngyét és valóságos magyar Barbisont csináltak belőle. Négyen vannak itt a legjavából, órák hosszat ott ülnek a szabad természetben plein airt dolgozni – tanulni. Mindannyian érett, komoly művészek: Kernstock Károly, Keményffy Jenő, Kann Gyula, Márk Lajos. Komoly hangzású nevek; elvitathatatlan tehetség mindenik – és mégis mily kicsinynek érzik magukat a természet nagy megnyilatkozásaival szemben, hogy megvakulnak az árnyék és világosság titkaitól ők, akik annyit hallgatják újra meg újra a természet nagy csendjének néma zúgását, – vetik vászonra a – Szépséget.

Ha látja az ember Kernstockot, a szőke daliát szkeptikus apercueivel, amikor hallja, mint gúnyol és nevet mindenben, nem képzelné, milyen ünnepléssé válik az esthajnalban, milyen megilletődött ájtatosan követi szemé a fáradt, hazatérő munkásokat. A női toalett legfinomabb finesseivel

környezi Márk Lajos a társaság legszebbjeit, – és Dömösön néha elmélázik ügyetlenül ballagó parasztleányok szétterpeszkedő, keményre vasalt szoknyái láttán.

Innen hozza Keményffy Jenő életképeinek bájos üdeségét, itt gyűjti össze évről-évre a munka szépségeit. Itt találja meg Kann Gyula finoman megrajzolt poetikus tájképeinek sujt-it.

... Otthon érzik magukat itten, a szépségnek és az igazságnak közvetlen közelében. Vissza is térnek évről-évre.

Itt nem zavarja meg az őszinte becsületes természetet a „szépítő egyesület” nyilvános kertek szépségflastromjával, itt csak – természet van – pusztá természet. Mert a parasztnak – az őszinte természet durva fiának munkája az, – természet, tiszta, őszinte természet. Az a sok takargató flastrom, amellyel az embert be akarják takarni a divatos fürdők hibáit – ritkán szépek. A természet hivatott papjai – a művészek jobb szeretik a szegény ember kék „lajbi”- ját, fehér vászon-gatyáját.

... Dömös pedig továbbá is marad az elrejtett ibolya, ha a turista-könyv oldalokon át regél is csodás szépségéről és a történet könyve per longum et latum mesél is Béla királyról és a bedőlt trónusáról.

Dömös marad, ami volt, a nyugodt, egyszerű falu, ahol olcsón és egyszerűen élünk – és ahol a legértékesebb jószág belső megnyugvásunk és derült kedélyünk, melyet itt mindig megtalálunk és egy időre meg is tartunk.

(Budapesti Napló 1902. szeptember 10.)

Krucsay Ferencz telep, Dömös, 1917 (Zempléni Múzeum)

Krucsay telep, Dömös, 1939 (Zempléni Múzeum)

DÖMÖSI MŰVÉSZTELEP VAN MOST NAPIRENDEN

Dömösi művésztelep van most napirenden. Megyénk legfestőibb községe, az első Árpád-házi királyok kedvelt tartózkodási helye, a remek visegrádi panorámával az ország egyik legszebb hegyvidékét egyesíti. A Dobogókő ma már a fővárosi közönség kedvelt kiránduló helye. Kiváló festőink között Dömösön tanyázott a magasra szárnyaló Feszty Árpád, művésznő feleségével, Jókai Rózával, Jókai Mór egyetlen leányával. Itt dolgozott a külföldi kiállításokon is kitüntetett Poll Hugó, továbbá az élénk szellemű Basch, az ügyes Faragó. Sőt itt rakott fészket magának Krutsay Ferenc festő, nejével, Rader Irmával, aki a fővárosban jó hírnevű zongora- és énektanárnő. Zemplényi Tivadar, a kiváló mester, már kiszemelte társaival azt a legkedvezőbb fekvésű telket, ahová az új művésztelep illik. Ez lesz a negyedik művésztelep hazánkban. Hiszen köztudomású, hogy tömredék tehetséges művészünk az élet mindennapi küzdelmeiben hanyatlak el. Vergődő képzőművészeink istápolására keletkezett tehát először a nagybányai, azután a szolnoki és nemrég a kecskeméti művésztelep. A színmagyar vidék eredetisége, a puszták változatos hangulata, a Kunság szépsége valóban új és hazai motívumokkal gazdagítja művészetünket és művészeink tárcáit. Mindegyik művésztelepnek külön jelleme van. Hogy milyen áldásos hatást gyakorolhat egy ilyen jól szervezett kolónia, azt a legújabbik, a kecskeméti művésztelep bizonyítja. Az újjáépülő Kecskemét építőművészeti, szobrászati díszes alkotásai, a homlokzati vagy mennyezeti festések mind a saját művésztelepük művészeitől erednek, akik szebbé teremtik az Alföld híres városát. A dömösi művészgyarmat még közelebb lesz Budapesthez, és így felvirágzásához a legszebb remények fűződnek.

(Esztergom és Vidéke 1913. október 19.)

A dömösi művésztelep – melyről már többször megemlékeztünk – megszerezte a Visegrád határán fekvő ún. Czibalmos-telkeket. Ez idő szerint kutatásnak a sziklátlan és így kedvező talajviszonyok között már húsz méternél mélyebben hatoltak a homokban a kútásók. Ez a kiadós kút mind a hat művészlakást ellátja vízzel. A művészeknek közös műtermük és kilátótornyuk lesz. Magyar művészek új telepe készül tehát az idén, amely negyedik művésztelep hazánkban. A művészek doyenje, Zemplényi Tivadar, a klasszikus festő. Pásztor János, a híres fiatal szobrász szintén nevezetessége az új fészkeknek. A kiválóbb tagok közé tartozik Lasz gallner Oszkár műegyetemi tanár és festő, Prielle Kornélia, a Nemzeti Színház halhatatlan nevű művésznőjének leánya és még két derék új óriás. Dömös községe új utat készít az új művésztelep számára, mely egyenesen a Dunaparttal köti össze. Az új művésztelep valóban minden kedvezményt megérdemel.

(Esztergom és Vidéke 1914. január 8.)

A dömösi művésztelep alakulása szerint a negyedik lesz hazánkban. De egyiknek sincs olyan kedvező helyzete, mint a remek kilátású dömösinek a főváros közelében. Egyelőre négy villa épül. A kőművesek és iparosok nagymarosiak. A kiváló művészek tehát – honfoglalásuk után – most már családi fészket raknak a legszebb kilátóhelyen.

(Esztergom és Vidéke 1914. június 28.)

Kőrösy László

DÖMÖSI HONFOGLALÁS

Árpád apánktól tanultuk, hogy csak az új honfoglalással hódíthatunk magunknak otthont saját hazánkban. Ez az eszme lelkesített néhány hontalan, de harcias szellemű magyar művészt arra, hogy a főváros közelében a regényes dömösi panorámában új honfoglalásra készüljön. A lelkes és bátor csapat meg is jelent Dömösön és hadiszemlét tartott. Csakhamar észrevették azonban sasszeműekkel, hogy a csatatér csakis Dömös és Visegrád határán lehet legkedvezőbb. Innen nyílik ugyanis az a fejedelmi kilátás, melyben Nagy Lajos, Hunyadi Mátyás, sőt Ferenc József királyunk is gyönyörködött. Ez a terrénum való tehát az újabb művészet vajdájának. Itt teremt a fantázia csodálatos ihletet az erdős hegyek közt kelő nap áldott verőfényében. Itt boldogul a főváros rideg falai közt vergődő szabad művészszellem saját szabad otthonában. És így csakhamar kiszemelték és elfoglalták hazánk negyedik művésztelepének Dömöst, az Árpád-kori tősgyökeres magyar falut. Ezt a nevezetes dömösi honfoglalást örökölte meg Éder Gyula kitűnő karikatúristánk. Nem konvencionális epikus páthosszal, hanem vérbeli kedélyes művészi humorral dolgozott. Dömösi honfoglaló diadalmas csapatát két érdekes

jelenetben tünteti fel a művész. Az első képen, a nevezetes 1913. október 15-én a honfoglaló szakasz fölvonulása látható, hadisorban. Laszggallner Oszkár festőművész és műegyetemi tanár a szakaszvezető, talán azért, mert mindentudó képességekkel van bőségesen megáldva. Mellette ballag a vidám Várady Gyula, aki szintén ügyes képíró, nem ügyetlen műegyetemi tanár. Legnagyobb tért foglal el a terjedelmes Udvary Géza, a jókedvű triumvirátusban ugyanaz a testvér: jó festő és jó műegyetemi tanár. A negyedik jellegzetes alak Pásztor János, a jeles szobrász, némi háziúri flegmával. Az ötödik, aki feltűnően hasonlít Justh Gyulára, maga Éder Gyula, aki nem kíméli sem a füstöt sem a tréfát önmagára sem. A második képen Várady Gyula áll a honfoglaló csapat élén, mint a honalapítás mérnöke. Előtte pihen, valóban megérdemelt babérait, meghódított talaján a humorista Éder Gyula jóleső otthoniassággal. Laszggallner Oszkár szintén műszaki szemlét végez. Előtte telepedett meg a kiadós szellemű és arányú Udvary Géza, szintén otthoniasan, mint aki jól végezte dolgát, mögötte lebzsel rettentő kardjával egy nyájas cimbor, a honfoglalás Anonymusa. A remek háttérben

Krucsai telep, Dömös, 1927

mereng a Dunaparton, a Cserhátal társalogva, a tündérszép vidék meghódolt imádója, Pásztor János kedves művésznünk. Hat fészek és egy közös tanya készül. A hat kedves villának nyájas kertje és kellemes kényelme lesz.

A tanya pedig, a viruló művész-gyarmaton domináló közös műterem. A megszerzett telkeken most ássák a nagy kutat. A magaslaton eddig már húsz méter mélyre bányászódik a kútásó. A dömösi kedves

új otthonban fog tanyázni Zemplényi Tivadar jóhírű festőnk és özv. Viszolai Kőváry Zoltánné festőnk, Prielle Kornélia unokája is. Kettőn lesznek egyenlőre a dömösi művésztelep vezeterei. Létszámuk azonban gyarapodni fog Bartos Rudolf budapesti igazgatótanító festővel, aki szintén külön fészket rak magának továbbá Glatter Gyulával, aki már többször tartózkodott Dömösön és Krutsay Ferencsel.

Érdekes Ujság 1914. február 8.)

Kruttsay Ferenc egykori háza-művésztelepe
(1959-től Novák Lajos festőművészé) és az emléktábla

Új művésztelep épül a dömösi kastélyban a festőművészek részére a Terhivatal által kiutalt 50.000 forintból. Helyreállítják a miskolci művésztelepet is.

(Szabad Nép 1948. szeptember 22.)

* * *

Dömös 1906 óta Kruttsay Ferenc festőművész itteni letelepedésével művésztelep is lett. Ő volt az első művész, aki itt rakott fészket magának. E táj ihlette meg azután a magának ugyancsak lakóhelyet teremtett Glatter Gyulát, majd az évenként haláláig, 1931-ig idelátogató neves pasztellművész Poll Hugót. Külön ki kell emelnünk a magának itt műtermet építő Pásztor János szobrászművészt, akinek legnevesebb alkotása a budapesti

Kossuth Lajos téren a Parlament előtt áll II. Rákóczi Ferenc bronzba öntött lovas szobra. Pásztor János itteni „műhelyét” azután éveken keresztül Konecsni György kétszeres Kossuth-díjas művésznk örökölte.

(Pastinszky Miklós: A 900 éves Dömös.
Dunakanyar 1979(2)12-17)

— ez —

DÖMÖSI IHLETÉSŰ ALKOTÁSOK

KIÁLLÍTÁSI JEGYZET

Dömösön az új klubkönyvtár megnyitásával ideális körülmények teremtődtek a kulturális munkára, a művelődési tevékenységre. Élnék is ezzel a lehetőséggel a község vezetői, az itt élő művészek. Az úgynevezett galériában már eddig is több sikeres kiállítást rendeztek. Ezek közül is kiemelkedett a Dömösön élő képzőművészek tárlata és Pastinszky Miklós gyűjteményének bemutatója. Pastinszky Miklós a galériának ajándékozta az itt élt és alkotott festőművészt, Krutsay Ferenc Dömöst megörökítő hat festményét, ezzel mintegy megteremtve a galéria kiállításának alapját.

Egy éve egymást követik a kiállítások a dömösi galériában. A képzőművészeti világhét alkalmából a Dömösön élő és a községhez kötődő képzőművészek alkotásaiból nyílt itt kiállítás. Ez a tárlat kiemelkedik az eddigiek sorából. Elsősorban az anyag változatosságával, a művészi sokszínűséggel. Igyekeztek bemutatni minden Dömösön élő és a községhez valamiképpen kötődő képzőművészt. A kisgaléria belső termében a már nem élő művészek alkotásait láthatjuk: az említett Krutsay-festményeket, N. Surányi Mária lehetetfinom, cizellált grafikáit. Gyakran látogatott ide pihenni, alkotni Konecsni György. A kiállításon az olyan ismert képei szerepelnek, mint a *Partizánok*, az *Árvíz*, *Őnarckép*, s egy grafikája: *Illusztráció a magyar nyelvtörténethez*. Kiemelkedő darabja a kiállításnak Domanovszky Endre kompozíciója és csendélete. A kiállítás rendezői arra törekedtek, hogy lehetőleg minden Dömöshöz kötődő képzőművészt felsorakoztassanak. Ez sikerült is. Viszont így helyszűke miatt egy-egy művész csak két-három alkotásával lehet jelen. Természetesen nem új műveket látunk a dömösi

galériában – illetve nem elsősorban új alkotásokat –, hanem ismert mesterek ismert műveit. Így például Martsa István *Mózes* című kisméretű bronzszobra (az előcsarnokban) se új, mégis hatásos, élményt nyújtó darabja a kiállításnak. Sajnáljuk, hogy csak ezzel az egy alkotással szerepel...

A nagy teremben kapott még helyet Glatter Gyula *Táj és Állatok szabadban* című hangulatos, realista fogantatású olajképe, Elekfy Jenő *Őszi szél* című műve, Poll Hugó *Nő ertyóvel* és Vidovszky Béla *Virágok* című alkotása. Változatossá, gazdagabbá teszik az anyagot Pásztor János ugyancsak ismert szobrai: a *Léthe vize*, a *Vízfordó lány*, *Rákóczi Ferenc* és *Munkácsy Mihály* portréja.

Az üvegfalú előcsarnokban az új művek, a ma is Dömösön élő-alkotó művészek friss munkái láthatók. Vertel Andrea történelmi ihletésű fali kerámiaképei kellemes benyomást keltenek. A frissesség, üdeség lelket bolygató erejével hatnak Novák Lajos dömösi tájat megörökítő gyönyörű grafikái: *Dömös ősszel*, *Dömös télen*, a *Dunakanyar* és *Horgász* című képei. M. Szűcs Ilona, Vertel József Dömöst megörökítő szín- és harmóniagazdag képei, Vertel Beatrix plakáttervei egészítik ki a kisgaléria anyagát. Püspöky István absztrakt olajképei tehetséges művészre vallanak.

Amint a fentiekből is kiderül, nagyon gazdag stílusban, művészi megformálásban is változatos kiállításban gyönyörködhetnek a képzőművészeti világhét idején – s utána is – a község lakói, az itt pihenő, a községbe látogatott turisták. Dömös a Dunakanyar gyöngyszeme, s ez lesz most már a művészeti életben is...

(*Dolgozók Lapja* 1977. október 7.)

— *csolnoki* —

ÉRTELMES CSODÁK DÖMÖSÖN

Dömösi oszlopfő a XII. századból

Soha nem látott érdeklődés előzte meg Dömösön a helyben élő képzőművészek kiállítását. A tárlatot megnyitó Kaposi Endre, az Esztergomi Tanítóképző Főiskola főigazgatója értelmes csodának nevezte az országos hírt, elismert Dömösi Galéria falán látható alkotásokat.

Dömösön élt, alkotott Kelety Gusztáv, Pásztor János, Kernstok Károly. A mai dömösi művészek folytatói e nemes hagyományoknak: Szabó Vladimir szubjektív lírától fűtött képeinek, Vertel József grafikusművész bámulatosan precíz bélyegtervezésének további párjai

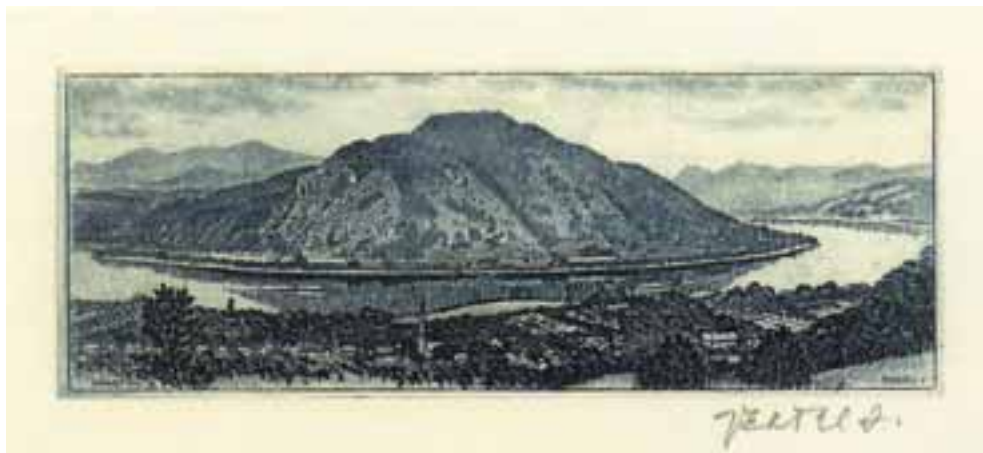
vannak. Novák Lajos festőművész színeinek harmóniája letisztult, nemcsak az iskolázottsága miatt „kitanult” – az élet felhalmozta tapasztalatok summája is boldoggá teszi Novák képeit.

Vertel Beatrix fiatal grafikusművész. Meseillusztrációi elbájoló rajzok. Harsogó színei a gyermek számára kapaszkodók az írott szöveg megértéséhez. Püspöky István grafikusművész a csapongó (talán szeretlen) hangulatokat érzi és vissza is adja képein.

Martsa István szobrászművész sajnos nincs már közöttünk. Férfias, kemény vonalú munkái emlékeztetnek. M. Szűcs Ilona érmei – és akvarelljei – nemcsak a szó konkrét értelmében színesekek. Láthatóan szándékosan pórázra fogott dinamizmusa egyénivé teszi ezeket az alkotásokat. N. Surányi Mária rézkarcai az ősi művészeti ág új formai jegyeit őrzik oly módon, hogy egyben korunk grafikai kompozíciós világában otthonosan mozognak.

Hangulatos, szép a dömösi tárlat. Az őszebe készülő Pilis ruhaváltásának csodálata közben szívesen időztünk a Dömösi Galéria képei, szobrai között is.

(*Dolgozók Lapja* 1987. augusztus 26.)

Vertel József: Dömös, 1971?

Kosztolányi Dezső

RIPPL-RÓNAI ÉS AZ ÍRÓK

(RÉSZLET)

Az írók, kik ezen a kiállításon szerepelnek, külön érdekelnek, mert képeik keletkezéséről tudok egyet-mást. ... Nyáron Babits Mihállyal találkoztam a dömösi papkertben, hol a magas fűben, szilvafák alatt már hajnalban kopogott szorgalmas írógépe. Feltűnően nagy volt a haja, s azt tanácsoltam, kissé nyírassa le. Ő rázta fejét. Nem szabad, panasolta, nem lehet, megtiltotta valaki. Az orvos? Nem. A költő? Az sem. Kicsoda? A mester, ki pingálni kezdte. Két hónapig láttam aztán, amint viseli, rendeltre, meleg és zilált, természetes parókáját, melyet ősz elején el is vitt a művésznek. Becsületesen sáfárkodott. Egyetlen hajaszála sem hiányzott. Mégis valami baj történt. Ő, ki betegesen ült le a géphez, közben a vidéki nyugalomban megedződött, lesült. Orvosa nagyon meg volt vele elégedve. De a festő nem. Az kétségbeesetten látta, hogy arcáról eltűnt a gyönyörű naspolyaszín, szemgödreiből az érdekes rozsdazöld árnyék, s meggyógyult, ami egy modelltől legalábbis tapintatlanság. Sokáig kellett dolgoznia a piktornak, míg a képet is valahogy kigyógyította.

(*Színházi Élet* 1923. október 28.)

Babits Mihály 1923 júliusában Dömösön, a katolikus plébánia kertjében gépeli a *Kárvavár* című regényének utolsó oldalait. (Török Sophie felvétele. Eredetije az OSZK kézirattárának tulajdonában)

EGY LEVÉL DÖMÖSRŐL

3241. BABITS és BABITS Mihályné TANNER Ilona – BABITS Mihályné KELEMEN Auróranak
[Dömös, 1923. júl. 15. előtt]

Kedves Anyika!

Gizellatelepről, ahol a múlt hónapban nyaraltunk, félórányra itt Dömösön vettünk lakást a plébánosnál, nagyon szép békés hely, már 2-2 kilót híztunk is. Így szekszárdi utazásunk valószínűleg őszre marad. Anyikáék hogy vannak? Angyust és Pistát csókolom Anyikának és Nennének kezeit csókolja Ilonka

Dolgoznom kell s itt jól tudok, azért maradunk még itt. (De lehet hogy csak aug. 1-ig.) Kezeitet csókolja szerető fiad
Mihály

Ez a ház; nagy kertje van a Dunára. Sokat evezünk. A hely nagyon szép; sokkal szebb, mint a levelezőlappból gondolni lehetne.

[Címzés:]

Nagys. Özv. Babits Mihályné urnőnek

Szekszárd, László u. 1272. Tolna m.

Babits, Dömös, Plébánia

(Babits Mihály levelezése 1921–1923. Sajtó alá rendezte Szőke Mária. Bp., Argumentum Kiadó, 2014.)

Kosztolányi Dezső, Kosztolányi Ádám, Babits Mihály, Bodor Aladár, 1923. július, Dömös

BORBÁS TIBOR (KERTÉSZ TIBOR)
SZOBRÁSZMŰVÉSZ

(Budapest, 1942. szeptember 29. – Mezőtúr, 1995. július 24.)

1956 és 1960 között a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban tanult, majd 1960 és 1965 között a Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. Mestere Somogyi József, Pátzay Pál és Szabó Iván volt.

Budapesten élt, az 1970-es években Pilismaróton épített házat. 1963 óta volt kiállító művész.

1965 és 1978 között a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnázium, majd Szakközépiskola tanára volt. 1982-től haláláig a Mezőtúri Művésztelep kurátora volt. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége (1966-tól) és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, majd a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete (1965-től) tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

1976 VIII. Balatoni Tárlat, Egy József-díj, Keszthely

1979 II. Arcok és Sorsok Portrébiennálé, ezüstdiploma, Hatvan

1980 Munkácsy-díj

1980 10. Salgótarjáni Tavasz Tárlat nagydíja, Salgótarján

1983 Babits Mihály születésének 100. évfordulójára kiírt pályázat, a Petőfi Irodalmi Múzeum díja

1983 Művelődési Minisztérium nívódíja

1985 Aranydiploma-díj

1985 Mezőtúri Művésztelep díja

1986 XVI. Salgótarjáni Szabadtéri Szoborkiállítás, a Szakszervezetek Nógrád Megyei Tanácsának díja, Salgótarján

1988 Mezőtúri Művésztelep díja

Magyar Művészetért-díj

Szimpozionok, művésztelepek:

1982–1995 Mezőtúri Művésztelep, Mezőtúr

Egyéni kiállítások:

1965 Budapest, Eötvös Kollégium

1967 Budapest, Műszaki Egyetem Kollégium (Péterfy Lászlóval)

1968 Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum (Gacs Gáborral)

1969 Budapest, Eötvös Kollégium

1973 Budapest, Műcsarnok (A TV Galériája)

1973 Tatabánya, Népház

1973 Dunaújváros, Uitz Terem

1973 Szeged, Móra Ferenc Múzeum

1974 Tata, Komárom Megyei Művelődési Központ, Szoborkert

1974 Oroszlány, Művelődési Központ

1974 Budapest, Dózsa György Művelődési Ház

1974 Komárom, Művelődési Ház

1974 Balassagyarmat, Horváth Endre Galéria

1975 Nyíregyháza, Városi Galéria

- 1975 Mosonmagyaróvár, Hansági Múzeum *Művek közgyűjteményekben:*
 1975 Székesfehérvár, Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár Balassagyarmat, Városi Képtár
 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
 1976 Budapest, Stúdió Galéria Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum
 1976 Veszprém, Dimitrov Művelődési Központ Budapest, Postamúzeum
 (Birkás Istvánnal) Mezőtúr, Mezőtúri Művésztelep Gyűjteménye
 1976 Székesfehérvár, Építők Pintér Károly Művelődési Ház Pécs, Janus Pannonius Múzeum
 Siklós, Helytörténeti Múzeum
 1976 Várpalota, Művelődési Ház Szeged, Móra Ferenc Múzeum
 1976 Balatonfüred, Galéria
 1976 Keszthely, Művelődési Ház *Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:*
 1976 Ajka, Művelődési Központ
 1977 Budapest, Zichy-kastély
 1978 Zebegény, Könyvtár
 1979 Dömös, Dömösi Galéria
 1979 Balassagyarmat, Palóc Múzeum
 1979 Debrecen, DOTE Galéria
 1979 Püspökladány, Művelődési Ház
 1980 Budapest, Vas utcai szabadtéri tárlat
 1980 Pilismarót, Községi Tanács, tanácsterem
 1980 Hatvan, Hatvani Galéria
 1980 Budapest, Hotel Thermál
 1981 Budapest, Hazai Fésüsfonó Gaál Imre Galériája
 1982 Csongrád, Kossuth Művelődési Központ (Morvay Lászlóval)
 1983 Budapest, SZMT Oktatási és Művelődési Intézmény
 1983 Budapest, Belügyminisztérium Művelődési Háza
 1985 Ibrány, Hámán Kató Művelődési Ház
 1986 Budapest, Fésüsfonó Művelődési Ház
 1987 Pilismarót, Községi Tanács
 1989 Brüsszel (Belgium), Carmen Galerie
- Emlékkiállítások:*
 1995 Budapest, Tamás Galéria
 1997 Hatvan, Hatvani Galéria
 1997 Budapest, Hadtörténeti Múzeum
 1997 Mezőtúr
 2002 Budapest, Vigadó Galéria
 2004 Tihany, Bencés Apátság Kötára (Borbás Márton, Borbás Dorka, Lukácsi László műveivel)
 2005 Üveg és bronz, Budapest, Klebelsberg Kultúrkúria (Borbás Dorkával, Borbás Mártonnal és Lukácsi Lászlóval)
 2005 Mezőtúr, Zsinagóga
- 1969 Edelény, Dankó Pista út 80., TBC Gyógyintézet, *Kuporgó* – bronz (2003-ban a kórház területén belül áthelyezve)
 1971 Balassagyarmat, Deák Ferenc utca 17, Balassi Bálint Gimnázium, *Balassi Bálint* – mésző dombormű (2000-ben a gimnáziumon belül áthelyezve az előkertből a belső udvarba)
 1972 Budapest IX., FTC, *dekoratív burkolat* – betonöntvény
 1972 Kecskemét, *Kodály Zoltán* – bronz
 1973 Dunaújváros, Vasmű út, Uitz Terem, *Uitz Béla-emléktábla* – bronz dombormű
 1973 Szalmatercs, Kossuth utca 54., Művelődési Ház, *Szarvas* – bronz (2007-ben eltűnt, sorsa ismeretlen)
 1974 Szeged, Benczúr Gyula utca 29., Petőfitelepi Általános Iskola, *Petőfi Sándor-emléktábla* – mésző, bronz dombormű
 1974 Tata, Tópart utca, Cifra malom, *Öreg halász* – mésző
 1975 Balassagyarmat, Művelődési Ház, *Szabó Lőrinc* – bronz
 1976 Komárom, Szabadság tér, Petőfi Sándor Általános Iskola, *Petőfi Sándor-emléktábla* – bronz dombormű
 1977 Balassagyarmat, Palóc liget, *Petőfi Sándor* – bronz
 1977 Dunaújváros, Építők útja, *Ady Lédával* – bronz
 1978 Debrecen, Apafi utca 16–26., Váci Kollégium parkja, *Diák (Debreceni diák)* – bronz (2020-ban az eredeti felállítási helyen lebontva, 2021-ben újraállítva Budai Ézsiás utca 8/a., Baross Gábor Középiskola)

- 1978 Leninváros (Tiszaújváros), Rózsa út 10., Brassai Sámuel Szakközépiskola és Szakmunkásképző (ma Eötvös József Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium), Zerge – bronz
- 1978 Baja, Telcs Ede utca 12., Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ, *Ady Endre* – bronz dombormű
- 1978 Nyíregyháza, *Krúdy Gyula* – bronz
- 1978 Balatonfüred, Iskola utca 2., Bem József Általános Iskola, *Kodály Zoltán* – bronz
- 1979 Budapest XI., Kosztolányi Dezső tér, *Kosztolányi Dezső* – mészkő, bronz
- 1980 Kecskemét, *Kun Béla* – bronz
- 1981 Bazsi, Temető, *Simon István-síremlék* – bronz dombormű
- 1982 Nyíregyháza, Szent István utca 17–19., Kossuth Lajos Gimnázium, *Kossuth Lajos* – bronz
- 1982 Százhalombatta, *Munkás* – gipsz
- 1983 Ibrány, Árpád utca, *Földosztás-emlékmű (Földosztók)* – mészkő
- 1983 Budapest XII., Jagelló út 1–3., Gesztenyés kert, Budapest Kongresszusi Központ, *Művészetek* – bronz dombormű
- 1983 Dunapataj, Vasút utca 19–21., Kodály Zoltán Művelődési Ház, *Kodály Zoltán* – bronz
- 1983 Baja, Szent Imre tér, III. Béla Gimnázium, *Babits Mihály* – márvány, bronz dombormű
- 1983 Esztergom, Petőfi utca–Honvéd utca, *Babits Mihály* – bronz (eltűnése után 2008-ban újraállítva a Fő téren)
- 1983 Szeged-Tápé, Felső Tisza part 25., Széchenyi István Gimnázium, *Széchenyi István* – mészkő, bronz (2012-ben áthelyezve a Budai Nagy Antal utca 134. tanműhely előkertjébe)
- 1983 Siklós, *Vajda János* – bronz dombormű (sorsa ismeretlen)
- 1984 New York (Amerikai Egyesült Államok), Columbia Egyetem, *Bartók Béla* – bronz
- 1985 Hatvan, Szocialista Brigádok tere, *Radnóti Miklós* – bronz, mészkő
- 1985 Budapest V., Váci utca, Pénzügyi Központ, *zászlótartó figura* – bronz
- 1985 Pilismarót, Rákóczi Ferenc utca 8., Dobozy Mihály Művelődési Ház, *II. Rákóczi Ferenc- emléktábla* (Konyorcsik Jánossal) – festett terrakotta dombormű
- 1986 Nyíregyháza, Zrínyi Ilona utca, *Füredőzködésút (Három grácia)* – bronz
- 1986 Harkány, Zsigmondi sétány, Arborétum, *Kanizsai Dorottya* – mészkő
- 1986 Csongrád, Hunyadi tér 9–11., Ifjúsági Ház, *Radnóti Miklós* – bronz
- 1986 Balatonfüred, Gyógy tér 1., Füredi Panteon, *Pilinszky János-emléktábla* – márvány, bronz dombormű
- 1986 Mezőtúr, Kossuth Lajos tér 9., *Pétery Károly- emléktábla* – mészkő, bronz dombormű
- 1987 Csongrád, Felszabadulás út, Platán Étterem parkja, *Tisza* – mészkő
- 1987 Pincehely, Kossuth Lajos utca, Egyházi temető, *Katona (III. világháborús emlékmű)* – bronz
- 1987 Taliándörögd, *Csillagnézők* – bronz
- 1987 Sáropatak, Rákóczi út 1., II. Rákóczi Ferenc Gimnázium, *dr. Urbán Barnabás* – bronz
- 1987 Genf (Svájc), *Puskás Tivadar* – bronz
- 1987 Szombathely, MNB-fiók, *reklámfelirat* – réz
- 1987 Pincehely, *Az I. világháború áldozatainak emlékműve* – mészkő, bronz
- 1987 Balatonfüred, Bajcsy-Zsilinszky utca 30., Ferencsik János Zeneiskola, *Ferencsik János- emléktábla* – márvány, bronz dombormű (1991-ben áthelyezve az Ady Endre utca 13-ba)
- 1988 Bamberg (Német Szövetségi Köztársaság), *Vámbéry Ármín* – bronz dombormű
- 1989 Ibrány, Bem apó utca, Köztető, *A II. világháború áldozatainak emlékműve* – bronz, mészkő
- 1989 Ozora, Szabadság tér 14., *A II. világháború áldozatainak emlékműve* – bronz, mészkő
- 1989 Beregszász, Hősök tere, *Illyés Gyula* – bronz
- 1989 Miskolc, Erzsébet tér 1–5., MTA Miskolci Akadémiai Bizottság-székház, *Mikszáth Kálmán* – bronz
- 1989 Mezőtúr, Rákóczi utca 43., Csabai Wagner József-lakóház, *Csabai Wagner József- emléktábla* – mészkő, bronz dombormű
- 1989 Ugod, *A II. világháború áldozatainak emlékműve* – bronz (sorsa ismeretlen)

- 1989 Gádoros, Fő utca 43., *A II. világháború áldozatainak emlékműve* – márvány, bronz
- 1990 Várpalota, Felszabadulás út, Jó Szerencsét Művelődési Központ, *Krúdy Gyula* – bronz
- 1990 Balatonfüred, Noszlopy Gáspár utca 2., Eötvös Loránd Általános Iskola, *Eötvös Loránd* – bronz
- 1990 Balatonfüred, Gyógy tér 1., Füredi Panteon, *Németh László-emléktábla* – márvány, bronz dombormű
- 1990 Kaposvár, Engels utca, Somogy Megyei Tanács, *Széchenyi István* – bronz
- 1990 Tamási, Szabadság utca 52., Városi Könyvtár, *A II. világháború áldozatainak emlékműve* – bronz, mészkö (2014-ben áthelyezve a Hősök kertjébe)
- 1991 Mezőtúr, Kossuth tér, *A II. világháború áldozatainak emlékműve* (Balogh Gézával, E. Lakatos Arankával és Györfi Sándorral) – bronz, mészkö, vörösréz, üveg
- 1991 Hőgyész, Fő utca 1., Római katolikus templom kertje, *A II. világháború áldozatainak emlékműve* – bronz, mészkö
- 1992 Balatonfüred, *Péteri Károly* – bronz dombormű
- 1992 Balatonfüred, Gyógy tér 1., Füredi Panteon, *Zákonyi Ferenc-emléktábla* – márvány, bronz dombormű
- 1992 Salgótarján, *Kígyós nő-kútplasztika* – bronz
- 1993 Budapest, Puskás Tivadar Híradástechnikai Szakközépiskola, *Puskás Tivadar* – bronz
- 1994 Nagykálló, Szabadság tér, *Kállai kettős* – mészkö, bronz
- 1994 Szolnok, Mátyás király út 20., Mátyás király Általános Iskola, *Mathias Rex* – bronz, mészkö
- 1994 Mezőtúr, Kossuth Lajos utca, *Kossuth Lajos* – bronz
- 1994 Békéscsaba, Nagy Imre tér, *Nagy Imre* – bronz
- 1995 Balatonfüred, Ady Endre utca, *Kölcsey Ferenc* – bronz
- 1999 Nagyszőlős, Perényi Zsigmond Középiskola, *Bartók Béla* – bronz
- 2003 Budapest II., Adyiliget, Szabadság tér, *Niké* – mészkö
- 2004 Szombathely, Március 15 tér 2., Vas Megyei Állami Közútkezelő Kht., *Gróf Széchenyi István-emléktábla* – márvány, bronz dombormű (másodlagos elhelyezés: eredetileg a Hitelbank irodájában)
- 2013 Sepsiszentgyörgy, Horgász utca 41., Puskás Tivadar Gépgyártóipari Szakközépiskola, *Puskás Tivadar* – bronz
- 2013 Budapest XI., Budaörsi út 49–53., Petőfi Laktanya, *Puskás Tivadar* – bronz
- Budapest VIII., Fiumei úti temető, *~síremlék*
- Budapest, *Radnóti Miklós* – Vésztő, Kossuth Lajos utca 43–47., Sinka István Művelődési Központ, *Bartók Béla* – bronz (eredetileg a város könyvtárában)

Bibliográfia:

- 1967 Péterffy András: Két fiatal művész tárlatán. *Egyetemi Lapok* 1967. november 2.
- 1968 Bérczy Pálné: Képzőművészeti Symposium Siklós 1968. *Művészet* 1968(10)33–34.
- 1968 Dömötör János: Grafika és szobor. *Csongrád Megyei Hírlap* 1968. augusztus 25.
- 1971 Erdős István: Balassi és Júliája. *Nógrád Megyei Hírlap* 1971. október 20.
- 1971 Nagy Rezső, Valló Zsuzsa, Versényi Judit: A Balassi-stéle. *Nógrád* 1971. december 3.
- 1973 Gábor Eszter: Bevezető. – *szobrászművész kiállítása*. Budapest, Műcsarnok. (Katalógus)
- 1973 Bojár Iván: – kiállítása. *Magyar Hírlap* 1973. május 23.
- 1973 Vadas József: Smink nélkül. *Élet és Irodalom* 1973. június 2.
- 1973 h.: – szobrai a Műcsarnok Kamaratermében. *Magyar Nemzet* 1973. június 6.
- 1973 Losonci Miklós: Részletek a világ önarcképéből. *Pest Megyei Hírlap* 1973. június 12.
- 1973 – Műcsarnokban rendezett kiállításának anyagából. *Somogyi Néplap* 1973. július 1.
- 1973 Pálfalvi János: Dózsa, szobrok, ámulat. – *szobrászművész kiállítása*. *Dunaújvárosi Hírlap* 1973. július 20.
- 1974 – *szobrászművész kiállítása*. Tata, Komárom Megyei Művelődési Központ, Szoborkert. (Katalógus)

- 1974 -j-: - szobrai. *Dolgozók Lapja* 1974. április 8.
- 1974 T. L.: Két költő-szobor Szegeden. *Délmagyarország* 1974. április 14.
- 1974 (j. j.): Kiállítási körkép. Id. Szabó István – E. Szabó Margit – -. *Dolgozók Lapja* 1974. szeptember 10.
- 1975 - kiállítása. *Magyar Hírlap* 1975. november 16.
- 1975 Koloszár Gábor: Gondolatok - szobrairól. Mosonmagyaróvári bemutatkozás... *Kisalföld* 1975. november 25.
- 1975 Koloszár Gábor: Mosonmagyaróvári bemutatkozás. Gondolatok - szobrairól. *Magyar Ifjúság* 1975. december 19.
- 1976 - szobrászművész kiállítása. Budapest, Stúdió Galéria. (Katalógus)
- 1976 *Kritikák és képek. Válogatás a magyar képzőművészet dokumentumaiból 1945-1975.* Budapest, Corvina Kiadó. 303.
- 1976 P. Szűcs Julianna: Nosztalgia a nosztalgia után. - kiállítása a Stúdió Galériában. *Népszabadság* 1976. január 30.
- 1976 (harangozó): - tárlata. Ady és Léda konflisban. *Esti Hírlap* 1976. február 2.
- 1976 Vadas József: Formáról formára. *Élet és Irodalom* 1976. február 14.
- 1976 -szobrok, Birkás-festmények. *Napló (Veszprém)* 1976. május 8.
- 1976 Megnyílt a VIII. Balatoni Nyári Tárlat. Egydíjas: - szobrászművész. *Napló (Veszprém)* 1976. július 18.
- 1976 Raffai István: Az Egy-díjas. - szobrászművész Keszthelyen. *Napló (Veszprém)* 1976. július 29.
- 1977 Molnár Zsolt: Új vizeken járok. Fialat képzőművészek kiállítása a Petőfi Irodalmi Múzeumban. *Magyar Ifjúság* 1977. április 8.
- 1977 Fekete Judit: „Humáncentrikus” ... „heterocentrikus”. *Művészet* 1977(7)40-41.
- 1978 *Művész életrajzok.* Budapest, Képcsarnok. 302-303.
- 1978 *Szabadtéri szoborkiállítás.* Zánka, Balatoni Úttörőváros. (Katalógus, bev. Pálosi Judit.)
- 1978 Birkás István: Szobraink. Ady Lédával. *Dunaújvárosi Hírlap* 1978. augusztus 4.
- 1979 W. Somogyi Ágnes: Bevezető. - szobrászművész kiállítása. Debrecen, DOTE Galéria. (Katalógus)
- 1979 Kodolányi Gyula: Bevezető. - szobrászművész. (Katalógus)
- 1979 H. Gy.: Három tárlat Debrecenben. *Magyar Nemzet* 1979. március 2.
- 1979 Vadász György: Látogatás a „torzók” panteonjában. - szobrászművész kiállítása a DOTE Galériában. *Hajdú-Bihari Napló* 1979. március 4.
- 1979 Gönczy Judit: - kiállítása a DOTE Galériában. *Egyetemi Élet (Debrecen)* 1979. március 29.
- 1979 - kiállítása Dömösön. *Dolgozók Lapja* 1979. június 10.
- 1980 Wehner Tibor: *Tatai szobrok, emlékművek, emléktáblák.* Tata, József Attila Megyei Könyvtár. 21.
- 1980 Baranyi Judit: Bevezető. - szobrászművész portréi. - szobrászművész kiállítása. Budapest. (Katalógus)
- 1980 - *Munkácsy-díjas szobrászművész kiállítása.* Budapest, Budapesti Képzőművészeti Igazgatóság fővárosi szabadtéri tárlata. (Katalógus)
- 1980 Kiállítás Pilismaróton és Dömösön. - szobrai. *Dunakanyar* 1980(4)36-37.
- 1980 (f. a.): -, a szobrász. *Hevesi Szemle* 1980(5)2-3.
- 1980 Arcok, kezek, aktrészletek - kiállítása Pilismaróton. *Dolgozók Lapja* 1980. augusztus 6.
- 1980 Moldvay Győző: Szobrok vallomása. - hatvani tárlatáról. *Heves Megyei Hírlap* 1980. augusztus 17.
- 1980 Kovács Gyula: - szobrai a Hatvani Galériában. *Népszava* 1980. szeptember 12.
- 1980 P. Szabó Ernő: - szobrai. Fényes Adolf Terem. *Új Tükör* 1980. október 19.
- 1980 Ruska Judit: Új képzőművészeti alkotások a fővárosban. *Budapest* 1980(11)18-19.
- 1981 *11. Salgótarjáni Tavasz Tárlat és az 1980. évi nagydíjas - kamarakiállítása.* Salgótarján, Nógrádi Sándor Múzeum. (Katalógus, bev. Bereczky Loránd.)
- 1983 Ocskay Zoltán: Kiállítások a BM Művelődési Házában. *Magyar Rendőr* 1983. február 5.
- 1983 A Földosztó szobrát avatták Ibrányban. *Kelet-Magyarország* 1983. április 3.
- 1983 Kaposi Endre: Új Babits-szobor Esztergomban. *Új Forrás* 1983(5)31-33.

- 1983 Kovács István: Földosztó-szobor a Honfoglaló terén. *Tükör* 1983. május 1.
- 1983 Kopka János: Gondolatok egy szobornál. *Kelet-Magyarország* 1983. június 18.
- 1984 Tóth Dezső: „... az igazi kép a teljes kép.” Szoboravatás Esztergomban. *Új Forrás* 1984(1)3–6.
- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek* Budapest, Képcsarnok. 333.
- 1985 Hadházy Levente–Szilágyi András–Szöllőssy Ágnes: *Negyven év köztéri szobrai Budapesten 1945–1985.* (Bev. Farkasinszky Lajos, Zsigmond Attila.) Budapest, Budapest Galéria. 439.
- 1985 Kopka János: Gondolatok egy falusi képtár avatásán. *Pedagógiai Műhely* 1985(2)83–86.
- 1985 Szegő András: Ami az adásból kimaradt. Berecz János és – válaszol a hallgatóknak. *Új Tükör* 1985. március 17.
- 1985 Hegedűs Dezső: A művész üzenete. – kiállításáról. *Kelet-Magyarország* 1985. június 1.
- 1985 Sz. A.: Falu és képtár. *Új Tükör* 1985. június 16.
- 1985 Menyhárt László: Titkok plasztikában elbeszélve. – művészetéről. *Művészet* 1985(9)8–13.
- 1985 Nagy Péter: Radnóti Miklós szobránál. *Hevesi Szemle* 1985(4)47–49.
- 1986 Szabó István: A mecénatúra eredményes példája. III. Mezőtúri Képzőművészeti Alkotótábor. *Művészet* 1986(6)37–39.
- 1987 Egri Mária: A Mezőtúri Alkotótábor. *Művészet* 1987(2)18–20.
- 1987 Szatmári Gizella: Kiállítások Pilismaróton. *Népszava* 1987. szeptember 18.
- 1988 T. E.: Emberségünk örvénylése. – plasztikai üzeneteiről. *Nógrád Megyei Hírlap* 1988. április 12.
- 1989 Rajna György: *Budapest köztéri szobrainak katalógusa.* (Bev. Dalmy Tibor.) Budapest, Budapesti Városszépítő Egyesület.
- 1989 „Ember és természet”. A Mezőtúri Képzőművészeti Alkotótelep résztvevőinek kiállítása 1981–1988. Szolnok, Szolnoki Galéria. (Katalógus, bev. Egri Mária.)
- 1989 Pusztai Gabriella: ~ *Tisza című szobrának avatóbeszéde.* In. Bálint Gyula György (szerk.): *Mozaikok Csongrád város történetéből.* Kecskemét. 177–178.
- 1990 Lőrincz Sándor: Városszépítők Kaposvárért. Május végén avatják Széchenyi szobrát. *Somogyi Hírlap* 1990. április 26.
- 1990 Lévai József: Szoborköszöntő. *Somogyország* 1990. június 15.
- 1990 Horányi Barna: Széchenyi életet eszméi. Szoborüzenet Kaposvárnak. *Somogyi Hírlap* 1990. június 16.
- 1991 Szeri Árpád: A hőgyészi áldozatokért szolt a harang: az elesettekre és az elhurcoltakra emlékezve. *Tolnai Népszerűség* 1991. április 15.
- 1992 Kő Pál: -. *Élet és Irodalom* 1992. július 24.
- 1994 (k. b.): Szobor Nagy Imrének. Békéscsabán az első. *Magyar Nemzet* 1994. június 14.
- 1994 Megyeri Barna: A mártír Nagy Imre mementója. *Békés Megyei Hírlap* 1994. június 15.
- 1995 – temetése. *Magyar Hírlap* 1995. augusztus 3.
- 1995 Meghalt -. *Magyar Nemzet* 1995. augusztus 4.
- 1995 –ra emlékezve. *Szolnok Megyei Néplap* 1995. augusztus 7.
- 1995 – szobra Balatonfüreden. *Magyar Nemzet* 1995. augusztus 23.
- 1996 *Ember és Természet. 15 éves a Mezőtúri Képzőművészeti Alapítvány 1981–1996.* Mezőtúr. (Katalógus, bev. Prokai Gábor.)
- 1997 Boros Géza: *Emlékművek '56-nak* Budapest, 1956-os Intézet. 168.
- 1997 Nagy Zoltán: -. In. *Kortárs Magyar Művészet. Körmendi–Csák Gyűjtemény 1945–1997.* Budapest, Körmendi Galéria. 40–41.
- 1997 Wehner Tibor: Kíméletlen Művészeti Napló. *Új Forrás* 1997(3)73–77.
- 1997 L. K.: A felfedezés öröme. *Népszabadság* 1997. szeptember 24.
- 1999 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, I. kötet. A–G.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 296–297.
- 1999 Dudás Lajos: A Tisza-szobor. *Délvilág* 1999. szeptember 21.
- 2000 Morvay László: Az emléktábla mellé. – Munkácsy-díjas szobrász rajzaihoz. *Bihari Napló* 2000. január 29–30.
- 2001 *Új magyar életrajzi lexikon, I. kötet. A–Cs.* Budapest, Magyar Könyvklub. 846–847.
- 2001 Szabó Károly (szerk.): *Köztéri alkotások. Esztergom 2000 Enciklopédia.* (Bev. Cséfalvay

- Pál, utószó: Szabó Károly.) Esztergom, Keresztény Múzeum Alapítvány.
- 2002 Bacsrúr Sándor: *Képzőművészet Balassagyarmaton, Balassagyarmat a képzőművészetben.* Balassagyarmat, Balassagyarmat Város Önkormányzata. 6, 25.
- 2002 – *Munkácsy- és Aranydiploma-díjas szobrászművész.* (Bev. Borbás Dorka.) Budapest, L'Art Kft.
- 2002 – posztumusz kiállítása. *Magyar Nemzet* 2002. szeptember 20.
- 2002 Tamási Orosz János: Laki Péter főhajtása – előtt. *Vasárnapi Hírek* 2002. szeptember 22.
- 2002 Gosztanyi Tibor: „...a legjobb munkámat csináltuk Nektek...” *Ibrányi Hírlap* 2002(11)12.
- 2002 Gyurkovics Tibor: –ra emlékezve. *Lyukasóra* 2002(11)17.
- 2003 Don Péter-Pogány Gábor: *Magyar szoborkészítők jelzéstára.* Budapest, Auktor Könyvkiadó. 19.
- 2003 Kő Pál: – kő- és bronzműves mester emlékezete. *Magyar Napló* 2003(3)36.
- 2003 Felavatták Adyligeten a kerület szobrát. *Budapesti Nap* 2003. október 13.
- 2004 (szv): Dombormű a székház falán. Méltó helyen a gróf Széchenyi Istvánt ábrázoló alkotás. *Vas Népe* 2004. szeptember 22.
- 2005 Bándi László (főszerk.): *Balatonfüred emlékjelei. Szobrok, emlékművek, emléktáblák, emlékfák, síremlékek.* 2. bőv. és jav. kiad. Balatonfüred, Balatonfüred Városért Közalapítvány. 25, 26, 31, 91, 139, 141, 142.
- 2006 Hausel Sándor: *Balassagyarmat köztéri alkotásai.* Balassagyarmat, Balassagyarmat Város Önkormányzata. 26, 40.
- 2006 Nagy Ildikó (szerk.): *Kortárs művészet. Szoborpályázatok 1950–2000.* Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus. 082, 113, 114, 162, 165, 170, 176, 186, 187, 190, 218, 238, 240, 243, 245, 246/E, 255, 263, 272, 274, 277, 281, 281/A, 282, 283/A, 286, 289, 290, 291, 292, 295, 296, 298, 304, 308, 309, 314, 318, 324, 328, 329, 337, 342, 345, 348, 349, 350, 355, 361, 352, 362/D, 366, 367, 369, 380, 381, 395, 409, 412, 454.
- 2007 Ellopták Babits esztergomi szobrát. *Magyar Nemzet* 2007. január 18.
- 2008 Fábíán Sándor: *A világ szobrászainak lexikona.* Budapest, Magyarkerámia Kft. 92.
- 2008 Kaposi Endre: *Képzőművészek Esztergomban a 20. században.* *Art Limes* 2008(2)17.
- 2008 Rafael Balázs: Ma avatják a nyári lakot. Felállítják a költő szobrát a Széchenyi téren. *24 Óra* 2008. november 26.
- 2008 Lenger Varga Péter: A Babits-év megkoronázása. Leleplezik a régi-új Babits-szobrot, átadják a felújított villát. *Hírdlap* 2008(46)12–13.
- 2010 Wehner Tibor: *Modern magyar szobrászat 1945–2010.* Budapest, Corvina Kiadó. 57–59.
- 2010 Kő Pál: *A Borbás familia.* In. *Csillagbojtár. Mesterekről, pályatársakról, tanítványokról.* (Bev. Oláh János.) Budapest, Magyar Napló. 193–196.
- 2012 Fábíán István: *Az első hazai Nagy Imre-szobor.* In. *Örökségünk. Emlékszám. Húsz éves a Nagy Imre Társaság.* Budapest, Nagy Imre Társaság. 22.
- 2012 Finta József: A jelteremtő. –ről – méltatlanul röviden. *Kommentár* 2012(4)3–4.
- 2013 Pótó János-Hajdú József: *Nagy Imre emlékhelyei.* Budapest, Nagy Imre Alapítvány. 58–61.
- 2013 Wehner Tibor: *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 25, 26, 158, 309, 377, 410.
- 2015 Szulovszky János: *Egy kiállítóhely a politikai tűréshatáron. A DOTE Galéria története 1976–1989.* Budapest, Plusz + Könyvek. 71–75.
- 2015 Tóth Attila-Ujszászi Róbert: *Képzőművészet Csongrádon. Alkotók, alkotások, alkotóház.* Csongrád. 163, 184–185, 196.
- 2016 Gömör Béla: *Mesélő műtárgyak. Válogatás a gyűjteményből.* Budapest, GMR. 194–195.
- 2016 Kálmán Attila-Kövesdi Mónika-Varga Edit: *Emlék-könyv. Tatai emlékművek, emléktáblák, köztéri alkotások, feliratos és faragott kövek adattára.* Tata, Kuny Domokos Múzeum. 250.
- 2017 Körmendi Anna: *Egy szenvedély története. Utam a kortárs művészethez. I. kötet 1989–2000. II. kötet 2000–2010.* Budapest, Körmendi Galéria. 241, 391, 393, 402, 407, 429.

- 2017 Rosch Gábor: *A Hegyvidék szobrai. Szobrok és domborművek Budapest XII. kerület közterein és magánterületein.* Budapest. 126, 249.
- 2018 Tóth Attila: *Szeged szobrai.* 2. jav. kiad. Szeged, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata. 328, 330.
- 2018 Wehner Tibor: *Tapló 2. Kíméletlen Művészeti Napló 2007–2016.* Budapest, Cédrus Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 14, 19, 540, 549, 551, 557, 629.
- 2019 Wehner Tibor: *Cizellőr. Dolgozatok a „magyar szobrászatról” 2000–2016.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 120, 179, 262, 274, 275, 775.
- 2021 Wehner Tibor: *A turul díszkrét váza. Újabb dolgozatok a „magyar szobrászat”-ról.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó. 31, 33.

Borbás Tiborék egykori háza Pilismaróton

ÉDER GYULA FESTŐMŰVÉSZ

(Kassa, 1875. december 25. – Budapest, 1945. szeptember 30.)

1894 és 1898 között a müncheni bajor királyi művészeti akadémián Gabriel Hackl és Wilhelm Diez tanítványa volt, majd 1901 és 1905 között a Benczúr Gyula által vezetett budapesti mesteriskolában tanult.

1902-től szerepelt műveivel a Múcsarnok csoportos kiállításain.

Az 1914-ben alapított dömösi művésztelep tagja volt. A Múcsarnok zsűrijének és választmányának tagja, a Szövetség Művészársaság alelnöke, az Országos Képzőművészeti Tanács tagja volt.

Portrékat, mitológiai és vallásos tárgyú képeket festett, illusztrációkat és karikatúrákat készített.

Díjak, ösztöndíjak:

1901 Utazási ösztöndíj, Róma (Olaszország)

1904 Utazási ösztöndíj, Belgium, Hollandia

1911 Nemes Marcell-díj

1913 Erzsébetvárosi Kaszinó díja

Emlékkiállítások:

2005 Kassa, Löffler Béla Múzeum

2005 Budapest, Magyar Kultúra Alapítvány

2005 Sátoraljaújhely, Kazinczy Ferenc Múzeum

2006 Miskolc, Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Esztergom, Keresztény Múzeum

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:

1903 Kassa, Kaszinó, mennyezetfestmény

Bibliográfia:

1913 Tábori Kornél: Magyar humor. *Pesti Napló* 1913. március 23.

1913 -. A *Gyűjtő* 1913(6–8)

1913 Dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1913. október 19.

1913 Kitüntetett művész. *Budapesti Hírlap* 1913. december 25.

1914 Kőrösy László: A dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.

1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. január 8.

1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. június 28.

1915 Szendrei János–Szentiványi Gyula: *A magyar képzőművészek lexikona 1. Abádi-Günther*. Budapest. 455–456.

1925 Zsirkay János: Magyar művészek. Látogatás –nál. *A Nép* 1925. február 1.

1926 Éber László: *Művészeti Lexikon*. Budapest, Győző Andor kiadása. 198.

1928 Egyházművészeti kiállítás Esztergomban. *Esztergom* 1928. november 4.

1930 Szentmiklóssy Géza (szerk.): *A magyar feltámadás lexikona*. Budapest. 554–555.

1933 P. Z.: -. *Magyarság* 1933. április 16.

- 1934 (Iadányi): Horthy Miklós kormányzó látogatásával tisztelt meg egy pesti festőművészt. Fenséges vendégek – műtermében. *Az Újság* 1934. január 21.
- 1935 *Művészeti Lexikon* 1. A–K. Budapest. 269.
- 1967 *Magyar Életrajzi Lexikon*. 1. kötet. A–K. Budapest, Akadémiai Kiadó. 409.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 453.
- 1981 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon*. 1. kötet. A–E. Budapest, Akadémiai Kiadó. 583.
- 1982 Lyka Károly: *Magyar művészetlet Münchenben. Magyar művészet 1867–1896*. Budapest, Corvina Kiadó. 69.
- 1983 Lyka Károly: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig. Magyar művészet 1896–1914*. Budapest, Corvina Kiadó. 49, 91, 111, 114, 151, 152, 154, 155.
- 1986 Tolnai Gáborné: Az elfelejtett -. *Magyar Nemzet* 1986. február 11.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 147.
- 2002 Hadik András–Radványi Orsolya (szerk.): *Művészek és műtermek. Tanulmánykötet és katalógus a Budapest, művészek városa című kiállításához*. Budapest, Ernst Múzeum. 38.
- 2004 Somogyi Gábor: Az elfelejtett művész, -. *Széphalom* 2004. 143–151.
- 2005 Somogyi Gábor: -. Kazinczy Ferenc Társaság.
- 2005 Gazdag József: *Portrékönyv a művészről*. Somogyi Gábor: -, az ember és a művész. *Széphalom* 2005. 453–455.
- 2005 Kovács Dániel: -, a művészember. (Somogyi Gábor: -, az ember és a művész.) *Új Holnap* 2005(4)71–72.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár A-K*. Budapest, decoArt Könyvek. 225.
- 2006 Balassa Zoltán: - - egy elfeledett festőművész feltámadása. *Honismeret* 2006(2)19–22.
- 2007 Dánielisz Endre: - szalontai festményeinek kálváriája. *Honismeret* 2007(2)40–43.
- 2007 Somogyi Gábor: -, az ember és a művész. *Szülföldünk* 2007(33)183–185.
- 2013 Somogyi Gábor: Egy kassai polgárcsalád és a város. *Széphalom* 2013. 123–133.

ERDÉLYI JÁNOS GYÖRGY FESTŐMŰVÉSZ

(Esztergom, 1949. július 20. – Esztergom, 2014. február 10.)

Tanulmányait esztergomi szabadiskolákban és 1977 és 1982 között a mártélyi amatőr alkotótáborban végezte. Mestere Kóthay Ernő, Novák Lajos és Fodor József volt.

Pilismaróton nőtt fel, húsz éves koráig itt élt és dolgozott. 1969 óta élt Esztergomban.

1973 óta volt kiállító művész.

A Labor MIM alkotócsoporthoz (1980-tól) és az Esztergomi Művészek Céhe tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1975 Népművelési Intézet oklevele
- 1977 Népművelési Intézet oklevele
- 1978 Népművelési Intézet oklevele
- 1978 Kulturális Minisztérium oklevele
- 1980 Komárom Megyei Tanács alkotói ösztöndíja
- 1980 Vasas Tárlat, I. díj, Dunaújváros
- 1981 Téli Tárlat, I. díj, Szeged
- 1980 Komárom Megyei Tanács művészeti ösztöndíja
- 1986 Komárom Megyei Tanács művészeti ösztöndíja

Egyéni kiállítások:

- 1979 Pilismarót
- 1981 Esztergom, Labor MIM Kultúrháza
- 1986 Esztergom, Városi Művelődési Központ
- 1994 Esztergom, Sugár Galéria
- 1994 Pilismarót, Községháza
- 1995 Esztergom, Somogyi Béla Általános Iskola, Sugár Galéria

Bibliográfia:

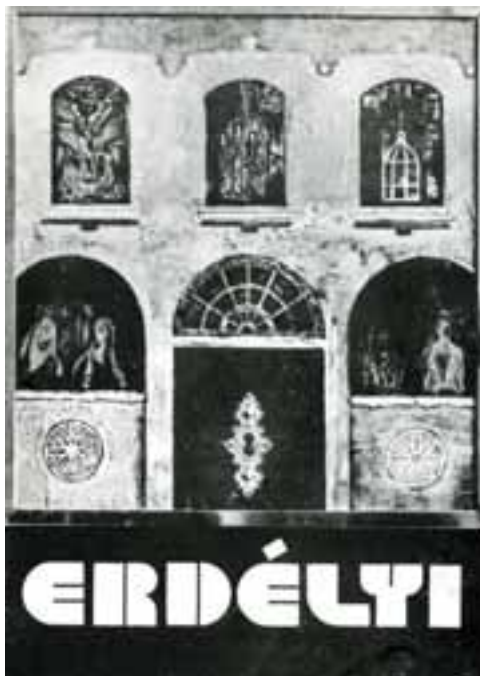
- 1977 Jenkei János: Előrelépés – növekvő hiánnyal. Észrevételek az őszi-téli tárlatról. *Dolgozók Lapja* 1977. december 18.
- 1979 W. T.: Harmincegy amatőr. *Dolgozók Lapja* 1979. december 8.
- 1981 Baranyi Ferenc: *Bevezető. – festőművész kiállítása.* Esztergom, Labor MIM Kultúrháza. (Katalógus)

- 1984 E. Nagy Lajos: Komárom megyei művészek. Tata, Vár. *Új Tükör* 1984. május 27.
- 1985 Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika. Komárom megye, 1984. szeptember, október. *Új Forrás* 1985(1)59–63.
- 1985 Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika. Komárom megye, 1985. március, április. *Új Forrás* 1985(4)62–66.
- 1985 Amatőr művészek tárlata. *Dolgozók Lapja* 1985. április 9.
- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia.* Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön.* (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.
- 1987 IX. Esztergomi Tárlat. *Esztergom és Vidéke* 1987. május 1.
- 1988 Sulyok Kálmán: „Egy kiállítás képei.” Komárom megyei Tavasz Tárlat – ’88. *Dolgozók Lapja* 1988. május 13.

- 1989 Wehner Tibor: „... a jelen valódi értékeit is.” Esztergomi Tárlat – 1989. *Művészet* 1989(9)2.
- 1994 –kiállítás. *24 Óra* 1994. március 11.
- 1994 Pálos Imre: – kiállítása Pilismaróton. *Esztergom és Vidéke* 1994. december 15.
- 1995 Kiállítás. *24 Óra* 1995. április 13.
- 2016 Bárdos István: *Huszonöt éves az Esztergomi Művészek Céhe*. (Bev. Kaposi Endre.) Esztergom, Esztergomi Művészek Céhe.
- 2018 *Art Limes. Képzőművészek a XIX–XXI. századi Esztergomban. I. rész.* 2018(2)Kép-tár VI. 65.

- 2018 *Art Limes. Képzőművészek a XIX–XXI. századi Esztergomban. II/1. rész.* 2018(3)Kép-tár VII. 59–60.
- 2019 Nász János: *Képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások Komárom-Esztergom megyében 1986–2000. Sajtóbibliográfia*. (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, József Attila Megyei és Városi Könyvtár.

GLATTER GYULA FESTŐMŰVÉSZ

(München, /Németország/ 1886. március 27. – Budapest, 1927. június 3.)

1901 és 1904 között a budapesti Mintarajziskolában tanult, majd 1906-ban a müncheni akadémián, később a nagybányai és a szolnoki művésztelepen végezte tanulmányait és 1907 és 1910 között a Benczúr-mesteriskolában dolgozott. Mestere Benczúr Gyula volt.

1908 óta vett részt műveivel kiállításokon.

Az 1900-as évek elején a dömösi művésztelepen dolgozott, majd Dömösön a műtermes házában lakott. Jelentős arcképfestő volt, de festett életképeket, tájképeket, csendéleteket, akt-kompozíciókat is. (Glatter Gyula Radnóti Miklós apai nagybátyja volt.)

Díjak, ösztöndíjak:

1908 Báró Harkányi Frigyes-díj az Őreg asszony és fiatal leány című képéért

1908 Kohner-ösztöndíj

1909 Állami kis aranyérem, Műcsarnok, Budapest

1911 Arckép-díj, Nemzeti Szalon, Budapest

1921 Állami figurális díj

1927 Médaille Anterieurement, Párizs (Franciaország)

Emlékkiállítások:

1928 Budapest, Műcsarnok

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Bibliográfia:

1909 Állami aranyéremmel kitüntetett művészek. *Pesti Hírlap* 1909. december 22.

1912 *Nemzeti Szalon Almanach*. Budapest. 128, 169.

1913 A magyar művészet sikere Münchenben. *Magyar Nemzet* 1913. június 10.

1913 Vulpes: Műkritika. Levél --hoz. *Az Ujság* 1913. december 6.

1914 Kőrösy László: A dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.

1915 Szendrei János–Szentiványi Gyula: *Magyar képzőművészek lexikona 1. Abádi – Günther*. Budapest. 576.

1921 F. m.: Őszi tárlat a Műcsarnokban. – kollekcója. *Magyarország* 1921. november 6.

1923 „A legszerényebb király-kép, melyet valaha festettek” Ottó királyfi portréja – műtermében. *Az Est* 1923. május 20.

1923 Gergely István: II. Ottó arcképe. Beszélgetés – festőművésszel a király életéről és neveltetéséről. *Nemzeti Újság* 1923. december 25.

1924 Gergely István: Vernisszázs előtt. Látogatóban – műtermében. *Nemzeti Újság* 1924. február 28.

1924 Ottó király portréja. *Magyarság* 1924. március 2.

1925 A földkerekség egyetlen kacsá-portréja. *Uj Nemzedék* 1926. augusztus 1.

1926 – sikere Párizsban. *Pesti Napló* 1925. augusztus 6.

1927 – festőművész agyonlőtte magát. Búcsúlevelet nem találtak. Valószínűleg idegbaja kergette halálba. *Pesti Hírlap* 1927. június 4.

1927 – festőművész ma délelőtt szívenlőtte magát és meghalt. *Az Est* 1927. június 4.

- 1927 – tragédiája. Pünkösöd vasárnapján temetik az öngyilkos festőt. *Pesti Napló* 1927. június 4.
- 1927 Öngyilkos lett –. *Bácsmegeyi Napló* 1927. június 4.
- 1927 Rózsahegyi László: – utolsó estéje a Fészek kertjében. *Magyar Hírlap* 1927. június 4.
- 1927 Kodolányi János: Miért nem érthetetlen – öngyilkossága? *Magyarország* 1927. június 10.
- 1927 Lyka Károly: –. *Magyar Művészet* 1927(5)292–293.
- 1928 Carpaccio: Három emlékkiállítás. *Pesti Napló* 1928. december 16.
- 1928 Pipics Zoltán: Téli tárlat a Műcsarnokban. *Magyarság* 1928. december 16.
- 1928 Kézdi-Kovács László: A Műcsarnok téli tárlata. *Pesti Hírlap* 1928. december 16.
- 1929 Újvári Péter (szerk.): *Magyar Zsidó Lexikon*. Budapest. 314.
- 1929 Farkas Zoltán: Képzőművészeti szemle. *Napkelet* 1929. január 1.
- 1935 *Művészeti Lexikon* 1. kötet. A–K. Budapest. 390.
- 1979 Apró Ferenc: Radnóti és Heller. *Magyar Hírlap* 1979. január 10.
- 1979 Pastinszky Miklós: A 900 éves Dömös. *Dunakanyar* 1979(2)12–17.
- 1979 Pastinszky Miklós: A 900 éves Dömös. *Dolgozók Lapja* 1979. április 22.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919*. I. kötet. Budapest, Akadémiai Kiadó. 135, 237.
- 1981 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon*. II. kötet. F–K. Budapest, Akadémiai Kiadó. 225.
- 1983 Lyka Károly: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig*. *Magyar művészet 1896–1914*. Budapest, Corvina Kiadó. 49, 144, 145, 148.
- 1984 Lyka Károly: *Festészetünk a két világháború között*. *Visszaemlékezések 1920–1940*. Budapest, Corvina Kiadó. 105.

- 1984 A. F.: Radnóti festőrokonai. *Délmagyarország* 1984. május 5.
- 1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön*. (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 204.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár A–K*. Budapest, decoArt Könyvek. 316.
- 2009 Szücs György (szerk.): *München – magyarul. Magyar művészek Münchenben*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria.
- 2013 Bárdos István: *Magyar képzőművészek, képzőművészeti élet a Duna bal és jobb partján*. (Mozaikok a hasonló címmel készülő könyvből). *Atelier* 2013(3)26–27.

KALLÓ VIKTOR SZOBRÁSZMŰVÉS Z

(Babócsa, 1931. július 12. – Budapest, 2014. november 19.)

1950 és 1956 között a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. Mestere Beck András és Szabó Iván volt.

Budapesten élt, az 1980-as évektől nyaranta Pilismaróton dolgozott. 1953 óta volt kiállító művész. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége (1959-től) és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, majd a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete (1956-tól) tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

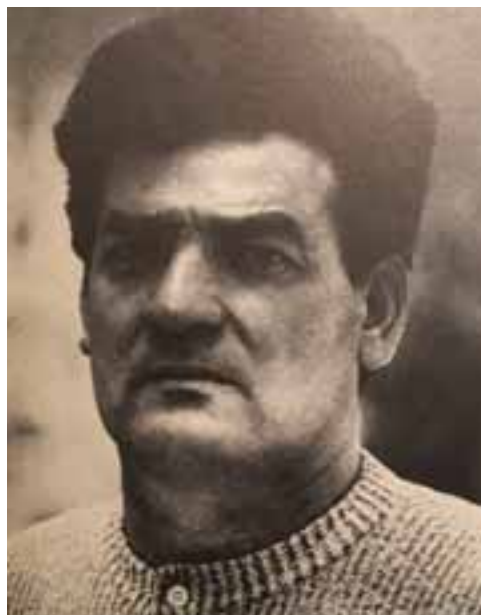
- 1958–1960 Derkovits-ösztöndíj
- 1960 SZOT-díj
- 1961 Munkácsy-díj
- 1970 Szovjetunió Elnöki Tanácsa Elnökségének Lenin-centenárium emlékére
- 1980 SZOT-díj
- 1981 III. Arcok és Sorsok Portrébiennálé, Bartók-érem pályázat díja, Hatvan
- 1981 A haza szolgálatában kiállítás, a Honvédelmi Minisztérium díja, Budapest
- 1984 Érdemes Művész

Egyéni kiállítások:

- 1976 Vác, Madách Imre Művelődési Központ
- 1976 *Szocialista elkötelezettség a szobrászatban*, Zalaegerszeg, Ifjúsági Ház (Marton Lászlóval)
- 1977 Tata, Komárom Megyei Művelődési Központ
- 1977 Budapest, Hazafias Népfon
- 1978 Berettyóújfalú, Elzett Művek Művelődési Ház (Werbánszky Ernővel)
- 1980 Szikszó, Petőfi Sándor Művelődési Központ (Werbánszky Ernővel)
- 1981 Barcs, Dráva Múzeum
- 1985 *Együtt a Duna mentén*, Budapest, Bolgár Kulturális és Tájékoztató Központ (Gyurcsék Ferencsel és Mazsaroff Miklóssal)

Emlékkiállítások:

- 2017 Budapest, Városház Galéria

Művek közgyűjteményekben:

- Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
- Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történelmi Múzeum

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:

- 1958 Szombathely, Puskin park, *Fürst Sándor* – bronz (1963-ban áthelyezve a Bocskai István körútra, a Fürst Sándor Általános Iskola elé, 1990 után lebontva, raktárba helyezve)
- 1959 Budapest XXII., Nagytétényi út 218., Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalat, *Fiatal lány* – bronz (2010 után sorsa ismeretlen)
- 1959 Pécs, Körösi Csoma Sándor út 13/a-b., *Kakas, Vadliba* – vörösrézlemez domborítás
- 1960 Budapest VIII., Köztársaság tér, *Mártíremlékmű* – bronz (1992-ben lebontva, majd áthelyezve a budatétényi Szoborparkba)
- 1961 Szeged, Marx tér, *Marx* – mésző dombormű (lebontva, sorsa ismeretlen)

- 1961 Békéscsaba, 1919-esek tere, *Tanácsköztársasági emlékmű (Proletár)* – bronz (1992-ben lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1963 Heves, *Károlyi Mihály* – mészkö
- 1963 Budapest XXII., Baross Gábor telep, *Álló nő* – bronz
- 1963 Székesfehérvár, Seregélyesi út 88–90., 320. számú Iparitanuló Intézet, *Ipari tanuló* – vörösrézlemez
- 1963 Budapest V., Városház utca, Pest Megyei Tanács, *Marx* – mészkö (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1963 Tihany, Filmszínház, *Ülő nő* – mészkö
- 1963 Budapest V., Ferenczy István utca 1., *Károlyi Mihály-emléktábla* – mészkö dombormű
- 1963 Kecskemét, Béke fasor, Temető, *Mathiasz János-síremlék* – mészkö
- 1964 Pécs, 39-es dandár út (Esztergár Lajos út 19.), Mecseki Ércbányászati Vállalat Irodaháza (Mecsek-Öko Zrt.), *Ércbányász* – krómaccél
- 1965 Budapest XIII., Béke tér, *Felszabadulási emlékmű* – bronz, beton (1992-ben lebontva, majd áthelyezve a budatétényi Szoborparkba)
- 1965 Kiskunfélegyháza, MSZMP Városi Bizottsága, *Lenin* – vörösrézlemez (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1966 Budapest XIV., Egressy út 36., Kaesz Gyula Faipari Szakközépiskola és Szakiskola, *Repülés* – bronz dombormű
- 1966 Sopron, Soproni Erdészeti Egyetem, Botanikus kert, *Boleman Géza* – mészkö
- 1967 Salgótarján, Camping utca, Tó Strand, *Halak* – vörösréz, krómaccél mobil (sorsa ismeretlen)
- 1967 Budapest XIV., Kacsóh Pongrácz úti lakótelep, Szikszó park, *Zenélő nő* – mészkö
- 1967 Budapest XIII., Váci út 184., Magyar Hajó- és Darugyár, *Lenin* – bronz (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1968 Salgótarján, Füleki út 54–56., Megyei Kórház, *Ülő nő* – márvány
- 1966 Kisvárd, Árpád utca 26., Felső-Szabolcsi Kórház, *Anya gyermekével* – mészkö
- 1968 Dombóvár, Láng Gépgyár, *Álló munkás* – bronz
- 1968 Budapest XIII., Váci út 152–156., Láng Gépgyár, *Álló munkás kerékkel (Munkás)* – bronz (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1968 Börzsönyliget, Láng Gépgyár Gyermeküdülője, *Őzsuta* – vörösrézlemez (sorsa ismeretlen)
- 1968 Kecskemét, Aranyhomok Szálló, *Hatszáz év* – vörösrézlemez
- 1969 Budapest XIII., Váci út 152–156., Láng Gépgyár, *Tanácsköztársaság-emléktábla* – márvány, bronz dombormű (sorsa ismeretlen)
- 1969 Budapest XIII., Váci út 202–204., Magyar Hajó és Darugyár Angyalföldi gyáregysége, *Tanácsköztársasági emléktábla* – márvány, ólom
- 1969 Budapest XIII., Váci út 137., Villamosberendezés és Készülék Művek, *Komját Aladár-emléktábla* – bronz dombormű (sorsa ismeretlen)
- 1969 Rétság, Rákóczi út, *Felszabadulási emlékmű* – vörösrézlemez
- 1969 Kecskemét, Béke fasor, Temető, *Kada Elek-síremlék* – mészkö, vörösrézlemez dombormű
- 1970 Balatonöszöd, Minisztertanács Üdülő, *Ülő nő* – márvány
- 1970 Tatabánya, MSZMP Komárom Megyei Bizottsága, *Lenin* – vörösrézlemez dombormű, (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1970 Békéscsaba, Szabadság tér, *Lenin* – bronz (1990-ben lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1971 Budapest XI., Andor utca, AKÖV, *Kun Béla* – mészkö (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1972 Székesfehérvár, Öreghegy, Millenniumi út, *Millenniumi emlékmű* (Skoda Lajossal) – alumínium, beton
- 1973 Budapest V., Városház utca, Budapest Fővárosi Tanács, *Lenin* – vörösrézlemez dombormű (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1974 Budapest V., Semmelweis utca, Szovjet Kultúra és Tudomány Háza, *Lenin* – márvány dombormű (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1975 Debrecen, Hunyadi János utca, Kölcsey Művelődési Központi előtti tér, *Lenin* – bronz (1990-ben lebontva, áthelyezve a Víg-kend Majorba)
- 1975 Nyíregyháza, Sóstói út 31/b., Bessenyei György Tanárképző Főiskola, *Lenin* – mészkö (lebontva, sorsa ismeretlen)

- 1975 Zalaegerszeg, Landorhegyi út 33., MSZMP Zala Megyei Bizottsága Oktatási Igazgatósága, *Marx Károly* – bronz (2021-ben lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1975 Kecskemét, Béke fasor, Temető, *Kocsis Pál-síremlék* – márvány, réz
- 1976 Kecskemét, Széchenyi-város, Világ utca 9., Óvoda, *Boci* – mészkő
- 1977 Tata, Városközpont, *Szövőnő* – vörösrézlemez, műkő (1990 után lebontva, majd 2000-ben az Új út 4–6., a volt Szőnyeggyár előtt architektúra nélkül újraállítva, majd 2016 után sorsa ismeretlen)
- 1977 Budapest XIII., Váci út, Elektromos Művek, *Elektromosság* – krómaccél, vörösréz
- 1979 Fót, Gyermekváros, IX. Épület, *Károlyi Mihály* – mészkő, bronz dombormű (2010-ben áthelyezve Parádsasvár, Kossuth Lajos út 1.)
- 1980 Mosonmagyaróvár, Gráber út–Lenin út, *Hatszázhuszonötödik évforduló (Magyaróvár kiváltságos mezővárossá emelésének 625. évfordulójára)* – mészkő, krómaccél
- 1980 Budapest XXII., Rózsa Richárd úti lakótelep, *Összefogás* – krómaccél
- 1980 Szikszó, Malom utca 7., *Jubileumi emlékmű* – beton, krómaccél
- 1982 Tab, Művelődési Ház, *Zichy Mihály* – mészkő
- 1982 Salgótarján, MSZMP Nógrád Megyei Bizottsága, *Lenin* – vörösrézlemez (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1983 Salgótarján, Úttörők útja, *Üvegfüvők* – réz, üveg
- 1983 Budapest VIII., Köztársaság tér, *A néphatalom hőseinek emlékhelye* – márvány (1992-ben lebontva, majd áthelyezve a budatétényi Szoborparkba)
- 1984 Budapest XII., Kútvölgyi út 6., Mozgássérültek Intézete, *Dr. Pető András* – vörösrézlemez
- 1984 Budapest XIX., Kossuth tér, Latinka Sándor Szakmunkásképző Intézet, *Latinka Sándor* – vörösrézlemez
- 1984 Encs, Gagarin út 11., Jubileumi Park, *Három tavasz* – vörösrézlemez
- 1986 Budapest XXI., Tanácsház tér 12., Csepeli Pártbizottság-székház, *Kun Béla-emléktábla* – bronz dombormű (1992-ben lebontva, majd áthelyezve a budatétényi Szoborparkba)
- 1987 Kiskunhalas, Lenin tér, *Garbai Sándor* – bronz, beton (2013-ban lebontva)
- 1991 Kemenessömjén, Berzsényi utca, *Berzsényi Dániel* – bronz
- 1993 Budapest IX., Fővám tér 8., Corvinus Egyetem, aula, *Nagy Imre-emléktábla* – bronz dombormű (2014-ben áthelyezve az egyetem intézménytörténeti kiállítására)
- 1994 Budapest IX., Fővám tér 8., Corvinus Egyetem, aula, *Teleki Pál-emléktábla* – gránit, bronz dombormű (2014-ben áthelyezve az egyetem intézménytörténeti kiállítására)
- Székesfehérvár, Szabadságharcos út 65., MSZMP Fejér Megyei Oktatási Igazgatóság, Pártiskola és Kollégium, *Marx* – bronz (lebontva, 1992 óta sorsa ismeretlen)

Bibliográfia:

- 1958 Péter Imre: Múteremlátogatás ~nál. *Múterem* 1958(8)26–27.
- 1958 Kőműves Gyula: A kommunista mártírok helytállását hirdeti – szoboralkotása. *Szabad Föld* 1958. október 5.
- 1960 Hárs György: Akikkel most ismerkedünk. *Népszabadság* 1960. január 6.
- 1960 Magyar dolgozó nép szabadságáért elesett mártírok emlékműve... *Művészet* 1960(5) 34–35.
- 1960 Felavatták a magyar szabadságért elesett hősök Köztársaság téri emlékművét. *Népszabadság* 1960. november 1.
- 1961 *Tíz fiatal szobrászművész kiállítása*. Budapest, Múcsarnok. (Katalógus, bev. Rozványi Márta.)
- 1961 Sarkadiné Hárs Éva: Pécs új képzőművészeti alkotásai. *Művészet* 1961(4)24–25.
- 1961 Lánicz Sándor: Örömök és gondok tíz fiatal szobrász kiállításán. *Élet és Irodalom* 1961. július 22.
- 1961 Oelmacher Anna: 10 fiatal szobrász kiállítása. *Magyar Nemzet* 1961. július 23.
- 1961 Földes Katalin: Szubjektív megjegyzés egy szubjektív bírálathoz. *Népszabadság* 1961. július 30.

- 1961 Simon Gy. Ferenc: Hallgassuk meg az alkotót. *Magyar Ifjúság* 1961. szeptember 2.
- 1961 Aradi Nóra: Tíz fiatal szobrász kiállítása. *Művészet* 1961(10)5–8.
- 1962 Tyjhomirov, A. Ny.: Magyarország fiatal művészei. *Művészet* 1962(3)37–39.
- 1962 Vadas Zsuzsa: A valóság költészete. Látogatás – szobrászművésznél. *Petőfi Népe* 1962. április 22.
- 1962 Csap Erzsébet: A IX. kiállítás szobrászati anyagáról. *Művészet* 1962(5)14–19.
- 1964 Kovács Gyula: Egy lányszobor meg egy önpottré. *Művészet* 1964(5)38–39.
- 1964 Barna Tibor: A holnapi város szobrai. *Nógrádi Népiújság* 1964. május 1.
- 1964 Rózsa Gyula: Fialatok a Máglya közből. Látogatások az angyalföldi művésztelepen. *Népszabadság* 1964. december 25.
- 1965 Illés Sándor: Látogatás – szobrászművésznél. *Asszonyok* 1965(5)32.
- 1965 A Bányász. *Dunántúli Napló* 1965. augusztus 8.
- 1966 *Művészeti Lexikon*, II. kötet. Budapest, Akadémiai Kiadó. 546.
- 1966 Simon Gy. Ferenc: A művészet: elkötelezettség. *Magyar Ifjúság* 1966. május 7.
- 1967 Tóth Elemér: Mint amikor a víz hullámszik. *Nógrád Megyei Hírlap* 1967. július 2.
- 1967 h. gy.: Új szobrok Budapesten. *Magyar Nemzet* 1967. augusztus 26.
- 1967 Zsigmond Márta: Egy földön járt velünk... *Világ Ifjúsága* 1967. november 1.
- 1968 Németh Lajos: *Modern magyar művészet*. Budapest, Corvina Kiadó. 148.
- 1968 Aradi Nóra: *Daumier, Derkovits és utódaik*. Budapest, Magvető Kiadó.
- 1968 Somoskői: Lakatosból szobrászművész. *Turbina* 1968. július 12.
- 1969 Győri Illés György: Visszatérve szobraimhoz... *Népszava* 1969. május 18.
- 1970 Somoskői Lajos: „Amikor én még kissrác voltam. – Munkácsy-díjas szobrászművész. *Lo-bogó* 1970. március 23.
- 1970 Csap Erzsébet: Készülő Lenin szobrok. *Művészet* 1970(4)9–11.
- 1970 Sass Ervin: Szobrain az ember belső világa él. Lenin-szobrot készít Békéscsabának – szobrászművész. *Békés Megyei Népiújság* 1970. augusztus 9.
- 1970 Kovács Béla: Néhány perc –ral. *Fáklya* 1970. november 29.
- 1971 Szvetlov, I.: *Mai magyar szobrászat*. Moszkva, Szovjetszkij Hudozsnyik.
- 1971 Somogyi József: A fehérvári emlékművita néhány tanulsága. *Magyar Nemzet* 1971. szeptember 28.
- 1972 Zsiday Csaba: Három vendég, ajándékkal. *Fejér Megyei Hírlap* 1972. augusztus 27.
- 1972 Simon Gy. Ferenc: Az öreghegyen minden csendes. Egy emlékmű különös története. *Tükör* 1972(46)8–9.
- 1973 Simon Gy. Ferenc: –. Műteremlátogatás. *Képes Újság* 1973. június 9.
- 1975 Kontha Sándor: Felszabadulási emlékművek Magyarországon. *Művészettörténeti Értesítő* 1975(2)97–111.
- 1975 Felavatták Marx Károly szobrát Zalaegerszegen. *Zalai Hírlap* 1975. november 4.
- 1976 *Kritikák és képek. Válogatás a magyar képzőművészet dokumentumaiból 1945–1975*. Budapest, Corvina Kiadó. 431.
- 1976 Aradi Nóra: *Munkásbrázolás a magyar képzőművészetben*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó. 126.
- 1976 Németh Lajos: *Korunk szobrászati alkotásai és ma élő szobrászok fővárosunkban*. Budapest.
- 1976 Török András: Üzenet a holnap emberének – és Marton László szobrai kapcsán. *Zalai Hírlap* 1976. május 15.
- 1976 Losonci Miklós: Új művek és új közönség találkozása. Szabó Zoltán festményei, – szobrai Vácott. Szentendrei bemutatkozások. *Pest Megyei Hírlap* 1976. szeptember 14.
- 1976 Sipos Ildikó: – kiállításáról. *Elektromos Híradó* 1976(10)9.
- 1977 – szobrászművész kiállítása. Tata, Komárom Megyei Művelődési Központ. (Katalógus)
- 1977 Sz. Kürti Katalin: *Köztéri szobrok és épületdíszítő alkotások Debrecenben és Hajdú-Biharban*. Debrecen, Hajdú-Bihar Megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztály. 104, 106, 172.

- 1977 Jenkei: ~ szobrászművész tárlata Tatán. *Dolgozók Lapja* 1977. február 10.
- 1977 Wehner Tibor: Szobrok, döntések, kérdőjelek. *Dolgozók Lapja* 1977. április 13.
- 1977 Eck Tibor: Hozzászólás a Szobrok, döntések, kérdőjelek című cikkhez. Az objektivitás fontossága. *Dolgozók Lapja* 1977. május 1.
- 1977 Ujvári Béla: Korunk igézetében. *Népszava* 1977. június 25.
- 1977 (benkő): Egy kiállítás története. *Népfront* 1977. december 1.
- 1978 *Művész életrajzok*. Budapest, Képcsarnok. 316.
- 1978 *Magyar szobrászati kiállítás*. Budapest, Műcsarnok. (Katalógus)
- 1978 Ujvári Béla: ~. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadó.
- 1978 Wehner Tibor: Egy orosz szobor körüljárása (és körüljárásának nehézségei). *Új Forrás* 1978(1)131–138.
- 1978 Tóth Ervin: Színek és formák. ~ és Werbánszky Ernő kiállításáról. *Hajdú-Bihari Napló* 1978. július 23.
- 1978 Fort András: A kiállítás házhoz jön. *Munka* 1978(10)35.
- 1978 Salamon Nándor: Könyv ~ről. *Tolna Megyei Népiújság* 1978. december 24.
- 1979 -sze-: Egyenes úton. ~ munkássága. *Csongrád Megyei Hírlap* 1979. február 4.
- 1879 S. Gy. F.: Makettek, méretek és a fantázia. *Képes Újság* 1979. április 21.
- 1980 Wehner Tibor: *Tatai szobrok, emlékművek, emléktáblák*. Tata, József Attila Megyei Könyvtár. 32.
- 1980 *Művészek az üzemekben*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. (Katalógus, bev. Aradi Nóra, Pogány Ö. Gábor, Vadas Sándorné, Német Jánosné.)
- 1980 Seregi György: A székesfehérvári Millenniumi emlékmű. *Magyar Alumínium* 1980(3–4)92–97.
- 1980 Franka Tibor: Szobrok – szabad időben. Nézni nem elég... *Magyar Hírlap* 1980. április 20.
- 1980 T. A.: Az 1980. évi SZOT-díjasok. Kitüntetett képzőművészek. *Népszava* 1980. május 1.
- 1980 Lóska Lajos: Egy művész ötven után. Beszélgetés ~ral. *Művészet* 1980(6)24–27.
- 1980 Reigl Endre: ~. A SZOT-díjas. *Textilmunkás* 1980. november 1.
- 1981 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. II. kötet. F–K*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 546.
- 1981 Wehner Tibor: Magyar manír. Ikonográfiai sablonok a kortárs monumentális szobrászatban. *Mozgó Világ* 1981(2)98–103.
- 1981 A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége XI. Közgyűlése. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Tájékoztatója 1981(3)3–31.
- 1981 H. B.: Témája: a történelem. ~ szobrászművész kiállítása. *Somogyi Néplap* 1981. november 6.
- 1982 Romváry Ferenc: *Pécs szobrai. Szobrok, épületszobrok, emlékművek, emléktáblák*. Pécs, Pécs m. Város Művelődésügyi Osztálya. 43, 78–79, 276, 277.
- 1983 (gy. m.): Átrendezik, megújítják a Köztársaság teret. *Esti Hírlap* 1983. január 18.
- 1983 Kilencvenéves az öblösüveggyár. Felavatták ~ Üvegfüvők című szobrát. *Nógrád Megyei Hírlap* 1983. október 22.
- 1983 Emlékhelyavatás a Köztársaság téren. *Magyar Hírlap* 1983. november 3.
- 1984 Garai Tamás: Van, amikor megálmodja művét. ~: „Akkor érzem jól magam, ha birkózom az anyaggal.” *Hétfői Hírek* 1984. március 26.
- 1984 Csorba Mária: Érdemes művész: ~. *Pesti Műsor* 1984. április 11.
- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek*. Budapest, Képcsarnok. 350.
- 1985 Hadházy Levente–Szilágyi András–Szöllőssy Ágnes: *Negyven év köztéri szobrai Budapesten 1945–1985*. (Bev. Farkasinszky Lajos, Zsigmond Attila.) Budapest, Budapest Galéria. 154, 185, 222, 270, 284, 285, 471, 510.
- 1985 T. A.: Csoportkiállítás a Bolgár Kultúrában. *Népszava* 1985. február 13.
- 1985 ~. *Képes Újság* 1985. június 29.
- 1986 Emléktábla Csepelen. *Új Tükör* 1986. március 2.

- 1988 *Köztéri szobrok, emléktáblák Szombathelyen.* Szombathely. 89.
- 1988 Berez János: Garbai Sándor szoboravatása Kiskunhalason. *Forrás* 1988(3)1–4.
- 1989 Rajna György: *Budapest köztéri szobrainak katalógusa.* (Bev. Dalmy Tibor.) Budapest, Budapesti Városszépitő Egyesület.
- 1989 Mészáros István: „Szobrász vagyok, teremtő munkás.” Pilismaróti beszélgetés --ral. *Dolgozók Lapja* 1989. április 15.
- 1990 Sinka Zoltán: Helycserék, fejcserek. *Úton* 1990. március 29.
- 1991 Wehner Tibor: Volt helye, van helye. Tata két szobráról. *Tata-tóvárosi Híradó* 1991. június. 4.
- 1992 Kovács Péter: *A tegnap szobrai. Fejezetek a magyar művészet közelmúltjából.* Szombathely, Életünk Könyvek.
- 1992 Wér Vilmos: Kitelepített szövnő. *Új Magyarország* 1992. május 11.
- 1992 Palásti Péter: Fogat fogért, szövnőt szövnőért. A szobor bosszúja. *24 Óra* 1992. május 23.
- 1992 Szoborsors. *Pesti Hírlap* 1992. augusztus 8.
- 1993 Rózsa Gyula: Hordozható emlékműveink kora. *Mozgó Világ* 1993(1)119–125.
- 1994 Prohászka László: *Szoborsorsok.* Budapest, Kornétás Kiadó. 176.
- 1994 Váradai Júlia: Szoborpark-történet. Váradai Júlia beszélgetése Eleőd Ákos építésszel. *Magyar Építőművészet* 1994(2)19–23.
- 1994 Eleőd Ákos: Szoborpark – Egy korszak lezárása, egy új korszak kezdete. *Magyar Építőművészet* 1994(2)23–24.
- 1995 Magony Imre: *Székesfehérvár szobrai. Szobrok, épületszobrok, emlékművek, emléktáblák.* Székesfehérvár, Ma Kiadó, Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár. 76.
- 1995 Rác T. János: Debreceni dilemma: szoborpark Lenineknek? *Népszabadság* 1995. február 7.
- 1997 Boros Géza: *Emlékművek 56-nak.* Budapest, 1956-os Intézet. 7, 11, 12, 53, 159, 263.
- 1997 Vigh Károly: Hová kerül a Bajcsy-szobor? *Magyar Nemzet* 1997. december 3.
- 1998 Szöllőssy Ágnes–Boros Géza: *Budapest köztéri szobrai és emléktáblái 1985–1998.* (Bev. Boros Géza.) Budapest, Budapest Galéria. 27, II/154, II/222, II/510.
- 1999 Andrási Gábor–Pataki Gábor–Szücs György–Zwickl András: *Magyar képzőművészet a 20. században.* Budapest, Corvina Kiadó. 147.
- 1999 *Hommage à Martyn. Kiállítás Martyn Ferenc születésének 100. évfordulójára.* Pécs, Pécsi Galéria; Győr, Városi Művészeti Múzeum Képtára. (Katalógus, bev. Keserű Katalin.)
- 2000 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, II. kötet. H–Ö.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 264–265.
- 2000 Almási Tibor: *A Patkó Imre gyűjtemény.* Győr, Xántus János Múzeum.
- 2001 Wehner Tibor: *A hazugság és a hiány emlékművei. Előadások, tanulmányok, cikkek, röpiratok, feljegyzések a magyar szobrászatról 1986–1999.* Budapest, Új Művészet Kiadó. 31, 37, 43, 44, 48, 69, 126, 127, 178, 183, 284.
- 2001 Németh József: *Egerszegi örökség. Zalaegerszeg védett épületei, köztéri alkotásai, emlékművei, természeti értékei.* Zalaegerszeg, Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata. 77.
- 2002 Hadik András–Radványi Orsolya (szerk.): *Művészek és műtermek. Tanulmánykötet és katalógus a Budapest, művészek városa című kiállításához.* Budapest, Ernst Múzeum. 243.
- 2002 Wehner Tibor (szerk.): *Adatok és adalékok a hatvanas évek művészetéhez. A Művészeti Bizottság jegyzőkönyvei 1962–1966. 1–2. köt.* Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus. 83, 84, 85, 86, 92, 101, 103, 105, 137–138, 144, 146–148, 150, 165, 182, 191, 197, 199, 226, 228–231, 235, 253, 259, 359, 367, 402, 429, 519, 618, 1031, 1041–1042, 1057, 1069–1071, 1080, 1081, 1095, 1096, 1104, 1107, 1121, 1143, 1173, 1178–1179, 1181, 1184, 1190–1192, 1196, 1216, 1218, 1219, 1220, 1274, 1275, 1425.

- 2002 Boros Géza: *Szoborpark*. Budapest, Városháza. 26–27, 32–33, 47–48.
- 2002 Lehóczki György: *Kiskunhalasi szobrok, emléktáblák*. In: Szakál Aurél (szerk.): *Kiskunhalasi Almanach*. Kiskunhalas, Kiskunhalas Város Önkormányzata. 377.
- 2003 Révai Új Lexikona, XI. kötet. Szekszárd, Babits Kiadó. 94–95.
- 2003 Pótó János: *Az emlékeztetés helyei. Emlékművek és politika*. Budapest, Osiris Kiadó.
- 2004 Prohászka László: *Szoborhistóriák*. Budapest, Városháza. 209.
- 2006 Nagy Ildikó (szerk.): *Kortárs művészet. Szobor pályázatok 1950–2000*. Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus. 011, 012, 013, 015, 016, 017, 019, 021, 023, 024, 025, 026, 027, 028, 029, 030, 033, 034, 037, 040, 041, 043, 044, 061, 068, 075, 091, 095, 096, 107, 108, 110, 131, 156, 186, 189, 190, 201, 203, 217, 250, 263, 280, 309, 315.
- 2007 Wehner Tibor: *Szövetség. 249 szobrász*. Budapest, Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Szobrász Szakosztálya. 166–167.
- 2008 Fábíán Sándor: *A világ szobrászainak lexikona*. Budapest, Magyarkerámia Kft. 414.
- 2009 Entz Géza Antal (szerk.): *Székesfehérvár: Magyarország műemlékei*. Budapest, Osiris. 338, 343.
- 2010 Romváry Ferenc (főszerk.): *Pécs lexikon. Első kötet A–M*. Pécs, Pécs Lexikon Kulturális Nonprofit Kft. 203–204.
- 2010 Romváry Ferenc (főszerk.): *Pécs lexikon. Második kötet N–ZS*. Pécs, Pécs Lexikon Kulturális Nonprofit Kft. 346.
- 2010 Wehner Tibor: *Modern magyar szobrászat 1945–2010*. Budapest, Corvina Kiadó. 140–141.
- 2013 Pótó János–Hajdú József: *Nagy Imre emlékhelyei*. Budapest, Nagy Imre Alapítvány. 56–57.
- 2013 Wehner Tibor: *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006*. Budapest, Enciklopédia Kiadó. 89, 121, 307.
- 2014 Romváry Ferenc: *Pécs köztéri szobrai, épületplasztikák, emlékművek, emléktáblák*. Pécs, Kronosz Kiadó. 92, 223.
- 2015 Horváth György: *A művészek bevonulása. A képzőművészet politikai irányításának és igazgatásának története 1945–1992*. Budapest, Corvina Kiadó. 245.
- 2016 Kálmán Attila–Kövesdi Mónika–Varga Edit: *Emlék-könyv. Tatai emlékművek, emléktáblák, köztéri alkotások, feliratos és faragott kövek adattára*. Tata, Kuny Domokos Múzeum. 64.
- 2016 Magony Imre: *Székesfehérvár szobrai. Szobrok, épületszobrok, emlékművek, emléktáblák* 3. jav. kiad. Székesfehérvár, Lénia 2. Reklám és Médiaügynökség Kft. 92, 303.
- 2017 Németh Lajos: *„Szigetet és mentőövet!” Életinterjú 1986*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont, MissionArt Galéria. 257.
- 2017 Rosch Gábor: *A Hegyvidék szobrai. Szobrok és domborművek Budapest XII. kerület közterein és magánterületein*. Budapest. 99, 244.
- 2018 Sasvári Edit–Hornyik Sándor–Turai Hedvig (szerk.): *A kettős beszéden innen és túl. Művészet Magyarországon 1956–1980*. Budapest, Vince Kiadó. 195.
- 2018 Wehner Tibor: *Tapló 2. Kíméletlen Művészeti Napló 2007–2016*. Budapest, Cédus Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 773.
- 2019 Wehner Tibor: *Cizellőr. Dolgozatok a „magyar szobrászatról” 2000–2016*. Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 13, 140.
- 2023 Wehner Tibor: *Emlékjelek, műalkotások. Emlékművek, emlékszobrok, díszítőszobrok, épületplasztikák, szakrális emlékek, síremlékek, muráliák Tatabányán*. Tatabánya, Kernstok Károly Művészeti Alapítvány. 25, 49, 192, 254–255, 340.

KEMÉNYFFY JENŐ FESTŐMŰVÉSZ

(Budapest, 1875. február 19. – Budapest, 1920. szeptember 6.)

A budapesti Mintarajziskolában Székely Bertalan és Aggházy Gyula tanítványa volt, majd Münchenben Hollósy Simon magániskoláját látogatta. 1898-ban a nagybányai festőiskolában dolgozott.

Az 1900-as évek első évtizedében Kernstok Károly társaságában Dömösön festett.

A budapesti Kölcsey Ferenc Gimnázium tanára volt 1899 és 1920 között.

1899-től szerepelt műveivel – naturalista életképekkel, városképekkel, csendéletekkel – a kiállításokon.

Díjak, ösztöndíjak:

1912 A Lipótvárosi Kaszinó díja, Budapest

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Kecskemét, Katona József Múzeum

Bibliográfia:

1902 Cecil: Őszi tárcza Dömösről. *Budapesti Napló* 1902. szeptember 10.

1902 Y(artin József): Nemzeti Szalon. Budapest, október 4. *Budapesti Napló* 1902. október 5.

1905 Lázár Béla: -. *Magyar Nemzet* 1905. április 19.

1907 Bányász László: Művészi Hét. *Ország-Világ* 1907. április 21.

1922 A Nemzeti Szalon tavaszi kiállítása. *Nemzeti Ujság* 1922. május 6.

1929 Ujvári Péter (szerk.): *Magyar zsidó lexikon*. Budapest.

1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 54.

1981 Zádor Anna-Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. II. kötet*. F–K. Budapest, Akadémiai Kiadó. 596.

1983 Lyka Károly: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig*. Magyar művészet 1896–1914. Budapest, Corvina Kiadó. 139.

1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 302.

2006 Don Péter-Lovas Dániel-Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. A–K*. Budapest, decoArt Könyvek. 478.

KERNSTOK KÁROLY (KERNSTOCK KÁROLY) FESTŐMŰVÉSZ

(Budapest, 1873. december 23. – Budapest, 1940. június 9.)

Kisgyermekkorát Nyergesújfalun töltötte, elemi és gimnáziumi tanulmányait Budapesten végezte. A festészet alapelemeit rajztanár-nagybátyja, Kernstok József mellett kezdte elsajátítani. A budapesti Iparművészeti Iskolában 1888 és 1891 között tanult, ahol Feichtinger József volt a tanára. 1892-ben Münchenben Hollósy Simon tanítványa volt. 1894 és 1896 között Párizsban, a Julian Akadémián tanult. Mestere Lucien Doucet és William-Adolf Bouguereau volt. Hazatérve Budapesten 1896 és 1901 között Benczúr Gyula mesteriskolájában tanult.

1896-ban tért vissza a Dunához, de nem közvetlenül Nyergesújfalura. Az 1897-98-99-es esztendőket nyarait például sógoránál, Újváry Ignácnál töltötte Kisországban, 1900 és 1903 között pedig barátaival nyaranként Dömösre járt festeni. Egy korabeli újságban a következő leírás jelent meg: *„Mi nyaralók egész kis kolónia vagyunk. Se plageunk, se korzónk, nem is igen ismerjük egymást. Aki Dömösre jön, azért jön, hogy egyedül legyen. Ez mindenkitől respektált csendes megegyezés. Az urak fehér vászonruhát hordanak és kék zubbonyt, melyen tekintélyes számú festékfolt tündöklök. Ezek a dömösi festők, akik felfedezték a Dunapartnak ezt a csodás gyöngyét és valóságos magyar Barbisont csináltak belőle.”* Kernstok Dömösön jellemzően nem a Dunát festette – a tájjal harmóniába kerülő egyszerű emberekéről születtek lírai realiztikus képei.

1909-ben művésztársaival megalakította a Nyolcak elnevezésű csoportot. 1912-ben műtermes villát épített Nyergesújfalun.

Budapesten élt, majd 1913-ban visszavonult Nyergesújfalura. 1918-ban részt vett az őszirózsás forradalomban, tagja volt a Nemzeti Tanácsnak, majd a művészeti ügyek népbiztosává nevezték ki. Esztergomban a Radikális Párt elnökjelöltje volt, és tagja volt a megye törvényhatósági bizottságának. 1919-ben Nyergesújfalun a Magyar Tanácsköztársaság alatt művésztelepet létesített és vezetett. 1921 és 1926 között emigrációban, elsősorban Berlinben élt, ahonnan 1926-ban tért haza.

A Magyar Impresszionisták és Naturalisták Köre alapító tagja (1907-től), részt vett a Művészház szervezésében (1909-től, 1911-től igazgatósági tag, 1913-tól művészeti alelnök), a Főváros Képzőművészeti Bizottságának tagja (1914-től), a Képzőművészek Új Társasága tagja és művészeti tanácsának elnöke (1928-tól) volt, a Munkácsy Céh aligazgatója, a Szinyei Merse Pál Társaság (1928-tól) és a Lechner Ödön Társaság (1928-tól) tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1895 Salon, Mention Honorable, Párizs (Franciaország)
- 1896 3000 forintos kópiái ösztöndíj
- 1898 Téli tárlat, Műcsarnok, Ráth György-díj
- 1900 Világkiállítás, Bronzérem, Párizs (Franciaország)
- 1900 Műbarátok Körének 3000 forintos ösztöndíja
- 1904 Téli kiállítás, Báró Rudics József-ösztöndíj

Szimpozionok, művésztelepek:
Szolnok

Egyéni kiállítások:

- 1911 Budapest, Művészház
1917 Budapest, Ernst Múzeum
1922 Kassa, Keletszlovenszki Múzeum
1928 Budapest, Ernst Múzeum
1933 Budapest, Ernst Múzeum
1938 Budapest, Ernst Múzeum

Emlékkiállítások:

- 1941 Budapest, Tamás Galéria
1950 Budapest, Fényes Adolf Terem
1965 Tata, Kuny Domokos Múzeum
1967 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
1968 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
1968 Tatabánya, Népház
1969 *Kernstok Károly és az 1919-es nyergesi szabádkola*, Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
1974 Miskolc, Miskolci Galéria
1975 Szob, Művelődési Központ
1979 Tatabánya, Kernstok Terem
1980 Dömös, Dömösi Galéria
1981 Oroszlány, Művelődési Központ
1982 Szombathely, Savaria Múzeum
1989 Tata, Kuny Domokos Múzeum
1998 Nyergesújfalu, Kernstok Gyűjtemény és Galéria
2006 Nyergesújfalu, Kernstok Gyűjtemény és Galéria
2012 *Kernstok Károly és tanítványai (Nyergesi János, Nyergesi István)*, Nyergesújfalu, Kernstok Gyűjtemény és Galéria
2013 *Apa és fia*, Nyergesújfalu, Kernstok Gyűjtemény és Galéria

Művek közgyűjteményekben:

- Budapest, Budapesti Történeti Múzeum-Kiscelli Múzeum
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
Debrecen, Déri Múzeum
Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
Esztergom, Keresztény Múzeum
Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum

- Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum
Pécs, Janus Pannonius Múzeum
Sümege, Kisfaludy Károly Emlékház
Székesfehérvár, Városi Képtár-Deák Gyűjtemény
Szolnok, Damjanich János Múzeum
Tata, Kuny Domokos Múzeum

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:

- 1905 Budapest VI., Bajza utca, Lederer-ház, *mozaik*
1911 Budapest VI., Munkácsy Mihály utca 19/b., Schiffer-villa, *üvegablakok* (1990-ben rekonstruálva)
1912 Budapest VI., Munkácsy Mihály utca 19/b., Schiffer-villa, *pannó*
1912 Debrecen, Piac utca 54, Megyeháza, *Hét vezér – ólmozott üvegablakok*
1915 Budapest, Grünwald Mór-villa, *Béke és Munka iszonya a háborútól – mozaik*

Bibliográfia:

- 1904 Gerő Ödön: *Modern festők. Művészeti Krónika* 1904.
1905 k. Londesz Elek: -. In. *Modern magyar festőművészek*. Budapest, Hornyánszky V. cs. és kir. Udvari Könyvnyomdája. 124.
1907 Lázár Béla: *Magyar művészek a Nemzeti Szalonban. Művészeti Kérdések* 1907.
1907 Bárdos Artúr: -. *Művészet* 1907. 161–169.
1910 Bölöni György: -. *A Ház* 1910. 41–42.
1910 Bárdos Artúr: -. *Nyugat* 1910. 143–144.
1910 Feleky Géza: *Széljegyzetek – képeihez. Nyugat* 1910. 195–197.
1910 Bölöni György: -. és társai. *Magyar Nemzet* 1910. január 1.
1911 *Nyolcak*. Budapest. (Katalógus, bev. Feleky Géza.)
1911 Rózsa Miklós, Gerő Ödön, Diener-Dénes József, -. *Bevezető. – festőművész kiállítása*. Budapest, Művészház. (Katalógus)
1911 Bölöni György: -. *Aurora* 1911.
1911 Rózsa Miklós: -. *A Művészház retrospektív kiállítása. A Ház* 1911. 337–342.
1911 Lyka Károly: -. kiállítása a Művészházban. *Új Idők* 1911. 567–568.

- 1911 Lengyel Géza: -. *Nyugat* 1911(24)1069.
- 1911 Be: -. *Budapesti Hírlap* 1911. november 25.
- 1911 L. G.: -. *Pesti Napló* 1911. november 25.
- 1911 Farkas Zoltán: -. kiállítása. *Vasárnapi Újság* 1911. december 3.
- 1912 Lázár Béla: *Tizenhárom magyar festő.* (Bev. Lyka Károly.) Budapest, Pallas.
- 1912 -. művészeti előadása. *Esztergomi Lapok* 1912. február 29.
- 1912 Bálint Aladár: -. új üvegfestményei. *Nyugat* 1912(18)
- 1913 -. freskója. *Nyugat* 1913(7)
- 1914 Rózsa Miklós: *Magyar impresszionista festészet.* (Bev. Lyka Károly.) Budapest, Pallas.
- 1917 Kassák Lajos: -. *Ma* 1917. március 1.
- 1917 Elek Artúr: -. kiállítása. *Az Újság* 1917. október 21.
- 1917 Lyka Károly: -. képei. *Új Idők* 1917. 370–371.
- 1917 Rózsa Miklós: -. pályafordulása. *A Hét* 1917. 685–686.
- 1917 -. *Huszadik Század* 1917(11)
- 1917 Bálint Aladár: -. *Nyugat* 1917(21)
- 1921 Boros László: Ebereschen-allee 3. *Világ* 1921. november 20.
- 1925 Kállai Ernő: *Új magyar piktúra 1900–1925-ig.* Budapest, Amicus.
- 1925 Kállai Ernst: *Neue Malerei in Ungarn.* Leipzig.
- 1926 Éber László (szerk.): *Művészeti Lexikon.* Budapest, Győző Andor kiadása. 385.
- 1928 -. *festőművész gyűjteményes kiállítása.* Budapest, Ernst Múzeum. (Katalógus)
- 1928 Elek Artúr: -. *Nyugat* 1928(5)766.
- 1929 Bálint Jenő: *Művészfejek.* Budapest, Amicus. 19–22.
- 1930 Péter András: *A magyar művészet története.* Budapest, Lampel.
- 1930 Hat nyilatkozat Benedek Péterről és a Benedek-estről. (Csók István, Iványi-Grünwald Béla, -. Nyergesi János, Réti István, Vaszary János nyilatkozatával.) *Est* 1930. március 6.
- 1930 Einczinger Ferenc: Látogatás egy hírneves festőművésznél. *Esztergom és Vidéke* 1930. augusztus 31.
- 1934 Lehel Ferenc: -. *Nemzeti Művészet* 1934(4) 49–52.
- 1935 Genthon István: *Az új magyar festőművészet története 1800-tól napjainkig.* Budapest, Magyar Szemle Társaság.
- 1935 Sebestyén András: Látogatás egy műteremben. *Pesti Napló* 1935. április 11.
- 1935 Körmendi András: -. *Magyar Művészet* 1935(9)257.
- 1936 Körmendi András: -. Budapest, Bisztrai Farkas Ferenc.
- 1936 Szász Zoltán: -. *Századunk* 1936. 299–301.
- 1937 C. E.: Látogatás a gyógyuló --nál. *Magyarország* 1937. március 10.
- 1940 Móricz Virág: -. *Kelet Népe* 1940. június 15.
- 1940 Farkas Zoltán: -. *Nyugat* 1940(7)
- 1940 Csömöri József: -. *Korunk* 1940(7–8)671–674.
- 1940 Meghalt -. *Esztergom és Vidéke* 1940. június 13.
- 1951 Radocsay Dénes: -. egykori levele az emigrációból. *Szabad Művészet* 1951.(5)371–374.
- 1955 Tóth Gábor: Emlékezés egy világhírű nyergesújfalui festőre. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1955. június 11.
- 1955 Dévényi Iván: -. Nyergesújfalun. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1955. december 17.
- 1956 Dévényi Iván: A nyergesújfalui --villa életéből. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1956. február 8.
- 1958 Horváth Béla: -. rajzművészetéről. *Műterem* 1958(10)26–29.
- 1958 Kovács Mihály: Emlékezzünk --ra. *Dunamente* 1958(25)3.
- 1959 Szilágyi Jolán: Az igazság - szabadiskolájáról. *Élet és Irodalom* 1959. március 20.
- 1959 Dévényi Iván: -. barátai és szabadiskolája Nyergesújfalun. 1-2-3-4. *Dunamente* 1959(29)2; 1959(30)2; 1959(31)2; 1959(32)2.
- 1960 Dévényi Iván: *Kernstok Károly részvétele a haladó művészeti és politikai mozgalmakban.* In. Zolnay László: *A Tanácsköztársaság napjai Esztergomban. A felső-Duna-szakasz hadműveleteinek leírásával.* (Bev. Lázár András.) Budapest, Akadémia Kiadó.
- 1960 Horváth Béla: -. a demokratikus forradalmár. *Esztergom Évlapjai* 1960. 105–114.

- 1960 Dévényi Iván: ~ életútja. Vázlat. *Jelenkor* 1960(5)110–117.
- 1960 Dévényi Iván: ~ halálának 20. évfordulójára. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1960. június 11.
- 1960 Dévényi Iván: Újabb nyergesújfalui művészettörténeti adatok. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1960. augusztus 10.
- 1961 Horváth Béla: ~ dokumentumok. *Művészettörténeti Tanulmányok. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Évkönyve 1959–1960.* 269–278.
- 1961 Horváth Béla: Megjegyzések Dévényi Iván „~ életútja” című cikkéhez. *Művészettörténeti Értesítő* 1961(2–4)225–230.
- 1961 Horváth Béla: Ady ismeretlen levele ~hoz. *Élet és Irodalom* 1961. augusztus 5.
- 1961 Dévényi Iván: ~ és a Nyolcak. *Vigilia* 1961(11)695–696.
- 1962 Dévényi Iván: Válasz Horváth Bélának ~ ügyben. *Jelenkor* 1962(1)110–112.
- 1962 Horváth Béla: A béke és a munka iszonya a háborútól – ~ mozaikkartonja. *Művészet* 1962(1)7–8.
- 1962 Horváth Béla: Czóbel Béla ~ arcképe. *Művészet* 1962(10)18–19.
- 1962 Lyka Károly: ~ emlékezete. *Élet és Tudomány* 1962(33)1038–1042.
- 1964 Horváth Béla: Róna József arcképe ~ról. *Művészet* 1964(2)12–15.
- 1965 Horváth Béla: Lenin a margón. *Művészettörténeti Értesítő* 1965(2)148–154.
- 1965 Horváth Béla: ~ „Este” című képéről. *Művészettörténeti Értesítő* 1965(2)148–154.
- 1965 Horváth Béla: ~ „Vontató hajósok” című képéről. *Művészet* 1965(7)11–15.
- 1965 A hetven éves Nyergesi Jánosról. *Jelenkor* 1965(8)722–725.
- 1965 A Múzeumi Hónap eseményeiből. *Dolgozók Lapja* 1965. október 22.
- 1966 *Művészeti Lexikon. 2. kötet. F–K.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 603–604.
- 1967 P. Brestyánszky Ilona: *Kernstok, Derkovits, Dési Huber.* Budapest, Képzőművészeti Alap.
- 1967 Passuth Krisztina: *A Nyolcak festészete.* Budapest, Corvina Kiadó.
- 1967 Hegedüs Raymund: ~ grafikai kiállítása Esztergomban. *Dolgozók Lapja* 1967. február 24.
- 1967 D. I.: ~kiállítás Esztergomban. *Vigilia* 1967(5)347.
- 1967 Horváth Béla: ~. *Acta Historiae Artium* XIII. 1967(4)353–387.
- 1967 Horváth Béla: ~kiállítás Esztergomban. *Művészet* 1967(5)33–35.
- 1967 Ortutay András: Megyénk múltjából. ~ az 1919-es tanácsstag. *Dolgozók Lapja* 1967. június 4.
- 1967 Dévényi Iván: ~. *Látóhatár* 1967. július-augusztus.
- 1967 D. Kónya Lajos: Művei megőrzik emlékét... Kernstok-képek nyomában. *Dolgozók Lapja* 1967. szeptember 17.
- 1967 Horváth Béla: Miért szép? ~: „Lovasok a víz partján”. *Élet és Tudomány* 1967(29)1364–1365.
- 1968 Németh Lajos: *Modern magyar művészet.* Budapest, Corvina Kiadó. 26, 27, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 58, 62, 63, 91, 94, 95.
- 1968 Horváth Béla: ~ (1873–1940). *Komárom Megyei Múzeumok Közleményei I.* 1968. 437–468.
- 1968 -csolnoki-: ~ festményei az esztergomi Balassa Bálint Múzeumban. *Dolgozók Lapja* 1968. május 5.
- 1968 Horváth Béla: ~kiállítás Esztergomban. *Magyar Hírlap* 1968. május 22.
- 1968 Horváth Béla: ~ néhány „fauve” jellegű rajzáról. *Művészet* 1968(9)9–11.
- 1968 T. G.: Megyénk múltjából. ~ és Nyergesújfalu. *Dolgozók Lapja* 1968. szeptember 22.
- 1968 (jenkei): ~ képei előtt. *Dolgozók Lapja* 1968. november 10.
- 1968 Goda Gábor: Emlékezés ~ra. *Művészet* 1968(11)4–9.
- 1969 ~ és a nyergesi szabadiskola. Esztergom, Balassa Bálint Múzeum. (Katalógus, bev. Mucsi András.)
- 1969 Dévényi Iván: ~kiállítás az esztergomi Balassa Bálint Múzeumban. *Művészet* 1969(4)38–39.
- 1969 Dévényi Iván: ~ és az 1919-es nyergesi szabadiskola művészei. Kiállítás Esztergomban. *Vigilia* 1969(5)347–350.

- 1969 Vajna György: A kiállítás képei. Gondolatok a nyergesi szabadiskoláról. *Dolgozók Lapja* 1969. május 1.
- 1969 Szabó Júlia: – és az 1919-es nyergesi szabadiskola. Kiállítás az esztergomi Balassa Bálint Múzeumban. *Népszabadság* 1969. június 13.
- 1969 Végh Ferenc: – és a nyergesi szabadiskola. A váci kiállításról. *Pest Megyei Hírlap* 1969. szeptember 26.
- 1969 Horváth Béla: –. *Élet és Tudomány* 1969(23)1077–1082.
- 1970 Dévényi Iván: –. Budapest, Corvina Kiadó.
- 1970 Horváth Béla: –: 1919. *Művészettörténeti Értesítő* 1970(1)55–62.
- 1970 Móricz Zsigmond ismeretlen levele –hoz. *Művészet* 1970(9)13.
- 1971 Passuth Krisztina: Dévényi Iván könyve –ről. *Új Forrás* 1971(1)117–118.
- 1971 Hegyi Béla: –. Kernstok. *Új Ember* 1971. február 7.
- 1971 Bodri Ferenc: Dévényi Iván Kernstok-portréja. *Jelenkor* 1971(2)162–163.
- 1971 Horváth Béla: – ismeretlen Léda-rajza. *Műgyűjtő* 1971(2)14–15.
- 1971 Horváth Béla: Apa vagy fia? *Műgyűjtő* 1971(3)36–37.
- 1971 Horváth Béla: Ki tud róluk? *Műgyűjtő* 1971(3)60–61.
- 1972 Horváth Béla: Igazmondó tükörkép. *Műgyűjtő* 1972(3)24–25.
- 1973 Horváth Béla: – „Őszi munka” című képéről. *Studia Comitatensia 2. Tanulmányok Pest Megye Múzeumaiból.* 1973. 283–302.
- 1973 Horváth Béla: Matisse ... szívesen kiállítana nálunk ... Picasso hasonlóan nyilatkozott... (Perlrott Csaba Vilmos és Bornemisza Géza ismeretlen levele). *Műgyűjtő* 1973(2)38–39.
- 1973 Wehner Tibor: Gyapardó –gyűjteményünk. *Dolgozók Lapja* 1973. április 8.
- 1974 Horváth Béla: Bevezető. – festőművész emlékkiállítás. Miskolc, Miskolci Galéria. (Katalógus)
- 1974 Horváth Béla: A Dózsa-gondolat –nál. *Művészettörténeti Értesítő* 1974(1)55–58.
- 1974 Horváth Béla: Két –kép. *Műgyűjtő* 1974(2)39–40.
- 1974 Horváth Béla: Bartók és a Nyolcak. *Művészettörténeti Értesítő* 1974(4)328–332.
- 1975 Horváth Béla: Bevezető. – festőművész emlékkiállítás. Szob. (Katalógus)
- 1975 Horváth Béla: – „Hazafelé” című képéről. *Studia Comitatensia 3. Tanulmányok Pest Megye Múzeumaiból* 1975. 373–392.
- 1975 Wehner Tibor: –képek Oroszlányban. *Dolgozók Lapja* 1975. március 19.
- 1976 *Kritikák és képek. Válogatás a magyar képzőművészet dokumentumaiból 1945–1975.* Budapest, Corvina Kiadó. 85, 365.
- 1976 Horváth Béla: – Vontató hajósok című rajzáról. *Dunakanyar Tájékoztató* 1976(1)13–14.
- 1976 Ortutay András: – politikai szerepe Nyergesújfalun 1918–19-ben. *Új Forrás* 1976(1)77–88.
- 1977 Mihályfi Ernő: *Művészek, barátaim. Válogatott képzőművészeti írások.* Budapest, Corvina Kiadó.
- 1978 Kassák Lajos: *Éljünk a mi időnkben. Írások képzőművészetéről.* Budapest, Magvető Könyvkiadó. 33, 35–37, 39, 190–193, 200, 232, 245, 251, 313, 314, 379, 381, 382, 390, 401, 402, 419, 494, 497, 506.
- 1979 Wehner Tibor: Bevezető. – festőművész emlékkiállítás. Tatabánya, Kernstok Terem. (Katalógus)
- 1979 Kiállítótermet avattak Tatabányán. *Dolgozók Lapja* 1979. március 22.
- 1979 Wehner Tibor: –művek Tatabányán. *Dolgozók Lapja* 1979. április 4.
- 1979 Horváth Béla: – Komárom megyében. *Művészet* 1979(5)30–33.
- 1980 Horváth Béla: Bevezető. – festőművész emlékkiállítás. Dömös. (Katalógus)
- 1980 Horváth Béla: – emlékezete. *Dunakanyar Tájékoztató* 1980(4)38–40.
- 1980 F. A.: Kernstok-emléktábla Nyergesújfalun. *Dolgozók Lapja* 1980. december 24.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919.* I–II. kötet. Budapest, Akadémiai Kiadó. 55, 84, 88, 92, 95, 96, 130, 132, 134, 136, 142, 144, 148, 162, 167, 179, 181, 184, 185, 231, 232, 233, 264, 274, 314, 316, 317, 321, 342,

- 397, 411, 424, 444, 488, 505, 538, 544, 548, 550, 550, 552, 553, 556, 557, 560, 563, 565–567, 568, 559, 571, 572, 573, 591, 603, 608, 616, 617, 611; 179–180, XXV. a-b, 1073–1083.
- 1981 Sarkadi Eszter: Gondolatok a „Nyolcak” művészcsoporthoz tudománytörténeti értékeléséhez. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 25. 1980. 337–352.
- 1981 Schenk Lea: Sikeres tárlat. – emlékkiállítás Oroszlányban. *Dolgozók Lapja* 1981. március 12.
- 1981 Körner Éva: Az első forradalmi indulás. A Nyolcak és az aktivisták kiállításához. *Kritika* 1981(4)4–5.
- 1982 Wehner Tibor, Horváth Béla: *Bevezető. – festőművész emlékkiállítása*. Szombathely, Savaria Múzeum. (Katalógus)
- 1982 Nagy Zoltán: – kiállítás Szombathelyen. *Művészet* 1982(10)28–32.
- 1985 Kontha Sándor (szerk.): *Magyar művészet 1919–1945. I-II. kötet*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 73, 76, 81, 118, 137, 156, 159, 226, 243, 270, 396–397, 426, 447, 448, 453, 465, 467, 468, 491, 492, 493, 496, 598; 85, 86, 144, 178, 523, 583, 659, 782.
- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia*. Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön*. (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 305.
- 1989 Szabó Júlia: – *Berlinben*. In. *A magyar grafika külföldön. Németország 1919–1933*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. (Katalógus)
- 1989 Emlékkiállítás Tatán. *Dolgozók Lapja* 1989. október 26.
- 1991 Mezei Ottó: A Művészház szabadiskolája. (Egy század eleji szabadiskola szellemi topográfiája). *Limes* 1991(2)5–24.
- 1991 Wehner Tibor: –dokumentumok. *Limes* 1991(2)25–30.
- 1991 – és Nyergesújfalu. *24 Óra* 1991. december 7.
- 1993 Horváth Béla: –. Tatabánya, Kernstok-füzetek 1.
- 1993 *20. századi magyar művészet Dévényi Iván gyűjteményéből*. Budapest, Kassák Emlékmúzeum és Archivum. (Katalógus, bev. Bodri Ferenc, Csaplár Ferenc, Mucsi András, Mravik László.)
- 1994 Bächer Iván: –. Goda Gábor kávéháza. *Népszabadság* 1994. április 23.
- 1995 Bodri Ferenc: – alapfokon. *Új Forrás* 1995(4)65–71.
- 1996 Horváth Béla: *Ady –nak ajánlott verse*. *Limes* 1996(4)87–92.
- 1996 Horváth Béla: *Egy Ady-kötet – könyvtárból*. *Új Forrás* 1996(10)51–58.
- 1997 Bodri Ferenc: – *írásából. A kutató művészettől a vallomásig*. Tatabánya, Kernstok-füzetek 2.
- 1997 Horváth Béla: –. *Tanulmányok*. Budapest.
- 1997 g. g.: *A festő – írásai*. Nyergesújfalu magányában alkotott. *24 Óra* 1997. április 23.
- 1998 *Kernstok Gyűjtemény és Galéria*. Nyergesújfalu, Nyergesújfalu Város Önkormányzata. (Katalógus, bev. Wehner Tibor.)
- 1998 Bodri Ferenc: *Kernstok gyűjtemény és galéria. Esztergom és Vidéke* 1998. október 29.
- 2000 Bodri Ferenc: – *és vendégei, látogatói Nyergesújfalu*. Tatabánya, Kernstok-füzetek 3.
- 2000 Fenyvesi Károly: *A Kernstok-villa titka*. *24 Óra* 2000. június 10.
- 2001 Salamon Nándor: *Festő a Duna mellett. – és vendégei, látogatói Nyergesújfalu*. *Műhely* 2001(6)92–94.
- 2002 Hadik András–Radványi Orsolya (szerk.): *Művészek és műtermek Tanulmánykötet és katalógus a Budapest, művészek városa című kiállításához*. Budapest, Ernst Múzeum. 38, 44, 45.
- 2003 Matits Ferenc: *A Haris közti Képzőművészeti Szabadiskola és a nyergesújfalu szabadiskola korabeli írások és visszaemlékezések tükrében*. Budapest, Magyar Iparművészeti Egyetem.
- 2003 Kaposi Endre: *Művészarcok: –. Esztergom és Vidéke* 2003. december 18.
- 2004 Imre Györgyi (szerk.): *A modell. Női akt a 19. századi magyar művészetben*. *A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai* 2004(2)31, 55,

- 177, 324, 325, 344, 345, 397, 398, 399, 411, 463, 464, 465, 472, 482, 487.
- 2004 Modern magyar rajzok 1900–1945. Válogatás Gombosi György művészettörténész gyűjteményéből. *A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai* 2004(5)8, 10, 12, 13, 15, 18, 19, 20, 27, 28.
- 2005 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar szignótár. Aukciós magyar festők és grafikusok válogatott aláírásai és kézjegyei*. Budapest, decoART Könyvek. 68.
- 2005 Nagy Zoltán (szerk.): *A Városi Képtár–Deák Gyűjtemény katalógusa*. Székesfehérvár, Városi Képtár–Deák Gyűjtemény. 137.
- 2005 Gosztonyi Ferenc (szerk.): Munkácsy a nagyvilágban. *A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai* 2005(1)116, 119, 129, 130, 134, 243.
- 2005 Kovács Bernadett: – elfeledett képei. *Artmagazin* 2005(4)49–51.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. A–K*. Budapest, decoArt Könyvek. 484–485.
- 2006 Passuth Krisztina–Szücs György–Gosztonyi Ferenc (szerk.): *Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914. A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai* 2006(1)4, 9, 13, 15, 16, 18, 20, 47, 49, 61, 62, 67, 68, 77, 142, 143, 148, 149, 150, 151, 152, 155, 158, 212, 215, 234, 245, 250, 253, 256, 261, 264, 265, 266, 268, 273, 283, 304, 305, 325, 326, 328, 331, 337.
- 2007 Dévényi Iván: *Arcképek a XX. század képzőművészetéből*. Budapest, Orpheusz. 69–80.
- 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső gyűjteményében*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 41, 125.
- 2008 Kaposi Endre: *Képzőművészek Esztergomban a 20. században*. *Art Limes* 2008(2)30–31.
- 2008 Bajkay Éva: *Lovasok a vízparton. Variációk egy témára: – lovasai Győrben*. Városi Múzeum, 2008. *Új Művészet* 2008(12)12–14.
- 2009 Gömöry Judit–Veszprémi Nóra–Szücs György (szerk.): *A Művészház 1909–1914. Modern kiállítások Budapesten. A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai* 2009(2)14, 15, 18, 19, 20, 21, 24, 71, 85, 95, 97, 101, 102, 104, 109, 113, 114, 133, 138, 139, 175, 201, 210, 221, 231, 236, 239, 241, 242, 244, 245, 249, 250, 251, 258, 259, 261, 262, 263.
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Szabadiskola Nyergesen. A Kernstok Károly vezette 1919-es nyergesújfalui képzőművészeti szabadiskola*. Nyergesújfalu.
- 2010 „Futóhomok öntötte el Pest művészetét.” – Néhány szerkesztői megjegyzés az „Idegenben” című összeállítás elé. *Enigma* 2010. 65. 5–12.
- 2010 – emigrációban írt feljegyzései és önéletrajza. – Szemelvények Horváth Béla művészettörténész hagyatékának –ra vonatkozó dokumentumaiból. *Enigma* 2010. 65. 13–64.
- 2010 – levelei Kosztolányi Kann Gyulának a berlini emigrációból. *Enigma* 2010. 65. 65–80.
- 2011 P. Szücs Julianna: *Nagy bónuszok, kis maluszok*. *Mozgó Világ* 2011(3)86–89.
- 2011 Nádas Péter: *Ők nyolcan voltak*. *Enigma* 2011. 69. 5–12.
- 2011 Markója Csilla: *Állni a hullámverést. Néhány szó „A Nyolcak helye” című összeállítás elé*. *Enigma* 2011. 69. 14–22.
- 2011 Bagi Zsolt: – és Berény, az analógia kritikusai. *A test formájának konstrukciója a korai magyar modernizmusban*. *Enigma* 2011. 69. 23–31.
- 2011 Forgács Éva: *Nyolcak. Terminológia, történelem, kulturális transzfer*. *Enigma* 2011. 69. 32–37.
- 2011 Barki Gergely: *Mű és/vagy ideológia. Értelmezési problémák a Nyolcakknál*. *Enigma* 2011. 69. 38–51.
- 2011 Tímár Árpád: *Lukács György és a Nyolcak*. *Enigma* 2011. 69. 52–66.
- 2011 Wilhelm András: *Új zene – új festészet. A Nyolcak és a zene*. *Enigma* 2011. 69. 66–73.
- 2011 Passuth Krisztina: *A Nyolcak csoport kerestetik*. *Enigma* 2011. 69. 74–83.
- 2011 Tímár Árpád: *Relle Pál és a Nyolcak*. *Enigma* 2011. 69. 84–93.

- 2011 Tokai Gábor: Pór Bertalan – A Nyolcak és a monumentális festészet. *Enigma* 2011. 69. 94–107.
- 2011 Bajkay Éva: – – Lovasok a víz partján. Variációk egy témára. *Enigma* 2011. 69. 108–116.
- 2011 Rockenbauer Zoltán: A Nyolcak és a hadifestészet. *Enigma* 2011. 69. 117–133.
- 2011 Molnos Péter: A Nyolcak bíróság előtt. *Enigma* 2011. 69. 134–147.
- 2012 Barki, Gergely–Rockenbauer, Zoltán: *Die letzten Tage von A Nyolcak, 1912–1919. Die Acht. A Nyolcak. Ungarns Highway in die Moderne.* (Hrsg. Gergely Barki, Evelyn Benesch, Zoltán Rockenbauer.) Wien.
- 2012 Bárdos István: Képzőművészeti élet, képzőművészek a Duna jobb és bal partján (1918–1938). *Esztergom és Vidéke* 2012(1)61.
- 2013 Kövesdi Mónika–László János–Schmidtmayer Richárd–Varga Edit: *Múltunk kincsei. Válogatás a Kuny Domokos Múzeum legszebb műtárgyaiból.* Tata, Kuny Domokos Múzeum. 142–143.
- 2013 Bárdos István: Magyar képzőművészek, képzőművészeti élet a Duna bal és jobb partján. *Atelier* 2013(3)26–27.
- 2013 Padányi Lajos: *Adalékok Nyergesújfalu helytörténetéhez. (Válogatás a nyergesújfalu Hírmondóba írt cikkeiből 1991–2012.)* Nyergesújfalu, Nyergesújfalu Város Önkormányzata.
- 2014 Bárdos István: Képzőművészeti élet Esztergom és Párkány térségében 1899–1918. *Esztergom és Vidéke* 2014(1)10–15.
- 2014 Vadas József: *A magyar iparművészet története. A századfordulótól az ezredfordulóig.* Budapest, Corvina Kiadó. 44, 46.
- 2014 Kovács Lajos: –, a politizáló művész a dorogi választóközvetben, illetve az esztergomi sajtóban (1897–1940). In: Kovács Lajos–Menyhárt Csaba: *Dorog a városiasodás útján I. Gazdaság-, politika- és kultúrtörténeti folyamatok a XX. században.* Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 95–112.
- 2014 Rockenbauer Zoltán: *Apacs művészet. Ady-mus a festészetben és a kubista Bartók (1900 – 1919).* Budapest, Noran Libro. 20, 23, 25, 32, 34, 40, 45–47, 27, 29, 62–63, 65–76, 81, 90, 98, 102, 104–111, 113–119, 121, 123, 125, 128, 136–139, 142, 144–145, 147, 149–150, 153–154, 158, 160, 173, 187, 200, 204–207, 209, 211, 237, 238, 270, 273, 278–280, 288–290, 292, 311–312, 314, 330, 344–345, 362, 364, 371, 376, 379, 395, 398, 402–414, 416, 419, 411, 414, 416–417, 424, 428, 431, 433, 439, 442.
- 2014 Bárdos István: Képzőművészeti élet Esztergom és Párkány térségében 1899–1918. *Esztergom és Vidéke* 2014(1)10–15.
- 2014 Tímár Árpád: – gyűjteményes kiállítása 1917-ben. *Művészettörténeti Értesítő* 2014(1)95–105.
- 2014 Gréczy Emőke: Az a bizonyos ötven nap Nyergesújfalun. *Artmagazin* 2014(4)38–43.
- 2015 Kovács Bernadett: –. Budapest, Kossuth Kiadó, Magyar Nemzeti Galéria.
- 2015 Kopócsy Anna: *Képzőművészek Új Társasága (1924–1950).* Budapest, Corvina Kiadó. 13, 14, 15, 26, 43, 99, 118.
- 2016 Csók István (1865–1961) emlékezéseim. (Szerk. Révész Emese.) Budapest, Magyar Képzőművészeti Egyetem. 97, 106.
- 2018 Sisa József (főszerk.): *A magyar művészet a 19. században. Képzőművészet.* Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont–Osiris Kiadó. 801, 842.
- 2018 Wehner Tibor: *Tapló 2. Kíméletlen Művészeti Napló 2007–2016.* Budapest, Cédus Művészeti Alapítvány–Napkút Kiadó. 119, 142, 160, 212, 213, 399, 586, 795.
- 2018 *Art Limes. Képzőművészek a XIX–XXI. századi Esztergomban. I. rész.* 2018(2)Kép-tár VI. 113–118.
- 2018 *Art Limes. Képzőművészek a XIX–XXI. századi Esztergomban. II/1. rész.* 2018(3)Kép-tár VII. 149–152.
- 2018 Rockenbauer Zoltán: A Nyolcak 1919-ben. *Enigma* 2018. 94. 80–101.
- 2019 Nász János: *Képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások Komárom-Esztergom megyében 1986–2000. Sajtóbibliográfia.* (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, József Attila Megyei és Városi Könyvtár.

- 2019 Bánfi József: *In Memoriam. Ex libris KEM-Tatabánya m.jv. képzőművészei 2018-ig*. Tatabánya, Tatabánya Alkotó Művészeiért Közalapítvány.
- Publikációk:*
- 1910 A kutató művészet. *Nyugat* 1901(1)95–99.
- 1910 Székely Bertalan. *Renaissance* 1910(2)189.
- 1910 Lippich körül. *Renaissance* 1910(2)611–612.
- 1911 Forrongó művészet. *Pesti Napló* 1911. április 16.
- 1911 Rövid epilógus egy kiállításról. *Husadik Század* 1911(1)723–724.
- 1911 Művészi nevelés az iskolában. *Népművelés* 1911(7)28–29.
- 1911 *Gondolatok a természetről és a művészetről. Kalauz a Művészház – kiállításához*. Budapest. (Katalógus)
- 1912 A művész társadalmi szerepe. *Husadik Század* 1912(1)377–380.
- 1913 A futurizmusról. *Husadik Század* 1913(1)221–223.
- 1913 Történelmi napok. *Szabadgondolat* 1913(2)43–44.
- 1914 Képzőművészeti szemle. *Husadik Század* 1914(1)222–225.
- 1914 Művészi reformok. *Világ* 1914. április 12.
- 1914 Lechner Ödön. *Husadik Század* 1914(2) 102–103.
- 1918 Szerdán délután. In: Gellért Oszkár (szerk.): *A diadalmas forradalom könyve. A népkormány tagjainak, a forradalom szereplőinek és 75 magyar írónak önvallomása. A forradalmi napok hiteles krónikája*. Budapest. 63–64.
- 1823 Párisi levél 1923 október hava. *Kékmadár* 1923(11)98–101.
- 1928 Rippl-Rónai József. *Nyugat* 1928(1)58–62.
- 1928 M.Ü.V.É.S.Z.E.T. Összefüggéstelen eszmefuttatások a művészetek eredete s célja körül. *Jövők* 1928(5)74–77.
- 1929 Lechner Ödön. *Heti Újság* 1929(1)198–200.
- 1929 Un discours resté en panne par ~. Egy el nem hangzott pohárköszöntő. *A műgyűjtő* 1929. 102.
- 1930 Feljegyzések. *A toll* 1930(4)17–18.
- 1930 Művészet és gépezettika. *Századunk* 1930(6)313–321.;
- 1930 *Képzőművészet* 1930(32) 153–161.
- 1930 Hotel Hungária. *A műgyűjtő* 1930(6–7)202–203.
- 1930 Képzőművészetek és a rádió. *Rádióélet* 1930. december 19.
- 1931 Dogma és szabadság a művészetben. *Képzőművészet* 1931. 102–107.
- 1932 Petronius? – Nem! *Porond* 1932. november. 32–34.
- 1933 Kollektív szemlélet és művészet. *Porond* 1933. február. 61–67.
- 1933 Mesterek a „Japán törzszakasztalánál”. *Művész-Élet* 1933(5–6)
- 1934 Áramlatok a modern művészetben. *Képzőművészet* 1934. 98–107; 133–134.
- 1936 Olasz és magyar művészetpolitika. Utóhang egy olasz kiállításhoz. *Pesti Napló* 1936. február 23.
- 1936 Vacsorán Munkácsynál. *A toll* 1936(3)98–99.
- 1937 A nagy élmény. *Újság* 1937. december 25.
- 1937 Könyvekről... In: Kőhalmi Béla: *Új könyvek könyve*. Budapest. 181–182.
- 1938 *Bevezető. Vallomás. – festményeinek és rajzainak gyűjteményes kiállítása*. Budapest, Ernst Múzeum. (Katalógus)
- 2010 – naplója. *Idegenben. Enigma* 2010(65)

KONECSNI GYÖRGY FESTŐ- ÉS GRAFIKUSMŰVÉSZ

(Kiskunmajsa, 1908. január 22. – Budapest, 1970. január 29.)

1927 és 1931 között a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. Mestere Rudnay Gyula volt.

1946-ban megindította az alkalmazott grafikai tan-széket az Iparművészeti Akadémián, amely 1949-től a Magyar Képzőművészeti Főiskolán működött. 1954-ig, majd tíz év szünet után haláláig a főiskola tanára volt, mindemellett 1969-től a Magyar Iparművészeti Főiskolán is oktatott.

1945 után néhány évig Dömösön élt, ahol Pásztor János szobrászművész egykori műtermes házában rendezkedett be. Számos művének keletkezése Dömöshöz köthető.

1951-től szerepelt műveivel kiállításokon.

A Magyar Könyv- és Reklámművészek Társasága (1938-tól), a Magyar Grafikusművészek (1939-től) és a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete (1947-től) tagja volt.

Számos történelmi festményt, monumentális művet alkotott, de jelentős grafikus, plakáttervezői és bélyegtervezői munkásságot is kifejtett.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1934 Nemzetközi idegenforgalmi kongresszus Fuad vándorserlege, Róma (Olaszország)
- 1936 Nemzetközi idegenforgalmi kongresszus Fuad vándorserlege, Luzern (Svájc)
- 1936 Iparművészek Egyesülete ezüstérme
- 1937 Világkiállítás, Grand Prix; Diplome d'honneur, Párizs (Franciaország)
- 1939 Iparművészeti Triennálé, nagydíj, Milánó (Olaszország)
- 1939 Iparművészeti Társulat, aranyérem
- 1948 Köztársasági Érdemrend arany fokozata
- 1950 Kossuth-díj
- 1952 Kossuth-díj
- 1954 Munka Érdemrend arany fokozata
- 1967 Októberi forradalom 50. évfordulója kiállítás díja
- 1968 Érdemes Művész

Egyéni kiállítások:

- 1967 Budapest, Műcsarnok
- 1970 *A magyar nyelv története*, Budapest, Kulturális Kapcsolatok Intézete Kiállítóterme

Emlékkiállítások:

- 1971 Salgótarján, József Attila Művelődési Központ
- 1976 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
- 1977 Kecskemét, Megyei Művelődési Központ
- 1978 Kiskunmajsa, Ifjú Gárda Művelődési Központ
- 1978 Kiskunfélegyháza, Kiskun Múzeum
- 1981 Kiskunmajsa, ~ Helytörténeti Gyűjtemény, állandó kiállítás
- 1982 Dömös, Dömösi Galéria
- 1995 Kiskunmajsa, ~ Helytörténeti Gyűjtemény
- 2005 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
- 2008 *A bélyegtől a pannóig*, Budapest, Bélyegmúzeum
- 2008 Kiskunmajsa, ~ Helytörténeti Gyűjtemény
- 2020 *„És mégis lesz...”*, Budapest, Fészek Galéria

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum

Székesfehérvár, Szent István Király Múzeum

Szombathely, Szombathelyi Képtár

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:

1955 Győr, Révai Miklós utca 5., pályaudvar, mozaik

1959 Székesfehérvár, Béke tér 5–7., Vasútállomás, pannó

1959 Mezőkövesd, Hősök tere 14., Bárdos Lajos Ének-zenei Általános Iskola, falképek – sgraffito (elpusztult)

1964 Szeged, Tisza Szálló, étterem, két pannó

1966 Gyula, Várkert utca 2., Várkert fürdő, Fürdőzők – mozaik (lebontva)

Zalaegerszeg, Kossuth Lajos utca 45–47., MSZMP-székház (ma Rendőrkapitányság), mozaik
Budapest, VII., Kertész utca 36., Fészek Művészklub, pannó

Auschwitz (Lengyelország), Lágermúzeum, pannó

*Bibliográfia:*1937 A sóstói művésztelep növendékeinek sikere. *Nyírvidék* 1937. március 6.1940 Pálfy, József: -. *Gebrauchsgrafik* 1940.1950 A politikai grafikáról és a művészeti brigádmunkáról beszél a Kossuth-díjas -. *Magyar Nemzet* 1950. április 9.1950 Bauer Jenő: A Kossuth-díjas -. *Szabad Művészet* 1950(5–6–7)236–237.1952 Szegi Pál: Megjegyzések Kádár György és – Dózsa-kompozíciójához. *Szabad Művészet* 1952(1)10–12.1954 Bán Béla: A posztimpresszionizmus mai képzőművészetünkben. *Szabad Művészet* 1954(4)188–191.1955 Aradi Nóra: Plakátjainkról. *Szabad Művészet* 1955(5)199–202.1955 B. A.: „Egyetlen művész sem vonhatja ki magát a társadalom hatása alól.” Beszélgetés – festőművésszel. *Esti Budapest* 1955. június 17.1956 Aradi Nóra: II. Magyar Plakátművészeti Kiállítás. *Szabad Művészet* 1956(5)221–226.1956 Rozgonyi Iván: -. *Szabad Művészet* 1956(7)319–322.1960 Oelmacher Anna: *Bevezető. Magyar Plakáttörténeti Kiállítás 1885–1960.* Budapest. (Katalógus)1960 Kiss Sándor: Magyar plakátművészet a két világháború között. *Legújabbkori Történeti Múzeum Évkönyve* 1960. 18–66.1961 Urbach Zsuzsa: A győri pályaudvar és képzőművészeti díszítése. *Művészet* 1961(9)23.1962 Hölscher, Eberhard: -. *Ungarische Plakate. Gebrauchsgrafik* 1962(9)2.1963 Láncz Sándor: -. *Művészet* 1963(10)23–26.1965 Péter Imre: Pannók, tablók és plasztikák az auschwitzi magyar lágermúzeumban. *Művészet* 1965(6)21–23.1966 Frank János: –nél. *Élet és Irodalom* 1966. december 3.1967 Horváth György: Új és újralkotott plakátok között – műtermében. *Magyar Nemzet* 1967. november 14.1968 Németh Lajos: *Modern magyar művészet.* Budapest, Corvina Kiadó. 131.1968 Frank János: *Bevezető. – kiállítása.* Budapest, Műcsarnok. (Katalógus)1968 Frank János: – köszöntése. *Élet és Irodalom* 1968. január 27.1968 H. Gy.: – Bánk bán illusztrációi. *Magyar Nemzet* 1968. április 13.1968 Bauer Jenő: Gondolatok –ről. *Művészet* 1968(8)26.1968 Rideg Gábor: Látogatóban –nél. *Magyar Hírlap* 1968. november 10.1968 Horváth György: – kiállítása a Műcsarnokban. *Magyar Nemzet* 1968. november 16.1968 Pernecky Géza: – igazi műfaja. *Élet és Irodalom* 1968. november 16.1968 Havas Lujza: – kiállítása a Műcsarnokban. *Népszava* 1968. november 20.1968 Rózsa Gyula: Plakátok a művészettörténetnek – kiállítása a Műcsarnokban. *Népszabadság* 1968. november 20.

- 1968 Bauer Jenő: Gondolatok --ról. *Magyar Hírek* 1968. november 30.
- 1968 Frank János: ~ plakátok a Műcsarnokban. *Tükör* 1968. december 10.
- 1969 M. Kiss Pál: Hazai kiállítások. *Látóhatár* 1969(3–4)364–368.
- 1969 Bauer Jenő: ~ kiállítása. *Művészet* 1969(6)44.
- 1969 Bencze László: ~. (Szubjektív-objektív szauna egy életműről). *Kortárs* 1969(7)1132–1137.
- 1970 Frank János: *Bevezető. ~grafikusművész kiállítása*. Budapest, Kulturális Kapcsolatok Intézete Kiállítóterme. (Katalógus)
- 1970 Elhunyt ~. *Petőfi Népe* 1970. január 30.
- 1970 Bojár Iván: Meghalt ~. *Magyar Hírlap* 1970. január 30.
- 1970 Horváth György: Meghalt ~. *Magyar Nemzet* 1970. január 30.
- 1970 Elbúcsúztatták --öt. *Petőfi Népe* 1970. február 12.
- 1970 Bencze László: ~. *Forrás* 1970(2)96.
- 1970 Vadas József: Utazás a múltba. *Élet és Irodalom* 1970(51)12.
- 1970 Sz. B.: A grafikus hagyatéka. Látogatás ~ özvegyénél. *Esti Hírlap* 1970. november 20.
- 1970 Horváth György: ~ befejezetlen grafikai sorozata a KKI kiállítótermében. *Magyar Nemzet* 1970. december 13.
- 1970 Rózsa Gyula: ~ utolsó kiállítása. *Népszabadság* 1970. december 13.
- 1971 *Magyar Életrajzi Lexikon. 3. kiegészítő kötet A–Z*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 417–418.
- 1971 Tölgyesi János: ~. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata.
- 1971 Bauer Jenő: „A magyar nyelv története.” ~ postumus kiállítása. *Művészet* 1971(3)44–45.
- 1971 Láncz, Sándor: ~. *Acta Historiae Artium* 1971(3–4)307–321.
- 1971 Trencsényi László: Tölgyesi János: ~. *Művészet* 1971(5)46.
- 1971 T. E.: ~ emlékkiállítása Salgótarjánban. *Nógrád* 1971. június 8.
- 1971 Horváth György: In memoriam ~. *Gebrauchsgrafik* 1971(12)
- 1972 Csató Károly: A mester és tanítványa. *Petőfi Népe* 1972. március 23.
- 1972 Bencze László: ~ befejezetlen grafikai sorozata. *Kortárs* 1972(4)666–667.
- 1972 Ruffy Péter: ~ költeményei. *Magyar Nemzet* 1972. május 21.
- 1972 Losonci Miklós: Könyvek a művészetről. A magyar nyelv története. *Pest Megyei Hírlap* 1972. június 20.
- 1972 P. Szűcs Julianna: ~: A magyar nyelv története. *Kritika* 1972(7)28–29.
- 1975 Chikán Bálint: Plakátművészetünk megújítója: ~. *Élet és Tudomány* 1975(49)2326–2331.
- 1976 *Kritikák és képek. Válogatás a magyar képzőművészet dokumentumaiból 1945–1975*. Budapest, Corvina Kiadó. 12, 121, 129, 130, 131, 132, 133, 158, 159, 163, 303, 440.
- 1976 D. Fehér Zsuzsa: *Bevezető. ~ (1908–1970) emlékkiállítása*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. (Katalógus)
- 1976 Horváth György: ~ emlékkiállítása a Nemzeti Galériában. *Magyar Nemzet* 1976. augusztus 1.
- 1976 Horváth György: ~ emlékkiállítása. *Új Tükör* 1976. augusztus 10.
- 1976 Vadas József: Vázlatok, váz nélkül. *Élet és Irodalom* 1976. augusztus 21.
- 1976 Vadas József: Történelem ~ plakátnézetből. *Élet és Irodalom* 1976. december 4.
- 1976 i. r.: ~ ifjúkora és utóélete. *Petőfi Népe* 1976. december 22.
- 1977 Frank, János: The Art of the Streets. *The New Hungarian Quarterly* 1977. 65. 173–176.
- 1977 ~ kiállítása Kecskeméten. *Petőfi Népe* 1977. szeptember 20.
- 1977 Heltai Nándor: Fontos állomás Kecskemét kulturális életében. Gondolatok ~ kiállításáról. *Petőfi Népe* 1977. október 6.
- 1977 Goór Imre: ~ művészetének ablaka. *Forrás* 1977(12)79.
- 1978 ~emlékülés, kiállításmegnyitó Kiskunmajsán. *Petőfi Népe* 1978. január 25.
- 1978 i. r.: ~ kiállítás Kiskunfélegyházán. *Petőfi Népe* 1978. január 31.
- 1981 Múzeumavatás Kiskunmajsán. *Petőfi Népe* 1981. május 3.
- 1981 Rapi Miklós: ~ visszatért szülőhelyére. *Petőfi Népe* 1981. május 10.

- 1982 Cs. Nagy Lajos: A tökéletes töredék. – kiállítása Dömösön. *Dolgozók Lapja* 1982. szeptember 23.
- 1982 Losonci Miklós: – életműve. Dömösi Galéria. *Új Tükör* 1982. október 10.
- 1983 i. r.: -. *Petőfi Népe* 1983. január 23.
- 1983 Simon Gy. Ferenc: A történelem művészete. *Képes Újság* 1983. augusztus 20.
- 1983 Losonci Miklós: – életműve. Kiskunmajsa, – Múzeum. *Új Tükör* 1983. október 2.
- 1985 Kontha Sándor (szerk.): *Magyar művészet 1919–1945. I. kötet*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 84, 398, 399, 400, 401, 402, 607, 702, 838.
- 1985 Aradi Nóra: Felszabadulási jelképek. *Művészet* 1985(7)2–5.
- 1987 P. Szűcs Julianna: Egy műfaj visszanéz. Gondolatok egy kiállítás és két kiadvány kapcsán. *Társadalmi Szemle* 1987(4)100–104.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 326.
- 1988 Rozgonyi Iván: *Csalódottan, reménykedve*. In. *Párbeszéd művekkel. Interjúk 1955–1981*. Budapest, MTA Művészettörténeti Kutató Csoport. 329–332.
- 1988 Slézia József: – művész-bélyegsorozata. *Filatéliai Szemle* 1988(11)17–18.
- 1995 Ébner: Mi történt – karikatúráival? *Új Demokrata* 1995(1)42–43.
- 1995 Albrecht Gyula: A plakát világhírű magyar művésze. Huszonöt éve hunyt el -. *Magyar Nemzet* 1995. február 13.
- 1997 Kozma Huba István: Balekok voltunk mindahányan. Beszélgetés Konecsni Györgynél. *Forrás* 1997(7)91–96.
- 2000 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, II. kötet. H–Ö*. Budapest, Enciklopédia Kiadó.
- 2003 95 éve született -. *Petőfi Népe* 2003. február 12.
- 2004 Kozma Huba: *A pillantásfogás művésze*.
- 2005 Bakos Katalin: *Ellentétek szintézise. – plakátművészete 1932–1948*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
- 2005 Sümegi György: „Alkalmazott és finom művészet között nincs különbség.” Szalay Lajos levelei –nek. (1969) *A Herman Ottó Múzeum Évkönyve* 44. 453–460.
- 2005 – plakátművészete. *MAktár* 2005(9)15.
- 2005 Józsa: Mindent másképpen. *Critikai Lapok* 2005(11)39–40.
- 2005 Rózsa Gyula: Egy profi klasszikus. *Népszabadság* 2005. november 23.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznevtár A–K*. Budapest, decoArt Könyvek. 517–518.
- 2008 T. K.: A szülőföld főhajtása a magyar plakátművészet atyjának. *Petőfi Népe* 2008. január 21.
- 2008 Dabóczy András: – emlékkiállítás a Bélyegmúzeumban. *Bélyegvilág* 2008(11)13.
- 2008 Rákóczi Margit: – emlékkonferencia, és még egyebek. *Bélyegvilág* 2008(12)20.
- 2008 Kardhordó Kálmán: *Bélyegvilág. Hetedhétatár* 2008(12)13.
- 2009 Szabó Jenő: Volt egyszer egy –centenárium. *Hírközlési Múzeumi Alapítvány Évkönyv* 2008–2009. 157–166.
- 2020 Katona Anikó–Madár Mária: „És mégis lesz...” – kiállítása a Fészek Galériában. *Magyar Iparművészet* 2020(8)2–8.
- 2020 Feledy Balázs: –! *Magyar Demokrata* 2020. október 14.

Publikációk:

- 1968 *Bánk bán-illusztrációk*. Budapest.
- 1972 *A magyar nyelv története. Rajzok a magyar költészet klasszikus alkotásaihoz*. (Bev. Horváth György.) Budapest, Magyar Helikon–Európa Kiadó.

Filmek:

- 1969 –*portréfilm*. Szerk. Tölgyesi János. Rend. Zsigmondi Boris. Magyar Televízió.

KONYORCSIK JÁNOS (KONIORCZYK JÁNOS) SZOBRÁSZMŰVÉSZ

(Pesterzsébet, 1926. április 18. – Pilismarót, 2010. augusztus 26.)

1950 és 1956 között végezte tanulmányait a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Mestere Mikus Sándor, Beck András és Pátzay Pál volt.

1986-ig Budapesten, 1986-tól haláláig Pilismaróton élt. 1957 óta volt kiállító művész.

1965-től 1986-ig a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnázium, majd Szakközépiskola tanára volt.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége (1957-től) tagja, az Ifjúsági Bizottságának vezetője (1958-tól) és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, majd a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete (1957-től) tagja volt. 1958 és 1966 között a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának KISZ-titkára, majd elnöke volt, 1957 és 1961 között a Pílvax Csoport tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1962 Magyar Akadémia ösztöndíja, Róma (Olaszország)
- 1963 Munkácsy-díj
- 1972 Vadászati Világkiállítás nagydíja, Budapest
- 1977 Munkácsy-díj
- 1979 Kulturális Minisztérium nívódíja
- 1981 III. Arcok és Sorsok Portrébiennálé, bronzdiploma, Hatvan
- 1985–1986 SZOT-ösztöndíj

Egyéni kiállítások:

- 1972 Budapest, Kulturális Kapcsolatok Intézete Kiállítóterme
- 1973 Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum
- 1973 Budapest, Csepel Galéria
- 1979 Budapest, Óbudai Pincegaléria
- 1979 Vác, Madách Imre Művelődési Központ (Gacs Gáborral)
- 1979 Kölesd, Kossuth Művelődési Ház (Gacs Gáborral)
- 1981 Pilismarót, Községi Tanács
- 1981 Dömös, Dömösi Galéria
- 1982 Dorog, József Attila Művelődési Központ (Somogyi Jánossal)

- 1985 Budapest, Műcsarnok
- 1988 Pilismarót, Heckenast-kastély (állandó kiállítás/napjainkra már megszűnt)
- 1990 Pilismarót, Heckenast-kastély, Pince Galéria
- 1994 Pilismarót, Polgármesteri Hivatal
- 1999 Hirschberg (Németország), Történelmi Múzeum (Vida Judittal)
- 2003 Csorna, Martincsevics Károly Városi Könyvtár (Vida Judittal)

Művek közgyűjteményekben:

- Budapest, Hadtörténelmi Múzeum
 - Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
 - London (Nagy-Britannia), Tate Gallery
- Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:*
- 1956 Hódmezővásárhely, Szántó Kovács János Iskola, *Szántó Kovács János* – gipsz
 - 1957 Martonvásár, Brunszvik utca 2., Akadémiai Kutatóintézet, *Tessedik Sámuel* – mészkö

- 1958 Budapest IV., Papp József utca 12., *Vízbelépő* – mészkő
- 1960 Győr, Szabadság tér, Városi Tanács, *Szovjet hősi emlékmű (Felszabadulási emlékmű)* – bronz (1991-ben áthelyezve a Szauder Ferenc utca, Nádorvárosi temetőbe)
- 1961 Budapest VII., Lenin körút 43–49. (ma Erzsébet körút), Royal Szálló, *Fuvolás fiú* – alumínium (lebontva, magántulajdonban)
- 1961 Budapest X., Csajkovszkij park, *Friedrich Chopin* – mészkő
- 1962 Kaposvár, Latinka Sándor tér, *Latinka Sándor* – bronz (1990 után lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1962 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky utca, Erdészeti és Faipari Egyetem, Botanikus Kert, *Wagner Károly, Lázár Jakab* – mészkő
- 1962 Zalaegerszeg, MSZMP-székház, *Lenin* – mészkő (lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1964 Budapest XVI., Jókai Mór utca 4., MSZMP-székház, *Ülő munkás* – mészkő
- 1964 Budapest VIII., Vas utca 2/b., Ódry Színpad, *Ódry Árpád* – márvány
- 1965 Bábolna, Csikótelepi utca, *Ülő nő* – mészkő
- 1965 Budapest IX., Gyáli út 5-7., Országos Közegészségügyi Intézet, *Fodor József-emléktábla* – márvány, ólom dombormű
- 1965 Budapest VIII., Mező Imre úti temető, *Hopp Ferenc-síremlék* – mészkő
- 1965 Budapest IV., Papp József tér, *Vízbelépő lány* – mészkő
- 1965 Budapest XIV., Kerepesi úti lakótelep, *Bigéző fiú* – bronz
- 1967 Miskolc, KISZ-iskola, (Csanyiki szanatórium), *Ságvári Endre* – bronz (lebontva)
- 1967 Budapest II., Zivatar utca 1-3., Hotel Ifjúság, *Napozók* – bronz
- 1968 Kőrösladány, Garibaldi tér, *Giuseppe Garibaldi* – mészkő
- 1968 Gönc, Károlyi Gáspár út 31., Károlyi Gáspár Általános Iskola kertje, *Ülő nő* – mészkő
- 1968 Kisújszállás, Rákóczi utca 14., Városi strand, *Kavicsdobáló fiú* – bronz
- 1969 Ajka, Béke utca, *Hűség (Kutyás nő)* – mészkő
- 1970 Orosháza, Kossuth tér 1., *Álló figura* – mészkő
- 1970 Szigetvár, Fő tér, *Felszabadulási emlékmű* – beton, acél
- 1970 Hajdúszoboszló, Fürdő, *Térdelő női figura* – márvány
- 1970 Szeghalom, Szabadság tér, *Ülő nő (Bőség kosara)* – mészkő
- 1972 Sopron, József Attila Gimnázium, *József Attila* – bronz
- 1973 Devecser, Iskola utca 1., Gárdonyi Géza Általános Iskola, *Gárdonyi Géza* – mészkő (2014-ben áthelyezve, Jókai Mór utca 2.)
- 1975 Ajka, Szabadság tér, *Munkásmozgalmi emlékmű* – bronz (2010-ben lebontva és áthelyezve a Petőfi Sándor utcába)
- 1975 Budapest XII., Németszőlgyi út, Farkasréti temető, *Pünkösti Andor-síremlék* – bronz
- 1976 Balassagyarmat, Petőfi Sándor Általános Iskola, *Petőfi Sándor* – bronz (1996-ban áthelyezve a Május 1. út 2., Szabó Lőrinc Általános Iskolába)
- 1976 Hajdúböszörmény, Kossuth Lajos utca 3., Hajdúsági Múzeum, *Hajdú katona* – bronz
- 1976 Párizs (Franciaország), *Radnóti Miklós-emléktábla* – ólom
- 1976 Peking (Kína), Magyar Nagykövetség, *Petőfi Sándor*
- 1977 Budapest IX., Dési Huber utca–Pöttyös utca, *Vegyipari munkás* – bronz
- 1977 Budapest V., Kossuth Lajos tér, Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, árkád, *Tessedik Sámuel* – bronz
- 1979 Cegléd, Kölcsey tér, Lakótelep, *Tanácsköztársasági emlékmű* – bronz (lebontva)
- 1981 Budapest XII., Németszőlgyi út, Farkasréti temető, *Takács János-síremlék* – mészkő, bronz dombormű
- 1981 Mátészalka, Keleti lakótelep, *Anya gyermekkel* – mészkő
- 1984 Budapest XIII., Thälmann utcai Általános Iskola, *Ernst Thälmann* – bronz
- 1985 Cegléd, Malom tér 3., Tiszti lakótelep, *Perczel Mór* – bronz
- 1985 Pilismarót, *Kálvária* – műgyanta

- 1985 Pilismarót, Rákóczi Ferenc utca 8., Dobozy Mihály Művelődési Ház, *II. Rákóczi Ferenc-emléktábla* (Borbás Tiborral) – festett terrakotta dombormű
- 1986 Vésztő-Mágor, Történelmi Emlékhely, Népi Írók Szoborparkja, *Szabó Pál* – bronz
- 1987 Hőgyész, Fő tér, *Figurális díszkút* – márvány
- 1987 Budapest X., Magyar-szovjet barátság parkja, *Malinovszkij marsall* – bronz (1989 óta sorsa ismeretlen)
- 2003 Budapest, *Arany János* – bronz
- 2004 Pozsony, Casino, *Márai Sándor* – gipsz
- 2004 Sárísáp, *Kálvária-stációk* – műgyanta, Budapest XXII., Anna utca 5., egykori Törley-kastély kertje (Központi Sugárbiológiai Kutató Intézet), *Frédéric Joliot-Curie* – mészkő Zalaegerszeg, Városi Rendőrkapitányság, *Lenin* – márvány (lebontva, 1990 után sorsa ismeretlen)
- Bibliográfia:*
- 1956 Somogyi József: – Szántó Kovács János című diplomamunkájának bírálata. *Szabad Művészet* 1956(1–2)44–46.
- 1959 Budapesti szobrászművész készíti az új győri szovjet emlékművet. *Kisalföld* 1959. október 31.
- 1960 Simon Gy. Ferenc: –. *Ifjú Kommunista* 1960(7)65.
- 1961 *Tíz fiatal szobrászművész kiállítása*. Budapest, Műcsarnok. (Katalógus, bev. Rozványi Márta.)
- 1961 – szobrászművész. *Esti Hírlap* 1961. augusztus 25.
- 1961 Aradi Nóra: Tíz fiatal szobrász kiállítása. *Művészet* 1961(10)5–8.
- 1961 Nagy J.: Maszk és gondolat. *Film Színház Muzsika* 1961(36)
- 1962 Mi a véleménye a modern művészetről? *Élet és Irodalom* 1962. február 24.
- 1962 Csap Erzsébet: A IX. kiállítás szobrászati anyagáról. *Művészet* 1962(5)14–19.
- 1962 sz. n.: –. *Élet és Irodalom* 1962. november 24.
- 1965 Molnár László: Hotel Ifjúság. *Művészet* 1965(1)26–27.
- 1965 Kovács Gyula: – művészete. *Művészet* 1965(7)39–41.
- 1966 *Művészeti Lexikon, II. kötet. F–K*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 670.
- 1966 –. *Ifjúkommunista* 1966. március.
- 1967 Horváth György: Tizenhárom új szobor Budapesten. *Magyar Nemzet* 1967. április 9.
- 1968 Ujvári Béla: Művészportrék. –. *Magyar Ifjúság* 1968. november 22.
- 1969 – szobrászművész. *Hajó-Daru* 1969. június 3.
- 1971 Szvetlov, I.: *Mai magyar szobrászat*. Moszkva, Szovjetszkij Hudozsnyik.
- 1971 Ujvári Béla: – érmei. *Művészet* 1971(6)32–34.
- 1972 –: Bevezető. – szobrászművész kiállítása. Budapest, Kulturális Kapcsolatok Intézete Kiállítóterme. (Katalógus)
- 1972 –. *Magyar Nemzet* 1972. december 2.
- 1972 Vadas József: Négy kiállítás. *Élet és Irodalom* 1972. december 2.
- 1972 Bojár Iván: – kiállítása. *Magyar Hírlap* 1972. december 6.
- 1972 Gergely Mihály: – kiállítása. *Pest Megyei Hírlap* 1972. december 7.
- 1972 Nagy Zoltán: Érmek, portrék, kisplasztikák. Asszonyi Tamás, – és Rajki László kiállítása. *Népszabadság* 1972. december 8.
- 1972 – kiállítása. *Magyar Ifjúság* 1972. december 15.
- 1973 Tolnai Gábor: Eszmecsere. – kiállításának megnyitója. *Kritika* 1973(2)2.
- 1973 Szabó Endre: – ismét Vásárhelyen. Kiállítási krónika. *Csongrád Megyei Hírlap* 1973. április 6.
- 1973 Ujvári Béla: –ról. *Kritika* 1973(5)31.
- 1973 Rózsa Gyula: Ismétlés. *Kritika* 1973(5)31.
- 1973 Leleplezték Devecserben Gárdonyi Géza szobrát. *Napló (Veszprém)* 1973. augusztus 19.
- 1974 – érmei. *Új Írás* 1974(1)
- 1974 Ujvári Béla: A Szép Szó Galériája. –. *Népszava* 1974. április 27.
- 1975 *Sculptura Hungarica. Mai magyar szobrászat*. (Bev. Cifka Péter.) Budapest, Európa Kiadó.
- 1975 *Ungarische Gegenwarts-kunst. Malerei. Graphik. Plastik*. Magdeburg, Kulturhistorisches Museum. (Katalógus)
- 1975 Raffai István: Dráma a Szabadság téren. Ajkai beszélgetés az emlékmű alkotójával. *Napló (Veszprém)* 1975. november 29.

- 1976 *Magyar éremantológia 1945–1976*. Szentendre, Ferenczy Múzeum. (Katalógus, bev. Mucsi András.)
- 1977 Sz. Kürti Katalin: *Köztéri szobrok és épületdíszítő alkotások Debrecenben és Hajdú-Biharban*. Debrecen, Hajdú-Bihar Megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztály. 143, 149, 174.
- 1977 Gosztonyi József: *Mai magyar éremművészet. A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve 1977*. 5–18.
- 1977 Fekete Judit: „Humáncentrikus” ... „heterocentrikus”. *Művészet* 1977(7)40–41.
- 1978 *Művész életrajzok*. Budapest, Képcsarnok. 323.
- 1978 Jávorai Béla (szerk.): *Kaposvár szobrai*. (Bev. Novák Ferenc.) Kaposvár, Kaposvár Városi Tanács Művelődésügyi Osztály.
- 1978 *Magyar szobrászati kiállítás*. Budapest, Műcsarnok. (Katalógus)
- 1978 *IV. Budapesti Nemzetközi Képzőművészeti Kiállítás*. Budapest, Műcsarnok. (Katalógus)
- 1979 Teknős Erzsébet: *Önálló életet élnek. – és Gacs Gábor tárlata*. *Pest Megyei Hírlap* 1979. február 27.
- 1979 Harangozó Márta: *– szobrai az Óbudai Pincegalériában*. *Új Tükör* 1979. július 8.
- 1980 Simon Gy. Ferenc: *Történetek a művészet-történetből*. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda. 115–116.
- 1980 *Művészek az üzemekben*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. (Katalógus, bev. Aradi Nóra, Pogány Ö. Gábor, Vadas Sándorné, Német Jánosné.)
- 1980 S. Gy. F.: *–. Képes Újság* 1980. június 14.
- 1981 *–: Bevezető. – szobrászművész kiállítása*. Pilismarót, Pilismaróti Községi Közös Tanács. (Katalógus)
- 1981 *Kiállítás*. *Dolgozók Lapja* 1981. július 21.
- 1982 F.: *Szobrok és képek Dorogon*. Somogyi János festőművész és – szobrászművész kiállítása. *Dolgozók Lapja* 1982. augusztus 29.
- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek*. Budapest, Képcsarnok. 355.
- 1985 Hadházy Levente–Szilágyi András–Szöllőssy Ágnes: *Negyven év köztéri szobrai Budapesten 1945–1985*. (Bev. Farkasinszky Lajos, Zsigmond Attila.) Budapest, Budapest Galéria. 110, 168, 196, 276, 427.
- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia*. Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1986 *SZOT ösztöndíjasok kiállítása*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. (Katalógus, bev. Tasnádi Attila.)
- 1986 Mészáros István: *Mózes a magasban. Látogatóban – szobrászművésznél*. *Dolgozók Lapja* 1986. június 21.
- 1988 *A szobrász képei*. *Dolgozók Lapja* 1988. július 13.
- 1989 Rajna György: *Budapest köztéri szobrainak katalógusa*. (Bev. Dalmy Tibor.) Budapest, Budapesti Városszépítő Egyesület.
- 1989 Medgyesi Miklós (szerk.): *Ajka köztéri alkotásai*. Ajka, Ajkai Városszépítő Egyesület. 11, 22.
- 1990 *Tárlat Pilismaróton*. *24 Óra* 1994. június 16.
- 1990 Kósa Ferenc: *A hallgatag ember. – szobrai*. *24 Óra* 1990. december 8.
- 1993 Tóth Attila: *Szeged szobrai és muráliái*. Szeged, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata. 61.
- 1993 L. Kovásznai Viktória: *Modern magyar éremművészet I. 1896–1975 a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. 123–124.
- 1994 Prohászka László: *Szoborsorsok*. Budapest, Kornétás Kiadó. 103.
- 1994 *–alkotások*. *24 Óra* 1994. július 1.
- 1996 Bándi László (szerk.): *Emlékhelyek Veszprém megyében*. Veszprém. 123, 363.
- 1998 Szöllőssy Ágnes–Boros Géza: *Budapest köztéri szobrai és emléktáblái 1985–1998*. (Bev. Boros Géza.) Budapest, Budapest Galéria. 38.
- 2000 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, II. kötet H–Ö*. Budapest, Enciklopédia Kiadó. 451–452.
- 2001 Wehner Tibor: *A hazugság és a hiány emlékművei. Előadások, tanulmányok, cikkek, röpiratok, feljegyzések a magyar szobrászatról 1986–1999*. Budapest, Új Művészet Kiadó. 44.

- 2001 Németh József: *Egerszegi örökség. Zalaegerszeg védett épületei, köztéri alkotásai, emlékművei, természeti értékei.* Zalaegerszeg, Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata. 87.
- 2002 Bacsur Sándor: *Képzőművészet Balassagyarmaton, Balassagyarmat a képzőművészetben.* Balassagyarmat, Balassagyarmat Város Önkormányzata. 9.
- 2002 Dömötör János: *Vásárhely szobrai.* 2. bővített kiadás. Hódmezővásárhely, Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata. 15.
- 2002 Hadik András–Radványi Orsolya (szerk.): *Művészek és műtermek. Tanulmánykötet és katalógus a Budapest, művészek városa című kiállításához.* Budapest, Ernst Múzeum. 243.
- 2002 Wehner Tibor (szerk.): *Adatok és adalékok a hatvanas évek művészetéhez. A Művészeti Bizottság jegyzőkönyvei 1962–1966.* 1–2. köt. Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus. 178, 182, 216, 217, 218, 347, 349, 351, 359, 367, 402, 421, 422, 428, 429, 430, 437, 505, 519, 543, 545, 550, 551, 599, 601–602, 603, 608, 609, 610, 611, 627, 628, 661–662, 688, 689, 694, 735, 740, 741, 743, 749, 750, 751–753, 754, 757, 761, 766, 767, 772, 782, 783, 784, 813, 869, 893, 958, 978, 1004, 1029, 1031, 1040, 1055–1057, 1059–1060, 1117, 1118–1119, 1143, 1205, 1235.
- 2003 Révai Új Lexikona, XII. kötet. Szekszárd, Babits Kiadó. 260–261.
- 2003 Szatmári Imre (szerk.): *Népi Írók Szoborparkja Vésztő-Mágoron.* Békéscsaba, Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága.
- 2003 Don Péter–Pogány Gábor: *Magyar szoborkészítők jelzéstára.* Budapest, Auktor Könyvkiadó. 66.
- 2003 Tóth Vilmos (szerk.): *Farkasrét.* Budapest, Nemzeti Kegyeleti Bizottság.
- 2003 Mészáros István: *Bádokképeket váltanak a domborművek. Út a Kálvária-dombra. Beszélgetés a 77 éves – szobrásszal. Dolgozók Lapja* 2003. augusztus 13.
- 2004 Prohászka László: *Szoborhistoriák.* Budapest, Városháza. 14.
- 2006 Hausel Sándor: *Balassagyarmat köztéri alkotásai.* Balassagyarmat, Balassagyarmat Város Önkormányzata. 36.
- 2006 Nagy Ildikó (szerk.): *Kortárs művészet. Szoborpályázatok 1950–2000.* Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus. 020/B, 027, 029, 031, 037, 039, 043, 044, 047, 054, 055, 056, 058, 060, 061, 075, 078, 091, 092, 096, 110, 111, 112, 117, 131, 143, 165, 172, 173, 176, 177, 187, 215, 218, 224, 226, 227, 228, 232, 232/B, 233, 235, 263, 269, 272, 281, 284, 357.
- 2007 Wehner Tibor: *Szövetség 249 szobrász* Budapest, Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Szobrász Szakosztálya. 192–194.
- 2008 Fábrián Sándor: *A világ szobrászainak lexikona.* Budapest, Magyarkerámia Kft. 438.
- 2009 Kadlecovits Géza (szerk.): *Szobrok és emléktáblák Újpesten.* Budapest, Újpesti Városvédő Egyesület. (2. bőv. kiad.) 31, 57.
- 2010 Wehner Tibor: *Modern magyar szobrászat 1945–2010.* Budapest, Corvina Kiadó. 162.
- 2010 Elhunyt -. *Magyar Hírlap* 2010. szeptember 1.
- 2013 A mester elment, a Mű maradt. *24 Óra* 2013. május 14.
- 2013 Vonyó Anita: *A kaposvári Latinca-szobor felállításának körülményei a Somogy megyei források tükrében. Somogy megye múltjából* 2013. *Levéltári Évkönyv* 42. 151–160.
- 2019 Nász János: *Képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások Komárom-Esztergom megyében 1986–2000. Sajtóbibliográfia.* (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, József Attila Megyei és Városi Könyvtár.
- 2019 Wehner Tibor: *Cizellőr. Dolgozatok a „magyar szobrászatról” 2000–2016.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 13.

Publikációk:

- 1962 Mi a véleménye a modern művészetről? *Élet és Irodalom* 1962. február 24.
- 1964 Mérföldkőnél. *Magyar Ifjúság* 1964. november 14.
- 1972 *Bevezető. - szobrászművész kiállítása.* Budapest, Kulturális Kapcsolatok Intézete Kiállítóterme. (Katalógus)
- 1981 *Bevezető. - szobrászművész kiállítása.* Pilismarót, Pilismaróti Községi Közös Tanács. (Katalógus)

Borbás Tibor pilismaróti házánál balra Konyorcik János,
háttal Borbás Tibor

Konyorcik János pilismaróti házának udvara gipszszobrokkal

KOSZTOLÁNYI-KANN GYULA (KANN GYULA) FESTŐMŰVÉSZ

(Pest, 1868. január 9. – Budapest, 1946. január 5.)

Építészeti tanulmányok mellett (1892-ben építész oklevelet szerzett) Budapesten Karlovsky Bertalannál, Münchenben Hollósy Simonnál tanult.

1889-től jelentkezett műveivel kiállításokon.

Az 1914-ben alapított dömösi művésztelep tagja volt.

A MIÉNK csoport alapító tagja volt.

Naturalisztikus életképeket és tájképeket alkotott.

Díjak, ösztöndíjak:

1911 Ráth György-díj

1913 A Nemzeti Szalon aranyérme

Egyéni kiállítások:

1916 Budapest, Ernst Múzeum

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Esztergom, Keresztény Múzeum

Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum

Szolnok, Damjanich János Múzeum

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:

1903 Budapest XI., Kelenhegyi út, Műteremház építészeti terve

Bibliográfia:

1909 A Miénk tárlata. *Népszava* 1909. február 14.

1909 -. *A Hét* 1909. február 28.

1910 Egy magyar művész külföldi sikere. *Pesti Hírlap* 1910. március 2.

1910 Feleki Géza: Egy építőmester vázlatai. *Nyugat* 1910(9)641–643.

1910 (R. m.): Építészeti tanulmányok. *A Hét* 1910. március 13.

1913 Lázár Béla: *Tizenhárom magyar festő*. Budapest, Singer és Wolfner kiadása.

1913 Dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1913. október 19.

1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. január 8.

1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. június 28.

1914 Kőrösy László: Dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.

1916 Bálint Árpád: *Bevezető. – és Mattyasovszky-Zsolnay László festményeinek és rajzainak kiállítása*. Budapest, Ernst Múzeum. (Katalógus)

(r. e.): Ernst Múzeum. *Budapesti Hírlap* 1916. január 30.

1916 (e. a.): – és Mattyasovszky-Zsolnay László kiállítása. *Az Újság* 1916. január 30.

1916 (k. e.): Kiállítás az Ernst Múzeumban. *Pesti Napló* 1916. január 30.

1916 Magyar Elek: *Kiállítások Magyarországon* 1916. január 30.

1916 Elrejtették Nagyváradon Csók Istvánt. Egy jó-tékony kiállítás kulissza titkai. Bezárult a nagyváradai Csók-Rippl-Rónai-tárlat. *Nagybánya* 1916. március 9.

- 1916 Bálint Aladár: – és Mattyasovszky-Zsolnay László képei. *Nyugat* 1916(4)250.
- 1918 – Vác-on. *Váci Hírlap* 1918. július 14.
- 1929 Ujvári Péter (szerk.): *Magyar zsidó lexikon*. Budapest.
- 1930 Szentmiklóssy Géza (szerk.): *A magyar feltámadás lexikona*. Budapest. 769.
- 1930 Tragor Ignác: *Vác műemlékei és művészei*. Vác. 141.
- 1935 *Művészeti Lexikon* 1. kötet. A–K. Budapest. 587.
- 1964 Horváth Béla: Róna József arcképe Kernstok Károlytól. *Művészet* 1964(2)13–15.
- 1967 *Magyar Életrajzi Lexikon*. 1. kötet. A–K. Budapest, Akadémiai Kiadó. 984.
- 1969 Bodri Ferenc: Juhász Gyula a festő-kortársak között. (Próza gyűjteményének margójára.) *Művészet* 1969(8)14–15.
- 1978 András Edit: A Hét képzőművészeti kritikája 1890 és 1914 között. *Ars Hungarica* 1978(1–2)205–243.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 132, 264, 277, 345, 462, 552.
- 1981 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon*. II. kötet. F–K. Budapest, Akadémiai Kiadó. 693.
- 1982 Lyka Károly: *Magyar művészet Münchenben. Magyar művészet 1867–1896*. Budapest, Corvina Kiadó. 79.
- 1983 Lyka Károly: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig. Magyar művészet 1896–1914*. Budapest, Corvina Kiadó. 31, 146.
- 1984 Gerle János: Márkus Géza, a káprázatok építész. *Magyar Építőművészet* 1984(5)54–55.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 335.
- 1996 Nagy Ildikó (szerk.): *Nagybánya művészete. Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából. A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai* 1996(1)113.
- 2000 Armuth Miklós: *Konstrukció és dekonstrukció. – Kelenhegyi úti művészháza. Új Magyar Építőművészet* 2000(6)46–50.
- 2001 Hadik András: *Műteremlakások, műtermes villák, művésztelepek Budapesten. Budapesti Negyed* 2001. nyár-ősz. 33–64.
- 2002 Hadik András–Radványi Orsolya (szerk.): *Művészek és műtermek. Tanulmánykötet és katalógus a Budapest, művészek városa című kiállításához*. Budapest, Ernst Múzeum. 123, 138, 285.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár A–K*. Budapest, decoArt Könyvek. 530.
- 2006 Kieselbach Tamás: *Világszínvonalú-e a modern magyar festészet? Válasz Forgács Évának. Holmi* 2006(2)257–267.
- 2009 Gömör Judit–Veszprémi Nóra–Szücs György (szerk.): *A Művészház 1909–1914. Modern kiállítások Budapesten. A Magyar Nemzeti Galéria kiadványai* 2009(2)67, 202, 210, 221.
- 2010 Kernstok Károly levelei –nak a berlini emigrációból. *Enigma* 2010. 65. 65–80.
- 2014 Balázs István: *Szüloházam története. A falak mesélni tudnak. Gödi Almanach* 2014. 167–169.

Publikációk:

1902; 1909 *Architectonische Skizzen und Studien*. I–II. kötet. Bécs, Schroll Kiadó.

KRUTSAY FERENC FESTŐMŰVÉSZ

(Csókás, 1868. október 3. – Budapest, 1924. március 16.)

A budapesti Mintarajziskolában végezte tanulmányait. Mestere Lotz Károly volt. Budapesti tanulmányait követően Münchenben Hollósy Simonnál, Párizsban Lefebvre-nél és T. R. Fleury-nél tanult. 1893-tól Budapesten élt és dolgozott. 1906-ban telepedett meg Dömösön, ahol házat épített és haláláig nyaranta itt élt és dolgozott. Naturalista táj- és életképeket festett.

Emlékiállítások:

1928 Budapest, Múcsarnok

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Szépművészeti Múzeum

Bibliográfia:

- 1914 Dömösi farsang. *Esztergom és Vidéke* 1914. február 19.
- 1914 Kőrösy László: A dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.
- 1928 Az őszi tárlat. *Uj Nemzedék* 1928. október 14.
- 1928 Pipics Zoltán: Őszi tárlat. *Magyarország* 1928. október 14.
- 1928 Boross Mihály: Az őszi kiállítás. *Esti Kurír* 1928. október 16.
- 1935 *Művészeti Lexikon* 1. kötet. A–K. Budapest. 601.
- 1977 - ez -: Kiállítási jegyzet. Dömösi ihletésű alkotások. *Dolgozók Lapja* 1977. október 7.
- 1979 Pastinszky Miklós: A 900 éves Dömös. *Dunakanyar* 1979(2)12–17.
- 1979 Pastinszky Miklós: A 900 éves Dömös. *Dolgozók Lapja* 1979. április 22.
- 1981 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. II. kötet. F–K*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 724–725.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 352.

- 1988 Fülep Lajos: *Egybegyűjtött írások. I. Cikkek, tanulmányok 1902–1908*. Budapest, MTA Művészettörténeti Kutató Csoport. 259.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár A–K*. Budapest, decoArt Könyvek. 558.
- 2013 Bárdos István: Magyar képzőművészek, képzőművészeti élet a Duna bal és jobb partján. (Mozaikok a hasonló címmel készülő könyvből). *Atelier* 2013(3)26–27.
- 2014 Bárdos István: Képzőművészeti élet Esztergom és Párkány térségében 1899–1918. *Esztergom és Vidéke* 2014(1)10–15.

LASZGALLNER OSZKÁR FESTŐMŰVÉSZ

(Tövis, 1879. május 2. – Budafok, 1944. november 17)

A budapesti Mintarajziskolában, majd a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen végezte tanulmányait, 1918-ban kapta meg építési oklevelét.

1910-től jelentkezett műveivel kiállításokon.

A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen a szabadkézi rajzi tanszék tanára volt. Az 1914-ben alapított dömösi művésztelep tagja volt. Tájképeket, életképeket és portrékat festett.

Egyéni kiállítások:

1929 Budapest, József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:

Rimaszombat, Római katolikus templom, *oltárkép*
New York (Amerikai Egyesült Államok), Park Central Hotel, *belsőépítészeti tervek*
San Francisco (Amerikai Egyesült Államok), Színház, *belsőépítészeti tervek*

Bibliográfia:

1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. január 8.
1914 Kőrösy László: A dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.
1921 S-án: Hogyan készül a huszár? *Az Ujság* 1921. december 18.
1928 *Tolnai Új Világlexikona*. 10. kötet. *Lak-Mag*. Budapest. 39.
1929 V. T.: – kiállítása. *Magyar Hírlap* 1929. január 16.
1929 – műteremkiállítása. *Pesti Hírlap* 1929. január 17.
1929 – kiállítása. *Nemzeti Ujság* 1929. január 18.
1931 Magyar Vilmos: XII. Nemzetközi építész kongresszusról. *Építő Ipar – Építő Művészet* 1931(3–4)12–14.

1935 Éber László (szerk.): *Művészeti Lexikon*. II. kötet. L–Z. Budapest, Győző Andor kiadása. 13.
1941 –: Életem legérdekesebb élménye. *Tolnai Világlapja* 1941. január 15.
1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 363.
2002 Lovass Ildikó: Családi örökségük a művészi tehetség. *Szabad Föld* 2002. szeptember 6.
2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár: L–ZS*. Budapest, decoArt Könyvek. 14.
2016 *A Lasz gallner család. Lasz gallner Oszkár és Nászai Luiza naplója nyomán*. Budapest, Pytheas Könyvmanufaktúra.
2021 Tábori Kálmán: Reprint történelem. *Magyar Krónika* 2021(4)45–49.

Publikációk:

1936 *Gyakorlati perspektíva*. Budapest, Németh József Műszaki Könyvkiadó.

M. SZÜCS ILONA (MARTSA ISTVÁNNÉ, MARTSÁNÉ SZÜCS ILONA)

SZOBRÁSZ- ÉS FESTŐMŰVÉSZ

(Pécs, 1925. április 16. – Budapest, 2010. április 19.)

1951-ben fejezte be tanulmányait a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Mestere Kmetty János, Berény Róbert, Ferenczy Béni és Szőnyi István volt.

Budapesten élt. A férjével, Martsa Istvánnal közösen vásárolt dömösi lakóházban dolgozott évtizedeken át.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1983 IV. Arcok és Sorsok Portrébiennálé, a hatvani Lenin TSZ díja, Hatvan
- 1988 Józsefvárosi Becsületkereszt-díj
- 2000 aranydiploma
- Podmaniczky-díj

Egyéni kiállítások:

- 1955 Budapest, Fényes Adolf Terem (Martsa Istvánnal)
- 1963 Esztergom, Művelődési Központ
- 1966 Budapest, Fényes Adolf Terem
- 1966 Esztergom, Petőfi Sándor Művelődési Ház
- 1967 Pécs, TIT Bartók Béla Klubja
- 1972 Budapest, Fényes Adolf Terem
- 1976 Budapest, Mednyánszky Terem
- 1977 Hidas
- 1977 Pécsvárad
- 1977 Berkesd
- 1977 Egerág
- 1978 Zalaegerszeg, Kisfaludi Strobl Terem
- 1978 Budapest, Csepel Galéria (Martsa Istvánnal)
- 1979 Budapest, Fényes Adolf Terem
- 1979 Paks, Művelődési Központ Galéria
- 1980 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
- 1981 Szombathely, Derkovits Gyula Terem
- 1981 Dömös, Dömösi Galéria (Martsa István műveivel)
- 1983 Dunaújváros, Képcsarnok
- 1984 Hatvan, Hatvani Galéria (Martsa István műveivel)

- 1984 Halmstadt (Svédország)
- 1985 Nyíregyháza, Benczúr Gyula Terem
- 1986 Tapolca, Tópart Kiállítóterem (Martsa István műveivel)
- 1988 Budapest, Józsefváros
- 1989 Bátaszék
- 1989 Budapest, Józsefváros
- 1990 Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár
- 1990 *Három szőlamban*, Szekszárd, Művészetek Háza (Martsa Alajos és Martsa István műveivel)
- 1992 Nagykanizsa
- 1992 *Martsa család*, Dömös, Dömösi Galéria
- 1993 Nagymaros, Művelődési Ház
- 1993 Budapest, Vigadó Galéria
- 1995 Budapest, Józsefvárosi Galéria
- 1995 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
- 1995 Budapest, Budapesti Városvédő Egyesület
- 1997 Ráckeve
- 1997 Budapest, Art X Galéria (Martsa István műveivel)

- 1997 Budapest, Kossuth Klub
 1999 Budapest, Kossuth Klub
 2000 Budapest, Budapesti Városvédő Egyesület
 2001 Keszthely, Goldmark Károly Művelődési Központ és Szabadtéri Színház (Martsa István műveivel)
 2002 Budapest, Józsefvárosi Galéria (Martsa István műveivel)
 2003 Budapest, Józsefvárosi Galéria
 2003 Budapest, Budapesti Városvédő Egyesület, Podmaniczky Terem (Martsa István műveivel)
- Emlékkiállítások:*
 2016 Pécs, Csorba Győző Könyvtár Várkonyi Nándor Fiókkönyvtára
- Művek közgyűjteményekben:*
 Budapest, Magyar Mezőgazdasági Múzeum
 Debrecen, Déri Múzeum
 Eger, Dobó István Múzeum
 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
 Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum
 Halmstadt (Svédország)
 Szentendre, Ferenczy Múzeum
- Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:*
 1994 Esztergom, *Lékai János bíboros* – bronz dombormű
 1999 Budapest VIII., Horánszky utca 27., *Pilinszky János-emléktábla* – márvány, bronz dombormű
 2007 Budapest VIII., Horváth Mihály tér 12., *Erki Edit-emléktábla* – mészkő, bronz dombormű
 Zalalövő, *Lékai János bíboros*
- Bibliográfia:*
 1955 Dávid Katalin: *Bevezető. – és Martsa István kiállítása.* Budapest, Fényes Adolf Terem. (Katalógus)
 1955 P. I.: *Kiállítások – Nagy Balogh alkotóközösség. Művelt Nép* 1955. május 8.
 1955 Artner Tivadar: *Fiatalképzőművészek és iparművészek kiállítása.* (Ernst Múzeum). *Szabad Nép* 1955. június 29.
 1955 Komoly ígéret. *Új Világ* 1955. október 27.
 1955 Péter Imre: Októberi kritika a képzőművészeti életéről. *Irodalmi Újság* 1955. október 29.
 1955 Noszlopi György: Három kiállítás a Fényes Adolf Teremben. *Népszava* 1955. október 30.
 1955 Cifka Péter: *Képzőművészeti krónika. – és Martsa István kiállítása.* *Magyar Nemzet* 1955. november 2.
 1955 *Fiatalképzőművészek kiállítása.* *Szabad Nép* 1955. november 8.
 1955 Gogolák Lajos: – és Martsa István kiállítása. *Szabad Művészet* 1955(11)541–544.
 1963 Mucsi András: – akvarellkiállítása Esztergomban. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1963. december 14.
 1966 Frank János: *Bevezető. – kiállítása.* Budapest, Fényes Adolf Terem. (Katalógus)
 1966 H. Gy.: – kiállítása a Fényes Adolf Teremben. *Magyar Nemzet* 1966. szeptember 22.
 1966 Kulturális Tükör. – festőművész kiállítása. *Tükör* 1966. szeptember 27.
 1967 Bauer Jenő: – képkiallítása. *Művészet* 1967(2)41.
 1967 *Kiállítás a Bartók Klubban.* *Dunántúli Napló* 1967. április 30.
 1967 – képkiallítása. *Dunántúli Napló* 1967. május 3.
 1967 H. E.: – akvarelljei. *Dunántúli Napló* 1967. május 10.
 1968 *Művészeti Lexikon, IV. kötet. R–Z.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 492.
 1972 (Horváth): *Öt kiállítás.* *Magyar Nemzet* 1972. október 24.
 1973 Horváth Béla: *Kiállítási jegyzetek.* *Művészet* 1973(1)6–7, 44.
 1976 Ujvári Béla: *Bevezető. – festőművész kiállítása.* Budapest, Mednyánszky Terem. (Katalógus)
 1976 M. V.: *A Dunakanyar festője.* *Pesti Műsor* 1976. május 20.
 1977 Simon Gy. Ferenc: *Történelem Dömösön vasárnap délután.* *Képes Újság* 1977. február 12.
 1978 *Művész életrajzok.* Budapest, Képcsarnok. 245.

- 1978 Kiállítás és találkozó. *Dunántúli Napló* 1978. április 18.
- 1978 Losonci Miklós: Kiállítások a fővárosban. *Pest Megyei Hírlap* 1978. június 7.
- 1978 A Csepel Galéria legújabb kiállítása. *Magyar Papír* 1978. június 10.
- 1978 Losonci Miklós: ~ kiállítása. Csepel Galéria. *Új Tükör* 1978. június 18.
- 1978 Két kiállítás. *Dunántúli Napló* 1978. szeptember 7.
- 1978 Proksza L.: Képzőművészeti kiállítások. *Dunántúli Napló* 1978. szeptember 8.
- 1978 ~ kiállítása Zalaegerszegen. *Esti Hírlap* 1978. október 16.
- 1978 G. I.: Három kiállítás. *Zalai Hírlap* 1978. október 29.
- 1979 Mucsi András: *Bevezető. ~ kiállítása*. Budapest, Fényes Adolf Terem. (Katalógus)
- 1979 Gutai István: ~ képei Pakson. *Tolna Megyei Népszerűség* 1979. november 15.
- 1980 Mucsi András: *Bevezető. ~ kiállítása*. Esztergom, Balassa Bálint Múzeum. (Katalógus)
- 1980 Kiállítás Esztergomban. *Dolgozók Lapja* 1980. április 17.
- 1981 Kiállítás. *Dolgozók Lapja* 1981. augusztus 25.
- 1984 Kratochwill Mimi: *Bevezető. ~ festőművész kiállítása*. Hatvan, Hatvani Galéria. (Katalógus)
- 1984 Hatvani Galéria-naptár. *Heves Megyei Hírlap* 1984. június 28.
- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek*. Budapest, Képcsarnok. 269.
- 1985 mayer: Malerin -. *Neue Zeitung* 1985. november 16.
- 1986 Martsa István és ~ kiállítása Tapolcán. *Veszprémi Napló* 1986. július 4.
- 1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön*. (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 606.
- 1988 *József utca 37. Gyűjteményes kiállítás a József utcai műteremház művészeinek alkotásaiból*. Budapest, Józsefvárosi Galéria. (Katalógus, bev. ~)
- 1990 -. Budapest. (Katalógus)
- 1990 Kiállítás. *Dolgozók Lapja* 1990. június 27.
- 1990 Mucsi András: ~ éremportréi, művészerméi. *Esztergom és Vidéke* 1990. augusztus. 3.
- 1993 Kótai József: Találkozások a József utcában. *Magyar Nemzet* 1993. február 25.
- 1994 *Mai magyar érem*. Budapest, Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Érem Szakosztálya. (Katalógus, bev. Baranyi Judit.)
- 1995 Kiállítás. *24 Óra* 1995. április 13.
- 1995 Rafael Balázs: Ferenczy Béni szellemi vonzásában. ~ kiállítása Esztergomban. *24 Óra* 1995. április 21.
- 1997 Albrecht Gyula: Palotanegyed a Józsefvárosban. Beszélgetés ~-val. *Magyar Nemzet* 1997. április 12.
- 1998 *Műteremház 1898–1998. Gyűjteményes kiállítás a József utcai műteremház művészeinek alkotásaiból*. Budapest, Budapesti Városvédő Egyesület. (Katalógus, bev. ~)
- 2000 Cs. L.: József utca, művészek kertje. Martsa István asszonybálványai is a VIII. kerületben laknak. *Népszabadság* 2000. augusztus 9.
- 2001 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, III. kötet. P–Z*. Budapest, Enciklopédia Kiadó. 640.
- 2003 Don Péter–Pogány Gábor: *Magyar szoborkészítők jelzéstára*. Budapest, Auktor Könyvkiadó. 76.
- 2003 Dániel Mária: Kiállítások Pesten és Budán. *A Szabadság* 2003. április 26.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L–ZS*. Budapest, decoArt Könyvek. 399.
- 2007 Székely Ilona: Bohémntanya a Józsefvárosban. *168 Óra* 2007. december 20.
- 2008 Gerle János: Egy műteremház a Józsefvárosban. „Fejlesztés” vagy fejlesztés? *Budapest* 2008(11)6–9.
- 2010 Wehner Tibor: *Modern magyar szobrászat 1945–2010*. Budapest, Corvina Kiadó. 210.

- 2016 Martsa Piroska–Martsa Balázs: *Pintyő. – festőművész élete és munkássága.* (Bev. Prokopp Mária.) Budapest.
- 2017 A. Bak Péter: *Művészcsaládok VI. - (1912–1978) szobrász, éremművész és családja: Martsa Alajos, Martsa Istvánné Szűcs Ilona és Martsa Piroska. Esztergom és Vidéke* 2017(1)50–53.
- 2018 Wehner Tibor: *Tapló 2. Kíméletlen Művészeti Napló 2007–2016.* Budapest, Cédrus Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 781.
- 2019 Nász János: *Képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások Komárom-Esztergom megyében 1986–2000. Sajtóbibliográfia.* (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, József Attila Megyei és Városi Könyvtár.

Publikációk:

- 1981 József utca 37. Budapest 1981(8)23–25.
- 1985 „Auschwitzi emlékmű” Esztergomban. *Duna-kanyar* 1985(2)65.
- 1985 André Kertész látogatása. Budapest 1985(7)25.
- 1988 Bevezető. *József utca 37. Gyűjteményes kiállítás a József utcai műteremház művészeinek alkotásaiból.* Budapest, Józsefvárosi Galéria. (Katalógus.)
- 1994 *Írók, költők a Józsefvárosban.* Budapest.
- 1996 *Védett értékek a Józsefvárosban.* Budapest, Józsefvárosi Önkormányzata.
- 1996 *Palotanegyed a Józsefvárosban.* Budapest, Józsefvárosi Önkormányzata.
- 1997 Bohacsek Zsuzsa--: *Palotanegyed a Józsefvárosban. Műemléklap* 1997(10)3–4.
- 1998 *Egy műteremház a Józsefvárosban.* Budapest, Budapesti Városvédő Egyesület.
- 1998 Bevezető. *Műteremház 1898–1998. Gyűjteményes kiállítás a József utcai műteremház művészeinek alkotásaiból.* Budapest, Budapesti Városvédő Egyesület. (Katalógus.)
- 2000 Bevezető. *Tisztelet a Mesternek. Ferenczy Béni.* Budapest, Józsefvárosi Kulturális Központ. (Katalógus)

M. Szűcs Ilona: *Őnarckép*, 2002

- 2001 *Martsa Alajos és művészbarátai.* Kecskemét, Magyar Fotográfiai Múzeum. (Kaposi Endrével és Kincses Károllyal.)
- 2004 *Védett értékek a Józsefvárosban.* Budapest
- 2005 *Freskók, falképek a Józsefvárosban.* Budapest.
- 2005 *Életregény a József utcában. Művészet és Barátai* 2005. január-február. 134.

Filmek:

- 1996 *Egy rejtőzködő ház története.* Duna Televízió.

MÁRK LAJOS (LOUIS MARK) FESTŐ- ÉS GRAFIKUSMŰVÉSZ

(Retteg, 1867. augusztus 25. – New York //Amerikai Egyesült Államok/, 1942. március 18.)

Elemi iskoláit Marosvásárhelyen, középiskolai stúdiumait Kalocsán és Budapesten végezte. 1885-ben a budapesti Mintarajztanodában kezdte meg művészi felkészülését, majd Hollósy Simon müncheni magániskolájában tanult, később Párizsban, a Julian Akadémián, Budapesten, Benczúr Gyula mesteriskolájában, 1897-ben a nagybányai művésztelepen végezte tanulmányait. Mestere mások mellett Székely Bertalan, Johann Caspar Herterich, Tony Robert Fleury és William-Adolf Bouguereau volt. Az 1900-as évek első évtizedében Kernstok Károly társaságában Dömösön dolgozott. 1910 és 1921 között, majd élete utolsó esztendeiben, 1938-tól újra Észak-Amerikában élt.

Műveivel 1889-től rendszeresen szerepelt hazai és külföldi kiállításokon.

Életképeket, női portrékat festett, de könyvillusztrálással, karikatúrával és plakáttervezéssel is foglalkozott.

Az amerikai National Arts Club tagja volt. A Magyar Képzőművészek Egyesülete, a Nemzeti Szalon, az Arcképfestők Társasága és a Fészek Művészklub alapító tagja volt. Különböző tisztségeket töltött be az Országos Magyar Képzőművészeti Társulatban és a Magyar Képzőművészek Országos Szövetségében. A Munkácsy Céh elnöke volt.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1897 Salon des Champs Élysées, Mention Honorable, Párizs (Franciaország)
- 1900 Világkiállítás, ezüstérem, Párizs (Franciaország)
- 1902 Magyar Országos Képzőművészeti Társulat 4000 koronás Társulati díja, Budapest
- 1904 A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja, Budapest
- 1906 Díszoklevél, Milánói Nemzetközi Kiállítás, Milánó (Olaszország)
- 1908 Első Magyar Képzőművészeti Kiállítás, bronzérem, London (Nagy-Britannia)

- 1908 Nemzetközi Műtárlat, aranyérem, München (Németország)
- 1911 Világkiállítás, Diploma di Honore, Torinó (Olaszország)
- 1912 Állami Kis Aranyérem
- 1915 Világkiállítás, nagy aranyérem, San Franciscó (Amerikai Egyesült Államok)

Egyéni kiállítások:

- 1904 Budapest, Könyves Kálmán Semmelweis utcai Képcsarnoka
- 1907 Budapest, Nemzeti Szalon
- 1909 Berlin (Németország), Schulte Műkereskedés
- 1910 New York (Amerikai Egyesült Államok), National Art Club
- 1970 Buffalo (Amerikai Egyesült Államok), Albright Art Gallery
- 1923 San Franciscó (Amerikai Egyesült Államok)
- 1932 Budapest, Ernst Múzeum
- 1934 Budapest, Lipótvárosi Kaszinó
- 1935 Szeged, Tisza Szálló díszterem
- 1936 Nyíregyháza, Városháza

Emlékiállítások:

- 1945 New York, (Amerikai Egyesült Államok), műtermékiállítás
 1992 New York (Amerikai Egyesült Államok), Magyar Főkonzulátus

Művek közgyűjteményekben:

- Budapest, Iparművészeti Múzeum
 Budapest, Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum
 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
 Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, Történeti Képcsarnok
 Budapest, Magyar Színházi Intézet Színháztörténeti Múzeuma
 Buffalo (Amerikai Egyesült Államok), Albright-Knox Art Gallery
 Kecskemét, Katona József Múzeum
 New York (Amerikai Egyesült Államok), Brooklyn Museum
 New York (Amerikai Egyesült Államok), Manhattan Club

Bibliográfia:

- 1893 Losonczy Lipót: *Művészeink. Magyar Szemle* 1893. március 12.
 1899 Lyka Károly: -. *Új Idők* 1899. 605-606.
 1901 Bohémia országa. -. *Magyar Szalon* 1900-1901(2)794-796.
 1902 Cecil: Őszi tárca Dömösről. *Budapesti Napló* 1902. szeptember 21.
 1905 Londszy Elek: -. In. *Modern magyar festőművészek*. Budapest, Pesti Napló. 132.
 1907 Ernst Lajos: *Bevezető. ~ gyűjteményes kiállítása*. Budapest, Nemzeti Szalon. (Katalógus)
 1907 Képek lajstroma. *Művészet* 1907.
 1907 Lyka Károly: -. újabb festményei. *Művészet* 1907(5)281-294.
 1907 Lyka Károly: -. bemutatója. *Uj Idők* 1907(4) 474-475.
 1907 Yartin: -. gyűjteményes kiállítása. *Az Ujság* 1907. november 3.
 1908 K-ny Ő-n: -. festményeinek kiállítása a Nemzeti Szalonban. *Vasárnapi Újság füzetek* 1908. 176-178.

- 1910 - New Yorkban. *Amerikai Magyar Népszava* 1910. február 19.
 1910 - festőművész kiállításának megnyitása. *Amerikai Magyar Népszava* 1910. március 3.
 1911 B. Gy.: -. *Világ* 1911. szeptember 28.
 1921 - Budapesten. Beszélgetés a művésszel. *Az Est* 1921. július 23.
 1921 - festményei amerikai milliárdos nőkről. *Vasárnapi Ujság* 1921. október 16.
 1923 Látogatás - műtermében. *Pesti Napló* 1923. augusztus 19.
 1925 F. N.: -. newyorki műtermében. *Az Est* 1925. június 25.
 1925 Csodálatos fejlődés, mesés változás Amerikában. Beszélgetés a hazatért --sal. *Az Est* 1925. augusztus 12.
 1926 n. a.: -, a szép nők festője 11 év után hazajött Amerikából és részt vesz a Műcsarnok tárlatán. *Esti Kurír* 1926. február 26.
 1926 Siklóssy László: -. *Művészeti Szalon* 1926. december. 12-16.
 1928 Magyar mesterek: -. *Képzőművészet* 1928(14) 219.
 1929 Ujvári Péter (szerk.): *Magyar zsidó lexikon*. Budapest. 463.
 1930 Modern magyar festőművészek műveiből kiállítás lesz New Yorkban. Petrovics Elek és - nyilatkozata. *Magyar Hírlap* 1930. február 18.
 1931 ego: Látogatás --nál. A nagynevű magyar festőművész Marosvásárhelyen. *Székelyföld* 1931. július 24.
 1934 Szomoró Dezső: -. kiállítása a Lipótvárosi Kaszinóban. *Az Est* 1934. december 18.
 1935 *Művészeti Lexikon* 2. L-Z. Budapest. 86.
 1935 Színház. Pletykálgatás. *Ujság* 1935. január 13.
 1935 Sebestyén Endre: Szeged képzőművészeti kultúrájának renaissance-a. Reflexiók - kiállításához. *Városkultúra* 1935(3)54.
 1936 Petrovics Elek: *Magyar mesterművek* Budapest, Pesti Napló.
 1936 Az aranyérmes világhírű - színekben pompázó nőalakjai díszítik a városháza dísztermét. *Nyírvidek - Szabolcsi Hírlap* 1936. február 15.

- 1938 G. G.: „– elindul Amerikába.” Beszélgetés a nagy festőművésszel. *Ujság* 1938. június 29.
- 1942 – emléke. *Pesti Hírlap* 1942. július 9.
- 1942 (e. a.): New Yorkban meghalt – Szívszélhűdés ölte meg a nagy magyar arcképfestőt. *Ujság* 1942. július 9.
- 1945 Ignotus: – emlékkiállítás. *Harc* 1945. március 17.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 356–357, 1033.
- 1982 Kenyeres Ágnes (főszerk.): *Magyar Életrajzi Lexikon. 2. kötet. L–Z*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 146.
- 1982 Lyka Károly: *Magyar művészélet Münchenben. Magyar művészet 1867–1896*. Budapest, Corvina Kiadó. 74, 77, 80.
- 1983 Lyka Károly: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig. Magyar művészet 1896–1914*. Budapest, Corvina Kiadó. 33, 44, 49, 79–81, 91, 108, 148, 154, 155.
- 1984 Lyka Károly: *Festészetünk a két világháború között. Visszaemlékezések 1920–1940*. Budapest, Corvina Kiadó. 16, 99, 106.
- 1984 Zádor Anna-Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. III. kötet. L–Q*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 247.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 390.
- 1990 Nagy Adrienne: Mohamed álma. *Múzsák Múzeumi Magazin* 1990(2)28–29.
- 1993 Geber, Anthony: Lajos (Louis) Márk: His Life and Art. *Hungarian Studies* 1993(1)99–127.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L–Zs*. Budapest, decoArt Könyvek. 59–60.
- 2007 Orosz Péter: – festőművész élete és munkássága. Budapest, Duna Palota Kulturális Kht.

Márk Lajos: Őnarckép,

- 2009 Szücs György (szerk.): *München – magyarul. Magyar művészek Münchenben*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria.
- 2009 Tüskés Anna: – élete és munkássága. *Tanulmányok Budapest Múltjából XXXVI*. Budapesti Történelmi Múzeum. 173–184.
- 2022 Fejős Zoltán: A portré mint kontaktzóna. Magyar festők arcképei amerikai elnökökről Roosevelttől Rooseveltig. *MúzeumCafé* 2022(6)225–270.

MARTSA ISTVÁN SZOBRÁSZMŰVÉSZ

(Pozsony, 1912. június 23. – Budapest, 1978. február 3.)

1945-ben Csorba Géza műtermében kezdte meg felkészülését, majd 1945 és 1950 között a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. Mestere Csorba Géza, Ferenczy Béni és Beck András volt.

1920-tól Esztergomban, majd 1940-től Budapesten és később Dömösön élt. 1947 óta volt kiállító művész.

1951 és 1960 között a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnázium tanára, 1964-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem művészettörténeti tanszék szobrászati oktatója volt.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége (1951-től) tisztségviselője és tagja, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja (1972-től) vezetője tagja volt. A Fialat Képzőművészek Stúdiójának egyik alapítója (1958) volt.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1948 Magyar Képzőművészeti Főiskola kiállítása, I. díj
- 1955 Felszabadulási pályázat díja
- 1956 Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, a Lenin Kohászati Művek díja, Miskolc
- 1957 Munkácsy-díj
- 1960 Szocialista Munkáért Érdemrend
- 1966 Munkácsy-díj
- 1968 Nívódíj köztéri alkotásért (Braun Éva-portré, Budapest)
- 1969 Nívódíj köztéri alkotásért (Kubikos, Kalocsa)
- 1970 Mezőgazdaság a képzőművészetben kiállítás, különdíj, Budapest
- 1970 Nívódíj köztéri alkotásért (Talpasok, Vaja)
- 1970 Felszabadulási jubileumi emlékérem
- 1970 Érdemes Művész
- 1972 Munka Érdemrend arany fokozata
- 1972 Szocialista Munkáért Érdemérem
- 1973 Abonyiak Abonyért-emlékplakett

Egyéni kiállítások:

- 1955 Budapest, Fényes Adolf Terem (M. Szűcs Ilonával)
- 1958 Hanoi (Vietnam)
- 1973 Esztergom, Zodiákus Klub
- 1973 Budapest, Műcsarnok
- 1976 Budapest, Nagy Balogh János Terem
- 1978 Oroszlány, Művelődési Ház
- 1978 Budapest, Csepel Galéria (M. Szűcs Ilonával)

Emlékkiállítások:

- 1980 Esztergom, Vármúzeum
- 1980 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
- 1980 Budapest, MSZMP Pest megyei Bizottsága
- 1981 Hajdúböszörmény, Városi Művelődési Központ
- 1981 Dömös, Dömösi Galéria (M. Szűcs Ilona műveivel)
- 1982 Budapest, Fényes Adolf Terem
- 1982 Budapest, Tungsram Klub Galéria
- 1982 Balassagyarmat, Palóc Múzeum
- 1983 Budapest, MSZMP Politikai Főiskola

- 1984 Hatvan, Hatvani Galéria (M. Szűcs Ilona műveivel)
- 1986 Tapolca, Tópart Kiállítóterem (M. Szűcs Ilona műveivel)
- 1986 Dorog, József Attila Művelődési Központ
- 1987 Dömös, Dömösi Galéria
- 1988 Esztergom, MSZMP Városi Bizottsága (Martsa Alajos műveivel)
- 1990 *Három szólamban*, Szekszárd, Művészetek Háza (M. Szűcs Ilona és Martsa Alajos műveivel)
- 1991 Bátaszék, Művelődési Központ
- 1992 *Martsa család*, Dömös, Dömösi Galéria
- 1997 Budapest, ART-X Galéria (M. Szűcs Ilona műveivel)
- 1997 Esztergom, Esztergomi Vármúzeum, Budai Torony
- 2001 Keszthely, Goldmark Károly Művelődési Központ és Szabadtéri Színház (M. Szűcs Ilona műveivel)
- 2002 Budapest, Józsefvárosi Galéria (M. Szűcs Ilona műveivel)
- 2003 Budapest, Budapesti Városvédő Egyesület, Podmaniczky Terem (M. Szűcs Ilona műveivel)
- 2012 Budapest, Józsefvárosi Galéria
- 2012 Esztergom, Duna Múzeum, Európai Közép Galéria
- Művek közgyűjteményekben:*
 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
 Debrecen, Déri Múzeum
 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
 Pécs, Janus Pannonius Múzeum
- Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:*
- 1948 Esztergom, Bajcsy-Zsilinszky utca 22., Fürdő Szálló, *Kossuth Lajos-emléktábla* – bronz dombormű (2009-ben lebontva, raktárban, 2021-ben visszaállítva)
- 1950 Budapest V., Markó utca 17., Nehézipari Minisztérium, *Villanyszerelő* – gipsz
- 1953 Székesfehérvár, Béke tér 5–7, Vasútállomás, *Gabonaszállítás (Vasút a mezőgazdaságban)* – mészkő dombormű
- 1953 Mezőtúr, Tolbuchin utca 22., Mezőgazdasági Technikum, *Munkás és paraszt* – beton
- 1953 Budapest IV., Bajza utca 2., Általános Iskola, *Tanuló ifjúság* – terrakotta dombormű
- 1954 Budapest XIX., Tálás utca 9–11., Szövőgyár Bölcsőde, *Darvak (Gémekek)* – alumínium (sorsa ismeretlen)
- 1956 k. Budapest IV., Újpesti lakótelep, *domborművek*
- 1956 Ózd, Kórház tér, Városi Kórház, *Álló női akt* – mészkő
- 1956 Kazincbarcika, Rákóczi tér 2–4., két *dombormű* – *Gyümölcsstermesztők* – terrakotta
- 1959 Siófok, Vasútállomás parkja, *Zuhanyozó nő* – mészkő (áthelyezve a Millennium parkba)
- 1959 Budapest VIII., József utca 22., park, *Női akt* – mészkő (2017-ben áthelyezve VIII., Illés utca 25., Fűvészkertbe)
- 1961 Budapest VII., Gorkij fasor (ma Városligeti fasor) 39–41., Óvoda, előkert, *Gondozónő gyermekkel* – mészkő
- 1961 Budapest XII., Szanatórium utca 2., Fodor József Szanatórium, *Szerelmespár* – bronz
- 1961 Székesfehérvár, Béke tér 5–7, Vasútállomás, *500 kilométeres mozgalom* – *Vasút az iparban, Vasút a mezőgazdaságban* – mészkő dombormű
- 1961 Somogyvár, Kaposvári utca, Gyógypedagógiai Intézet, *Kapás fiúk* – bronz
- 1965 Salgótarján, Malinovszkij utca 59., Madách Imre Gimnázium, *Függőnős fiú* – bronz (sorsa ismeretlen)
- 1965 Auschwitz (Lengyelország), Lágermúzeum, *Mártíremlékmű* – vas
- 1965 Hajdúböszörmény, Bocskay tér, *Felszabadulási emlékmű* – bronz (1990-ben lebontva, a Hajdúsági Múzeum raktárában)
- 1966 Esztergom, Petőfi Sándor utca 26., Városi Kórház parkja, *Anya gyermekkel* – mészkő
- 1967 Siklós, Vár utca 2., Gimnázium, *Kürtös lány* – bronz
- 1968 Budapest I., Mészáros utca 5–7., Szilágyi Erzsébet Gimnázium, *Braun Éva* – bronz
- 1968 Balatonalmádi, Pannónia étterem, *Napernyős nő* – mészkő (2015-ben áthelyezve Véghegy Dezső utca, Strand bejárata elé)

- 1968 Budapest VIII., József utca 22., Rendőrkapitányság parkja, *Ülő nő* – mészkő
- 1969 Szolnok, Kossuth tér 5., Damjanich János Múzeum, *Tisza – Fekvő nő* – bronz (1998-ban áthelyezve Martfűre, a Szent István térre)
- 1969 Budapest XVII., Pesti út 165., XVII. Kerületi Tanács, *Bíró (Földmunkás)* – mészkő
- 1969 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *Ignotus Pál-síremlék* – mészkő, bronz dombormű, (sorsa ismeretlen)
- 1969 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky út, Faipari és Erdészeti Egyetem, Botanikus kert, *Szécsi Zsigmond* – mészkő
- 1969 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky út, Faipari és Erdészeti Egyetem, Botanikus kert, *Illés Nándor* – mészkő
- 1970 Kalocsa, Lenin út (Alkotmány utca, Béke park, Kubikos park), *Kubikos* – bronz
- 1972 Szőny, Kőolajipari Orvosi Rendelő, *Női figura* – bronz
- 1972 Szigliget, Kossuth Lajos utca, Alkotóház, *Böloni György* – bronz
- 1973 Pápa, Jókai utca 5–7., Városi Kórház Véradó Állomása, *Karitás* – bronz (2017-ben áthelyezve Séllyei utca 12., Rendelőintézet udvarára)
- 1973 Abony, Nagykőrösi út 10., Szociális Otthon parkja, *Kazinczy Ferenc* – bronz
- 1973 Veszprém, Marx tér 8–9., Megyei Kórház, *Házaspár* – bronz
- 1975 Békéscsaba, Élővíz-csatorna sétány, *Móricz Zsigmond* – bronz
- 1975 Vaja, Damjanich utca, Művelődési Ház, *Talpasok* – bronz
- 1975 Budapest XIX., Kós Károly tér, *Nagy Balogh János* – mészkő (2007-ben áthelyezve a XIX., Templom térre, a Nagy Balogh János Kiállítóterem mellé)
- 1975 Hévíz, Petőfi Sándor utca, SZOT üdülő, *Louis Saillant-emléktábla* – márvány, bronz dombormű
- 1976 Sopron, Liszt Ferenc utca 1., Liszt Ferenc Művelődési Központ, *Hegedűs lány* – bronz (áthelyezve a Teleki Pál utcai Fáy András Közgyűlési, Üzleti és Postai Szakközépiskola elé)
- 1976 Budapest XVIII., Vörösfény utca–Címer utca, *Felszabadulási emlékmű* (Marton Lászlóval) – mészkő (1994-ben átalakítva a II. világháború pestszentimrei áldozatainak emlékművéé)
- 1977 Esztergom, Széchenyi tér, *Bottyán János* – bronz (2006-ban lebontva, raktárban, 2022-ben visszaállítva)
- 1979 Budapest VIII., Csobánc utca 1., Bókay János Egészségügyi Szakközépiskola, *Bókay János* – bronz
- 1979 Esztergom, Városi Könyvtár, *Martsa Alajos* – bronz
- 1980 Esztergom, Madách tér, *Mártíremlékmű* – vas, fa
- 1981 Hajdúnánás, Bocskai utca 29., Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium, *Kőrösi Csoma Sándor* – bronz
- 1982 Budapest XII., Németszőlgyi út, Farkasréti temető, *~síremlék (Karitás)* – bronz
- 1984 Budapest XIX., Tálás utca 15., Óvoda, *Géme* – alumínium
- 1992 Dömös, Béla király utca 13., *Golyózó fiú* – bronz (sorsa ismeretlen)

Bibliográfia:

- 1947 Nagy Tibor: A Képzőművészeti Főiskola karácsonyi kiállítása. *Kis Újság* 1947. december 25.
- 1948 Első díjat nyert egy Esztergomból származó szobrász. *Szabad Esztergom* 1948. február 29.
- 1948 Munkaverseny-kiállítás a főiskolán. *Népszava* 1948. október 4.
- 1951 Vincze G.: Fialat művészek diplomamunkái a Képzőművészeti Főiskolán. *Szabad Nép* 1951. július 18.
- 1952 Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének közgyűlése. *Magyar Nemzet* 1952. június 27.
- 1954 Redő Ferenc: IV. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. *Művészettörténeti Értesítő* 1954(1)160–171.
- 1954 Dutka Ákos: IV. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. *Magyar Nemzet* 1954. január 29.

- 1955 Dávid Katalin: *Bevezető. M Szűcs Ilona festőművész és – szobrászművész kiállítása.* Budapest, Fényes Adolf Terem. (Katalógus)
- 1955 Oelmacher Anna: *Az V. Magyar Képzőművészeti Kiállítás.* *Nők Lapja* 1955. január 6.
- 1955 Gogolák Lajos: *Az V. Magyar Képzőművészeti Kiállítás kispasztikai művei.* *Szabad Művészet* 1955(4)167–175.
- 1955 Dutka Ákos: *Fiatal művészek az Ernst Múzeumban.* *Irodalmi Újság* 1955. június 18.
- 1955 N. Gy.: *Fiatal képzőművészek kiállítása.* *Népszava* 1955. június 23.
- 1955 Artner Tivadar: *Fiatal képző- és iparművészek kiállítása.* *Szabad Nép* 1955. június 29.
- 1955 Komoly Ígéret. *Új Világ* 1955. október 27.
- 1955 Péter Imre: *Az októberi kiállítók a Fényes Adolf Teremben.* *Irodalmi Újság* 1955. október 29.
- 1955 Noszlopi György: *Három kiállítás a Fényes Adolf Teremben.* *Népszava* 1955. október 30.
- 1955 Gogolák Lajos: *M. Szűcs Ilona és – kiállítása.* *Szabad Művészet* 1955(11)541–544.
- 1955 Cifka Péter: *M. Szűcs Ilona és – kiállítása.* *Magyar Nemzet* 1955. november 2.
- 1955 Dévényi Iván: *Látogatás – szobrászművésznél.* *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1955. november 26.
- 1956 Noszlopi: *A VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás szobrai.* *Népszava* 1956. január 7.
- 1957 – 1957. évi Munkácsy-díjas műterméből. *Élet és Irodalom* 1957. április 2.
- 1958 Hanoi magyar kiállítás rendezése. *Műterem* 1958(2)
- 1958 Nemzetközi éremkiállítás Párizsban. *Műterem* 1958(3)
- 1958 Vayer Lajos: *Magyar mesterek művei az ideai Velencei Biennálén.* *Magyar Nemzet* 1958. május 10.
- 1958 A Komárom megyei képzőművészek kiállítása a tatabányai Népházban. *Műterem* 1958(7)45.
- 1958 Vayer Lajos: *Magyar művészet a Biennálén.* *Műterem* 1958(9)14–19.
- 1960 G. J.: *Újabb képzőművészeti alkotással díszítettük a vidéket.* *Magyar Nemzet* 1960. február 16.
- 1960 Nagyszabású kiállítást rendeznek a felszabadulás utáni terméskől. *Népszabadság* 1960. március 23.
- 1960 Vajna Éva: *Képzőművészeti alkotások Kazincbarcikán.* *Művészet* 1960(5)6–7.
- 1960 Vayer Lajos: *Az ideai Velencei Biennále kiállítása és hazai művészetünk nemzetközi bemutatásának problémája.* *Művészet* 1960(11)15–17.
- 1960 Szigeti István: *– szobrászművész érmei és plakettjei.* *Az Érem* 1960(15)20–21.
- 1961 Csengeryné Nagy Zsuzsa: *Íróportrék éremművészetünkben.* *Művészet* 1961(2)10–11.
- 1962 Lánicz Sándor: *Új képzőművészeti alkotások a Balaton körül.* *Művészet* 1962(9)22–25.
- 1963 Látogatóban szovjet képzőművészeknél. *Szovjet Híradó* 1963(3)15.
- 1964 N. Pénzes Éva: *–.* *Művészet* 1964(2)33–34.
- 1964 M. Kiss Pál: *Állatbrázolások.* *Esti Hírlap* 1964. május 19.
- 1965 Péter Imre: *Pannók, tablók és pasztikák az auschwitzi magyar lágermúzeumban.* *Művészet* 1965(6)21–23.
- 1965 Hubay Miklós: *A rombolás Gényusza.* *Tükör* 1965(12)
- 1965 A felszabadulás 20. évfordulójára. *Művészet* 1965(12)4–48.
- 1966 Bodri Ferenc: *– mártírszoborról.* *Jelenkor* 1966(1)49–52.
- 1966 Soós Imre: *Magyar művészek Van Gogh-érmei.* *Művészet* 1966(5)16–17.
- 1967 *Művészeti Lexikon.* 3. kötet. L–Q. Budapest, Akadémiai Kiadó. 254.
- 1967 Traulbaut, M, E.: *Van Goghiana.* Antwerpen.
- 1967 Hallama Erzsébet: *Új szobor készül Siklósra.* *Dunántúli Napló* 1967. március 12.
- 1967 dí: *Jobbkezes vadászskürt?* *Dunántúli Napló* 1967. március 15.
- 1967 Geréby György: *Jobbkezes vagy balkezes?* *Dunántúli Napló* 1967. március 17.
- 1968 Cs. Nagy Lajos: *„... miért is csinálom?” Beszélgetés – Munkácsy-díjas szobrászművésszel.* *Dolgozók Lapja* 1968. december 31.
- 1969 Kaposi Endre: *Memento – – auschwitzi emlékműve.* *Forrás* 1969(1)69–74.

- 1969 Ujvári Béla: -. *Művészet* 1969(2)28–32.
- 1970 Sarkantyú Mihály: Interjú ~-nal. *Kontúr* 1970(2)
- 1970 Bodri Ferenc: -. *Látóhatár* 1970(3–4)364–368.
- 1970 Kaposi Endre: Ferenczy Béni művésztelepe Esztergomban. *Művészet* 1970(8)10–11.
- 1972 Ujvári Béla: *Bevezető. – szobrászművész gyűjteményes kiállítása.* Esztergom, Vármúzeum. (Katalógus)
- 1972 Ujvári Béla: Kubikos szobor Kalocsán. *Művészet* 1972(2)32.
- 1972 Kaposi Endre: – hatvan éves. *Dolgozók Lapja* 1972. június 18.
- 1972 Két emlékmű Esztergomnak. A lakosság javaslatait kérik, versenymozgalmat indítanak. *Dolgozók Lapja* 1972. július 2.
- 1972 Fennállásának ezeréves jubileumát ünnepli Esztergom. *Magyar Nemzet* 1972. augusztus 30.
- 1972 Leleplezték Szigligeten Bölöni György szobrát. *Napló (Veszprém)* 1972. november 1.
- 1972 Szigligeten leleplezték Bölöni György szobrát. *Népszabadság* 1972. november 1.
- 1973 Ujvári Béla: *Bevezető. – szobrászművész kiállítása.* Budapest, Műcsarnok. (Katalógus)
- 1973 Ujvári Béla: *Bevezető. – szobrászművész kiállítása.* Esztergom, Zodiákus Klub. (Katalógus)
- 1973 Kaposi Endre: Az ezeréves Esztergom. 150. Ferenczy Béni művésztelepe. *Dolgozók Lapja* 1973. január 21.
- 1973 Féja Géza: – szobrai. *Új Forrás* 1973(2)123–125.
- 1973 csolnoki: Az élet kertje. – Munkácsy-díjas érdemes művész kiállítása Esztergomban. *Dolgozók Lapja* 1973. július 17.
- 1973 Havas Lujza: Kiállításról kiállításra. *Magyar Hírlap* 1973. július 18.
- 1973 Ujvári Béla: – műhelyében. *Népszava* 1973. augusztus 18.
- 1973 Losonci Miklós: Abony és Vác szobrai. Kernstok Károly és az utódok. *Pest Megyei Hírlap* 1973. december 29.
- 1974 T. Riha Margit: -. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadó.
- 1974 Aradi Nóra: *A szocialista képzőművészet jelképei.* Budapest, Corvina Kiadó. 126.
- 1974 V-B: Kiállítások a Műcsarnokban. *Határőr. A Hazáért* 1974. január 9.
- 1974 Tasnádi Attila: – szobrai a Műcsarnokban. *Népszava* 1974. január 18.
- 1974 D. I.: Budapesti és vidéki tárlatok. *Vigília* 1974(2)135.
- 1974 – Vak Bottyán lovasszobra. *Hétfői Hírek* 1974. február 4.
- 1974 Miklós Pál: – kiállítása. *Jelenkor* 1974(4)344.
- 1974 Soós Imre: Tisztelet a festőnek – Van Gogh. *Műszak Múzeumi Magazin* 1974(4)
- 1974 Szémann Béla: – alkotóműhelyében. *Művészet* 1974(4)24–25.
- 1974 Pogány Ö. Gábor: – új szobrai. *Alföld* 1974(6)79–80.
- 1974 S. Gy. F.: -. Böllér. *Képes Újság* 1974. december 14.
- 1975 I. S.: T. Riha Margit: -. *Ars Hungarica* 1975(1)169–170.
- 1975 Nagy Balogh János szobra a Wekerle-telepen. *Magyar Hírlap* 1975. június 1.
- 1976 *Kritikák és képek. Válogatás a magyar képzőművészet dokumentumaiból 1945–1975.* Budapest, Corvina Kiadó. 64.
- 1976 Tasnádi Attila: Kiállítási kalauz – -. *Népszava* 1976. január 30.
- 1976 Várhidy Imre: Lovak és lovasok érmeiken és plaketteken. Az *Érem* 1976(2)
- 1976 R. G.: Műteremben. *Pesti Műsor* 1976. március 25.
- 1976 Bajkóné Révész Zsuzsa: Vak Bottyán. *Új Szó* 1976. augusztus 15.
- 1977 Féja Géza: Bottyán János. *Új Forrás* 1977(3)126–128.
- 1977 – lovasszobra a szoboröntőben. *Népszava* 1977. július 9.
- 1977 B.: Esztergomban felavatták Vak Bottyán szobrát. *Szabad Föld* 1977. augusztus 28.
- 1978 *Művész életrajzok* Budapest, Képcsarnok 332.
- 1978 Gosztonyi József: – éremművészete. Az *Érem* 1978(2)20–27.
- 1978 Kaposi Endre: Esztergom lovasszobrai. *Dolgozók Lapja* 1978. február 4.

- 1978 Elhunyt – szobrászművész. *Népszava* 1978. február 4.
- 1978 Meghalt – szobrászművész. *Magyar Nemzet* 1978. február 4.
- 1978 K. E.: Esztergom szobrása volt – emlékére. *Dolgozók Lapja* 1978. február 7.
- 1978 Hétfőn temetik –t. *Népszabadság* 1978. február 10.
- 1978 Elhunyt – szobrászművész. *Magyar Hírlap* 1978. február 11.
- 1978 Végső búcsú – szobrászművésztől. *Népszava* 1978. február 14.
- 1978 Végső búcsú – szobrászművésztől. *Dolgozók Lapja* 1978. február 14.
- 1978 Tasnádi Attila: – halálára. *Népszava* 1978. február 17.
- 1978 Tasnádi Attila: Képzőművészet. –, Kántor. *Hevesi Szemle* 1978(3)6–8.
- 1978 Csorba Mária: Magyar szobrászati kiállítás. *Pesti Műsor* 1978. május 17.
- 1978 Vadas József: Változatok a változatlanságra. *Élet és Irodalom* 1978. május 20.
- 1978 Kaposi Endre: –. *Esztergom és Vidéke* 1978. 10.
- 1979 Gyarmati Lajos–Nagyfalusi Tibor (szerk.): 1945–1975. *Tanulmányok és bibliográfia Esztergom felszabadulás utáni történetéből.* Esztergom, Esztergom Város Tanácsa VB. Művelődésügyi Osztálya. 49, 151, 152, 154, 243, 245, 263.
- 1979 Emlékműavatás Esztergomban. *Dolgozók Lapja* 1979. október 2.
- 1980 Csap Erzsébet: *Bevezető. – szobrászművész emlékkiállítás.* Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. (Katalógus)
- 1980 Molnár Mátyás: Vaja a Rákóczi és kuruc emlékművek faluja. *Pedagógiai Műhely* 1980(4)33–40.
- 1980 Pogány Ö. Gábor: – emléke. *Új Forrás* 1980(6)63–64.
- 1980 csolnoki: Egy művész hazajött. – szobrászművész emlékkiállítás Esztergomban. *Dolgozók Lapja* 1980. július 29.
- 1980 Losonci Miklós: – emlékkiállítás – Esztergom, Vármúzeum. *Új Tükör* 1980. augusztus 10.
- 1980 Harangozó Márta: – szobrai. *Esti Hírlap* 1980. szeptember 19.
- 1980 (Csorba): Magyar Nemzeti Galéria – emlékkiállítás. *Pesti Műsor* 1980. szeptember 24.
- 1980 Ujvári Béla: – emlékezete a Nemzeti Galériában. *Népszava* 1980. október 7.
- 1980 Ember Mária: – emlékkiállítás a Nemzeti Galériában. *Magyar Nemzet* 1980. október 22.
- 1981 Kenyeres Ágnes (főszerk.): *Magyar Életrajzi Lexikon. 3. kiegészítő kötet A–Z.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 1981. 510.
- 1981 Kovács Gyula: – emlékkiállítás. Magyar Nemzeti Galéria, 1980. IX–X. *Művészet* 1981(1)52–53.
- 1981 M. Szűcs Ilona: József utca 37. Budapest 1981(8)23–25.
- 1981 Kiállítás. *Dolgozók Lapja* 1981. augusztus 25.
- 1982 M. Szűcs Ilona: *Bevezető. – szobrászművész emlékkiállítás.* Budapest, Tungstram Klub. (Katalógus)
- 1982 Ferenczy Béni, Kiss Sándor: – emlékkiállítás. *MKISZ Tájékoztató* 1982(3–4)5–7.
- 1982 Losonci Miklós: Ferenczy Béni levelei –hoz. *Új Forrás* 1982(5)28–34.
- 1982 – emlékkiállítás. *Magyar Nemzet* 1982. június 24.
- 1982 – síremléke. *Új Tükör* 1982. július 4.
- 1982 Losonci Miklós: Azonosság és eltérések. *Pest Megyei Hírlap* 1982. július 13.
- 1982 – kiállítása. *Napló (Veszprém)* 1982. július 24.
- 1982 Fecske András: – szobrai. Fényes Adolf Terem. *Új Tükör* 1982. augusztus 8.
- 1982 – kiállítása. *Hajdú-Bihari Napló* 1982. szeptember 11.
- 1982 Tasnádi Attila: – emlékezete Újpesten. *Népszava* 1982. december 17.
- 1983 M. Szűcs Ilona: *Egy műteremház a Józsefvárosban.* Budapest, Budapesti Városvédő Egyesület.
- 1984 Ujvári Béla: *Bevezető. – szobrászművész és M. Szűcs Ilona festőművész kiállítása.* Hatvan, Hatvani Galéria. (Katalógus)
- 1984 – szobrai, M. Szűcs Ilona festményei a Hatvani Galériában. *Népújtság (Heves)* 1984. július 7.
- 1984 Pécsi István: Egy művészházaspár műhelytitkai. *Népújtság (Heves)* 1984. augusztus 4.

- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képző-
művészek.* Budapest, Képcsarnok. 365.
- 1985 Hadházy Levente–Szilágyi András–Szöllőssy
Ágnes: *Negyven év köztéri szobrai Budapesten
1945–1985.* (Bev. Farkasinszky Lajos, Zsigmond
Attila.) Budapest, Budapest Galéria. 74, 282,
294, 397, 408.
- 1985 M. Szűcs Ilona: „Auschwitzi emlékmű” Esz-
tergomban. *Dunakanyar* 1985(2)65.
- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállít-
ások Komárom megyében 1945–1985. Bib-
liográfia.* Tatabánya, József Attila Megyei
Könyvtár.
- 1986 – és M. Szűcs Ilona kiállítása Tapolcán.
Veszprémi Napló 1986. július 4.
- 1986 – emlékkiállítás. *Dolgozók Lapja* 1986. no-
vember 10.
- 1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, gra-
fikusok Dömösön.* (Bev. Kaposi Endre.) Dömös,
Dömös Község Tanácsa.
- 1987 Hetvenöt éve született -. *Petőfi Népe* 1987.
június 23.
- 1987 Kaposi Endre: Esztergomi arcképcsarnok – –
(1912–1978). *Esztergom és Vidéke* 1987(8)14.
- 1988 *József utca 37. Gyűjteményes kiállítás a József
utcai műteremház művészeinek alkotásaiból.*
Budapest, Józsefvárosi Galéria. (Katalógus,
bev. M. Szűcs Ilona.)
- 1988 Veizer Tamás: Optimizmus, emberség, szilárd
értékrend. A Martsa fivérek emlékkiállítása.
Dolgozók Lapja 1988. március 22.
- 1989 Rajna György: *Budapest köztéri szobrainak
katalógusa.* (Bev. Dalmy Tibor.) Budapest,
Budapesti Városszépítő Egyesület.
- 1990 Kratochwill Mimi: *Bevezető. Három szólamban
kiállítás.* Szekszárd, Művészetek Háza. (Kata-
lógus)
- 1990 Mucsi András: M. Szűcs Ilona éremportréi,
művészművei. *Esztergom és Vidéke* 1990.
augusztus. 3.
- 1992 Kovács Péter: *A tegnap szobrai. Fejezetek
a magyar szobrászat közelmúltjából.* Szom-
bathely, Életünk Könyvek.
- 1992 Göllesz Viktor: *Szobor Somogyváron. Gyógy-
pedagógiai Szemle* 1992(4)244–249.
- 1993 Balogh Kata–Bárdos István (szerk.): *Komá-
rom-Esztergom megye településtörténeti ka-
lauza.* Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei
Önkormányzat Pedagógiai Intézet. 120, 121,
149, 156, 250, 433.
- 1994 Mullaly, Terence: The triumph of the modern
hungarian medal. *The Medal* No. 24. Spring
1994. 83–92.
- 1994 Boros Géza: Újabb pesti szobrok 10. *Kritika*
1994(11)28–29.
- 1997 Kaposi Endre: Esztergom szobrása. *Esztergom
és Vidéke* 1997. december 18.
- 1998 *Műteremház 1898–1998. Gyűjteményes ki-
állítás a József utcai műteremház művé-
szeinek alkotásaiból.* Budapest, Budapesti
Városvédő Egyesület. (Katalógus, bev. M.
Szűcs Ilona.)
- 1998 Köztéri szobraink. –: Móricz Zsigmond. *Békés
Megyei Hírlap* 1998. január 11.
- 1998 Kaposi Endre: Ferenczy Béni művésztelepe
Esztergomban. *Esztergom és Vidéke* 1998.
június 25.
- 1998 Kovács Géza: Esztergom – Budapest. Egy
régiz utazás –nal. *Esztergom és Vidéke* 1998.
június 25.
- 1998 Dénes Judit: Sokat látott műterem a József-
városban. *Népszabadság* 1998. december 9.
- 1999 Andrási Gábor–Pataki Gábor–Szűcs György-
Zwickl András: *Magyar képzőművészet a 20.
században.* Budapest, Corvina Kiadó. 138.
- 1999 Bodri Ferenc (szerk.): *Dévényi Iván 1929–
1977 Emlékkönyv.* (Bev. Szalay Károly.) Esz-
tergom, Babits Mihály Városi Könyvtár. 22,
116, 169, 275.
- 2000 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, II. kötet.
H–Ö.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 724–
726.
- 2000 Cs. L.: *József utca, művészek kertje. – asszony-
bálványai is a VIII. kerületben laknak. Nép-
szabadság* 2000. augusztus 9.
- 2001 Szabó Károly (szerk.): *Köztéri alkotások. Esz-
tergom 2000 Enciklopédia.* (Bev. Cséfalvay
Pál, utószó: Szabó Károly.) Esztergom, Ke-
resztény Múzeum Alapítvány. 36, 38, 43, 97,
98, 100, 145, 146, 148.

- 2002 *Új magyar életrajzi lexikon, IV. kötet. L–Ö.* Budapest, Magyar Könyvklub. 561.
- 2003 Don Péter–Pogány Gábor: *Magyar szoborkészítők jelzéstára.* Budapest, Auktor Könyvkiadó. 79.
- 2003 Kiss Marianna (szerk.): *Budapest XVIII., Pest-szentlőrinc-Pestszentimre köztéri képzőművészeti alkotásai.* (Bev. Mester László, Kiss László.) Budapest.
- 2003 Kaposi: – emlékére. *Esztergom és Vidéke* 2003. február 6.
- 2003 Tárlatmegnyitó. *Budapesti Nap* 2003. április 19.
- 2006 Nagy Ildikó (szerk.): *Kortárs művészet. Szoborpályázatok 1950–2000.* Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus. 002, 007, 008, 010, 011, 015, 018, 019, 022, 024, 026, 027, 028, 030, 031, 032, 033, 034, 035, 036, 037, 040, 041, 042, 043, 044, 045, 046, 048, 053, 054, 055, 058, 059, 061, 066, 068, 069, 071, 074, 078, 080, 083, 085, 089, 090, 091, 091, 099, 102, 103, 110, 120, 122, 125, 131, 137, 145, 146, 147, 148, 150, 154, 155, 156, 167, 169, 173, 189, 190, 198, 201, 202, 203, 204, 213, 216, 312.
- 2007 (kzs): Egy szobor története a klubban. Több mint három évtizede áll a kórház területén a Házaspár című alkotás. *Veszprémi Napló* 2007. április 13.
- 2007 Székely Ilona: Bohémntanya a Józsefvárosban. *168 Óra* 2007. december 20.
- 2008 Fábján Sándor: *A világ szobrászainak lexikona.* Budapest, Magyarkerámia Kft. 509.
- 2008 Kaposi Endre: Képzőművészek Esztergomban a 20. században. *Art Limes* 2008(2)38.
- 2008 Gerle János: Egy műteremház a Józsefvárosban. „Fejlesztés” vagy fejlesztés? *Budapest* 2008(11)6–9.
- 2009 Entz Géza Antal (szerk.): *Székesfehérvár. Magyarország műemlékei.* Budapest, Osiris. 305, 311.
- 2010 Prakfalvi Endre–Szűcs György: *A szocreál Magyarországon.* Budapest, Corvina Kiadó. 119.
- 2010 Wehner Tibor: *Modern magyar szobrászat 1945–2010.* Budapest, Corvina Kiadó. 193.
- 2011 Wehner Tibor: Elveszett terek. (Esztergom, Széchenyi tér.) *Új Forrás* 2011(3)89–91.
- 2012 Salamon Nándor: *Kisalföldi művészeti lexikon. Festők, szobrászok, építészek, műgyűjtők, művészeti írók, művészeti csoportok, egyesületek, galériák. XVI–XXI. század.* Vasszilvágy, Magyar Nyugat Könyvkiadó. 226–227.
- 2012 Kaposi Endre: 100 éve született – szobrászművész. *Atelier* 2012(3)20–21.
- 2012 Rafael Balázs: A Martsa-testvérek tárlata. *24 Óra* 2012. augusztus 4.
- 2012 Martsa 100. *Élet és Tudomány* 2012. augusztus 10.
- 2013 Wehner Tibor: *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 484.
- 2014 Osvai László (szerk.): *Műalkotások a Vaszary Kolos Kórházban.* Esztergom, Pulmo-Dent Bt.
- 2014 Bárdos István: Képzőművészeti élet a Duna jobb és bal partján 1939–1949. *Esztergom és Vidéke* 2014(2)6.
- 2014 Oázis a város mélyén. Látogatás – egykori alkotóműhelyében. *Új Ember. Mértékadó* 2013. december 23.
- 2015 Horváth György: *A művészek bevonulása. A képzőművészet politikai irányításának és igazgatásának története 1945–1992.* Budapest, Corvina Kiadó. 76, 180, 197.
- 2016 Magony Imre: *Székesfehérvár szobrai. Szobrok, épületszobrok, emlékművek, emléktáblák.* 3. jav. kiad. Székesfehérvár, Lénia 2. Reklám és Médiaügynökség Kft. 231.
- 2016 Martsa Piroska–Martsa Balázs: *Pintyő. M. Szűcs Ilona festőművész élete és munkássága.* (Bev. Prokopp Mária.) Budapest.
- 2017 A. Bak Péter: *Művészcsaládok VI. – (1912–1978) szobrász, éremművész és családja: Martsa Alajos, Martsa Istvánné Szűcs Ilona és Martsa Piroska.* *Esztergom és Vidéke* 2017(1)50–53.
- 2017 Németh Lajos: *„Szigetet és mentőövet!” Élet-interjú 1986.* Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont, MissionArt Galéria. 180.

- 2018 Prohászka László: *Menny és föld. Arcképek és alkotások a 19. és 20. századi magyar egyházművészet történetéből.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 160, 257.
- 2018 Wehner Tibor: *Tapló 2. Kíméletlen Művészeti Napló 2007–2016.* Budapest, Cédrus Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 408.
- 2018 *Art Limes. Képzőművészek a XIX–XXI. századi Esztergomban. I. rész.* 2018(2)Kép-tár VI. 137–141.
- 2019 Wehner Tibor: *Cizellőr. Dolgozatok a „magyar szobrászatról” 2000–2016.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 13.
- 2019 Nász János: *Képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások Komárom-Esztergom megyében 1986–2000. Sajtóbibliográfia.* (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, József Attila Megyei és Városi Könyvtár.
- 2019 -. *Art Limes. Képzőművészek a XIX–XXI. századi Esztergomban* 2019(2)Kép-tár X. II/2. 227–232.
- 2019 Csordás Lajos: *Az Úristen és más vendégek.* Budapest 2019(6)16–18.
- 2020 Csuha István: *Szobornék városa. Tizennégy veszprémi szobor a múlt század második feléből.* Veszprém, Séd-Könyvek 1. 75–80.
- 2021 Wehner Tibor: *A turul diszkrét váza. Újabb dolgozatok a „magyar szobrászat”-ról.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó. 40, 50, 51.

N. SURÁNYI MÁRIA (NOVÁK LAJOSNÉ) FESTŐMŰVÉSZ

(Csongrád, 1928. május 18. – Dömös, 1976. november 20.)

1954-ben szerzett tanári diplomát.

1960-ig Hódmezővásárhelyen, majd 1960-tól – Novák Lajos festőművész feleségéeként – haláláig Dömösön, a Krutsay Ferenc által épített házban élt, dolgozott. Rajztanárként tanított.

Az 1950-es években a Vásárhelyi Őszi Tárlatokon, majd 1960-tól a Komárom megyei kiállításokon grafikai jellegű munkákkal, elsősorban rézkarcokkal szerepelt.

Emlékkiállítások:

1987 Dömös, Dömösi Galéria

1993 Dömös, Dömösi Galéria (Novák Lajos műveivel)

Bibliográfia:

1977 Simon Gy. Ferenc: Történelem Dömösön vásárnap délután. *Képes Újság* 1977. február 12.

1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön.* (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.

1987 cs: Tízéves a galéria. *Dolgozók Lapja* 1987. augusztus 23.

1987 csolnoki: Értelmes csodák Dömösön. *Dolgozók Lapja* 1987. augusztus 26.

1993 Balogh Kata-Bárdos István (szerk.): *Komárom-Esztergom megye településtörténeti kalauza.* Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézete. 121.

2000 Művészek paradicsoma a festői kistelepülés. *24 Óra* 2000. augusztus 30.

N. Surányi Mária és Novák Lajos, mint tanúk Szurcsik János és felesége házasságkötésén

NOVÁK LAJOS FESTŐ- ÉS GRAFIKUSMŰVÉSZ

(Baja, 1927. február 7. – Dömös, 1989. január 9.)

1946 és 1949 között Rudnay Gyula bajai szabadiskolájában tanult, majd 1949 és 1954 között a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. Mestere Fónyi Géza, Pór Bertalan, Bán Béla és Koffán Károly volt.

1955-től 1960-ig Hódmezővásárhelyen élt és dolgozott, részt vett a vásárhelyi művésztelep kialakításában, majd 1960-tól haláláig Dömösön, a Krutsay Ferenc által épített házban alkotott. 1974 és 1981 között az esztergomi képzőművész kör vezetője volt. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alap tagja volt.

A mindennapi élet jeleneteit, a munkavégzést, az ember és a táj kapcsolatát realiztikus igénnyel megjelenített művei zárt, geometrikus elemekből építkező kompozíciók.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1957 Munkácsy-díj
- 1967 Diploma donore e Premio „Marina Di Ravenna”, Ravenna (Olaszország)
- 1981 VI. Esztergomi Tárlat, a Látszerészeti Eszközök Gyára díja, Esztergom
- 1981 Komárom Megyei Tanács művészeti díja
- 1982 Komárom Megyei Tanács alkotói ösztöndíja
- 1984 Komárom Megyei Tanács alkotói ösztöndíja

Egyéni kiállítások:

- 1967 Ravenna (Olaszország)
- 1975 Esztergom, Művelődési Központ
- 1975 Felsőszentiván
- 1975 Tataháza
- 1980 Dusnok, Művelődési Ház
- 1985 Oroszlány, Művelődési Központ
- 1987 Dömös, Dömösi Galéria

Emlékkiállítások:

- 1993 Dömös, Dömösi Galéria (N. Surányi Mária műveivel)

Művek közgyűjteményekben:

- Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
- Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
- Tata, Kuny Domokos Múzeum

Bibliográfia:

- 1967 *Művészeti Lexikon*. 3. kötet. L–Q. Budapest, Akadémiai Kiadó. 534.
- 1970 *A Komárom megyei képzőművészet 25 éve*. Esztergom, Balassa Bálint Múzeum. (Katalógus, bev. Györy Csaba.)
- 1970 Baráth Lajos: Látogatóban --nál. *Dolgozók Lapja* 1970. július 19.
- 1975 Paulovits Miklós: – festőművész kiállítása. *Petőfi Népe* 1975. szeptember 27.
- 1975 Cs. Nagy Lajos: Asszonyok kéiben. Jegyzetek – esztergomi tárlatáról. *Dolgozók Lapja* 1975. október 7.
- 1976 Csohány Kálmán: – művészete. *Új Forrás* 1976(1)153–154.

- 1977 Mihályfi Ernő: *Művészek, barátaim. Válogatott képzőművészeti íráások*. Budapest, Corvina Kiadó.
- 1977 Simon Gy. Ferenc: Történelem Dömösön vasárnap délután. *Képes Újság* 1977. február 12.
- 1978 -ez-: A sokszínűség jegyében. Jegyzetek az esztergomi képzőművész szakkör kiállításáról. *Dolgozók Lapja* 1978. március 31.
- 1978 -györke-: Művészportré. -. *Dolgozók Lapja* 1978. június 18.
- 1979 Wehner Tibor: Komárom megye képzőművészei. *Művészet* 1979(5)40–41.
- 1980 -festőművész kiállítása. Dusnok, Művelődési Ház. (Katalógus)
- 1984 Wehner Tibor: Érintkezések, távolodások. Portrévázlat - festőművészről. *Új Forrás* 1984(2)87–92.
- 1984 -gerecsei-: Szomszédolás. Festőművészek találkoztak České Budějovicében. Alkotó légkört teremtettek. *Dolgozók Lapja* 1984. szeptember 20.
- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek*. Budapest, Képcsarnok. 207.
- 1985 -festőművész kiállítása. Oroszlány, Művelődési Központ. (Katalógus)
- 1985 Kiállítás. *Dolgozók Lapja* 1985. március 19.
- 1985 Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika. Komárom megye, 1985. január-február. *Új Forrás* 1985(4)62–65.
- 1985 Vaderna József: „A mese az emberi lét igazolása.” - műtermében. *Dolgozók Lapja* 1985. április 27.
- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia*. Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1986 Bárdos István: *Az esztergomi képzőművész kör története*. Esztergom, Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ. 29–36.
- 1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön*. (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.
- 1987 cs: Tíz éves a galéria. *Dolgozók Lapja* 1987. augusztus 23.
- 1987 csolnoki: Értelmes csodák Dömösön. *Dolgozók Lapja* 1987. augusztus 26.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 446–447.
- 1989 Wehner Tibor: - 1927–1989. *Művészeti Műhely* 1989(1)20.
- 1989 Vaderna József: Az utolsó kacsintáson túl. *Dolgozók Lapja* 1989. január 14.
- 1991 Wehner Tibor: A hetvenes-nyolcvanas évek. *Vonások Komárom-Esztergom megyei művészek arcképeihez*. Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat. 58–62, 96.
- 1992 Virág Jenő: „Ami nem mond semmit, az ellen én hadakozom”. Megőrzött beszélgetés - (1927–1989) festőművésszel. *Limes* 1992(3)93–104.
- 1993 Balogh Kata-Bárdos István (szerk.): *Komárom-Esztergom megye településtörténeti kalauza*. Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézet. 121.
- 1993 Emlékkiállítás. *24 Óra* 1993. augusztus 18.
- 1995 *Képek és szobrok Komárom-Esztergom megye képzőművészetéből*. (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat, Kernstok Károly Művészeti Alapítvány.
- 2000 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, II. kötet. H–Ö*. Budapest, Enciklopédia Kiadó. 940.
- 2000 *Művészek paradicsoma a festői kistelepülés. 24 Óra* 2000. augusztus 30.
- 2006 Don Péter-Lovas Dániel-Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L-Zs*. Budapest, decoArt Könyvek. 151.
- 2008 Wehner Tibor-Kovács Lajos: *Zsembery gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső műgyűjteményében*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 65, 149.
- 2008 Kaposi Endre: *Képzőművészek Esztergomban a 20. században*. *Art Limes* 2008(2)41.
- 2013 Wehner Tibor: *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006*. Budapest, Enciklopédia Kiadó. 100.

- 2016 Bárdos István: *Huszonöt éves az Esztergomi Művészek Céhe*. (Bev. Kaposi Endre.) Esztergom, Esztergomi Művészek Céhe. 8.
- 2018 *Art Limes. Képzőművészek a XIX–XXI. századi Esztergomban. I. rész.* 2018(2)Kép-tár VI. 146–147.
- 2019 Nász János: *Képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások Komárom-Esztergom megyében 1986–2000. Sajtóbibliográfia.* (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, József Attila Megyei és Városi Könyvtár.
- 2019 -. *Art Limes. Képzőművészek a XIX–XXI. századi Esztergomban* 2019(2)Kép-tár X. II/2. 245–254.

Kilátás a Dunakanyarra Novák Lajos házának kertjéből

PÁSZTOR JÁNOS SZOBRÁSZMŰVÉSZ

(Gyoma, 1881. január 29. – Budapest, 1945. január 7.)

A budapesti Iparművészeti Iskolában végezte tanulmányait, majd 1903-tól a párizsi Julian Akadémián tanult. Mestere Mátrai Lajos volt.

1909-ig Hódmezővásárhelyen, 1909-től Budapesten élt, 1911 és 1930 között a Százados úti művésztelepen, majd a Várbazárban és 1920 és 1945 között a Dömösön épített műtermében dolgozott. 1943-tól haláláig a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskola tanára volt. Az Országos Képzőművészeti Tanács alelnöke volt.

A Képzőművészeti Egyesület, az Országos Képzőművészeti Társulat, a Szinyei Merse Pál Társaság, a Céhbeliek Társaságának tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1920 Állami kis aranyérem
- 1922 Állami nagy aranyérem
- 1927 A Kisfaludy Társaság Greguss-jutalma
- 1929 Világkiállítás nagydíja, Barcelona (Spanyolország)
- 1930 Corvin-koszorú
- 1941 Corvin-lánc

Egyéni kiállítások:

- 1911 Budapest
- 1918 Budapest, Ernst Múzeum (Rudnay Gyulával)
- 1925 Budapest, Ernst Múzeum (Rudnay Gyulával)
- 1930 Budapest, Műcsarnok

Emlékkiállítások:

- 1981 Dömös, Dömösi Galéria

Művek közgyűjteményekben:

- Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:

- 1900 Hódmezővásárhely, Szőnyi utca, Népkert, *Nyizsnay Gusztáv* – bronz (1978-ban áthelyezve a Zrínyi utca–Nyizsnay Gusztáv utca találkozásához)

- 1905 Budapest I., Budai Vár, Királyi Palota, várkert, *Mosolygó Balaton* – bronz (sorsa ismeretlen)
- 1905 Szeged, Széchenyi tér, *Vásárhelyi Pál-emlékmű (Szécsi Antal és ifj. Mátrai Lajos műve) mellékalkaljai* – bronz
- 1906 Hódmezővásárhely, Kossuth tér, *Vízholdó lány (Vízmerítő)* – mészkő, bronz
- 1913 Budapest V., Kossuth Lajos tér 12., *Hauszmann Alajos-emléktábla* – márvány, bronz dobormű
- 1916 Budapest XI., Műegyetem rakpart 3., Budapesti Műszaki Egyetem, *Kherndl Antal* – bronz
- 1918 Hódmezővásárhely, Kossuth tér, Városháza, *Hódmezővásárhelyi fahonvéd* – fa
- 1921 Budapest V., Szabadság tér, *Irredenta szobor, Kelet* – műkő (1945-ben lebontva)
- 1921 Budapest XI., Műegyetem rakpart, Budapesti Műszaki Egyetem, *König Gyula* – bronz
- 1922 Budapest XI., Kelenhegyi út 1., Szent Gellért fürdő, hullámfürdő, *Primavera* – bronz

- 1923 Salgótarján, Északmagyarországi Kőszénbánya Rt. Társulati Kaszinó kertje, *Hősi emlék* – mészkő (áthelyezve II. András király út, temető)
- 1924 Békés, Széchenyi tér, *I. világháborús emlékmű* – mészkő
- 1924 Kiskunlacháza, Kossuth Lajos utca 34., Református templom kertje, *Hősök szobra (I. világháborús emlékmű)* – műkő
- 1924 Pusztaszabolcs, Sport utca, *I. világháborús emlékmű* – műkő
- 1924 Tiszaszőlős, Szabadság tér 2., *Hőseink 1914–1918* – mészkő
- 1924 Veresegyház, Ráday utca 12., *I. világháborús emlékmű* – műkő
- 1925 Abda, Szent István utca 8., *Hősi emlékmű* – műkő
- 1925 Apátfalva, Széchenyi utca, *I. világháborús emlékmű* – műkő
- 1925 Budaörs, Templom tér, *I. világháborús emlékmű* – mészkő
- 1925 Rudabánya, Római katolikus templom előtt, *Gvadányi József* – mészkő, bronz (1962-ben lebontva és áthelyezve a ref. templom elé)
- 1925 Túrkeve, Petőfi tér, *Hősi emlékmű* – mészkő
- 1926 Földeák, Szent László tér, Római katolikus templom előtt, *Hősi emlékmű* – műkő
- 1926 Hódmezővásárhely, Szőnyi utca 2., Református Főgimnázium, *I. világháborús emléktábla* – márvány dombormű
- 1926 Hódmezővásárhely, Dr. Imre József utca 2., *Imre József* – bronz
- 1926 Hódmezővásárhely, Jókai utca 241., Kincses Temető, *özv. Pásztor Józsefné-síremlék* – műkő, rézlemez dombormű
- 1926 Székesfehérvár, Sárkeresztúri út, *Hősi (egykori Szentlélek) temető, Első világháborús hősi halottak emlékműve* – beton
- 1926 Szentes, Erzsébet tér, *I. világháborús emlékmű* – mészkő
- 1926 Tiszanána, Fő út 104., *Hősök kertje, I. világháborús emlékmű* – műkő
- 1926 Iván, Fő út 36., Római katolikus templom mögött, *I. világháborús emlékmű* – műkő
- 1926 Orosháza-Szentetornya, Mátyás király utca–Hunyadi László utca, *I. világháborús emlékmű* – mészkő
- 1926 Vatta, Szemere Bertalan utca 20., *Hősi emlékmű* – műkő
- 1927 Martonvásár, Brunsvik utca 2., Brunsvik park, *Beethoven* – márvány
- 1927 Budapest XIV., Városliget, Állatkerti körút 11., Széchenyi fürdő, előcsarnok, *Fürdőző nő* – márvány
- 1927 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *Gombaszögi Ella- és Gombaszögi Margit-síremlék* – műkő
- 1927 Orosháza, Kossuth Lajos utca 1., Árpád-kert, *Hősök szobra* – mészkő
- 1928 Budapest XII., Böszörményi út 17–21., Csendőrlaktanya, *Csendőrvértanúk emlékműve* – mészkő, bronz (1945 után lebontva, sorsa ismeretlen)
- 1928 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *Barta-Delbecq-család síremléke* – mészkő
- 1928 körül Budapest XII., Konkoly Thege Miklós utca 13–17., Csillagvizsgáló kertje, *Sic itur ad astra* – bronz
- 1929 Makó, Széchenyi tér, *Hősi emlékmű* – bronz
- 1929 Székesfehérvár, Arany János utca 2., Szent István Király Bazilika–Székesegyház, *Hősi emlékmű (Első világháborús emlékmű)* (Hikisch Rezsővel) – bronz, mészkő
- 1930 Szeged, Dóm tér, Nemzeti Emléksarnok, *Csanád vezér legyőzi Ajtonyt és meghódítja a kereszténységnek a tiszai részeket* – bronz dombormű
- 1930 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *Lotz Károly-síremlék* – bronz
- 1930 Budapest IX., Timót utca 3., Magyar Királyi Toldi Miklós Honvéd Sporttanár- és Vívómesterképző Intézet, *Kinizsi Pál* – bronz (áthelyezve 1960-ban a XII., Győri út 13. parkja, Magyar Testnevelési Főiskola)
- 1930 Budapest IX., Timót utca 3., Magyar Királyi Toldi Miklós Honvéd Sporttanár- és Vívómesterképző Intézet, *Toldi a farkasokkal* – bronz (áthelyezve 1960-ban a XII., Győri út 13. parkja, Magyar Testnevelési Főiskola)
- 1934 Budapest VII., Péterfy Sándor utca 2., MABI kórház főépület, *Gyermekkor, Öregkor* – mészkő
- 1934 Szeged, Széchenyi tér, *Najadok kútja (Építő és haragvó Tisza)* – bronz

- 1935 Budapest V., Egyetem tér, Tudományegyetem, díszterem főbejárata, *Patrona Hungariae* – márvány
- 1936 Budapest I., Budai Vár, Bécsi kapu tér, *Kazinczy géniusza (Kazinczy-kút)* – mészkő, bronz
- 1937 Budapest V., Kossuth Lajos tér, *II. Rákóczi Ferenc* – bronz
- 1937 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *Tóth István-síremlék* – márvány
- 1938 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *Liber Endre-síremlék* – márvány
- 1938 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *Borostyánkői Baldauf Mátyás-síremlék* – homokkő (1965-ben áthelyezve a X., Kozma utca 8–10., Új Köztemetőbe)
- 1938 Debrecen, Kálvin tér 16., Református Kollégium, *Kazinczy Ferenc-emléktábla* – gipsz dombormű
- 1938 Debrecen, Kálvin tér 16., Református Kollégium, *I. Rákóczi György-emléktábla* – bronz dombormű
- 1938 Hódmezővásárhely, Kossuth tér, *I. világháborús emlékmű* – bronz
- 1939 Debrecen, Egyetem tér, *Szenci Molnár Albert* – bronz
- 1939 Budapest VII., Károly körút, volt MTA-bérház, *Akadémia-jelkép* – bronz
- 1940 Budapest, Margitsziget, *Tompa Mihály* – mészkő
- 1940 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *Balló Ede-síremlék* – mészkő
- 1941 Balatonfüred, Hajókikötő parkja, *Halász, Révész* – bronz
- 1942 Budapest I., Döbrentei tér, *Gömbös Gyula* – márvány (1944. október 6-án felrobbantották, megsemmisült)
- 1946 Budapest VIII., Kerepesi úti temető, *~síremlék (Ad astra)* – bronz
- 1951 Budapest XIV., Városliget, *Rudnay Gyula* – márvány (1966-ban áthelyezve a Margitszigetre)
- 1958 Budapest XIV., Thököly út-Hungária körút, *Báthori István* – mészkő, 180 cm
- 1961 Nagymágocs, Petőfi tér, Petőfi Sándor Művelődési Ház, *Petőfi Sándor* – alumínium
- 1963 Szekszárd, Alkony utca 10., Alsóvárosi temető, *Fájdalom (Czencz János-síremlék)* – márvány
- 1990 Székesfehérvár, Mészöly Géza utca 4., Csitány G. Emil Uszoda és Strand, *Baltoni sellők* – bronz (eredetileg a szegedi Najádok kútjának részlete)
- 1994 Békéscsaba, Gyulai út 5., Munkácsy Mihály Emlékház, *Munkácsy Mihály* – bronz
- 1994 Budapest XI., Műegyetem rakpart 3., Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, *Dr. König Gyula* – bronz
- 2001 Zseliz, Szent Jakab tér, *Kherndl Antal* – bronz
- 2007 Budapest IX., Nagyvárad tér 1., Szent István Kórház, *Genersich Antal* – bronz;
- Budapest VII., Kertész utca 36., Fészek Művészklub, étterem, *Akt* – gipsz;
- Budapest VII., Kertész utca 36., Fészek Művészklub, emeleti előtér, *Munkácsy Mihály* – bronz;
- Tihany, Biológiai Kutató Intézet, *Őshalászat, Ősvadászat*

Bibliográfia:

- 1906 Fülep Lajos: Munkácsy szobra. *Magyar Szemle* 1906. február 22.
- 1906 Munkácsy-szoborpályázat. *Jövendő* 1906. július-október. 46–47.
- 1911 Rudnay Gyula és – kiállítása. *Élet* 1911. 386.
- 1911 Keleti Armand: – és Rudnay Gyula kiállítása. *A Jövendő, Hódmezővásárhely* 1911(4)103–104.
- 1914 Kőrösy László: A dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.
- 1918 Lázár Béla: *Bevezető. Rudnay Gyula festőművész és – szobrászművész gyűjteményes kiállítása*. Budapest, Ernst Múzeum. (Katalógus)
- 1918 Farkas Zoltán: Rudnay Gyula és – kiállítása. *Vasárnapi Ujság* 1918(37)530–531.
- 1918 K. E.: Rudnay és – gyűjteménye. *A Hét* 1918. 574.
- 1918 – szobrai. *Új Idők* 1918. 246.
- 1922 Szokolay Béla: – szobrászművész. *Élet* 1922. 146–147.

- 1924 Décsei Géza: -. *Élet* 1924. 421.
- 1925 Lázár Béla: Bevezető. *Rudnay Gyula festőművész és -szobrászművész gyűjteményes kiállítása*. Budapest, Ernst Múzeum. (Katalógus)
- 1925 Lyka Károly: Rudnay és - munkái. *Új Idők* 1925(7)152.
- 1925 Szokolay Béla: Rudnay Gyula és - gyűjteményes kiállítása. *Pásztortűz* 1925(5)
- 1925 Szokolay Béla: Rudnay Gyula és - kiállítása. *Élet* 1925. 100.
- 1926 Figyelő: Hol állítsák fel a hősök emlékszobrát. A nagy probléma az egész várost foglalkoztatja. *Fejérmegyei Hírlap* 1926. október 20.
- 1926 Bonyodalom a fehérvári hősi szobor körül. Nem alkalmas a székesegyház mögötti tér az emlékmű elhelyezésére. *Fejérmegyei Hírlap* 1926. október 28.
- 1926 Kétórás vita a hősök emlékszobrának elhelyezése miatt. *Fejérmegyei Hírlap* 1926. december 1.
- 1927 Pásztor József: - művészete. *Magyar Művészet* 1927. 207–221.
- 1929 Chr.: -. *Képzőművészet* 1929(25)230–231.
- 1930 Gerő Ödön: -. Az *Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Évkönyve* 1930. 57–75.
- 1930 Genthon István: - kiállítása. *Napkelet* 1930. 1207–1209.
- 1934 Liber Endre: *Budapest szobrai és emléktáblái*. Budapest. 310–312, 342–343, 441, 466.
- 1936 Kiegészítik a városi hősi emlékművet. *Fejérmegyei Napló* 1936. november 3.
- 1937 Rákóczi és Hadik András lovasszobra. *Művészet* 1937. 88.
- 1937 Sárközi György: Rákóczi szobra. *Budapesti Napló* 1937. 176–178.
- 1937 Farkas Zoltán: Rákóczi szobra. *Nyugat* 1937(1)464–465.
- 1937 Kárpáti Aurél: Két új lovas szobor. *Pesti Napló* 1937. május 6.
- 1937 Budinszky Sándor: Elkészült a bujdosó fejedelem szobra. *Rádió Élet* 1937(18)4.
- 1938 Ybl Ervin: - újabb szobrai. *Magyar Művészet* 1938. 129–137.
- 1938 Falus Elek: A Madách-pályázat nyertesei. *Pesti Napló* 1938. március 13.
- 1939 Medvey Lajos: *Vezető Budapest szobrai megtekintéséhez*. (Bev. Csányi Károly.) Budapest, Mérnökök Nyomdája.
- 1941 Nagy Zoltán: -. *Szépítőművészet* 1941(8) 196–199.
- 1943 Radocsay Dénes: -, a Képzőművészeti Főiskola új professzora beszél terveiről. *Nemzeti Újság* 1943. október 29.
- 1948 - szobrai. *Új Idők* 1948(38)246.
- 1954 Lyka Károly: *Szobrászatunk a századfordulón. 1896–1914*. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata.
- 1962 Lyka Károly: -, az alföldi parasztok szobrásza (1881–1945). *Élet és Tudomány Kalendárium* 1962. 31–35.
- 1965 d. m.: Egy művész, akit nem búcsúztatott nekrológ. - halálának 20. évfordulójára. *Magyar Nemzet* 1965(22)
- 1965 M. Heil Olga: In memoriam -. *Művészet* 1965(10)24–25.
- 1966 Solymár István: In memoriam özvegy Pásztor Jánosné. *Művészet* 1966(10)43.
- 1967 *Művészeti Lexikon*, III. kötet. L–Q. Budapest, Akadémiai Kiadó. 713.
- 1968 Németh Lajos: *Modern magyar művészet*. Budapest, Corvina Kiadó. 28, 42, 83.
- 1973 Dömötör János: *Vásárhely szobrai*. Hódmezővásárhely.
- 1975 Szelesi Zoltán: *Szeged képzőművészete*. Szeged.
- 1976 Heitler László: - szobrai Balatonfüreden. *Napló (Veszprém)* 1976. szeptember 17.
- 1977 Mihályfi Ernő: *Művészek, barátaim. Válogatott képzőművészeti írások*. Budapest, Corvina Kiadó.
- 1981 Heitler László: -. Budapest, Corvina Kiadó.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919. I–II. kötet*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 166, 247, 248, 249, 250, 469–470; 298–301, 858–859.
- 1981 Heitler László: - 100. születésnapjára. *Népszava* 1981. január 29.
- 1981 Emléktábla -nak. *Dolgozók Lapja* 1981. november 22.
- 1982 Kenyeres Ágnes (főszerk.): *Magyar Életrajzi Lexikon*. 2. kötet. L–Z. Budapest, Akadémiai Kiadó. 364–365.

- 1983 Dömötör János: Heitler László: -. *Új Forrás* 1983(5)71–72.
- 1985 Kontha Sándor (szerk.): *Magyar művészet 1919–1945. I–II. kötet.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 73, 84, 85, 93, 95, 102, 106, 118, 200, 201, 202, 207, 210, 283, 293, 298, 299, 300, 302, 305, 311, 314, 478, 602; 9, 15, 27, 126, 142, 149, 150, 374, 766.
- 1985 Hadházy Levente–Szilágyi András–Szöllőssy Ágnes: *Negyven év köztéri szobrai Budapesten 1945–1985.* (Bev. Farkasinszky Lajos, Zsigmond Attila.) Budapest, Budapest Galéria. 249.
- 1986 Csorba Géza–Szinyei Merse Anna–Egry Margit (szerk.): *20. századi magyar festészet és szobrászat. A Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításának katalógusa.* Budapest, Képzőművészeti Kiadó. 244–245.
- 1987 Szöllőssy Ágnes–Szilágyi András–Hadházy Levente: *Budapest köztéri szobrai 1692–1945.* (Bev. Németh Lajos.) Budapest, Budapest Galéria. 169, 183, 335, 398, 415.
- 1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön.* (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.
- 1988 Fülep Lajos: *Egybegyűjtött írások. I. Cikkek, tanulmányok 1902–1908.* Budapest, MTA Művészettörténeti Kutató Csoport. 212, 489.
- 1989 Rajna György: *Budapest köztéri szobrainak katalógusa.* (Bev. Dalmy Tibor.) Budapest, Budapesti Városszépítő Egyesület.
- 1990 Balatoni sellők a fehérvári uszoda előtt. *Fejér Megyei Hírlap* 1990. július 30.
- 1991 Gyimesi Dömötör: A „kuckóba dugott” emlékmű és alkotója: -. *Fejér Megyei Hírlap* 1991. március 2.
- 1997 Hemmert János: Áldást hozó Tisza – Balatoni sellők. A szegedi –szobor ikertestvére Székesfehérváron. Szeged 1997.
- 1997 Makó Imre: Első világháborús emlékművek Hódmezővásárhelyen és határában. *A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság Évkönyve* 1997. 75–101.
- 1999 Andrási Gábor–Pataki Gábor–Szücs György–Zwickl András: *Magyar képzőművészet a 20. században.* Budapest, Corvina Kiadó. 24.
- 2001 Tóth Vilmos: A Kazinczy-kúttól a Gömbös-emlékműig. Százhusz éve született – szobrászművész. *Népszabadság* 2001(24)
- 2001 Forgó Géza: Horthy Miklós Makón. *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, Tört. Tan.* 2001.
- 2001 Dömötör János: Egy szobor történetei. -: I. világháborús hősi emlékmű. *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Studia Historica* 4. 2001. 283–288.
- 2002 Hadik András–Radványi Orsolya (szerk.): *Művészek és műtermek. Tanulmánykötet és katalógus a Budapest, művészek városa című kiállításához.* Budapest, Ernst Múzeum. 225, 226.
- 2003 Don Péter–Pogány Gábor: *Magyar szoborkészítők jelzéstára.* Budapest, Auktor Könyvkiadó. 94.
- 2004 *Új magyar életrajzi lexikon, V. kötet. P–S.* Budapest, Magyar Könyvklub. 152–153.
- 2005 Bándi László (főszerk.): *Balatonfüred emlékjelei. Szobrok, emlékművek, emléktáblák, emlékfák, síremlékek.* 2. bőv. és jav. kiad. Balatonfüred, Balatonfüred Városért Közalapítvány. 35.
- 2008 Fábíán Sándor: *A világ szobrászainak lexikona.* Budapest, Magyarkerámia Kft. 614–615.
- 2009 Entz Géza Antal (szerk.): *Székesfehérvár. Magyarország műemlékei.* Budapest, Osiris. 93, 105, 157, 217, 300, 325, 331; 161.
- 2009 Tóth Attila: *A Nemzeti Emléksarnok Szeged, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata.* 31, 43.
- 2010 Prákfalvi Endre–Szücs György: *A szocreál Magyarországon.* Budapest, Corvina Kiadó. 24, 66.
- 2011 Merk Zsuzsa–Rapcsányi László (szerk.) ... *éltem és művész voltam. Telcs Ede visszaemlékezései és útinaplói.* Baja, Türr István Múzeum Múzeumbarátok Köre Alapítvány. 217.
- 2013 Bárdos István: *Magyar képzőművészek, képzőművészeti élet a Duna bal és jobb partján.* (Mozaikok a hasonló címmel készülő könyvből). *Atelier* 2013(3)26–27.
- 2013 Csallóközi Zoltán: *Magyarok 60 emlékműve. Szoborsorsok a Kárpát medencében 60 kép-pel és ezek leírásával.* Pomáz, Kráter Műhely Egyesület. 130, 151.

- 2014 Szatmári Gizella: *Fény és árnyék. Zala György pályája és művészete.* Zalaegerszeg, Vitrin Kiadó. 70, 97
- 2015 Ludmann Mihály: *A magyar szobrászat mesterei.* Budapest, L'Harmattan Kiadó, TIT Kossuth Klub. 163–167.
- 2016 Magony Imre: *Székesfehérvár szobrai. Szobrok, épületszobrok, emlékművek, emléktáblák.* 3. jav. kiad. Székesfehérvár, Lénia 2. Reklám és Médiaügynökség Kft. 57, 89, 163.
- 2017 Németh Lajos: *„Szigetet és mentőövet” Életinterjú 1986.* Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont, MissionArt Galéria. 158.
- 2017 Rosch Gábor: *A Hegyvidék szobrai. Szobrok és domborművek Budapest XII. kerület közterein és magánterületein.* Budapest. 22, 26, 81, 103, 115, 208, 240, 245, 247, 264.
- 2018 Prohászka László: *Menny és föld. Arcképek és alkotások a 19. és 20. századi magyar egyházművészet történetéből.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 16, 84, 147, 168, 170.
- 2018 Sisa József (főszerk.): *A magyar művészet a 19. században. Képzőművészet.* Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont-Osiris Kiadó. 590.
- 2018 Tóth Attila: *Szeged szobrai.* 2. jav. kiad. Szeged, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata. 229–230, 234–235.
- 2019 Wehner Tibor: *Cizellőr. Dolgozatok a „magyar szobrászatról” 2000–2016.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 55, 144, 189, 809.
- 2020 Ludmann Mihály: *Az irredenta szobrok mesterei.* Budapest, TIT Kossuth Klub Egyesület, L'Harmattan Kiadó, Trianon Kutató Intézet. 47–72.
- 2021 Kincses Katalin Mária: *A Rákóczi-kultusz első szobrai.* Budapest, Gondolat Kiadó. 31–32, 34–35, 244, 256, 258–271, 277, 280, 287–288, 290–293, 285, 298.

Vasvárosi művészeti műhely: Pásztor Jánosok díszes villájukban

- 2021 Prohászka László: *Sisak és kard. Magyar művészek első világháborúval kapcsolatos alkotásai.* Budapest, Kalota Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 6, 71, 119, 132, 135, 174, 177, 199–214, 248, 355.

Publikációk:

- 1941 Életem legérdekesebb élménye. Az első szobor. *Tolnai Világlapja* 1941(12)26.

POLL HUGÓ FESTŐMŰVÉSZ

(Pest, 1867. november 15. – Budapest, 1931. július 11.)

Művészeti tanulmányait 1886-tól Hollósy Simon müncheni iskolájában, majd Párizsban, a Julian Akadémián végezte. Mestere William-Adolphe Bouguereau, Tony Robert Fleury, Jules Lefebvre volt. Sokáig Franciaországban élt és Bretagne, Normandia tájait festette. Itthon a Balaton és a Dömös menti táj voltak fő motívumai.

1889-től rendszeresen szerepelt a párizsi Salonon, és Franciaországból küldött műveivel jelen volt a hazai tárlatokon is.

Az 1914-ben alapított dömösi művésztelep tagja volt, élete utolsó éveiben sokat időzött Dömösön.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1903 Képzőművészeti Társulat nagydíja
- 1904 Kis aranyérem, Berlin (Németország)
- 1905 Honorable Mention, Párizs (Franciaország)
- 1909 Lipótvárosi Kaszinó díja
- 1920 Állami pasztell-díj

Egyéni kiállítások:

- 1907 Budapest, Műcsarnok
- 1923 Budapest, Műcsarnok
- 1928 Budapest, Műcsarnok

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
Szeged, Móra Ferenc Múzeum

Bibliográfia:

- 1891 Székely Samu: Párisi Salon. *Fővárosi Lapok* 1891. május 12.
- 1892 d: Magyar festők a Salonban. *Magyar Hírlap* 1892. május 21.
- 1896 Sárosi Gyula: Zsidóhitű magyar művészek az ezredéves műtárlaton. *Egyenlőség* 1896. május 22.
- 1896 Sz. E.: Az ezredévi tárlat. *Magyar Génius* 1896. június 28.
- 1897 h. s.: A tavaszi tárlat. *Pesti Napló* 1897. április 22.

- 1898 Hock János: Séta a Műcsarnokban. *Budapesti Napló* 1898. december 1.
- 1898 P. G.: Magyar művészek kiállítása a Műcsarnokban. *Vasárnapi Ujság* 1898(51)894.
- 1904 Lázár Béla: Kalandok a Műcsarnokban. *Magyar Nemzet* 1904. május 5.
- 1904 -. *A Hét* 1904. december 11.
- 1907 -festőművész kiállítása. Budapest, Műcsarnok (Katalógus)
- 1907 Gerő Ödön: -. *Művészet* 1907(1)1-6.
- 1907 P. G.: -. *Vasárnapi Ujság* 1907. március 10.
- 1907 Gerő Ödön: - képeinek kiállítása. *Pesti Napló* 1907. március 17.
- 1907 Malonyay Dezső: - képei a Műcsarnokban. *Budapesti Hírlap* 1907. március 17.
- 1907 z. a.: - kiállítása. *Magyarország* 1907. március 17.
- 1907 - képei. *Uj Idők* 1907. március 24.
- 1907 Bányász László: Művészi hét. -. *Ország-Világ* 1907. március 24.
- 1913 Dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1913. október 19.

- 1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. január 8.
- 1922 *Révai Nagy Lexikona. 15. kötet. Ottó–Racine.* Budapest. 560.
- 1923 A Múcsarnok téli tárlata. *Magyarság* 1923. november 4.
- 1923 Sz. I.: Öt gyűjteményes kiállítás az őszi tárlaton. *Nemzeti Ujság* 1923. november 4.
- 1926 Éber László: *Művészeti Lexikon.* Budapest, Győző Andor kiadása. 639.
- 1926 Tamás Ernő: – és művészete. *Képes Krónika* 1926. június 13.
- 1928 Y. E.: Téli kiállítás a Múcsarnokban. *Budapesti Hírlap* 1928. december 16.
- 1928 Pipics Zoltán: Téli tárlat a Múcsarnokban. *Magyarság* 1928. december 16.
- 1929 Farkas Zoltán: Képzőművészeti szemle. *Napkelet* 1929. január 1.
- 1931 Lyka Károly: In memoriam -. *Magyar Művészet* 1931(6)370–372.
- 1931 – festőművész halála. *Budapesti Hírlap* 1931. július 14.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 135, 136.
- 1982 *Magyar Életrajzi Lexikon. 2. kötet. L–Z.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 428.
- 1982 Lyka Károly: *Magyar művészetlet Münchenben. Magyar művészet 1867–1896.* Budapest, Corvina Kiadó. 77, 80.
- 1983 Lyka Károly: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig. Magyar művészet 1896–1914.* Budapest, Corvina Kiadó. 44, 95.
- 1983 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. III. kötet. L–Q.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 788.
- 1984 Lyka Károly: *Festészetünk a két világháború között. Visszaemlékezések 1920–1940.* Budapest, Corvina Kiadó. 85.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről.* Szeged. 491–492.

Poll Hugó: Őnarckép

- 1988 Fülep Lajos: *Egybegyűjtött írások I. Cikkek, tanulmányok 1902–1908.* Budapest, MTA Művészettörténeti Kutató Csoport. 40, 151, 153, 259, 395, 396, 471.
- 1993 Balogh Kata–Bárdos István (szerk.): *Komárom-Esztergom megye településtörténeti kalauza.* Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézet. 121.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L–ZS.* Budapest, decoArt Könyvek. 222.
- 2009 Szücs György (szerk.): *München – magyarul. Magyar művészek Münchenben.* Budapest, Magyar Nemzeti Galéria. 135, 185, 277.

POSPÓKY ISTVÁN FESTŐ- ÉS GRAFIKUSMŰVÉSZ

(Miskolc, 1950. március 3. – Budapest, 2018. március 7.)

1969 és 1974 között a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait.

Mestere Sarkantyú Simon és Barcsay Jenő volt.

Budapesten élt. Az 1970-es évek óta volt kiállító művész és verseket publikáló költő. Az 1970-es évektől, hosszú alkotóperiódusokon keresztül Dömösön dolgozott. Halála után a dömösi temetőben helyezték örök nyugalomra.

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alap, majd a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete (1974-től), a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége (1978-tól) és a Belvárosi Művészek Társasága (1994-től) tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

1975 Fiatal Képzőművészek Stúdiója, rajzpályázat, díj

1975 Fiatal Képzőművészek Stúdiója, nívódíj

1976 Berzsényi Dániel grafikai pályázat, I. díj

1976 Miskolci Téli Tárlat díja, Miskolc

1977 XVIII. Szegedi Nyári Tárlat, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alap díja, Szeged

1978 Derkovits-ösztöndíj

1978 Fiatal Képzőművészek Stúdiója kiállítása díja, Budapest

1979 Fiatal Képzőművészek Stúdiója díja

1979 X. Országos Grafikai Biennálé, Kondor-emlékplakett, Miskolc

1980 XXVII. Vásárhelyi Őszi Tárlat, munkajutalom, Hódmezővásárhely

1981 Derkovits-plakett

1981 Fiatal Képzőművészek Stúdiója kiállítása díja

1982 I. Országos Rajzbiennálé díja, Salgótarján

1984 II. Országos Rajzbiennálé, a KISZ Központi Bizottsága díja, Salgótarján

1985 Magyar Akadémia ösztöndíja, Róma (Olaszország)

1986 III. Országos Rajzbiennálé díja, Salgótarján

1987 XIV. Országos Grafikai Biennálé nagydíja, Miskolc

1987 XXXVI. Vásárhelyi Őszi Tárlat, a Csongrád Megyei Tanács díja, Hódmezővásárhely

1987 IX. Balatoni Kisgrafikai Biennálé, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége díja, Tihany

1990 V. Országos Rajzbiennálé, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus díja, Salgótarján

2002 Supka Géza-emlékérem

2002 II. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tisza-Maros Szögi Vízgazdálkodási Társulat díja, Hódmezővásárhely

2003 L. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Csongrád Megye Közgyűlésének díja, Hódmezővásárhely

2004 LI. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Endre Béla-díj, Hódmezővásárhely

2006 Munkácsy-díj

2006 Supka Manna-díj

2011 LVIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Galyasi Miklós-díj, Hódmezővásárhely

Szimpozionok, művésztelepek:

- 1997 Leiden (Hollandia)
2000-2001, 2002-2003 Hódmezővásárhely

Egyéni kiállítások:

- 1976 Budapest, Ferencvárosi Pincetárlat
1977 Miskolc, Mini Galéria
1978 Budapest, Stúdió Galéria
1979 Budapest, Fészek Művészklub
1979 Gronau-Epe (Német Szövetségi Köztársaság),
Galerie van Alkmsick
1979 Budapest, ELTE Budaörsi úti Kollégium, C
Galéria
1979 New York (Amerikai Egyesült Államok), Gallery
Bronx
1980 Nürnberg (Német Szövetségi Köztársaság),
Fränkischen Galerie (Korányi Gáborral és-
Muzsnay Ákossal)
1981 Budapest, Rajk László Kollégium
1981 Hamburg (Német Szövetségi Köztársaság),
Galerie Mensch
1982 Balassagyarmat, Horváth Endre Galéria
1982 Szombathely, Forradalmi Múzeum (Földi Pé-
terrel)
1983 Budapest, Horizont Mozi (Balla Margittal)
1984 Leonberg (Német Szövetségi Köztársaság),
Galerie Café am Markt (Jovián Györggyel,
Molnár László Józseffel és Muzsnay Ákossal)
1984 Miskolc, Miskolci Galéria (Kárpáti Tamással
és Tornay Endre Andrással)
1984 Budapest, Bartók 32 Galéria (Kárpáti Tamással
és Tornay Endre Andrással)
1984 Budapest, Erzsébetvárosi Kisgaléria
1985 Gerlingen (Német Szövetségi Köztársaság)
(Jovián Györggyel)
1985 Róma (Olaszország), Collegium Hungaricum
(Jovián Györggyel)
1987 Vác, Madách Imre Művelődési Központ, Ma-
dách Galéria
1987 München (Német Szövetségi Köztársaság),
Galerie der Künstler
1987 Dömös, Dömösi Galéria
1988 Budapest, Erzsébetvárosi Galéria
1989 Miskolc, Miskolci Galéria

- 1990 New York (Amerikai Egyesült Államok), Gallery
Bronx
1991 Salzburg (Ausztria), Galerie Kutscha (Szabados
Árpáddal és Szemethy Imrével)
1991 *A hét művésze*, Budapest, Csontváry Terem
1993 Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár
1994 Budapest, Csontváry Terem (Muzsnay
Ákossal)
1994 Budapest, Játékszín Galéria
1994 Budapest, Örökmozgó Galéria
1996 Szentendre, Vincze Papírmerítő Műhely
1997 Leiden (Hollandia), Nyitott Műtermek
1998 Los Angeles (Amerikai Egyesült Államok),
Gallery K
2001 Budapest, Dorottya Galéria
2002 *Monotypiák*, Budapest, Örökmozgó Galéria
2002 Budapest, Antenna Hungária RT. Atrium Ga-
léria
2003 Miskolc, Miskolci Galéria Városi Művészeti
Múzeum
2004 Budapest, Galéria '13
2004 Szófia (Bulgária), Magyar Intézet
2006 Velence, Bod Kápolna Galéria
2009 *Diagrafka*, Budapest, Agens Fotógaléria

Emlékkiállítások:

- 2019 Budapest, Galéria '13

Művek közgyűjteményekben:

- Budapest, Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeum
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum
Dömös, Dömösi Galéria
Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum
Hatvan, Hatvany Lajos Múzeum
Miskolc, Herman Ottó Múzeum
Miskolc, Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum
Pécs, Janus Pannonius Múzeum
Salgótarján, Dornay Béla Múzeum
Szombathely, Szombathelyi Képtár

Bibliográfia:

- 1975 (benedek): Karikatúrák és kisgrafikák. *Észak-Magyarország* 1975. június 6.
- 1976 – grafikusművész kiállítása. Budapest, Ferencvárosi Pincetárlat. (Katalógus)
- 1976 – tárlata. *Észak-Magyarország* 1976. szeptember 30.
- 1977 – grafikusművész kiállítása. Miskolc, Mini Galéria. (Katalógus)
- 1977 Fábrián Pál, Kárpáti Tamás, Kiss Zoltán László és – kiállítása. Kaposvár, Somogyi Képtár. (Katalógus)
- 1977 bán: Bemutatjuk – grafikáit. *Élet és Irodalom* 1977. április 9.
- 1977 Horányi Barna: Közös vonásuk a líraiság. Fiatal festőművészek kiállítása a Somogyi Képtárban. *Somogyi Néplap* 1977. május 13.
- 1977 (benedek): – kiállítása. *Észak-Magyarország* 1977. szeptember 13.
- 1978 *Művész életrajzok* Budapest, Képcsarnok. 203.
- 1978 – festőművész kiállítása. Budapest, Stúdió Galéria. (Katalógus)
- 1978 P. Szűcs Julianna: Kalitka-kelepce. – kiállítása a Stúdió Galériában. *Népszabadság* 1978. június 16.
- 1978 (ban): – tárlatán. *Észak-Magyarország* 1976. június 20.
- 1978 Molnár Zsolt: Madarak és kalitkák. *Magyar Ifjúság* 1978. június 30.
- 1979 Neuberger Róbert: Bemutatjuk – rézkarcait. *Egyetemi Lapok* 1979. május 28.
- 1979 Fünf ungarische Künstler stellen Graphiken aus. *Westfälische Nachrichten* 1979. július 25.
- 1979 Pameijer, Joh. M.: Hongaarse klassegrafiek. *Tubantia* 1979. augusztus 3.
- 1980 Ausstellung von Ungarischen Kunst in der Fränkischen Galerie. *Mittellungsblatt Nürnberg* 1980.
- 1981 Molnár Zsolt: –. *Magyar Ifjúság* 1981. május 15.
- 1981 – kiállítása. *Magyar Nemzet* 1981. május 20.
- 1982 Földi Péter festőművész és – grafikusművész kiállítása. Szombathely, Forradalmi Múzeum. (Katalógus)
- 1982 M: Derkovits-díjasok Szombathelyen. *Magyar Ifjúság* 1982. április 23.
- 1982 – tárlata. *Nógrád* 1982. augusztus 8.
- 1983 Bán András: Sikeres és sikertelen kötél-táncosok. Három budapesti kiállításról. *Magyar Nemzet* 1983. június 8.
- 1983 P. Szabó Ernő: Kalitkák és Árgyélusok. *Művészet* 1983(8)22–25.
- 1984 Bathelt, Helge: Bevezető. – és Jovián György festőművész, Molnár László József és Muzsnay Ákos grafikusművész kiállítása. Leonberg, Galerie Café am Markt. (Katalógus)
- 1984 P. Szabó Ernő, Tandori Dezső: Bevezető. Kárpáti Tamás festőművész, – grafikusművész és Tornay Endre András szobrászművész kiállítása. Miskolc, Miskolci Galéria. (Katalógus)
- 1984 Hárman a galériában. *Déli Hírlap* 1984. május 4.
- 1984 Au, Eberhard: Keine linientreue Perspektivik. *Kreiszeitung Böblingen Bote* 1984. június 22.
- 1984 Csutorás Annamária: Három fiatal művész. *Észak-Magyarország* 1984. május 9.
- 1984 P. Szabó Ernő: A valódi mondatok. Három fiatal művész közös kiállításáról. *Napjaink* 1984(6)38–39.
- 1984 Tóth Elemér: –. Nemzetközi Művésztelep, Salgótarján. *Nógrád* 1984. július 20.
- 1984 –, Kárpáti Tamás és Tornay Endre András kiállításáról. (Miskolci Galéria, 1984. május 4 – június 10.) *Mozgó Világ* 1984(9)86–102.
- 1984 (bán): Bizonyosságkeresés. Budapesti kiállításokról. *Magyar Nemzet* 1984. október 6.
- 1984 Lóska Lajos: Kárpáti Tamás, – és Tornay Endre András munkái. Bartók 32 Galéria. *Új Tükör* 1984. október 14.
- 1985 Cara, M.: Bevezető. – festőművész kiállítása. Róma, Collegium Hungaricum. (Katalógus)
- 1985 (bán): Árgyélus és a romok. – és Jovián György tárlata Rómában. *Magyar Nemzet* 1985. december 29.
- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek* Budapest, Képcsarnok. 226.
- 1987 – grafikusművész kiállítása. Vác, Madách Imre Művelődési Központ, Madách Galéria. (Katalógus)

- 1987 Keserü Katalin: Metaforák. – kiállítása, Vác, Madách Imre Művelődési Központ, 1986. XII. 11. – 1987. I. 5. *Művészet* 1987(6)56–57.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről.* Szeged. 498.
- 1989 XV. Országos Grafikai Biennálé. – a XIV. biennálé nagydíjasának kamarakiállítása. Miskolc, Miskolci Galéria. (Katalógus)
- 1989 Megay László: A figurák méltósága. – grafikáiról. *Kortárs* 1989(1)122–123.
- 1989 Menyhárt László: Egy nemzedék anamorfóza. IV. Országos Rajzbiennálé. *Művészet* 1989(2)18–25.
- 1989 Supka Magdolna: A Széchenyi-gondolat. *Kortárs* 1989(6)127.
- 1990 Lóska Lajos: Rajz 90. *Új Művészet* 1990(3)12–15.
- 1990 Chikán Bálint: -. *Magyar Hírlap* 1990. november 2.
- 1991 Bayer Ilona: Világkalitka avagy: kalitkában a világ? *Kurír* 1991. március 4.
- 1991 Chikán Bálint: Meditatív képi kifejezés. *Kelet-Nyugat* 1991. február 14.
- 1992 Keserü Katalin: Egy debreceni kiállítás ürügyén. *Új Művészet* 1992(2)4–9.
- 1992 ÉS az újságrajz? *Élet és Irodalom* 1992. március 13.
- 1993 Balogh Kata-Bárdos István (szerk.): *Komárom-Esztergom megye településtörténeti kalauza.* Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézete. 121.
- 1994 P. Szabó Ernő: A Zónától Árgyélusig. Muzsnay Ákos és – kiállítása. *Új Magyarország* 1994. március 18.
- 1996 P. Szabó Ernő: A szárnycsapás igazsága. *Élet és Irodalom* 1996. november 29.
- 1998 Balázs Sándor: Vonalba írt poézis. – festőművész: a kép sosem készül el. *Magyar Demokrata* 1998. március 19.
- 1999 Balázs Sándor: Gondolatok a vonal mentén. *Hitel* 1999. január 1.
- 1999 Joó Erzsébet: Képzőművészek – örömenéléssel. *Délvilág* 1999. november 4.
- 2000 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, III. kötet. P–Z.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 205–206.
- 2000 P. Szabó Ernő: *Bevezető. Brüsszeli éjszaka. – monotypiák 1997–2000.* Budapest. (Katalógus)
- 2002 Szeifert Judit: A mítosz logikája. *Élet és Irodalom* 2002. február 22.
- 2002 P. Szabó Ernő: Kalitkák, szárnyak, Árgyélusok. *Magyar Napló* 2002(4)46–51.
- 2002 Szakolczay Lajos: Kikötő. Jegyzetek éjfél után. *Napút* 2002(6)87–94.
- 2003 P. Szabó Ernő: *Bevezető. Szárnyak és kalitkák – festőművész retrospektív kiállítása.* Miskolc, Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum. (Katalógus)
- 2003 P. Szabó Ernő: Szárnyak és kalitkák. – gyűjteményes kiállítása a Miskolci Galériában. *Új Holnap* 2003(2)46–49.
- 2003 P. Szabó Ernő: Árgyélus királyfi nyomában járva. *Magyar Nemzet* 2003. március 5.
- 2003 Balázs Sándor: Szárnyalás-esélyek. *Magyar Demokrata* 2003. június 19.
- 2003 P. Szabó Ernő: Szárnyak és kalitkák. *Napút* 2003(8)49–51.
- 2004 Wehner Tibor: *Bevezető. – festőművész kiállítás.* Budapest, Galéria '13. (Katalógus)
- 2006 Don Péter-Lovas Dániel-Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár L–Zs.* Budapest, decoArt könyvek. 233.
- 2006 Wehner Tibor (szerk.): *A Derkovits-ösztöndíj története 1955–2005.* Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus.
- 2011 Wehner Tibor: *Metaforikus –látomások.* Budapest, Árgyélus Grafikai Stúdió.
- 2011 Szakolczay Lajos: *Metaforikus látomások. – album.* *Art Limes* 2011(4)121–124.
- 2012 Tandori Dezső: Itt és most: Mai mesterek – -. *Új Könyvpiac* 2012(3)37.
- 2016 Wehner Tibor: A grafika: ha alkalmazott és ha autonóm. A Vertel Beatrix– művészházaspár. *Art Limes* 2016(1)40–47.
- 2018 Wehner Tibor: *Tapló 2. Kíméletlen Művészeti Napló 2007–2016.* Budapest, Cédus Művészeti Alapítvány-Napkút Kiadó. 140, 174, 185, 186, 210, 235, 236, 260, 280–282, 284–290, 332, 336, 342, 346, 395, 482, 485, 637, 730.

- 2018 Wehner Tibor: A grafikus, festő és költő. – búcsúztató. *Atelier* 2018(1)41–42.
- 2018 Gaál József: Árgyelus búcsúja. – (1950–2018). *Élet és Irodalom* 2018. március 29.
- 2018 Jász Attila: Árgyelus és a kismadár. – (1950–2018) és munkái. *Műhely* 2018(4)24.
- 2019 Nász János: *Képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások Komárom-Esztergom megyében 1986–2000. Sajtóbibliográfia.* (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, József Attila Megyei és Városi Könyvtár.
- 2019 Jász Attila: Kalitkába zárt gyertyaláng. – grafikus verseiről. *Új Forrás* 2019(7)106.
- 2019 Wehner Tibor: Vers és rajz. – képzőművész-költő emlékkiállítás. *Új Forrás* 2019(7)103–105.
- 2020 Wehner Tibor: Totem. – emlékkiállítás. *Új Művészet* 2020(9)43–45.
- 2020 Szimbólumok, metaforák és allegóriák világa: – emlékkiállítás a Vigadóban. *Magyar Hírlap* 2020. szeptember 16.
- 2020 Pálffy Lajos: – gesztusai. *Magyar Hírlap* 2020. október 15.

Publikációk:

- 2006 Idődominó. *Lyukasóra* 2006(2)37.
- 2012 Töredékek; Hajnal; Szétszéledt az idő. *Új Forrás* 2012(4)23–24.
- 2019 *Tékozló magány. Vers és rajz.* Budapest, Árgyelus Kiadó.

SZABÓ VLADIMIR FESTŐ- ÉS GRAFIKUSMŰVÉSZ

(Balassagyarmat, 1905. december 5. – Budapest, 1991. december 31.)

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1924 és 1930 között kezdte meg majd orvosi egyetemi stúdiókat követően 1935 és 1937 között fejezte be művészeti tanulmányait. Mestere Csók István, Rudnay Gyula, Vaszary János és Benkhardt Ágost volt.

1949-től jelentkezett műveivel kiállításokon.

1930 és 1934 között Olaszországban, 1959 és 1961 között Franciaországban élt. 1978-tól nyaranta dömösi házában dolgozott.

Festészeti és grafikai munkássága egyaránt jelentős.

Díjak, ösztöndíjak:

1930–1934 Magyar Akadémia ösztöndíja, Róma (Olaszország)

1933 Szinyei Merse Társaság grafikai díja

1948 Kiváló Munkás (könyvillusztrációs díj)

1953 Munkácsy-díj

1954 Munkácsy-díj

1972 III. Országos Akvarell Biennálé, a Művészeti Alap díja, Eger

1972 Dózsa-émlékkiállítás díja, Budapest

1972 Szinyei Merse Társaság grafikai díja

1974 Érdemes Művész

1975 Munka Érdemrend arany fokozata

1976 Zichy Mihály emlékkiállítás díja, Budapest

1980 Kiváló Művész

1992 Balassagyarmat Díszpolgára

Egyéni kiállítások:

1934 Budapest, Nemzeti Szalon

1934 Róma (Olaszország)

1941 Budapest, Nemzeti Szalon

1942 Budapest, Nemzeti Szalon

1960 Párizs (Franciaország), Salon des Independents

1968 Sárospatak, Sárospataki Galéria

1969 Szeged, Képcsarnok

1971 Róma (Olaszország), Galleria Ignis

1972 Balassagyarmat, Horváth Endre Galéria

1973 Brüsszel (Belgium), (Gyulai Líviusszal és Gross Arnolddal)

1973 Balassagyarmat

1973 Budapest, Csók István Galéria

1974 Vác

1974 Amszterdam (Hollandia)

1974 Budapest, Csók István Galéria

1975 Debrecen, TIT Kiállítóterme

1977 Győr, Műcsarnok

1977 Budapest, Csontváry Terem

1977 Miskolc, József Attila Könyvtár

1978 Budapest, Csók István Galéria

1978 Szeged, Bartók Béla Művelődési Központ

1978 Simontornya, Vármúzeum

1979 Miskolc, József Attila Klubkönyvtár

1980 Budapest, Műcsarnok

1981 Budapest, Csepel

1981 Boglárlelle, Kápolnatárlat

1981 Kőszeg, Vár

1981 Oroszlány, Művelődési Központ

1981 Dömös, Dömösi Galéria

1982 Budapest, Vigadó Galéria

1985 Balassagyarmat, Palóc Múzeum

1986 Budapest, Várszínház Galéria

- 1986 Tata, Városi Ifjúsági és Művelődési Központ
 1987 Sopron, Festőterem
 1987 Szirák, Kastélyszálló
 1988 Veszprém, Vár Galéria
 1989 Nagykanizsa, Hevesi Sándor Művelődési Központ
 1991 Szekszárd, Művészetek Háza
 1991 Budapest, Vigadó Galéria
 1991 Miskolc, II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár
- Emlékkiállítások:*
 1993 Balassagyarmat, Palóc Múzeum
 1993 Balassagyarmat, Madách Imre Városi Könyvtár Galéria
 1993 Siófok, Kálmán Imre Múzeum
 1994 Szentés, Galéria
 1998 Vác, Városház Galéria
 2000 Apa és fiú, Balassagyarmat, Városi Képtár (Szabó Wladimir műveivel)
 2000 Vác, – Emlékmúzeum
 2004 Kecskemét, Képtár, Cifrapalota
 2005 Balassagyarmat, Madách Imre Városi Könyvtár Galéria
 2010 *A kőfaragó kertje*, Budapest, Jászi Galéria
 2013 Várpalota, Thury-vár
- Művek közgyűjteményekben:*
 Baja, Türr István Múzeum
 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
 Debrecen, Déri Múzeum
 Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum
 Miskolc, Miskolci Képtár
 Pécs, Janus Pannonius Múzeum
 Róma (Olaszország), Modern Képtár
 Salgótarján, Dornyay Béla Múzeum
- Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:*
 1956 Várpalota, Palota Szálló, történelmi pannók (lebontva, ma a Thury-várban)
- Bibliográfia:*
 1937 Bodó Béla: *Öregek, szegények. – rajzai. Pesti Napló* 1937. január 24.
- 1947 Pogány Ö. Gábor: *A magyar festészet forradalmárai*. Budapest.
 1956 Artner Tivadar: *Képzőművészetünk biztató fellendülése. Új Hang* 1956(2)37.
 1956 Körner Éva: *Festőművészetünk új útjai. Kiállítás az Új Magyar Képtárban – 1956. február. Művészettörténeti Értesítő* 1956(2–3)183–188.
 1962 Szíj Rezső: *Képzőművészet Várpalotán. Művészet* 1962(12)25–27.
 1963 Zolnay László: – művészete. *Művészet* 1963(11)25–26.
 1968 Németh Lajos: *Modern magyar művészet*. Budapest, Corvina Kiadó. 133.
 1969 Akác László: – kiállítása Szegeden. *Műgyűjtő* 1969(1)
 1969 G. L.: – festményei. *Délmagyarország* 1969. május 17.
 1969 Szelesi Zoltán: – kiállítása Szegeden. *Tiszatáj* 1969(7)IV–VI.
 1972 Solymár István: *Mai magyar rajzművészet*. Budapest.
 1972 Cs. E.: Színes mesevilág festője. *Nógrád* 1972. augusztus 15.
 1973 Supka Magdolna: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása*. Budapest, Csók István Galéria. (Katalógus)
 1973 Gross Arnold: Bemutatjuk –t. *Élet és Irodalom* 1973. március 31.
 1973 P. Szűcs Julianna: *Groteszk varázs. – kiállítása a Csók István Galériában. Népszabadság* 1973. november 28.
 1973 (horváth): *Három tárlat. Magyar Nemzet* 1973. november 29.
 1973 Vadas József: *A lét, mint bűnbak. (–, Csók István Galéria.) Élet és Irodalom* 1973. december 8.
 1974 Supka Magdolna: –. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadó.
 1974 Féja Géza: *Vallomás –ről. Tiszatáj* 1974 (2)94–95.
 1974 Miklós Pál: *Képzőművészeti krónika. Jelenkor* 1974(2)165–173.
 1974 Szabados Árpád: – *Művészet* 1974(4)17–19.

- 1974 Morvai I.–Kristóf K.: -. *Fejér Megyei Hírlap* 1974. április 28.
- 1975 Szabó Ernő: Tudós anygallal és asszonyokkal. – kiállítása. *Hajdú-Bihari Napló* 1975. március 4.
- 1975 Frank János: -. *Élet és Irodalom* 1975. július 19.
- 1976 *Kritikák és képek. Válogatás a magyar képzőművészet dokumentumaiból 1945–1975.* Budapest, Corvina Kiadó. 38, 303, 337.
- 1976 Frank János: -. *rajzai és rézkarcai.* Budapest, Corvina Kiadó.
- 1976 Kristó Nagy Zoltán: A „Mai magyar művészet” sorozatról. *Művészet* 1976(3)44–47.
- 1976 Csányi László: -. művészete. *Tolna Megyei Népiújság* 1976. július 6.
- 1976 Menyhárt László: Időtlen mellérendelés. *Szolnok Megyei Néplap* 1976. november 28.
- 1976 Vadas József: -. álmai. *Budapest* 1976(12)24–27.
- 1977 Csapó György: A művészet teremtés harmóniát, Beszélgetés --ral. *Tükör* 1977. július 3.
- 1977 P. M.: -. tárlata. Képek meseországból. *Kisalföld* 1977. július 12.
- 1978 *Művész életrajzok.* Budapest, Képcsarnok. 231–232.
- 1978 B. Supka Magdolna: *Bevezető – grafikusművész kiállítása.* Budapest, Csók István Galéria. (Katalógus)
- 1978 Supka Magdolna: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása.* Szeged. (Katalógus)
- 1978 Székely András: -. Ünnepi készülődés. *Új Tükör* 1978. április 30.
- 1979 M.: -. grafikai. Legendás rajztudás, és... *Déli Hírlap* 1979. április 21.
- 1980 -. *festőművész kiállítása.* Budapest, Műcsarnok. (Katalógus)
- 1980 Vadas József: Régiségfestő. *Élet és Irodalom* 1980. szeptember 27.
- 1980 Szabó György: -. tárlata a Műcsarnokban. *Magyar Nemzet* 1980. szeptember 28.
- 1980 Harangozó Márta: -. képei. *Esti Hírlap* 1980. október 3.
- 1980 Szelestey László: -. Műcsarnok. *Vas Népe* 1980. október 5.
- 1980 Kenessey András: -. álmai és meséi. A rajz nála: kapcsolat a környező világhoz. *Magyar Hírlap* 1980. október 14.
- 1980 P. Szűcs Julianna: Egy anakronizmus változásai. – kiállítása a Műcsarnokban. *Népszabadság* 1980. október 17.
- 1980 Székely András: „Az Édenkertnek egy késő sugára...” – kiállítása a Műcsarnokban. *Új Tükör* 1980. október 19.
- 1980 Vincze Katalin: -. kiállítása a Műcsarnokban. *Békés Megyei Népiújság* 1980. október 21.
- 1980 Sarkantyú Mihály: -. életműve a Műcsarnokban. *Népszava* 1980. október 24.
- 1980 Varga-Takács: Varázsecsettel. Epikus festő. *Határőr* 1980. október 31.
- 1981 Horányi Barna: Festő – derűs ecsettel. – kiállítás Boglárlellén. *Somogyi Néplap* 1981. július 11.
- 1981 K. Z.: -. kiállítása Kőszegen. *Vas Népe* 1981. augusztus 19.
- 1981 Szelestey László: Megbocsájtó szép üzenet. – kőszegi kiállításáról. *Vas Népe* 1981. augusztus 24.
- 1981 Csikós Tibor: Aesopus meséi. Jelenetek egy régiségkereskedő panoptikumából. – festőművész kiállítása. Műcsarnok, Budapest, Hősök tere, 1980. 09. 19. – 10. 26. *Új Symposium* 1980(187)409–410.
- 1982 Nagy Zoltán: Program és megvalósulás az ötvenes évek művészetében. *Művészet* 1982(3)32–35.
- 1982 Wagner István: Valóság és legenda. *Magyar Hírlap* 1982. szeptember 17.
- 1982 Ember Mária: -. rajzai. *Magyar Nemzet* 1982. szeptember 18.
- 1982 Losonci Miklós: A küldetés vállalása. *Pest Megyei Hírlap* 1982. szeptember 29.
- 1983 Csapó György. *Középképek.* Budapest. 173–176.
- 1983 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. IV. kötet. R–Z.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 399.
- 1984 Szabó György: -. *rajzai.* Békéscsaba.
- 1984 Tóth Ervin: Keszérű írónia. A kilencszázas nemzedék – világa. *Magyarország* 1984. március 11.

- 1984 Szomor György: Vendégségben – nál. A festészet a természet meglátására. *Turista Magazin* 1984(10)18.
- 1985 Kratochwill Mimi: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása*. Balassagyarmat, Palóc Múzeum. (Katalógus)
- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek*. Budapest, Képcsarnok. 253–254.
- 1985 Kontha Sándor (szerk.): *Magyar művészet 1919–1945. I. kötet*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 84, 100, 594, 596, 605, 1076, 1077.
- 1985 Nádor Tamás: Az emlékezés tava. 10 kérdés –hoz. *Magyar Ifjúság* 1985. április 26.
- 1986 Réti Zoltán: – kiállításának megnyitóján. *Palóc föld* 1986(2)88–90.
- 1986 Wehner Tibor: A magányos festő. – festőművész tatai kiállításáról. *Dolgozók Lapja* 1986. február 13.
- 1986 Supka Magdolna: Tenyészet és enyészet. – grafikái. *Kortárs* 1986(2)117–122.
- 1986 Pátzay Mária: Nem múlhat el az ifjúság. – művészetéről. *Művészet* 1986(3)16–21.
- 1986 Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika. Komárom megye, 1986. január, február. *Új Forrás* 1986(3)57–60.
- 1986 Mészáros István: Festett tündér-groteszk. Látogatóban – nál. *Dolgozók Lapja* 1986. szeptember 13.
- 1986 Szabó György: – világa. *Élet és Irodalom* 1986. szeptember 26.
- 1986 Ember Mária: A derűs mélabú festője. *Magyar Nemzet* 1986. október 30.
- 1987 Kratochwill Mimi: –. Budapest
- 1987 Kratochwill Mimi: – soproni kiállítása elé. *Soproni Szemle* 1987(4)366–367.
- 1987 Pogány Ö. Gábor: –. *Palóc föld* 1987(6)92–96.
- 1987 cs. Dömös. Tízéves a galéria. *Dolgozók Lapja* 1987. augusztus 23.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 572–573.
- 1989 Losonci Miklós: – festményei előtt. *Dunakanyar* 1989(1)63–64.
- 1989 H. K.: – kiállítása Nagykanizsán. *Zalai Hírlap* 1989. május 6.
- 1990 Farkas Endre: A groteszk mestere. *Magyar Hírek* 1990(11)32–34.
- 1991 Goda Gábor: *Bevezető. – festő- és grafikusművész kiállítása*. Budapest, Vigadó Galéria. (Katalógus)
- 1991 Kratochwill Mimi: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása*. Szekszárd. (Katalógus)
- 1991 Ember Mária: Mesél nekünk -. Újabb művei a Vigadó Galériában. *Magyar Nemzet* 1991. április 5.
- 1991 Goda Gábor: A 85 éves –ről. *Népszava* 1991. április 27.
- 1991 L. L.: – éppen hogy elmúlt 85 éves. *Új Művészet* 1991(7)52.
- 1991 – képei Szekszárdon. *Tolnai Néplírság* 1991. november 11.
- 1991 V. Horváth Mária: – mesélő képei. *Mai Nap* 1991. november 17.
- 1992 (l. g.): Meghalt -. *Magyar Nemzet* 1992. január 2.
- 1992 Bodorkós: Vladiméria. – emlékezete. *Vas Népe* 1992. január 3.
- 1992 Kass János: – zenélő órája. *Magyar Nemzet* 1992. január 4.
- 1992 –mér: Elment „képzőművészetünk Krúdy Gyulája”. *Nógrád Megyei Hírlap* 1992. január 10.
- 1992 P. Sz. J.: Búcsú –tól. *Népszabadság* 1992. január 15.
- 1993 Balogh Kata-Bárdos István (szerk.): *Komárom-Esztergom megye településtörténeti kalauza*. Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézet. 121.
- 1993 –mér: A világ és az élet csodája. – képei Balassagyarmaton. *Nógrád Megyei Hírlap* 1993. szeptember 11.
- 1993 Matyikó Sebestyén József: – emlékkiállítása Siófokon. *Somogyi Hírlap* 1993. november 30.
- 1993 Matyikó Sebestyén József: – emlékkiállítása Siófokon. *Új Ember* 1993. december 26.
- 1994 Cziráki Lajos: Emléksorok tisztelő szándékkal. (– művészetéről.) *Műhely* 1994(4)50–51.

- 1996 Román József: Pompás asszonyalakok szemérmes ábrázolója. *Népszava* 1996. március 12.
- 2000 Rados Virág: A festő és a galériás. – múzeum nyílt Vácon. *Népszabadság* 2000. május 6.
- 2000 MJ.: –ra emlékezett a szülőváros. „Apa és fiú”. – Kiállítás a Városi Képtárban. *Nógrád Megyei Hírlap* 2000. december 6.
- 2001 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, III. kötet. P–Z.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 469–471.
- 2001 –. In. Dévényi István (szerk.): *Kortárs magyar művészet*. Budapest, Körmendi Galéria. 352–353.
- 2004 Shah Gabriella: A pásztói képzőművészeti gyűjtemény. *Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve* 2003–2004. 185–202.
- 2004 Barát Mihály: A Kárpáti Igaz Szó galériája. – *Kárpáti Igaz Szó* 2004. május 22.
- 2004 Gyergyádesz László: – kiállítása a Képtárban. *Petőfi Népe* 2004. november 6.
- 2004 Az újfelfedezett zseni képei. – kiállítás nyílt a Círiapalotában. *Petőfi Népe* 2004. november 12.
- 2005 Szabó Andrea: A „szárnyaló költőiség” művésze. Száz éve született –. *Nógrád Megyei Hírlap* 2005. december 21.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L–ZS.* Budapest, decoArt Könyvek. 344.
- 2010 Rózsa Gyula: Emberszagú, hiteles és komisz. *Népszabadság* 2010. szeptember 29.
- 2013 – tusrajza lett a legdrágább. Az Arte 59. grafikai aukciója. *Műértő* 2013(5)17.
- 2013 Szabó Péter Dániel: Megmentett pannók a falakon. – sokáig elfeledett alkotásaiból nyílt tárlat a Thury-várban. *Napló (Veszprém)* 2013. szeptember 24.
- Filmek:*
- 1975 *Üzenet egy papírhajón.* (Szerk. Kernács Gabriella.) Magyar Televízió.

Novák Lajos, Püspöky István, Vertel Beatrix, Szabó Vladimír, Vertel József, M. Szűcs Ilona, 1980-as évek

UDVARY GÉZA FESTŐMŰVÉSZ

(Perbenyik, 1872. szeptember 20. – Budapest, 1932. február 4.)

Budapesten Bihari Sándor és Karlovsky Bertalan tanítványa volt, a budapesti Mintarajziskolában tanult, majd Lotz Károly volt a mestere.

1903-tól 1931-ig a budapesti Iparművészeti Iskola tanára volt.

A Benczúr Társaság és a Képzőművészek Egyesülete tagja volt.

Az 1914-ben alapított dömösi művésztelep tagja volt.

Főként arcképeket, tájakat festett, jelentős volt illusztrátori tevékenysége is.

Díjak, ösztöndíjak:

1918 Lipótvárosi Kaszinó díja

Egyéni kiállítások:

1917 Budapest, Eggenberger Műkiállítás

1918 Budapest, Képirók és Képfaragók Szalonja

Emlékkiállítások:

1932 Budapest, Műcsarnok

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Szeged, Móra Ferenc Múzeum

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített monumentális művek:

1895 Debrecen, Aranybika, Kávéház – *falfestmények*

1904 Nagyvárad, Városháza, lépcsőház – *falfestmények*

1912 Székesfehérvár, Szent Anna római katolikus plébániatemplom, *Szent Anna Máriával* – oltárkép

Budapest V., Kossuth Lajos tér, Parlament, Nándorfehérvári terem, *Hunyadi János*

Nándorfehérvár falai előtt; Mátyás király bevonulása Budavarába – *falfestmények*

Kaposvár, Kossuth tér 1., Városháza, az előtér és a lépcsőház, *falfestmények*

Nagyvárad, Pénzügyi-igazgatósági palota, *mennyezetfestmény*

Pannonhalma, Millenniumi emlék, *falfestmény*

Bibliográfia:

1898 Éber László: A Képzőművészeti Társulat Tavaszi Tárlata. *Budapesti Szemle* 1898(259)107–120.

1900 Maksziányi Dezső: A téli tárlat. *Magyarország* 1900. december 30.

1900 Kézdi-Kovács László: Emberek és szörnyetegek. Séta a téli műtárlaton. *Pesti Hírlap* 1900. december 11.

1901 Keszler József: Téli műkiállítás. *Magyar Nemzet* 1901. január 16.

1901 Divald Kornél: A műcsarnok téli kiállítása. *Magyar Szemle* 1901. december 8.

1901 Maksziányi Dezső: A Nemzeti Szalon téli tárlata. *Magyarország* 1901. december 14.

1913 Dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1913. október 19.

- 1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. január 8.
- 1914 Kőrösy László: A dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.
- 1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. június 28.
- 1917 e. a.: ~ gyűjteményes kiállítása. *Az Ujság* 1917. november 4.
- 1917 – kollektív kiállítása. *Az Ujság* 1917. november 9.
- 1917 – gyűjteményes kiállítása. *Budapesti Hírlap* 1917. november 9.
- 1917 m.: ~ gyűjteményes kiállítása. *Élet* 1917. november 25.
- 1918 b. m.: – kiállítása. *Budapest* 1918. október 8.
- 1918 T. Gy.: ~ kiállítása. *Magyarország* 1918. október 9.
- 1918 m.: Kiállítások. *Élet* 1918. október 27.
- 1920 Paál Jób: Látogatás Mérő István, ~, Udvary Pál, Olgay Viktor, Basch Árpád és Basch Bandi festőművészeknél. *Vasárnapi Ujság* 1920. 78–80.
- 1922 A magyar művészet válsága. *Bácsmegyei Napló* 1922. március 23.
- 1926 Éber László: *Művészeti Lexikon*. Budapest, Győző Andor kiadása. 790.
- 1931 m. v.: Őszi tárlat. Gyűjteményes és emlékkiállítás a Műcsarnokban. *Nemzeti Ujság* 1931. november 3.
- 1932 – temetése. *Budapesti Hírlap* 1932. február 6.
- 1932 Relle Pál: Két kiállítás. *Magyar Hírlap* 1932. október 30.
- 1932 Pipics Zoltán: A Műcsarnok őszi kiállítása. *Magyarság* 1932. október 30.
- 1932 m. v.: Őszi tárlat. Gyűjteményes és emlékkiállítás a Műcsarnokban. *Nemzeti Ujság* 1932. november 3.
- 1932 Rónay Kázmér: Őszi tárlat a Műcsarnokban. *Képes Krónika* 1932. november 13.
- 1932 Lyka Károly: ~. *Magyar Művészet* 1932. 45.
- 1941 Művész apa képeit művész fia restaurálja. *Ellenzék* 1941. július 10.
- 1966 Csatkai Endre: „Győr város kultúrképe.” Az 1903-as képkiállítás. *Arrabona* 8. 231–240.

Udvary Géza a műtermében, 1920

- 1977 Mihályfi Ernő: *Művészek, barátaim. Válogatott képzőművészeti írárok*. Budapest, Corvina Kiadó.
- 1983 Lyka Károly: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig. Magyar művészet 1896–1914*. Budapest, Corvina Kiadó. 110, 149.
- 1984 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. IV. kötet. R–Z*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 603–604.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 637.
- 1990 Horváth János: *Képzőművészek Somogyban. Somogy képzőművészei 1780–1945*. Kaposvár. 74.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L–ZS*. Budapest, decoArt Könyvek. 445.

VÁRADY GYULA FESTŐMŰVÉSZ

(Sárosoroszi, 1866. május 8. – Komárom, 1929. szeptember 17.)

Művészeti tanulmányait a budapesti Mintarajziskolában, majd Münchenben, Párizsban és Londonban végezte.

Hódmezővásárhelyen és Budapesten élt. Az I. világháború után a budapesti Műszaki Egyetemen modellkészítőként dolgozott, az Iparrajziskolában hegedűkészítést tanított.

1911 óta volt kiállító művész, elsősorban tájképekkel szerepelt a kiállításokon.

Az 1914-ben alapított dömösi művésztelep tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

1923 A Fészek díja

Egyéni kiállítások:

1926 Budapest, Műcsarnok

Bibliográfia:

- 1913 Dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1913. október 19.
- 1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. január 8.
- 1914 Kőrösy László: A dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.
- 1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. június 28.
- 1923 Molnár Endre: Bakonyi juharból hegedű. *Szózat* 1923. november 4.
- 1924 G. J.: A Céhbeliek kiállítása a Nemzeti Szalonban. *Friss Ujság* 1924. február 24.
- 1924 (k. s. i.): -. *Színházi Élet* 1924(30)50.
- 1925 Akinek műhelyében hegedűk és tájképek születnek. Látogatás --nál. *Magyarság* 1925. május 10.
- 1926 Éber László: *Művészeti Lexikon*. Budapest, Győző Andor kiadása. 798.
- 1928 Berecz Gyula szobrászművészünk Érsekújváron. *Komáromi Lapok* 1928. december 8.
- 1929 ~ festőművész meghalt. *Magyar Országos Tudósító* 1929. szeptember 18.

- 1929 Elhunyt művész. *Komáromi Lapok* 1929. szeptember 19.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 247, 249, 250.
- 1984 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. IV. kötet. R–Z*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 634.
- 1985 Kontha Sándor (szerk.): *Magyar művészet 1919–1945. I. kötet*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 85.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 648.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L–ZS*. Budapest, decoArt Könyvek. 460.

VASZKÓ ERSZÉBET FESTŐMŰVÉSZ

(Nagykikinda, 1902. április 27. – Budapest, 1986. április 5.)

1925 és 1929 között a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. Mestere Vaszary János volt.

Budapesten élt, 1956 után Szentendrén, a Régi Művésztelepen dolgozott. Dömösi kötődéséről Vertel Beatrix grafikusművész így emlékezett meg: „Vaszko Erzsébet néni nem csak kiállított, hanem több éven keresztül a Kalapos villában, közel a „művésztelep házhoz” töltötte a nyarat és festett. Sokszor járt nálunk is.”

1931-től az UME, majd az Európai Iskola, a szentendrei Régi Művésztelep, valamint a Szentendrei Grafikai Műhely tagja volt.

Díjak, ösztöndíjak:

1985 Érdemes Művész

Egyéni kiállítások:

1944 Budapest, Alkotás Művészház (Crouy-Chanel Lászlóval)

1946 Budapest, Ernst Múzeum (Gadányi Jenővel, Miháلتz Pállal, Szalatnyay Józseffel, Földes Lenkével, Szandai Sándorral és Vedres Márkkal)

1964 Budapest, Csók István Galéria

1973 Budapest, Dorottya Galéria

1974 Budapest, Ernst Múzeum

1976 Csongrád, Művelődési Központ (Hincz Gyulával és Kiss Nagy Andrással)

1979 Szentendre, Művésztelepi Galéria

1980 Dömös, Művelődési Ház

1983 Szentendre, Szentendrei Képtár

1984 Budapest, Vigadó Galéria

Emlékkiállítások:

1991 Szentendre, Művésztelepi Galéria

1999 Budapest, Magángyűjtők Galériája (Vaszko Ödön műveivel)

2007 Budapest, Raiffeisen Galéria

2008 Székesfehérvár, Városi Képtár-Deák Gyűjtemény

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeum

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Győr, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum

Pécs, Janus Pannonius Múzeum

Székesfehérvár, Városi Képtár-Deák Gyűjtemény

Szentendre, Ferenczy Múzeum

Bibliográfia:

1937 Lyka Károly: Az UME jubiláris kiállítása. *Pesti Hírlap* 1937. április 25.

1944 Gadányi Jenő. *Bevezető. – festőművész kiállítása.* Budapest, Alkotás Művészház. (Katalógus)

1944 Kállai Ernő: *Bevezető. Újromantika. (Pillantás a XX. századi magyar festészetre.)* Budapest, Tamás Galéria. (Katalógus)

1946 Kállai Ernő: *Bevezető. Gadányi Jenő, Miháلتz Pál, Szalatnyay József, -, Földes Lenke, Szandai Sándor és Vedres Márk kiállítása.* Budapest, Ernst Múzeum. (Katalógus)

- 1964 László Gyula: *Bevezető. – festőművész kiállítására*. Budapest, Csók István Galéria. (Katalógus)
- 1964 Dutka Mária: – kiállítása a Csók Galériában. *Magyar Nemzet* 1964. június 2.
- 1964 Frank János: –. *Élet és Irodalom* 1964. június 6.
- 1964 Kisdéginé Kirimi Irén: – művészete. *Művészet* 1964(10)44.
- 1965 Gadányi Jenőné: *Így történt*. Budapest. 222–223, 304–305.
- 1969 Bozóky Mária: –. *Művészet* 1969(6)28–29.
- 1969 Frank János: –nél. *Élet és Irodalom* 1969. május 24.
- 1972 Dévényi Iván: – születésnapjára. *Vigilia* 1972(5)350–351.
- 1973 Frank János: *Bevezető. – festőművész kiállítására*. Budapest, Dorottya Galéria. (Katalógus)
- 1973 Nagy Ildikó: – képei. *Művészet* 1973(3)37.
- 1973 Dutka Mária: – festőművész kiállítása a KKI bemutatótermében. *Magyar Nemzet* 1973. március 21.
- 1973 Vadas József: Hányféle természet? –. *Élet és Irodalom* 1973. március 24.
- 1973 Dévényi Iván: Kamarakiállítás – műveiből. *Vigilia* 1973(5)351.
- 1975 Frank János: *Szóra bírt műterem*. Budapest, Magvető Kiadó. 264–266.
- 1976 Horváth György: Szentendre művészete a Nemzeti Galériában. *Magyar Nemzet* 1976. május 27.
- 1978 Csapó György: *Művészek, műhelyek* Budapest, Népművelési Propaganda Iroda. 211–213.
- 1978 László Gyula: *Művészetről, művészekről*. Budapest. 434–435.
- 1978 Bosnyák Sándor: Szabad akarok lenni, (Beszélgetés – festőművésszel.) *Szentendrei Műsor* 1978(3)
- 1978 Sz. A.: A látvány világa. *Új Tükör* 1978. március 5.
- 1979 Bodri Ferenc: László Gyula: Művészetéről, művészekről. *Tiszatáj* 1979(8)89–91.
- 1979 Bodri Ferenc: – csendes kiállítása a szentendrei Művésztelepi Galériában. *Művészet* 1979(9)46.
- 1979 Frank, János: Surrealism, Biology, Idols. –, Rafael Ábrahám, Katalin Káldor. *The New Hungarian Quarterly* 1979. 76. 194–195.
- 1979 Losonci Miklós: Szentendre festői világa. *Pest Megyei Hírlap* 1979. június 10.
- 1981 Mucsi András: –. *Szentendrei Műsor* 1981(5)39–41.
- 1982 Lóska Lajos: Szélnyékban.– festészetéről. *Művészet* 1982(5)10–13.
- 1982 Csapó György: „Érdemes volt sok mindent feláldozni...” Látogatóban – festőművésznél. *Magyar Nemzet* 1982. június 19.
- 1982 Barcsay Jenő: Emberek, évek, emlékek. *Pest Megyei Hírlap* 1982. július 10.
- 1983 Zádor Anna–Genthon István (főszerk.): *Művészeti Lexikon. IV. kötet. R–Z*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 649.
- 1983 Hann Ferenc: – *festőművész*. Szentendre, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága.
- 1983 Csapó György: *Közelmépek*. Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. 207–211.
- 1983 Vadas József: Fekete mágia. *Élet és Irodalom* 1983. július 1.
- 1983 Lóska Lajos: Tisztelgés a következetesség előtt. Kállai Ernő emlékezete, Óbuda Galéria. *Művészet* 1983(3)56–57.
- 1983 Ember Mária: Zebegény, Szentendre, Zugló. Három kiállítás. *Magyar Nemzet* 1983. június 10.
- 1983 M. Zs.: Az alkotás felemelő érzés. A képíró bizonyossága. *Pest Megyei Hírlap* 1983. június 26.
- 1983 Frank János: Búvópatak – festményei. *Budapest* 1983(10)24–25.
- 1983 Papp Júlia: Hommage à –. *Művészet* 1983(10)57–58.
- 1984 Lóska Lajos: Visszanézve. *Új Tükör* 1984. május 20.
- 1985 Kontha Sándor (szerk.): *Magyar művészet 1919–1945. I. kötet*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 79.
- 1986 Mucsi András: – emlékére. *Pest Megyei Hírlap* 1986. április 8.
- 1986 Gy. Á.: Eltemették –et. *Magyar Nemzet* 1986. április 26.
- 1987 Vertel József (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön*. (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.

- 1987 Heitler László: Kortársai Gadányi Jenőről. *Ars Hungarica* 1987(2)253–261.
- 1987 Kristóf Attila: Egy táj csodája. Siker és ifjúság (Nagy Gábor). *Magyar Nemzet* 1987. február 28.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről.* Szeged. 656–657.
- 1988 *A Szentendrei Régi Művésztelep hatvan éve 1928–1988.* Szentendre, Szentendrei Képtár. (Katalógus, bev. Kántor Andor.)
- 1988 Lóska Lajos: *Városi Képtár-Deák Gyűjtemény.* Székesfehérvár, Budapest. 140–141.
- 1990 Lóska Lajos (szerk.): *Művészettörténeti tanulmányok Pest megyéből.* Studia Comitatus XX. Szentendre, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága. 12, 18, 28, 99, 154, 157.
- 1991 Novotny Tihámér (szerk.): *10 + 1 éves a Szentendrei Grafikai Műhely.* Szentendre, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága.
- 1992 Váli Dezső: –, aki zseni volt. *Mozgó Világ* 1992(9)119–121.
- 1993 K. Tóth László: „Szeretném, ha képeim itthon maradnának” Beszélgetés Szemadám Györggyel. *Forrás* 1993(2)76–86.
- 1997 Kalapis Zoltán: *Életrajzi kalauz. Magyar Szó* 1997. április 26.
- 1998 *Modern magyar művészet a Kolozsvány-gyűjteményben.* Budapest, Műcsarnok. 274–281, 328.
- 1998 Sümegi György: Az épület arányai. *A Kolozsvány-gyűjtemény. Új Művészet* 1998(12)10–13.
- 1999 Szegedy-Maszák Zoltán: *Bevezető. – festőművész kiállítása.* Budapest, Magángyűjtők Galériája. (Katalógus)
- 1999 András Gábor–Pataki Gábor–Szücs György–Zwickl András: *Magyar képzőművészet a 20. században.* Budapest, Corvina Kiadó. 121, 152, 153, 246.
- 1999 Kopócsy Anna: *Tisztelet –nek.* In. *Betű a képen. Paul Klee emlékezete. II. Festészeti Triennálé.* Szekszárd, Művészetek Háza. (Katalógus)
- 1999 Szegedy-Maszák Zoltán: –, Magángyűjtők Galériája, Budapest. *Balkon* 1999(5)24–25.
- 1999 P. Szabó Ernő: *A végtelenhez vezető szálak. – és Vaszkó Ödön kiállítása.* *Napi Magyarország* 1999. május 12.
- 2000 Almási Tibor: *A Patkó Imre gyűjtemény.* Győr, Xántus János Múzeum.
- 2000 Turai Hedvig: *Hiányzó történetek. Vajda Júlia, Anna Margit, –.* In. *Modern magyar nőművészet.* Budapest.
- 2001 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, III. kötet. P–Z.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 858–859.
- 2002 Lóska Lajos: *A tájképtől a fekete és kék kompozícióig. Száz éve született – (1902–1986).* *Új Művészet* 2002(4)27–29.
- 2003 *XX. századi művészet Szentendréről nézve. Válogatás a Ferenczy Múzeum gyűjteményéből.* Szentendre. (Katalógus, bev. Mazányi Judit, Bodonyi Emőke.)
- 2003 Wagner István: *A „női nemzeti válogatott” tárlata a Home Galériában.* *Magyar Hírlap* 2003. november 17.
- 2004 Kiesellbach Tamás (szerk.): *Modern magyar festészet 1919–1964.* Budapest. 797.
- 2005 Nagy Zoltán (szerk.): *Városi Képtár-Deák Gyűjtemény.* Székesfehérvár. 201–202.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L–ZS.* Budapest, decoArt Könyvek. 472.
- 2007 Rieder Gábor: – – Raiffeisen Galéria. *Artmagazin* 2007(6)41.
- 2007 Rózsa Gyula: *Szabad festészet. Népszabadság* 2007 november 14.
- 2007 Kovács Albert: *Kutatásra ösztönző rangos életmű. Műértő* 2007(12)5.
- 2008 Lóska Lajos: – 1902 – 1986. Székesfehérvár, Városi Képtár-Deák Gyűjtemény.
- 2008 Bokros Judit: *Egyszerre komor és játékos. Először látható együtt a Vaszkó-életmű anyaga a Deák-képtárban.* *Fejér Megyei Hírlap* 2008. december 2.
- 2009 Kovalovszky Márta: *Zárvány. –ről.* Székesfehérvár, Városi Képtár-Deák Gyűjtemény, 2009. II. 15-ig. *Új Művészet* 2009(1)20–21.

- 2009 bj: Vaszkó: már hamisítják is. Lóska Lajos írt először könyvet a csendes életet élő festőművészről. *Fejér Megyei Hírlap* 2009. február 2.
- 2009 P. Szabó Ernő: Az alapérzések festője. Lóska Lajos monográfiája - munkásságáról. *Magyar Nemzet* 2009. február 16.
- 2013 *Alkotó vagy műzsa. Anna Margit, Modok Mária, Szántó Piroska, Vajda Júlia, -* Szentendre, MűvészetMalom. (Katalógus)
- 2013 Mazányi Judit (szerk.): *A felfedezett Duna-parti kisváros. A 20. századi magyar művészet Szentendréről nézve.* Szentendre, Ferenczy Múzeum.
- 2013 Rózsa Gyula: Válaszok egy álkérdésre. Alkotó vagy műzsa? MűvészetMalom, Szentendre. *Népszabadság* 2013. december 24.

VASZKÓ ERZSÉBET, 1979

Vaszkó Erzsébet és Nagy Gábor Váli Dezső műtermében, 1970-es évek

VERTEL JÓZSEF GRAFIKUSMŰVÉSZ, BÉLYEGTERVEZŐ

(Dömös, 1922. január 2. – Budapest, 1993. augusztus 5.)

1937 és 1941 között a budapesti Iparrajziskolában, majd 1941 és 1943 között a Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte tanulmányait. Mestere Aba-Novák Vilmos és Konecsni György volt, de pedagógiai módszereivel és nézeteivel nagy hatással volt rá Fáy Aladár is.

Budapesten és Dömösön élt. 1947 és 1950 között a budapesti Szépműves Líceumban díszítőfestést tanított. 1950 és 1970 között a Pénzjegynyomda tervezőjeként több száz bélyegblokkot és bélyeget tervezett és metszett a Magyar Posta megrendelésére.

Az Esztergomi Művészek Céhe alapító tagja (1991-től) volt.

A dömösi Duna utca 5. számú házon, egykori dömösi otthonán 2000-ben helyezték el Muzsnay Ákos grafikusművész Vertel Józsefet ábrázoló bronz portrédomborművét.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1952 Helsinki (Finnország), Olimpia, A Fornari-ház Különdíja
- 1952 az Olimpiai Bizottság Nedo Nadi Díja
- 1953 Alberto Bonacossa Nagy Ezüstérem, az Olasz Olimpiai Bizottság Különdíja
- 1964 Ezüstgerely pályázat díja
- 1964 Az év legszebb sportbélyege
- 1966, 1967, 1975, 1976, 1981, 1986, 1987, 1991 Az év legszebb bélyege-díj
- 1967 ENSZ-bélyegpályázat, I. díj.
- 1977 IV. Esztergomi Tárlat, plakátpályázat, III. díj, Esztergom
- 1977 ENSZ-bélyegpályázat, I. díj
- 1979 ENSZ-bélyegpályázat, I. díj
- 1990 Komárom megye Művészeti Díja
- 1992 Komárom-Esztergom Megyéért Díj
- 2006 Magyar Kultúra Lovagja (posztumusz)

Egyéni kiállítások:

- 1969 Visegrád, Mátyás Király Múzeum, Salamon-torony
- 1973 Tokaj, Kisgaléria
- 1973 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
- 1975 Visegrád, Mátyás Király Múzeum
- 1975 Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár
- 1976 Pécs, Orvostudományi Egyetem
- 1978 Esztergom
- 1979 Dorog, József Attila Művelődési Központ
- 1981 Tatabánya, Népház Galéria
- 1981 Esztergom, Tanítóképző Főiskola
- 1982 Dömös, Dömösi Galéria
- 1983 Nagymaros, József Attila Művelődési Ház
- 1983 Budapest, Csokonai Művelődési Ház
- 1985 Tata, Kuny Domokos Múzeum
- 1985 Vác, Madách Imre Művelődési Központ
- 1988 Basel (Svájc), Képzőművészeti Főiskola
- 1989 Felsőőr
- 1989 A Vertel-művészcsalád, Vác, Kertváros utcai Kiállítóterem
- 1990 Espoo (Finnország)

- 1991 Balassagyarmat, Horváth Endre Galéria
 1992 Budapest, Bélyegmúzeum
 1992 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
 1993 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum (Vertel Beatrix-szal és Vertel Andreával)
- Emlékiállítások:*
 1996 Göd, Művelődési Ház
 1996 Dömös, Török kori Malom
 2003 Budapest, Bélyegmúzeum
 2012 Visegrád, Mátyás Király Művelődési Ház
 2022 Dömös, Duna utca, szabadtéri kiállítás
- Művek közgyűjteményekben:*
 Budapest, Bélyegmúzeum
- Bibliográfia:*
 1955 Újabb bélyegművészeti díjakat nyertünk. *Szabad Ifjúság* 1955. április 24.
 1961 Gagarin-emlékbélyeg. *Csongrád Megyei Hírlap* 1961. április 13.
 1963 Blakland, Herber: -. *Boekcier* 1963(3-4)37-38.
 1965 Galambos Ferenc: A magyar exlibris legutóbbi húsz éve. *Magyar Könyvszemle* 1965. 241-254.
 1967 Kovács Gyula: - bélyegtervei. *Művészet* 1967(2)31.
 1967 -bos-: -. *Kisgrafikai Értesítő* 1967(3)425-428.
 1967 Galambos Ferenc: -. *Látóhatár* 1967(9-10)923-924.
 1967 Galambos Ferenc: -. *Kanadai Magyar Munkás* 1967. december 21.
 1968 *Művészeti Lexikon, IV. kötet. R-Z.* Budapest, Akadémiai Kiadó. 677.
 1969 -. *Dunakanyar Tájékoztató* 1969(1)56.
 1969 - ENSZ-bélyege. *Zalai Hírlap* 1969. július 16.
 1975 Vadas József: Fogas bélyeg. *Élet és Irodalom* 1975. február 22.
 1975 A kisgrafika és a bélyeg. *Dolgozók Lapja* 1975. október 10.
 1975 Simon Gy. Ferenc: Műteremlátogatás. *Filatéliai Szemle* 1975(11)16-17.
 1976 Sárkány Ibolya: Könyv és virág. Ex libris kiállítás a Filmklubban. *Hajdú-Bihari Napló* 1976. szeptember 7.
 1976 Kampis Péter: Bélyegeket alkotója Pécssett. *Dunántúli Napló* 1976. október 5.
 1977 Simon Gy. Ferenc: Történelem Dömösön vasárnap délután. *Képes Újság* 1977. február 12.
 1977 - újabb díja. *Dolgozók Lapja* 1977. augusztus 23.
 1978 *Művész életrajzok* Budapest, Képcsarnok 272.
 1978 Mészáros Gyula: Dunakanyari portrék. *Dunakanyar Tájékoztató* 1978(2)41-44.
 1978 Cs. Nagy Lajos: Barnákra, sárgákra komponált meleg belső. - ENSZ-díjas bélyegei. *Dolgozók Lapja* 1978. július 23.
 1979 - bélyeggrafikai kiállítása a dorogi József Attila Művelődési Házban. *Új Forrás* 1979(4)80.
 1979 Cs. Nagy Lajos: A bélyeg lírikusa. *Dolgozók Lapja* 1979. május 3.
 1979 Ráb Erzsébet: A modern képirás mestere. *Zalai Hírlap* 1979. július 24.
 1979 Ráb Erzsébet: Rézbe metszett mikrovilág. A Lánchídtól az űrtechnikáig. *Esti Hírlap* 1979. augusztus 1.
 1980 Galambos Ferenc: A Könyvtáros galériája: -. *Könyvtáros* 1980(2)111.
 1980 (ferenczi): Első díjak az ENSZ-től. - grafikusművész munkájáról. *Hétfői Hírek* 1980. március 31.
 1980 S. Gy. F.: -. Szentendre-bélyeg. *Képes Újság* 1980. augusztus 9.
 1980 Ráb Erzsébet: Rézbe metszett mikrovilág. *Pest Megyei Hírlap* 1980. november 30.
 1981 - *grafikusművész kiállítása*. Tatabánya, Népház Galéria. (Katalógus)
 1981 Koger Tamás: - kiállítása. *Dolgozók Lapja* 1981. április 1.
 1981 Vasárnap zárul a -kiállítás. *Dolgozók Lapja* 1981. május 1.
 1981 - bélyegei. *Hajdú-Bihari Napló* 1981. május 10.
 1981 Koger Tamás: - kiállítása. *Filatéliai Szemle* 1981(6)3.
 1981 Kiállítás. *Dolgozók Lapja* 1981. november 17.
 1982 - hatvanéves. *Dunakanyar* 1982(1)15-16.
 1982 Kajdi Béla: Bélyeggyűjtők I. *Népművelés* 1982(4)30-32.

- 1982 Losonci Miklós: A 60 éves ~. *Új Forrás* 1982(6)56–57.
- 1982 Zajovits: Hazánk és a világ – bélyegeken. – 60 éves. *Dolgozók Lapja* 1982. szeptember 25.
- 1982 Molnár László: ~ bélyeggrafikai kiállítása. Dömös, 1982. VIII. 19. *Filatéliai Szemle* 1982(10)6.
- 1984 Szomory György: „Az életem összefort a Dunakanyarral.” Látogatóban –nél. 112
- 1984 S. Gy. F.: Interjú a panorámáról. *Filatéliai Szemle* 1984(12)18–19.
- 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek.* Budapest, Képcsarnok. 291.
- 1985 Molnár László: *Bevezető. – grafikuművész kiállítása.* Tata, Kuny Domokos Múzeum. (Katalógus)
- 1985 Molnár László: *Bevezető. – grafikuművész kiállítása.* Vác, Madách Imre Művelődési Központ. (Katalógus)
- 1985 Molnár László: ~ bélyeggrafikái. *Dunakanyar* 1985(2)66–67.
- 1985 –gábor-: Találkozás a bélyegtervezővel. *Dolgozók Lapja* 1985. október 23.
- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia.* Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1986 M. L.: ~kiállítás a tatai várban. *Filatéliai Szemle* 1986(3)6.
- 1986 Soós Imre: ~ kisgrafikái. *Kisgrafika* 1986(3)4–9.
- 1987 ~ (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön.* (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.
- 1987 cs: Tízéves a galéria. *Dolgozók Lapja* 1987. augusztus 23.
- 1987 csolnoki: Értelmes csodák Dömösön. *Dolgozók Lapja* 1987. augusztus 26.
- 1988 Seregélyi György: Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikuművészekről. Szeged. 661.
- 1989 Rédey Pál: A miniátor. *Dunakanyar* 1989(1)33–35.
- 1989 Virág Jenő: ~ dömösi műhelyében. Kíváncsi legyen az ember. *Dolgozók Lapja* 1989. január 14.
- 1989 Virág Jenő: Kíváncsi legyen az ember... Beszélgetés ~ bélyegtervező-grafikuművész. *Művészeti Műhely* 1989(1)14–17.
- 1989 Vallomások a bélyegről. *Filatéliai Szemle* 1989(2)19.
- 1989 Papp László: A Vertel művészcsalád kiállítása. *Dunakanyar* 1989(2)63.
- 1990 Kovács Lajos: „Én ennyivel előbb indultam Európa felé.” Beszélgetés ~fel. *Új Forrás* 1990(6)89–94.
- 1990 Cs. Nagy Lajos: Attilától Göncz Árpádig. A Magyar Köztársaság címei ~ bélyegén. *24 Óra* 1990. augusztus 18.
- 1990 s. gy. f.: Mi van a bélyegen? *Filatéliai Szemle* 1990. szeptember 24.
- 1991 Kiss József: Megérte ~ mondja a tervező. Az év legszebb bélyege. *24 Óra* 1991. szeptember 28.
- 1991 Az év legszebb. bélyege. *Filatéliai Szemle* 1991(10)4.
- 1992 Csegezi Tamásné: A Bélyegmúzeum 1992-ben. *Postai és Távközlési Múzeumi Alapítvány Évkönyve* 1992. 14–16.
- 1992 Soós Imre: ~ köszöntése. *Kisgrafika* 1992(1)2–4.
- 1992 Zajovits Ferenc: ~ 70 éves. *Dunakanyar* 1992(1)47–48. 91. szeptember 28.
- 1992 Új időszaki kiállítás a Bélyegmúzeumban. *Filatéliai Szemle* 1992(2)4.
- 1992 Csegezi Tamásné: Alkotó négy évtized a bélyegért. *Filatéliai Szemle* 1992(4)6–7.
- 1993 Balogh Kata–Bárdos István (szerk.): *Komárom-Esztergom megye településtörténeti kalauza.* Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézet. 121.
- 1993 Molnár László: *Bevezető. – grafikuművész kiállítása.* Esztergom, Balassa Bálint Múzeum. (Katalógus)
- 1993 Bélyegek Csádtól Mongóliáig. „Vertelék” kiállítása Esztergomban. *24 Óra* 1993. február 2.
- 1993 Zajovits Ferenc: ~ 70 éves. *24 Óra* 1993. február 6.
- 1993 (r): A Vertel család esztergomi kiállítása. *Esztergom és Vidéke* 1993. február 18.
- 1993 Soós Imre: Elhunyt ~ grafikuművész. *Kisgrafika* 1993(3)5.

- 1993 Elhunyt – grafikusművész. *Magyar Nemzet* 1993. augusztus 7.
- 1993 csnl: – halálára. *Element egy művész. 24 Óra* 1993. augusztus 11.
- 1993 Vértessy Sándor: A bélyeg lírikusa. *Element – bélyegművész. Népszabadság* 1993. augusztus 19.
- 1993 Molnár László: –re emlékezve. *Filatéliai Szemle* 1993(10)
- 1993 Szij Rezső: Búcsú –től. *Havi Magyar Fórum* 1993(10)86.
- 1993 S. J.: Beszélgetve egy korszak jelképe is lehetne... – emlékezete. *Heti Magyarország* 1993. október 1.
- 1994 „Bélyegen az üzenetünk” *24 Óra* 1994. május 2.
- 1996 Bélyegek a malomban. *24 Óra* 1996. október 2.
- 2000 Művészek paradicsoma a festői kistelepülés. *24 Óra* 2000. augusztus 30.
- 2001 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, III. kötet. P–Z.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 877.
- 2002 –, a bélyegtervező grafikus 1922–1993. (Bev. Wehner Tibor.) Budapest-Tatabánya, Kernstok Károly Művészeti Alapítvány, Árgyélus Grafikai Stúdió.
- 2003 – grafikusművész bélyegtervei. *Atelier* 2003(2)37–39.
- 2003 –re emlékeztek. *Esztergom és Vidéke* 2003. november 6.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár. L–Zs.* Budapest, decoArt Könyvek. 479.
- 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső gyűjteményében.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 87, 171.
- 2008 Kaposi Endre: Képzőművészek Esztergomban a 20. században. *Art Limes* 2008(2)50.
- 2010 Vertel-bélyegeken a magyar nemzeti múlt – Attilától Göncz Árpádig. *24 Óra* 2010. augusztus 21.
- 2013 Wehner Tibor: *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 404, 408, 409, 419.

- 2016 Bárdos István: *Huszonöt éves az Esztergomi Művészek Céhe.* (Bev. Kaposi Endre.) Esztergom, Esztergomi Művészek Céhe.
- 2019 Nász János: *Képző-, ipar- és fotóművészeti kiállítások Komárom-Esztergom megyében 1986–2000. Sajtóbibliográfia.* (Bev. Wehner Tibor.) Tatabánya, József Attila Megyei és Városi Könyvtár.

Publikációk:

- 1987 – (szerk.): *Szobrászok, festők, grafikusok Dömösön.* (Bev. Kaposi Endre.) Dömös, Dömös Község Tanácsa.

ZEMPLÉNYI TIVADAR FESTŐMŰVÉSZ

(Eperjes, 1864. október 31. – Budapest, 1917. augusztus 22.)

A budapesti Mintarajziskolában Székely Bertalan és Lotz Károly, a müncheni Képzőművészeti Akadémián Hackl és Löfftz tanítványa volt. Tanulmányai lezárása után Nagybányán és Szolnokon is dolgozott. 1903-tól a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskola tanára volt. Az 1914-ben alapított dömösi művésztelep tagja volt. Akadémikus felfogásban tájképeket és életképeket festett.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1894 Ráth György-díj
- 1895 Műbarátok Köre díja
- 1900 Röck Szilárd-jutalom
- 1900 Világkiállítás, ezüstérem, St. Louis (Amerikai Egyesült Államok)
- 1911 Nemzeti Szalon aranyérme
- 1911 Állami aranyérem

Egyéni kiállítások:

- 1908 Budapest, Könyves Kálmán Szalon

Emlékkiállítások:

- 1918 Budapest, Nemzeti Szalon

Művek közgyűjteményekben:

- Pécs, Janus Pannonius Múzeum
- Szeged, Móra Ferenc Múzeum
- Szolnok, Damjanich János Múzeum

Bibliográfia:

- 1894 Szana Tamás: -. *Magyar Szalon* 1894(1)463–474.
- 1894 Altató dal. ~ festménye. *Képes Folyóirat a Vasárnapi Ujság* füzetekben 1894. 625.
- 1895 (ik): Tavaszai tárlat. *Budapesti Hírlap* 1895. április 14.
- 1901 Lázár Béla: -. *Magyar Génius* 1901(1)2–3.
- 1901 Szana Tamás: ~ festményei. *Vasárnapi Ujság* 1901(12)181–182.

- 1901 Szana Tamás: ~ festményei. *Képes Folyóirat a Vasárnapi Ujság* füzetekben 1901. 811–817.
- 1905 Lyka Károly: -. *Művészet* 1905(2)73–78.
- 1908 ~ gyűjteményes kiállítása Könyves Kálmán Szalonjában. Budapest. (Katalógus)
- 1908 ~ festményei. *Képes Folyóirat a Vasárnapi Ujság* füzetekben 1908. 620–623.
- 1908 Gerő Ödön: ~ kiállítása. *Pesti Napló* 1908. február 7.
- 1908 ~ gyűjteményes kiállítása. *Az Ujság* 1908. február 7.
- 1908 (md): ~ kiállítása. *Budapesti Hírlap* 1908. február 7.
- 1908 (bló): ~ kiállítása. *Ország-Világ* 1908. február 16.
- 1913 Dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1913. október 19.
- 1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. január 8.
- 1914 Kőrösy László: A dömösi honfoglalás. *Érdekes Ujság* 1914. február 8.

- 1914 A dömösi művésztelep. *Esztergom és Vidéke* 1914. június 28.
- 1917 m: -. *Élet* 1917. szeptember 2.
- 1917 -. *Művészet* 1917. 73–75.
- 1917 Rózsa Miklós: -. *A Hét* 1917.
- 1917 -. (1864–1917). *Budapesti Szemle* 1917 (490)140–142.
- 1918 Hagyatéki kiállítás. *Budapesti Hírlap* 1918. február 1.
- 1918 Krúdy Gyula: Pesti levelek. Egy művész életéből. *Magyarország* 1918. február 2.
- 1921 Lázár Béla: Szinyei és -. (A Szépművészeti Múzeum egy újabb szerzeményéhez.) *Új Idők* 1921(5)99–100.
- 1935 *Művészeti Lexikon* 2. L–Z. Budapest. 625.
- 1969 Kenyeres Ágnes (főszerk.): *Magyar Életrajzi Lexikon*. II. kötet. L–Z. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- 1981 Németh Lajos (szerk.): *Magyar művészet 1890–1919*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 135, 136, 147, 158, 225, 226, 229, 233, 238, 311, 506, 570, 601.
- 1983 Lyka Károly: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig*. *Magyar művészet 1896–1914*. Budapest, Corvina Kiadó. 37, 40–43, 45, 138, 149.
- 1984 Lyka Károly: *Festészetünk a két világháború között*. *Visszaemlékezések 1920–1940*. Budapest, Corvina Kiadó. 37.
- 1985 Kontha Sándor (szerk.): *Magyar művészet 1919–1945*. I. kötet. Budapest, Akadémiai Kiadó. 586.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről*. Szeged. 681.
- 1995 Nagy Ildikó (szerk.): *Aranyérmek, ezüstkoszorúk. Művész-kultusz és műpártolás Magyarországon a 19. században*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria.
- 2001 Hargitay D. Dávid: -. *Anya gyermekével*. In: BÁV Bizományi Kereskedőház és Záloghitel Rt. 109. katalógusa. Budapest. 26.

- 2002 Hargitay D. Dávid: -. *Az emlékezés virágai*. In: BÁV Bizományi Kereskedőház és Záloghitel Rt. 110. katalógusa. Budapest. 42.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár*. L–ZS. Budapest, decoArt Könyvek. 511.
- 2009 Szücs György (szerk.): *München – magyarul. Magyar művészek Münchenben*. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria.
- 2010 Almási Tibor: *Évről-évre. Fejezetek Győr képzőművészeti életéből IV. 1904–1906*. *Arabona – Múzeumi Közlemények* 48/2. 301–329.
- 2020 Krúdy Gyula: *Színes írások (7) Egy művész életéből*. *Magyar Hírlap* 2020. október 17.

Borbás Tibor a pilismaróti háznál

Borbás Tibor: Gróf Széchenyi István szobrának készítése közben, 1989, Kaposvár

Borbás Tibor: *Kosztányi Dezső*, 1979. Budapest

Borbás Tibor: *Babits Mihály*, 1983 (újraöntve: 2008), Esztergom, Széchenyi tér

Borbás Dorka**APÁNK**

Apánk rendkívül érzékeny, sebezhető, szomorúságaiból lassan magára találó személyiségét erősen meghatározta az a gazdag, nagypolgári családi háttér (felmenői ügyvédek), amibe született. Korán jelentkező művészeti irányultságát értetlenül, ellen-szenvvel fogadták. Apja a képzőművészeti gimnáziumba való jelentkezését is ellenezte, így – büntetésül – már 14 éves korában megvonta anyagi támogatását. A Gellért-hegyi családi villa alagsorába kényszerült leköltözni, itt születtek első kis szobrai. Érzelmileg szerető megértést és támogatást csak anyai nagyszüleitől kapott, a Dédinktől, aki művészi érzékenységét otthonról hozta, s aki a híres Jungfer Gyula unokája volt (császári és királyi udvari műlakatos mesteré, kinek kovácsoltvas remekművei díszítik a századfordulós Budapest számos rangos épületét).

Érettségi idején Nagyapám utolsó erőfeszítéseket tett, hogy Apám, úgymond, becsületes pályát válasszon, írásban kérte a Képzőművészeti Főiskola akkori rektorát, Domanovszky Endrét, hogy fiát ne vegye fel.

Ekkor véglegesen megszakadtak a családi kapcsolatok. Ennek következménye később, hogy Apja nevét, Kertészt elhagyva, anyai nagyapja családi nevét vette fel, és „Borbás” Tiborként kezdett új életet.

Főiskolásként bútorszállítással, majd neves művészek szobrainak gipszbe öntésével (évekig Ferenczy Bélinek dolgozott) teremtette meg anyagi bázisát. Kialakult baráti körében magára talált, szenvedélyesen és sokat dolgozott. Ezekon a munkáin még fellelhetők a nagy példaképek hatásai, kereste a saját hangját, formavilágát.

A Himfy utcai alagsor kis művészeti helyé nőtte ki magát. Megnősült. Somogyi mester segítségével a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban szobrász tanári állást kapott.

Édesanyánk a Szépművészeti Múzeumban dolgozott festőművész-restaurátorként.

Szerény körülményeink ellenére Apánkat – mint gyermekei – boldognak és bizakodónak láttuk, ahogy folyamatosan szépitette környezetét, építette pilismaróti kisházunkat.

Megbízások, kiállítások gazdagították ezeket az éveket. A zene szeretete mindig meghatározó volt önként választott munkáin, portréin. Sztravinszkij fejének megformálását az életrajzi párhuzam is sarkallta... (A muzsikusz zenei ambícióit szülei nem vették komolyan, s fiukat az egyetem elvégzésére kötelezték, csak apja halála után tudta szándékait megvalósítani, és véglegesen a muzsikusi pályára lépett.)

Az évek sora úgy hozta, hogy megbízások alapján a magyar irodalom nagyjait mintázta meg. Az aktuális feladat kapcsán hetekre elmerült, olvasta, tanulmányozta a választott író munkásságát, s csak akkor kezdett a szoborhoz, mikor műveiben megtalálta azt a pontot, ami szíven üti. Majd lázas munka következett, vajúdás, kétségek, megnyugvás – Ady Lédával, Szabó Lőrinc, Balassi, Petőfi, Krúdy, Madách és Radnóti, hogy csak az elsőt említsem.

Életébe új, elsodró érzelmi váltás tört be, sajnos családunk szétszakadt... de velünk, gyermekeivel továbbra is szoros, szeretetben tartott kapcsolat jellemzte a következő éveket.

Megszületett Barnabás öcsénk. Külön öröme volt, hogy közben tizenhét éves fia, Márton is szobrász szakon tanult. Tevélegesen is részt vett megbízásainak munkálataiban, együtt laktak a Himfy utcában, együtt építették a vadregényes kert fái alá az „üvegkalitkát”, a műtermet, mely végre nyugodt alkotói körülményeket biztosított számára. A gimnáziumi tanítást tizenhárom év után abbahagyta. 1980-ban elismerésként Munkácsy-, majd később

Arany diploma-díjat kapott. Ezekben az években sokasodnak a megejtő szépségű és erotikus bájú kispasztikái, női aktjai.

A nagyobb ívű megbízások, mint az ibrányi *Földosztók* vagy a nyíregyházi kút *Fürdőzői* után történelmünk sorsfordító nagyjainak képmásai következtek: *Mathias Rex*, *Széchenyi*, *Kossuth* – alkotói oeuvre-jének legszebb, legérettebb portréi.

Újabb szint jelentett életében a mezőtúri alkotótelephez való kötődés. Ez volt az egyetlen hely, ahol műtermén kívül alkotni szeretett, és évekig a nyarakat töltötte. Magánéletében egészségileg összehozomolva élte meg házasságának csődjét..., kórházba is került. Márton fia odaadó gondoskodásával, és a kollégák, barátok bátorításával állt ismét lábba, visszatért hozzánk. Ismét családként éltünk, izgalommal várta első unokája megszületését.

Újra dolgozott, közös kiállítást és katalógust tervezünk. Álmodoztunk... szobrai filmeztük és fotóztuk.

Közben *Kölcsey* portréját mintázta, amikor 1995-ben mezőtúri kiállításra menet a város előtt pár kilométerrel halálos balesetet szenvedett.

E kötettel szeretnénk emléket állítani és emlékeztetni Édesapánkra, Borbás Tiborra, akinek éppen akkor ért véget tragikusan élete és munkássága, amikor a viharos buktatók után újra reményekkel feltöltődve, ismét derűsen munkához látott...

Mivel személyét és művészetét mindig körbelebegte a Zene és az Írás, alkotásait nem lehet ezektől elvonatkoztatni. Műveinek emléket állítani idézetekkel kíséve – ez volt a célunk.

Egy Borbás Könyv, melyben a Szobrászt az írók gondolatai „illusztrálják”...

Budapest, 2002. július 24. (halálának 7. évfordulóján)

(*Borbás Tibor Munkácsy- és Aranydiploma-díjas szobrászművész*. Budapest, 2002, L'Art Kft. 8–9.)

Kőr Pál

LÉDA SZEME

A Himfy utcán ballagok felfelé, nem is tudom, hányadszor életemben. Mielőtt a lépcsőt elérném, a hármasként számú kapun becsengetek. Hatalmas termetű, fekete szakállas ember jön felém, Borbás Tibor. *Dzsiszsi*, az öreg dakszli ugrándozik körülöttünk, homályos szemeit az orra helyettesíti: felismer. A feketerígó a platán tetején köszönti a reggelt, a tavaszt, a szobrász gazdát. Harminc éve ismerem Tibort. Emlékszem nyúlánk alakjára, amint versenybringáját a nyergénél fogja, fehér rövid nadrág, egyszerű trikó van rajta és beszél, beszél, bal kezével mutat valamit – öten-hatan mennek körülötte, be a menzára.

Hódmezővásárhelyi művésztelep perzselő, napfényes, diófa- és szagú rajzai, agyagfigurái, fekete bivalyak a Mihály bácsi tanyájáról. Mártélyon tüzet raktunk, énekelünk, odaguggolt Csohány Kálmán, Gallyasi Miklós bácsi, Z. Gács Gyuri, Szabó Iván mester, a telep vezetője. Mi fiatalok voltunk és nagyon szerelmesek. Békétlenkedtünk és vitatkoztunk egymással hajnalig. Aztán a jó levegő és az egész napos munka megtette a magáét – elaludtunk.

Tibor szeretett úszni, biciklizni (*folkszvágennek* nevezte a bicajokat), zenét hallgatni, mintázni, rajzolni, csajozni, és nagyokat hallgatni a tűznél. Műtermünk volt a tanyaudvar, a vízpart, a művelődési ház öltözője, körben tükrökkel. Itt nagyon hűvös volt és ez jó volt, mert nem száradt ki az agyag. Nagy szürke, zengő legyek pásztázták a levegőt... Másnap cukros vizet tettünk ki a tányérba, és tökéletes lett a csend. Volt úgy, hogy mintázás közben csak óránként szólaltunk meg. Itt születtek Tibor remek alkotásai: a *Kucsmás fej*, a *Bárános férfi*, ez úgy 1963 körül lehetett. Közeli kortársai, szobrászpalánták – a főiskoláról: Rieger Tibi, a sakkozó, Meszlényi Janó, a nagy csajos, a lovas Tóth Bélus, Rétfalvi Sanyi, Szatmáry Gyöngyi, Szabó Gábor, *Szonja* – aki Asszonyi Tamás, *Csiki* – Csíkszentmihályi Robi és jómagam és a nagybeteg Götz János,

akinek az volt a vágya, hogy addig nem halhat meg, amíg Michelangelo szobrai nem láthatja. A sorsa úgy hozta, hogy kijutott Rómába Seregi Jóskaival, Papachristos Andreas-szal, Rácz Edittel. Aznap megnézhettem a *Michelangelókat*, este a fürdőházban infarktust kapott és meghalt.

Tibi emlékezik: *Hajnóczy utcai otthonában segítetttem Ferenczy Bélinek szobrai gipszbe önteni. Egyszer ő is ült nekem modell, közben sokat beszélgettünk, teázunk. Nagybeteg, lebénuva, bal kézzel kezdett rajzolni, de mintázni már nem tudott. Remegő, finom vonalrajzok voltak ezek a munkák. Emlékszem, az ÉS-ben Nagy László hozott le belőlük. Ekkor – 1963-ban – a kiállításokon csak úgy hemzsegték a gipsz-szobrok, esetleg patinázott gipszek. Én az első bronzomat különben Kodolányi Gyusziról, a költőről mintáztam. Együtt jártunk általános iskolába, közel is laktunk egymáshoz, és bár később más gimibe kerültünk, a barátságunk megmaradt. Szerettük az autót, zenét hallgattunk együtt – főleg Bachot – és verseket bogarásztunk. A portrét két óra alatt csináltam meg. Olyan szuper lett, hogy bronzba önttettem. Ma is ott van Gyuszinál.*

Rieger Tibor, Rétfalvi Sanyi barátsága veszi körbe Tibit. Közben a Szabó Iván osztályából Pátzay Pálhoz kerül. Szobrokat önt a nagy mestereknek. Hétféteken bútorokat cipelnek, a nyári szünetben gyertyatartókat faragnak, színházaknak díszleteket, kellékeket terveznek és kiviteleznek. Ha kell statisztálnak. Később a Képzőművészeti Gimnáziumban talált állást. Zala Tibivel (a művészeti gimnázium igazgatója) beszélt Somogyi mester, és így kerültünk oda Tóth Bélával és Csíkszentmihályi Robival rajzmintázást tanítani. Aztán mégis visszahúzódik a Himfy utcai szülői házba, a kertbe. Először a szennespincét takarítja ki műteremnek, aztán a kertben kezd dolgozni. Nagyobb méretű gipszszobrai fölé nejlont feszít ki, és ott fagyoskodik őszig. Aztán a vasvázra üveg kerül, ahogy gyűlik egy kis pénze,

falat is rak köré. Csodálatosan szervült gipsz-acél-
 üveg műteremcsoda a bodza, borostyán, platán,
 selyemfenyő, citrus világába. Át- meg átfonja az indák
 szövевénye a fekvő aktokat, portrékat... Ady, Krúdy,
 Mikszáth, Babits, Nagy László, Simon István,
 Kosztolányi, Szabó Lőrinc, Illyés... költőarcok rej-
 tőzködnek a lombok között. Az angyalok zöldben
 ragyognak, fényküllők járnak sorra őket. Csend van,
 a mester guruló székében levelet ír, betűi kígyóznak
 a kékes papíron... Itt a kertben lassan leszáll a har-
 mat, *Léda szeméin* fényesen csillog az esővíz,
 mintha siratná az elillant ötven esztendőt.

Kedves Mester! Ott a benti fénykörben, a papír fölé
 görnyedtedben köszöntelek, boldog születésnapot!

(Borbás Tibor Munkácsy- és Aranydiploma-díjas
 szobrászművész. Budapest, 2002. L'Art Kft. 74–75.)

Borbás Tibor: Ady Lédával, 1977

ARCOK, KEZEK, AKTRÉSZLETEK

BORBÁS TIBOR KIÁLLÍTÁSA PILISMARÓTON

Pilismaróton, a községi tanács tanácstermében Borbás Tibor Munkácsy-díjas szobrászművész alkotásából nyílt kiállítás. A művész egyik szobrát a múlt évben a pilismaróti tanács megvásárolta, s éppen a tanácsteremben helyezte el. Az alkotáson vitatkozó embereket láthatunk. Borbás Tibornak jó kapcsolata alakult ki Pilismarót községgel, szó van arról, hogy egy régi kőbányában nyári szobrásztelepet létesítenek s ennek állandó tagja lesz Borbás Tibor is. A községi tanács Borbás Tibor tárlatával egy jól átgondolt kiállítási programot indít el, melyben több – a községhez, a Dunakanyarhoz kötődő – szobrász, művész bemutatását tervezik.

Borbás Tibor emberábrázoló, az emberségről gondolkodó művész, de nem mintáz teljes figurát: arcok, kezek, női aktok részleteivel közvetíti a legfontosabb mondanivalót, melyet csupán drapéria hordoz, de nem romantikus redők, s nem is a valóságos textíliák másai. Úgy építi, gyűri, hajtogatja a nemrég még megmintázhatatlannak tűnő polgári ruhát, hogy az a portrénak, a kezeknek dramaturgiai ellentéte lesz. Azokkal ért szót, akik ismerik a mitológiai, s evangéliumi történeteket, s a gyűrt, kapart, zilált anyag és a gyengéden csiszolt forma beszél a torzító vágyról, a tehetetlen szenvedésről és önfeledt szenvedélyről.

A szobrászművész szívesen fordul „ihletét” irodalmi és zenei életünkhöz. Petőfi, Ady, Krúdy, Szabó Lőrinc, Kodály Zoltán és más kiemelkedő írók, zeneszerzők portréit készítette el. E kiállításon is több ilyen alkotással találkozhatunk. Köztéri szobrai Komáromtól (*Petőfi-dombormű*) Nyíregyházáig, Tatától

(a Cífra-malom melletti *Halász* szobor) Balassagyarmatig az ország nagyon sok városában, helységében megtalálhatók. Egyébként megjegyezzük, hogy a kiváló szobrászművész egyéni tárlattal megyénk városaiban, településeiben, Tatabányán, Tatán, Óroszlányban, Komáromban, s a múlt évben Dömösön is bemutatkozott már.

Szobrain látjuk, hogy az élet valami rejtélyes, művészileg még meg nem fogalmazott villanása van formákba ágyazva. Minden portré, minden életkép ismert, de mégis egészen más, új. Egy szenvedély, mely irtózatossá erejével ki fog törni, egy mozdulat, melyre most húzódnak össze az izmok, de soha semmi világosan meghatározott, beállított, gyakorlott mozdulat. Mintha semmi mást nem keresne, mint az élet lappangó hevét, az indulatok kitörését. A kiállítás jól érzékelteti, hogy Borbás Tibor művészetének nem az alkotás valóságghűsége az érték-mérője, hanem amit alkot, az feszültséghordozó, s ezzel gondolatokat, magatartásformákat, érzéseket közvetít.

(*Dolgozók Lapja* 1980. augusztus 6.)

Borbás Tibor (Konyorcsik Jánossal):
II. Rákóczi Ferenc, 1985. Pilismarót

Szatmári Gizella

KIÁLLÍTÁSOK PILISMARÓTON

Borbás Tibor elégedett ember – és művész – lehet. Szobrai kedvelt vendégei a budapesti és vidéki kiállítótermeknek; 1965-ös bemutatkozása óta több mint harminc alkalommal találkozhattunk velük Kapuvártól Ibrányig – s ezen kívül a vásárhelyi őszi tárlatokon, más csoportkiállításokon és természetesen külföldön is rendszeresen szerepel. Mégis – úgy gondoljuk – Pilismaróton teljesítette legszívesebben művészi küldetését, amikor a község baráti köre által szervezett rendezvénysorozat keretében a tanácsháza nagytermében – osztozva a község első ízben bemutatott helytörténeti gyűjteményével – szembesítette műveit a közönséggel. Pilismarót Borbás Tibornak választott hazája, s mint igazi virilista, ily módon rója le adóját az őt befogadó közösségnek.

Előbb néhány szót a helytörténeti gyűjteményről. A kis kollekción, amely dokumentálja a megkezdődött – és remélhetőleg eredményesen tovább folyó – helytörténeti kutatómunkát, az 1771-es jobbágyösszeírás meg az 1919. március 26-án kelt munkástanácsi jegyzőkönyv mellett bemutatja a Landerer és Heckenastnál kinyomtatott *Tizenkét pont*, valamint a *Nemzeti dal* egy-egy eredeti példányát, sőt, Petőfinék nem sokkal március 15. után kelt *A királyokhoz intézett versét*, amely a hazai eseményeket nemzetközi méretűvé emelve, általános tanulságként a népek önrendelkezési jogát hirdeti meg. Heckenastnak egyébként villája volt a községben, amely a szabadságharc bukását követően a kibontakozást kereső szellemi és politikai élet egyik központjának számított. A pilismarótiak szeretnék, ha ez a ma is meglévő villa – Feszli Frigyes alkotása – írói alkotóház lenne oly módon, hogy bizonyos emlékényt is bemutatna a Heckenast-hagyatékából.

Borbás Tibor műveiből 10 plasztikát és 10 érmét, ill. plakettet válogattak a kiállítás rendezői. Nem ismeretes, hogy a művész mennyire irányította ezt a válogatást, de a változatos tematika, a jellegzetes

Borbás Tibor és felesége, Forgó Margit Pilismaróton

félalakos megoldások (*Képviselő*), a portrék (*Radnóti, Bartók*) eléggé érzékelhetően képesek bemutatni Borbás plasztikai gondolkodásmódját, a konkáv-konvex formák „játékát” (bár a „játék” kifejezéssel megkérdőjeleznénk tudatos szoborépítő tevékenységét), s ami ebből következik, szobraiban a fény és árnyék térformáló erejét. Figuralitása egészen a hiperrealizmusig tágul, jellemábrázoló készsége a feje koncentrálni és a kezekre, szükségtelemné téve mindenfajta egyéb részletezést. Nem tartom valószínűnek, ahogy egyik méltatója pár évvel ezelőtt írta, hogy műveinek a *Képviselő*éhoz hasonló, vállnál történő „lezárása” – például a *Pilismaróti bölcsek* és társaik esetében – a műalkotásokat beruházó intézményeket érintő gazdasági nehézségekre adott válasz lenne... Inkább a felesleges szószaporítás elkerülése! A fejek és a kezek (gesztusok) megmozgatott felületkezelése romantikába hajló érzelemgazdagságról árulkodik.

Mindkét kiállításnak a tanácsterem adott helyet, mintegy demonstrálva, hogy a község – a közösség – kedves kötelességének érzi a legtisztább lokalpatriotizmus szellemében a hagyományok teremtését és ápolását.

(*Népszava* 1987. szeptember 18.)

Somogyi Gábor

ÉDER GYULA, AZ EMBER ÉS A MŰVÉSZ

Ezzel a címmel jelent meg monográfiám a maga korában ünnepelet, divatos festőről, Éder Gyuláról, akinek nevét mára már szinte elfelejtették az elmúlt évtizedek politikailag irányított művészettörténeti megítélése miatt.

Éder Gyula a történelmi Abaúj megye székhelyén, Kassán született. 130 éve, 1875. december 25-én, karácsony napján látta meg a napvilágot. Apja Éder Ödön ügyvéd, Kassa országgyűlési képviselője és polgármestere volt. Anyja Benczúr Ilona az akkor már nemzetközi hírű festőművész, Benczúr Gyula testvérhúga. E családi háttér és a nagy művésszel való rokoni kapcsolat voltak az első benyomások, melyek e tehetségesen rajzoló ifjú figyelmét és szeretetét a festészet fele irányították. Talán éppen ezért került ő is a Kassán nevelkedett művész nagybátyjához hasonlóan a katolikus gimnázium helyett a reáliskolába, majd annak elvégzését követően 1893 őszén Münchenbe, hogy festészetet tanuljon.

Kiváló rajzkészségét tanárai hamar felismerték és már 1895-ben dicséret oklevelet kapott természet utáni rajzaiért a Münchener Bajor Királyi Képzőművészeti Akadémia igazgatójától, Ludwig von Löffltől.

1901-ben Fraknoi ösztöndíjjal Rómában, 1904-ben állami ösztöndíjjal Belgiumban és Hollandiában volt tanulmányúton. 1901 novemberétől 1905-ig Budapesten a Benczúr Gyula által irányított Mesteriskola növendéke volt. Itt születtek első karikatúrái növendék művésztársairól, melyeknek nagy sikere volt a korabeli sajtóban. Éder 1902-től 1943 végéig rendszeresen részt vett kiállításokon, főleg Budapesten, de időnként a Kárpát-medence más városaiban is. Miskolcon 1906-ban és 1910-ben az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Felsőmagyarországi vándorkiállításán mutatta be néhány képét. Az itt bemutatott *Piéta* és az *Angyal üdvözlés* című képeit Szmracsányi Lajos egri püspök vette meg. Éder művészetének fő témája mindig az ember volt. Korának jelentős arcképfestője, de elsősorban

mitológiai és vallási tárgyú képeket festett.

Ahogy Gyöngyösi Nándor művészettörténész írta róla 1928-ban:

„Három zsánere van a piktúrának, amelyben Éder Gyula öregbíti a Benczúr-iskola tekintélyét, az egyházművészet, az akt és a portré. Egyházművészeti piktúráját a kompozíció gazdagsága és a kifejezés ereje jellemzi... Akt képei finom példái a művészi fegyelemnek és a rajztudás ízes és ízléses játékának. Portréit ennek a műfajnak örök törvényei uralják... portréi nem modellek, hanem eleven valóságok, emberek.”

Egyik legszebb és legimpozánsabb portróját Kassán a Rodostó-házban láthatjuk: II. Rákóczi Ferenc lovas arcképét. Érdekes e kép születésének története. A fejedelem kassai újratemetésének idején Kassa Rákóczi eufóriában volt. A városházán azonban még nem volt Rákóczi-kép.

Amikor 1907 karácsonyára Éder feleségével hazament szüleihez ünnepelni, polgármester édesapja megkérdezte: nem festene-e egy nagyméretű reprezentatív képet a fejedelemről? A kérdést tett követte: azonnal felvázolt egy lovas arcképet. Ez az első vázlatrajz ma is megvan, a kiállításokon is látható. A városatyák nyilván elfogadták ezt az első elképzelést, mert Éder Budapestre visszaérkezése után 1908-ban az első festménye ennek olajváltozata volt. A 290x223 cm-es nagy kép 1909-re készült el és a városháza dísztermében helyezték el. A kép sikerére jellemző, hogy kisebbitett változatban még ötször kellett Édernek megfestenie, ezek egyike Kassára készült Márai Sándor édesapjának, Dr. Grosschmidt Gézának 1909-ben. Sajnos valamennyi kisebbitett Rákóczi arckép vagy lappang, vagy elpusztult.

Az első igazi elismerést, az 500 koronás Nemes Marcell-díjat 1911-ben kapta a művész *Csalogatás* című képére, amely hosszú lappangás után épp a sátoraljaújhelyi kiállítás előtt bukkan fel, így a miskolci kiállításon is látható. Ezt követően még számos díjban, elismerésben részesült a művész. Az utolsó elismerést, a Benkő Kálmán-díjat 1934-ben kapta a kassai kaszinónak 1903-ban készült lépcsőházplafon vázlattevére.

Éder időnként másolt is képeket, legtöbbet – 44 darabot – Benczúr Gyulától. Másolatainak minősítésére jellemző példa egy családi szájhagyomány, melyet hűséges ápolója, Horváth Anna jegyzett fel. Benczúr Gyula gyermekei 1928 körül úgy döntöttek, hogy 8-10 képet az államnak eladnak, köztük Benczúr *Fehér-sapkás önarcképét* is, amelyet nagyon szeretett a család. Megkérték ezért unokatestvérüket, Édert, hogy másolja le ezt a képet. Amikor a másolat elkészült, Éder egymás mellé állványra tette a két képet és elhívta a Benczúr testvéreket, köztük a virágcsendélet-festő Idát, hogy tekintsék meg a két arcképet. Horváth Anna feljegyzése szerint: *„Éder szólt Idának, hogy vajjon melyik az apja képe, és Ida néni rámutat az egyikre azzal a megjegyzéssel, hogy ne haragudj Gyulám, azért mégis meglátszik az apa keze-vonása. És elképedt, mikor Éder azt mondta, most az egyszer tévedsz, mert ez az én másolatom.”*

Éder kiváló rajzkészségét és humorérzékét remek karikatúrák készítésével csillogtatta. A *Kakas Márton* című irodalmi élclapnak 1904-től 1914-ig rajzolt kiváló karikatúrákat szellemes szövegekkel. Ezekből látható a kiállításokon is egy válogatás. Legtöbben és legjobban talán Pipics Zoltán az ismert művészettörténész értékelt Éder művészetét *A Magyarság galériája* című írásában: *„Művésze müncheni előtanulmányok után a Benczúr-iskola klasszikus hagyományaiból sarjadt és abból vágott magának egyénisége szerint mesgyét. Közeli rokona és tanítványa a nagy mesternek; követője, de nem utánzója. Mint Benczúr, úgy ő is szigorú rajztudás és formaismeret keretén belül hirdeti a szín jogát, a képszerkesztés ritmikáját, tartalomban pedig a drámai feszültség erejét, de mindezt egyénien mély érzések skáláján, s mindig újszerű meglátásban. Ezek a hajlamok a vérbeli figuralista és kompozitőr meghatározói, amelyek Éder Gyulát mint a bensőségesen vallásos kompozíciók, nagy plaszticitású aktok, ízléses és igaz arcképek és elmés szatirikus rajzok komoly tudású mesterét állítják elénk.”*

Éder Gyulának 2005-ben volt születésének 130. és halálának 60. évfordulója. Ez alkalmából Budapesten a Magyar Kultúra Alapítvány székházában 2005 májusában, Sátoraljaújhelyen a Kazinczy Ferenc Múzeumban 2005 őszén és a Miskolci Galériában 2006. február 16-tól április 20-ig tartó kiállításokon a hazai közgyűjteményekből és magántulajdonú festményekből, karikatúrákból válogatott anyag került a művészet iránt érdeklődők számára bemutatásra. Portrékban, vallási és mitológiai tárgyú képekben, szellemes szövegekkel kiegészített XX. század eleji remek karikatúrákban gyönyörködhetett a kiállítások látogatója. A szülővárosban, Kassán az ottani Éder-képekből a Löffler Béla Múzeumban rendeztek 2005. év végén emlékkiállítást. A Kazinczy Ferenc Társaság gondozásában e sorok írójától jelent meg monográfia a művésztől.

A kiállítások megrendezése, a monográfia kiadása az utókor tiszteletadása a már-már elfelejtett művészről való méltó megemlékezésre.

Budapest, 2005. október 19.

(Szülőföldünk 2007(33)183–185.)

Éder Gyula: *Mitológiai jelenet*, 1918.

Éder Gyula: *Salome Keresztelő Szent János fejével*, 1907

Éder Gyula: *Női akt tigrissel*, 1923

Éder Gyula: Múteremben, 1917

Éder Gyula: Leányfej, 1896

Éder Gyula: Magdolna, 1933

Éder Gyula: Királyok imádása, 1920

Zsirkay János

MAGYAR MŰVÉSZEK

LÁTOGATÁS ÉDER GYULÁNÁL

Amikor szemben találtam magam a mesterrel és gyermekien ártatlan, beszédes, tiszta szemébe néztem, s láttam, mint futja el arcát a pír, amikor megmondtam jövetelem célját. Zavarba jön, amikor meghallja, hogy azért keresem fel csendes budai műtermében, hogy ebből a műteremből, amely neki valóságos szentély, *A NÉP* hasábjain keresztül a nagyközönség elé kényszerítsem. Az Éder Gyula pályája, művészi fejlődése és sikerei bizonyítják, hogy még Magyarországon is tud érvényesülni egy piktor a maga mesterségében, ha ennek első, talán egyetlen feltételét betartja, hogy a festő ne akarjon más lenni, mint egyedül és kizárólag csak művész, s ne akarja, mint sok más tehetségtelen kollegája, a jelenben úgy értelmezni a költő mondását: „Ha rövid a kardod, toldd meg egy lépéssel”: hogy „Ha rossz az ecseted, toldd meg a könyököddel”. Éder Gyula felette áll ezeknek a túlekedéseknek és ezeknek a harcoknak, s amint a művészi ízléssel és szeretettel dekorált műteremben körülnézek, úgy érzem, mintha templomba léptem volna, ahol egy Istentől igazán elhivatott pap áldoz a szépség és művészet isteneinek. A mester szerény habozással vezet el a képek előtt, melyek sűrű sorokban lepik el a falakat, fel egészen a padmalyig, alig hagyva tenyérnyi szabad helyet a műteremben. Csodálkozva a nagy mennyiségen, a mester mosolyogva legyint a kezével:

– Ezt a néhányat sikerült megmentenem magamnak emlékül. A többiek elmentek, elhagytak, szétrepültek, még a boldog Nagy-Magyarország múzeumaiba, kastélyaiba, magánpalotáiba. Különben is nem mind tőlem valók a falon függők. Például ez a Krisztus-kép boldogult nagybátyámtól és mesteremtől: Benczúr Gyulától való. Neki a legkedvesebb képe volt ez a kép, mindig ott függött az ágya felett, és amíg élt, nem tudott tőle megválni, halála után én örököltem s most őrzöm drága ereklyeként.

– Mióta az ecsetet kezelem – folytatja –, pedig annak már több mint harminc éve („Hej, cserebogár, sárga cserebogár”), mindig az ember volt a főtémám. Maga az emberi test, a művészet örök és kimeríthetetlen kincsesbányája és forrása. Ebből merítettek a legnagyobbak: a Rubensek, a Rembrandtok, akiknek a művészetét a tulajdon hazájukban évekig tanulmányoztam. Ők az örökké klasszikusok és az örökké modernek. Ők fogták meg a lelket és életem legszebb éveit közé számítom azt a pár évet, amelyet a Benczúr-iskola elvégzése után Belgiumban, Hollandiában és Olaszországban eltöltöttem.

– Különösen Antwerpenben töltöttem tanulságos és soha el nem felejthető napokat. De hálátlan volnék, ha megfeledekznék Münchenről, ahol Hacklól és Dietztől igen sokat tanultam, miután a Benczúr-iskola négy éve feledhetetlen élményeket hagyott a lelkemben. A portrékon kívül még két témakör érdekel: a mitológia és a biblia. A mitológiából az elevenség, a pajzánság, a derű, a csintalan dévajság, a napfény, a kacagás, a mozgás az, ami a festő képzeletét izgatja. A biblia éppen ennek az ellenpólusa, itt a mélység, a komolyság, minden mozdulat világot átfogó jelentősége, a cselekmények feszült drámaiassága, ami a problémát nehézzé, szinte megoldhatatlanná teszi a piktúrának.

– Éppen itt van egyik új vásznom: *Krisztus és a bűnös asszony*. Itt a másik nagy vásznom, amellyel a tavaszi tárlatra szeretnék elkészülni, megint csak a bibliából való: *Küszetés a paradicsomból*. Sajnos, csak nagyon kevés időt szentelhetek ezeknek a vásznaknak, pedig szívesen, lelki örömmel foglalkozom velük. De lekötnek a portrék, a rendelések. Ezek iránt érdeklődve, a mester egy nagy, vastag albumot tesz elé, amelyben a lapszámokat egy-egy évszám jelzi, s amelyekben bélyegnagyságú kis fényképek sorakoznak elé. Ha jól becsülöm, lehet benne hét-nyolcszáz portré.

Éder Gyula: Egy fiúfej

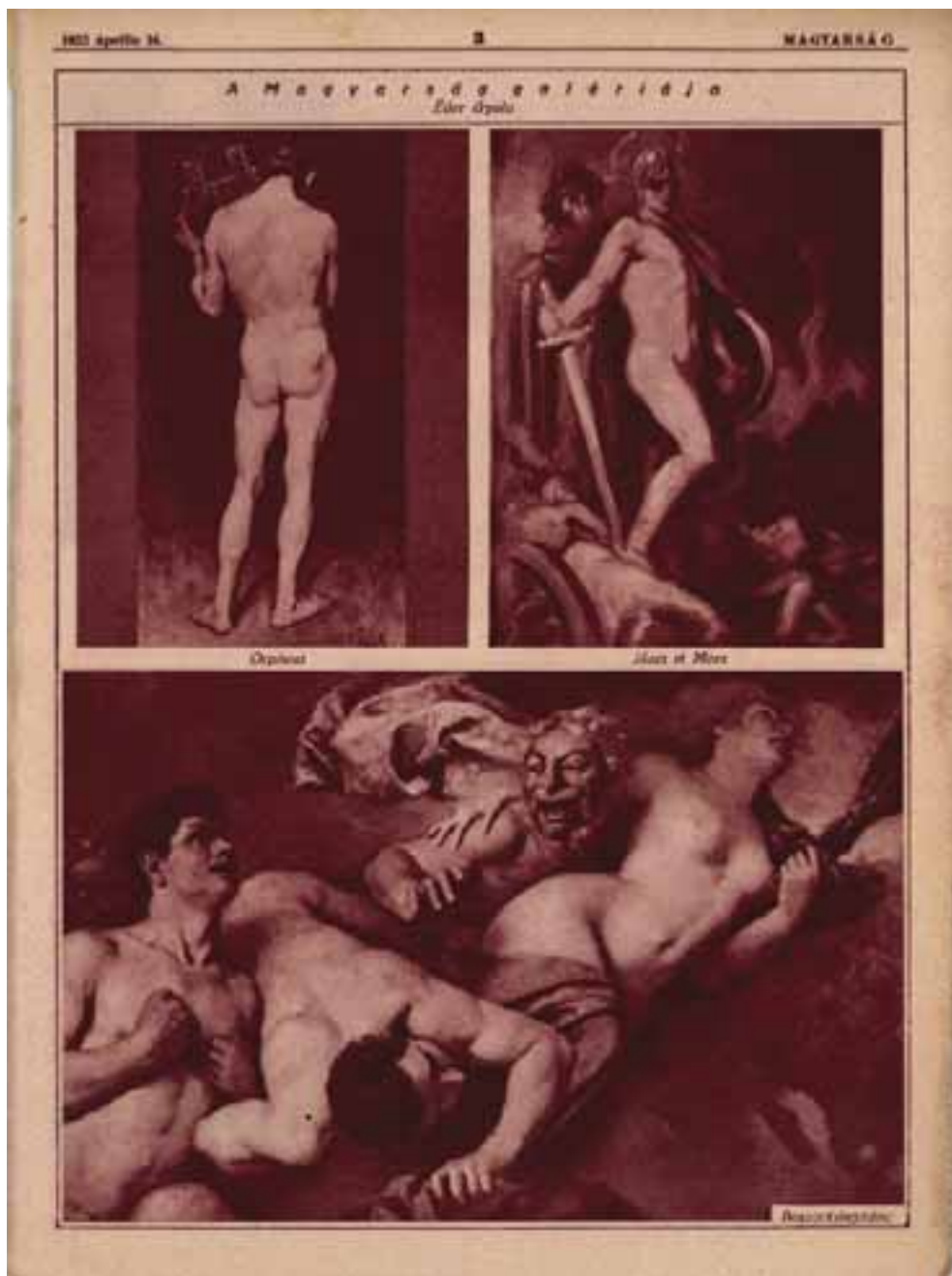
De inkább nyolc, mint hét. Nyolcszáz arcot vászonra rögzíteni! Igazán számbelileg is nagy teljesítmény, hátha még a művészi belértéket is megadja hozzá az Éder Gyula tehetsége és neve. Kérem, hogy beszéljen nagy vásznairól.

– Nagy vásznaim közül a legkedvesebb a *Pieta*, melyet 1902-ben festettem s azonnal gazdája is akadt. Szmrecsányi érsek vette meg ezt a nagy kompozíciómat. Ugyancsak ebben az évben festem meg a *Belerofont*, amely a Szépművészeti Múzeumba kerül, s amely tavaly ki is volt állítva, mert sajnós a múzeum túlszűfolttsága miatt még állandó

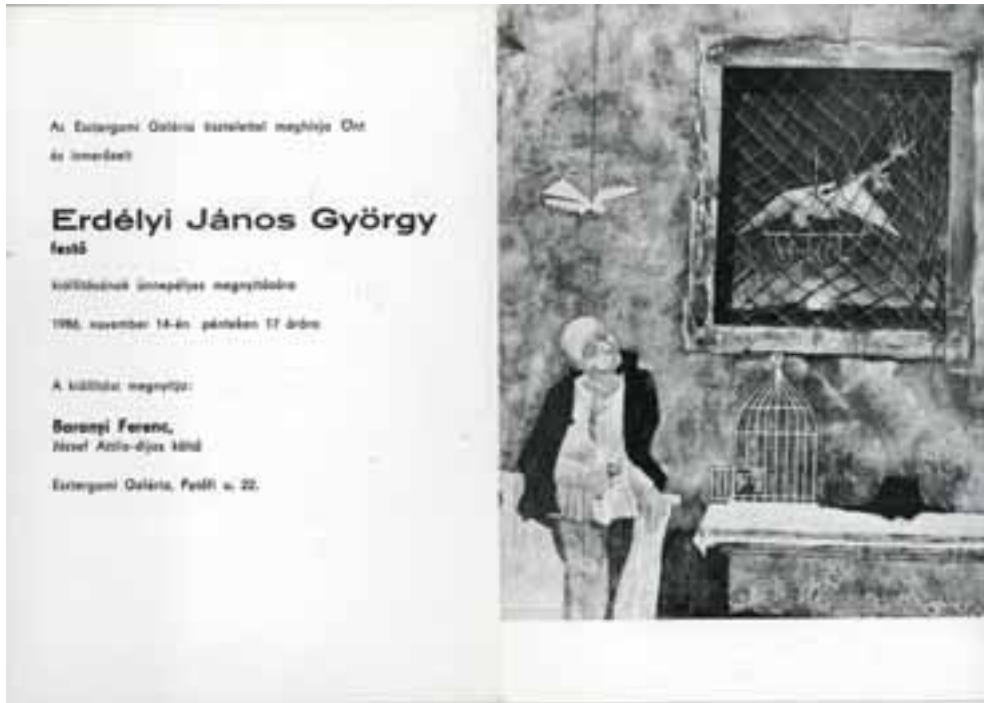
falhoz nem juthatott. 1903-ban már a kassai kaszinó mennyezetképét festem meg s azon kívül a *Bachanáliát*, amely Prágába került. Kedves kompozícióm még: az *Éjszaka* allegóriája, amelyet a kassai múzeum vett meg, míg *Bocskay fejedelem* című képet Nagyszalonta rendelte meg a városháza számára. Ugyancsak Nagyszalontának festem meg Arany Jánosunk képét is. Ugyancsak a Szépművészeti Múzeum vette meg 1911-ben a *Boszorkánytáncot* és szintén az állam tulajdonába kerülnek a *Bánkódás* és *Salome* című kompozícióim is. Ferenc József életnagyságú képét is ebben az évben festetem meg a londoni magyar követség palotája számára. Míg *Rákóczi fejedelem* című képem Kassa város közgyűlési termébe kerül, s amint hallom, ennek a képemnek még a csehek is pardoníroztak, mert még ma is ott függ a közgyűlési terem falán.

Természetesen mindezek csak nagy vázlatokban jelzik a mester tevékenységét, mert hiszen ez a felírás, hogy: „Opus 900” sejteti, hogy alig van magyar kúria, amelynek a falára ne Éder Gyula ecsetje alól került volna egy-egy ős portréja. Különösen a Szmrecsányi, a Széchenyi, a Berchthold családok foglalkoztatják állandóan a mestert, aki még a mai nehéz viszonyok között is el van halmozva munkával, pedig sohasem dolgozik a reklám éppen nem válogatós eszközeivel. Erre Éder Gyulának nincs is szüksége, az ő egyetlen reklámja a tehetség és a szorgalom, s ezek éppen elégségesek ahhoz, hogy művészetéért általánosan becsültté és keregetté tegyék.

(A Nép 1925. február 1.)

Éder Gyula: Orpheus, Mars és Mors, Boszorkánytánc, 1933

Erdélyi János György: *Hommage à Nagy László*, 1986

Erdélyi János György: *Az ünneparcú. Hommage à József Attila*, 1989

Pálos Imre

ERDÉLYI JÁNOS GYÖRGY KIÁLLÍTÁSA

Pilismaróton a községháza tanácstermében nyílt meg Erdélyi János György esztergomi festőművész kiállítása. A nagyszámú érdeklődőt Kontár Éva, a művelődési ház vezetője köszöntötte, köztük Benkovic László polgármestert, Kollár István fotóművészt és másokat.

A húsz akvarellből álló tárlatot Simon Tibor tanár nyitotta meg.

– Erdélyi János Györgyöt, a művészt a térség lakóinak aligha kell bemutatni, hiszen 1970 óta, lassan negyedszázada találkoztunk alkotásaival az önálló és kollektív kiállításokon. A legutóbbi néhány hónapja volt a Sugár Galériában. Ismerik őt a helyiek, hiszen életének első húsz évében Pilismarót adott otthont családjának. Ezért érzem a mostani találkozást az újra megérkezés, a művészi hazatalálás pillanatainak, hiszen eddig egyetlen itteni kiállítása óta is már tizenöt év telt el.

Erdélyi János György lassan harminc éve foglalkozik képzőművészettel. Első mesterének volt rajztanárát, Berkes Ferencet vallja, aki az itteni iskolában tanítgatta a rajzolásra. Későbbi művészi tanulmányait szabadiskolákban, nyári alkotótelepeken folytatta, ahol mes-

terei, Novák Lajos, Kóthay Ernő, Fodor József, Hézső Ferenc és Koller László festőművészek voltak.

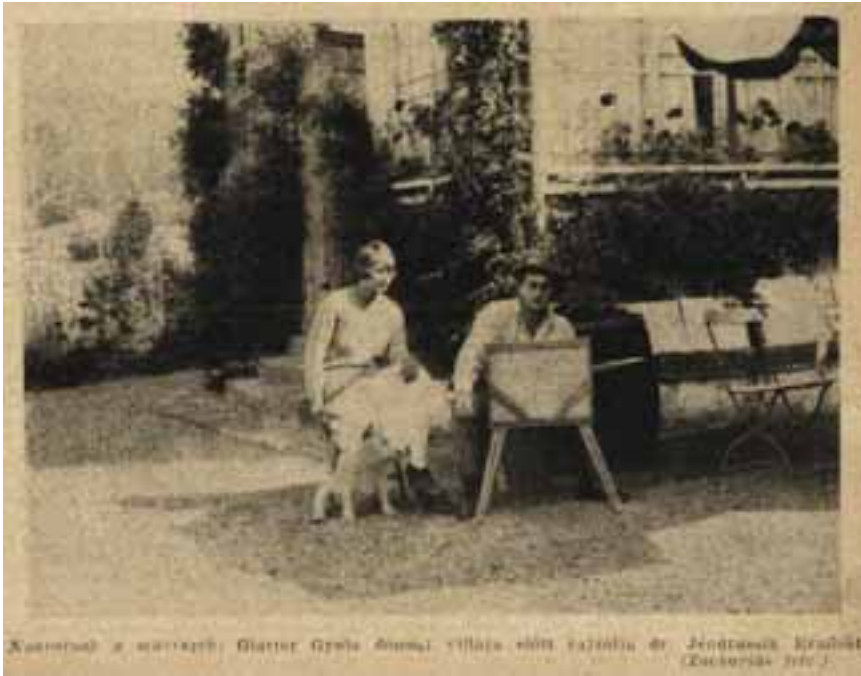
1972 óta kiállító festőművész és azóta tárlatainak számát nehéz fejben tartani. Budapest, Szeged, Odessza, Moszkva, Lipcse, Regensburg, Wiesbaden a főbb állomások. Tehetségét bizonyítja, hogy számos díjban és elismerésben részesült, a Népművelési Intézet, a Kulturális Minisztérium, a megyei tanács alkotói díját is elnyerte. Tagja a Bayern Tartományi Művészeti Alapnak, a Svájci Irodalmi és Képzőművészeti Körnek, a Hessen Tartományi Művészeti Alapnak, a Wiesbadeni ART Professional Művészeti Egyesületnek és az Esztergomi Művészek Céhének. Korábbi olaj és vegyes technikával készült képeihez képest a mostani tárlata újdonság. A wiesbadeni galériatulajdonos kívánságára kezdett akvarelllel foglalkozni, melynek művészi kiterjedése látszik itt képeiben. Többnyire Mártélyról és a vízről szólnak festményei.

A pilismaróti községházán karácsonyig tekinthető meg a kiállítás.

(Esztergom és Vidéke 1994. december 15.)

Kiállításmegnyitó: Benkovic László, Erdélyi János György, Kontár Éva, Simon Tibor, 1994. Pilismarót

Glatter Gyula dömösi villája előtt rajzolja dr. Jendrassik Ernőnéket

Glatter Gyula műtermének kertjében modelljével

Gergely István

VERNISSZÁZS ELŐTT

LÁTOGATÁS GLATTER GYULA MŰTERMÉBEN

Ott áll a kép, különös kincse a gazdag műteremnek, indulóban ki a nagyvilágba és messzi jövődbe, mint emberi dokumentuma a világtörténelem arcképcsarnokának. *Ottó* a lakonikus címe a képnek, amely nemzedékről nemzedékre szállván, a művészet tolmácsolásában fogja a legkésőbbi ivadékoknak is a legboldogtalanabb magyar király első szülöttjét, életének tizenegyedik és árvaságának második esztendejében. Glatter Gyula, akitől még sohasem hallottam elbizakodott kijelentést önmagáról, avagy rossz szót másról, az igazi talentumok szerénységével, rögtön elveszíti kellemes közlékenységét, mielőtt észreveszi, hogy szavai a nyilvánosság számára mondódnak el. Jellemző, hogy mindenekelőtt megköszöni azt a néhány meleg mondatot, amit a minap László Fülöpről írtam, majd amikor már mintegy megfélelkezett látogatásom céljáról, közvetlen vallomásba fogott:

– Hogy mikor láttam először az ifjú felséges urat? Négy-öt esztendőskorában és amikor a visszafojtott lélegzettel szemlélő közönség körében megpillantottam a jövő magyar királyát, ismeretlen és egészen idegen emberek között, bizony feldobbant a szívem, de nem gondoltam arra, hogy néhány év múltán, mialatt egy egész világ romba dől, fekete gyászruhában arcképhez állni fog nekem. Münchenben voltam akkor, egy nagy mozisínház vásznán megjelentek a koronázás kimagasló mozzanatai és ennek keretében a pöttöm trónörökös, a csodaszép kosztümben, amelyet halhatatlan mesterünk: Benczúr Gyula komponált számára.

– Gyakran jutott eszembe ez a mozikép, amikor a lequeitioi ház napsugaras szobájában ezeket a gyönyörűen kibimbózó gyermeki arcvonásokat tanulmányoztam. Igazi gyermek került a vásznam elé, aki azonban egészen más gyerek, mint a többi gyerek. Többször is bonckés alá vettem benyomásaimat és fürkésztem magamban, vajon nem komponálom-e bele a hatásba mindazt, amit a nagy

tragédiáról tudok! Becsületes nemmel válaszolhattam magamnak! Természetesen soha se toltul indiszkrét kíváncsiság ajkamra, nem kérdeztem, emlékszik-e a koronázás ünnepélyeire – diskurzusunk mindig a pillanat által adott témákra vonatkozott, amint azok gyermeki lelket érdekelhetnek. Valami kikitörő nyíltság, közvetlen jóság és világos értelmiség jellemzi elsősorban e gyermeki lelket. És még valami, amit körülbelül úgy tudnék nevéen nevezni, ha azt mondom: lovagiasság. Igen, ez az! Különösen édesanyja mellett, ha áll, úgy tűnik fel, mint valami kis lovag.

– Hogy belsőmben mit éltem át, amikor az özvegy királyné házában ilyen kivételes művészi földathoz jutottam? Itt elsősorban minden a gyermekekért van. Ezekért a csodaszép és elbűvölően közvetlen gyermekekért, akiknek nevetése és játéka mindent betölt – természetesen a tanulás óráin kívül. Valahányszor a felséges asszony színe elé juthattam, mélyen megrendülve éreztem át a lényéből kiáradó jóságot és nemes komolyságot. Maga a szellem, ami az egész házban uralkodik, csupa hit, vallásosság és bizalom, ami derültté teszi az egész életet ebben a körben.

Glatter Gyula: *Portré két gyermekkel*

– A kis felség nagy érdeklődéssel kísérte a kép fejlődését és ami a legjobban meglepett: hiúság nélkül, ami ritka a gyermekmodellnél! Mindig magyarul beszélt, idegen szó soha nem hangzott el ajkáról, szinte zamatos a beszéde, ami nevelőjének, főtisztelendő Sólymos bencés tanár úr nagy érdeme. A boldogult királyról sohasem esett szó, nekem eszembe sem juthatott, hogy felemlítsem, de bizonyos okokból jogosan tehetem fel, hogy a királyné intenciója ellen lenne, ha a gyermek lelkét megdicsőült apja fájdalmas emlékével gyötörnék. Az imádságban azonban mindennap feléled a király emléke.

– Bizonyos elfogultsággal válok meg ettől a képtől, amely nagyon a szívemhez nőtt. Hogy bírálát és közönség miképpen fogja majd a képet, nem tudom, de nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy ez a téma szívemhez nőtt és megoldása szívemből származik.

Magáról a képről, amelyet szombaton mutatnak be a sajtó képviselőinek, vasárnapi számunkban fogok beszámolni.

(*Nemzeti Újság* 1924. február 28.)

Glatter Gyula: *II. Ottó királyfi, 1923*

... Nem hiszek magamban. Tudom, hogy vannak sikereim és nem tudom, hogy miért. Tudom, hogy vannak irigyeim és nem tudom, hogy miért. Te itt – megbocsáss – szépen hangzó esztétikai normákkal igyekeztél igazolni és egységbe hozni az én úgynevezett oeuvre-ömet. Nekem nincs is oeuvre-öm. Csak képeim vannak, amiket jól megfizetnek. Nyáron Dömösön megfestettem a falu bolondját muskátli-szállal a zsíros kalapján, a hülye, lelketlen szemével, a bamba nézésével, a mély redőkkel vén ábrázatján: hittem benne. És megfestettem a dunai szigetet is lengő füzeseivel, nyártól aszalódott fűvével, az izzó napban reszkető levegőjével: hittem benne. ...

(Sebestyén Károly, Koszorú egy koporsóra. *Pesti Hírlap*, 1927. június 5.)

Lyka Károly

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

GLATTER GYULA

Június 3-ikán önkézzel vetett véget életének Budapest egyik legkeresettebb festője, Glatter Gyula. A szomorú hír szinte hihetetlenül hangzott, mert a még fiatal művészt mindenki a sors különös kegyeltjének tartotta. Korán tűnt fel, küzdelmek nélkül jutott jelentékeny kitüntetésekhez, nagyszámú arcképmegrendelése révén gyorsan meggazdagodott, kedve szerint rendezte be életét, kitüntetett kedvence lett a felső tízezernek. S bár így szinte minden kívánsága teljesedettnek látszott, mégis meghasonlott magával s az élettel, és budafoki-úti pompás műtermében egy revolvergolyóval erőszakosan vetett véget pályájának. Meghasonlásának okát senki sem ismeri. Legjobb barátai sem igazodtak el a szomorú problémában, vajon emberi vagy művészeti motívumokban keressék-e a dráma nyitját. A rákoskeresztúri temető friss sírja, ahova nagyszámú tisztelője és barátja kísérte utolsó útjára, alighanem örökre magában rejtje az érthetetlen dráma titkát is. Glatter Gyula, Glatter Ármin festőművész fia, Münchenben született 1886-ban. S részben atyja műtermében, részben a müncheni akadémián, ahol egyebek közt Löfflitznek volt jeles tanítványa, végezte tanulmányait. Végző kiképzését itthon kapta. 1906 óta tagja volt a nagybányai művésztelepnek s ugyancsak tagja Benczúr mesteriskolájának. Korán tűnt fel. Már a mesteriskola falai közül küldött képeket a Múcsarnokba, ahol 1908-ban *Öreg aszszony és fiatal leány* c. festményére megkapta a báró Harkányi Frigyes-díjat. A Múcsarnokban ez év téli tárlatán még egy *Ruhahajtogatást* is állított ki és szolnoki emlék gyanánt a *Vízholdó a Zagyván* c. festményét.

Ekkor még tétovázni látszott, vajon inkább az arckép esik-e a keze ügyébe, vagy a kor ízlése szerint való realiztikus életkép. A következő, 1909–10-es kiállításon már négy arcképpel szerepelt, amelyek egyikére a még csak 23 éves ifjú művész megkapta a kis állami aranyérmét s ezzel azután megindult

fényes arcképfestő-pályafutása. E friss sikerrel indult egy olaszországi tanulmányútra s – még mindig tagja lévén a mesteriskolának – Firenzében Tiziano egyik képét másolta.

Elhagyva a mesteriskolát külön műtermet nyitott, amelyet szaporán kerestek a társasélet ismert reprezentánsai, arcképmegrendelés céljából. Az 1910–11. kiállításokon újra arcképeket állított ki, de úgy látszik, más problémák is foglalkoztatták, mert ugyanekkor egy csendéletképen kívül ismerősei meglepetésére szoborművel is szerepelt, tanulmányfejjel, annak jeléül, hogy már ekkor sem elégtette ki teljesen a képmásfestés. Később is mintáztatott, s 1918-ban egy bronztanulmányfejet állított ki, 1924-ben báró Podmaniczky Attiláné plasztikai képmását, ez évben pedig egy terrakottát (*Vázlat egy dömösi kisgazdáról*).

Mindazonáltal mégis az arcképfestés foglalkoztatta legszaporábban élete végéig. 1912-ben négy arcképpel szerepelt, köztük gróf Csáky Albinével, a következő évben gróf Apponyi Albertével. Ez az utóbbi esztendő meghozta neki Münchenben a II. osztályú érmet is. Arcképmegrendeléseinek száma nőttön nőtt, s úri kényelmet, nagy külföldi utazásokat tett számára lehetővé. Kétségtelenül legkeresettebb portrait-művésze lett Budapestnek. Azonban újra s újra tanújelét adta annak, hogy más becsvágyak is vezérik. Mert 1921-ben egy sor képmáson kívül két tájképet is állított ki, az *Erdei patakot* és a *Dömösi tájat*, amelynek motívumait szép dömösi nyaralója környékéről hozta. Sőt festett egy életképet is, az *Ittas halászt*. 1925-ben egy szorgalmasan megfestett női akttal vonta magára a figyelmet. Látóval, hogy többfelé keresett megoldani való problémát. De mintha csak mellékesen lett volna érkezése e tisztán festői feladatokkal foglalkozni, mert a következő kiállításokon újra az arcképek egész sora szerepel, köztük gróf Mikes János szombathelyi püspöké (1925), Róna Józsefé (1926) és egy sereg

Glatter Gyula festménye

Glatter Gyula: *Női arckép*

Glatter Gyula:
Félakt

Glatter Gyula: *Arckép*

társaságbeli asszonyé. Közben elutazott Lequeitióba, ahol lefestette Károly király árváját, Ottó királyfit. Emellett mintha bizonyóságot akart volna tenni arról, hogy nemcsak a pesti szalonok kedvenc képmásfestője, hanem egyéb is érdeklí ezen a világon, egyre szaporábban vitte a közönség elé másfajtajú képeit. Festett kocsmainterieur (1926), *Nyári felhőket*, *Esti borulatot*, *Homokbányát*, *Munkásembert* (1926–27), a Múcsarnok népeletképkiallításán pedig feltűnt egy parasztlegénnyel. Barátai azt mondják, hogy efajta képei mintegy menekülést jelentettek számára a szalonhangú arcképek tömegéből a festői problémákkal teljes életbe. S hogy sohasem érezte azt, mintha tehetsége éppen arra való lett volna, amire fényes megrendelése csábították. E kérdést nem tudjuk eldönteni. Utolsó művei is képmások voltak: Anna kir. hercegasszonynak, József Ferenc kir. herceg ifjú feleségének arcképe és gróf Csáky Károly honvédelmi miniszteré.

Lelkiismeretes, nagy gondosságú, igen szorgalmas művész volt. Egészen távol állott az újabb művészeti törekvésektől, sőt a vele egykorú hazai impresszionizmustól is, amelyeknek kifejezési módját nem használhatta reprezentatív élő képmásaihoz. Az utóbbiak stílusába teljesen beledolgozta magát s egyesíteni tudott bennük sok olyan elemet, amelyeket két főmesterétől, Löfftzől és Benczúrtól tanult. Valamivel temperáltabb volt amazoknál, táj- és életképeiben pedig egészen elűtött tőlük. Stílusának e változatai hagyatéki kiállításán lesznek tanulmányozhatók.

Mint ember egyike volt a legszeretreméltóbbaknak. Szép vonás – s ezt helyesnek tartjuk fölemlíteni –, hogy első nagy sikere után jelentékeny összeget adományozott a Képzőművészeti Főiskola diákmenzájának, hogy szegény fiatal pályatársainak nehéz sorsán könnyítsen. Mint agglegény halt meg, életét mégis családi körben töltötte, öreg szüleivel, egyik-másik testvérével. Vonzó, szerény, jólelkű ember volt, akit őszintén megsirattak pályatársai és barátai.

(*Magyar Művészet* 1927(5)292–293.)

Glatter Gyula: Hauer Rezső cukrász portréja, 1920-as évek

Glatter Gyula: Róna József

Kalló Viktor: *Őnarckép*

Kalló Viktor: *Anya gyermekével*, 1966. Kiszvárd

Kalló Viktor: *Üvegfűvők*, 1983. Salgótarján

Mészáros István

„SZOBRÁSZ VAGYOK, TEREMTŐ MUNKÁS”

PILISMARÓTI BESZÉLGETÉS KALLÓ VIKTORRAL

Micsoda szelleme lehet Pilismarótnak?! Micsoda lélekig hatoló történelem gyökerezik ezen a tájon, hogy Kalló Viktor, Munkácsy-díjas szobrász sem képes tőle elszakadni? Mert bizony Konyorcsik János művészbárátját, ha csak teheti, fölkeresi a „mózesi magasba” nyúló domb tetején.

– Vendég vagyok itt évek óta! Elsősorban a szívem köt ehhez a tájhoz, hiszen János az idők kezdetétől a legjobb barátom. Ugyanakkor az is igaz, ez a falu megragadja az embert. Először mint látvány férdőzik a szemünkbe, később megnyílik, bensőséggé válik a vele szimpatizálóknak. Marótnak lelke van, erre akár meg is esküdnék – mondja lelkesen, fiatalos vehemenciával a pirosposztgás, robosztus alkatú, kissé rekedtes döngő hangú szobrász, miközben minden második szavával azt fájlalja, hogy miért nem tölthet több időt ezen a „szent helyen”, ami állítása szerint nem egy falu a sok közül; főleg azért nem, mert történelmi érzetet kelt a fogékony vendégben ...

– Hát még abban, aki itt él! Valahogy az az érzésem, mintha most is látnám az erre vonuló őseinket... Mintha a magyarságunk eredendően innen gyökerezne. És mondhatnak bármit a vízlépcsőre; nem vagyok szakember, de annyit biztosan állíthatok, a lelkét senki és semmi nem veheti el ennek a pátriának! Legfőképp azért nem, mert a tájhoz emberek is tartoznak! Miért mondom ezt? Mert rendkívül fontos és lényeges, hogy errefelé él még az emberekben a közeledés vágya! Itt még igenis köszönnek egymásnak az idősebbek! Egyszóval, a maga népével, szépségével, hangulatával, értékével válik igazán pótolhatatlanná Pilismarót és környéke.

– Lassan öt éve már, hogy a nyaraim egy részét ezen a helyen töltöm, s talán ezért is vagyok ennyire hűséges hozzá, mert jó néhány olyan feladatot megoldottam itt fenn a dombon, amivel otthon csak kínlódtam. Hogy mitől van ez? Talán attól, amiről eddig regéltem neked ... Nyugtató környezet ez, s noha csak vendég vagyok, kitűnően érzem magamat. Most éppen Konyorcsik János testvérének a kislánya adta fel a leckét; a portróját formázgatom... két napja. De a hármass lovaskompozícióm terve is itt született meg, és a guggoló aktot is itt sikerült megalkotnom ...

Végtelenül nyugodt szobrásszal ülök szemben. Jó-ságos arcú, bizakodó. Mosolyog. Bölcs nyugalommal legyint rá, amikor felemlítem: Lassan három évtizede már, hogy visszavették, pontosabban ki sem adták a csak bejelentett, háromnapos Kossuth-díját.

– A Kiváló Művész címen és a Kossuth-díjon kívül szinte minden megkaphatót megkaptam. A Kossuth-díj? Végül is azzal indokolták az elutasítást, hogy túl fiatal vagyok még... Harmincegy éves voltam akkor... De ne gondold, hogy a mai napig túske maradt bennem. Persze, nem tagadom, kell a sikerélmény! S ráadásul a díjnak többszörös hasznuk van...

– *Elégedett vagy? Elégedetlen?*

A kérdésemre Jutka is fölkapja a fejét. S miközben illatfelhőben úszó gombavacsorát készít, okos, gyönyörű szemével bensőséges szeretettel néz Viktorra. Látom rajta, látom rajtuk, ők mindketten egy megfoghatatlan varázslat részesei, emberséggel, hittel és hűséggel szeretik, becsülik egymást. Kivételes eset, ahol nem számít a korkülönbség.

- Ötvenhét évesen mit válaszoljak? Talán az a legokosabb, ha így fogalmazok: nyugodt, türelmes vagyok inkább. Több mint negyven emlékművem van az országban. Ezek mind azt jelzik: dolgoztam. S ha már a ti megyétekről van szó, megemlítem a tatai Szövönőt: még ma is szeretem azt a kompozíciómat. Aztán itt van a tokodi *Üvegfűvő!* Ő is az én teremtményem!

- És a *Köztársaság téri* Mártíremlékmű?

- Büszke vagyok rá, hogy ma is példaképe maradt a beinduló konszolidációnak, aminek éppen az én „tűztáncos” korosztályom a megvalósítója.

- *Az sem okoz törést az életedben, hogy ti, a „nagy öregek” egyre kevesebb megbízást kaptok?*

- Jönnek a fiatalok, ők nyilván hajlékonyak még. Én viszont arra vagyok büszke, hogy az egész életem szolgálatban telt el! Bár néha úgy tűnik, mi voltunk a gátjai a nagy nyitásnak. Tudod, annak idején szívvel-lélekkel vállalkoztunk hagyományaink és mindennapjaink realista ábrázolására. Ma is hiszem, hogy nemes ügyet szolgáltunk ...

Kalló Viktor a mélység felé tekintet, közben a nemzedékéről beszél a maga rekedtes, suttogóra fogott hangján. Nagy neveket említ; Patay Lászlót, Vecsési Sándort, Szalay Ferencet, Szurcsik Jánost, Somogyi Józsefet, Kerényi Jenőt, Németh Józsefet és persze Konyorcsik Jánost.

- Mi, öregek egyáltalán nem csontosodtunk meg! A korszellemnek megfelelően tudunk dolgozni! És most újra a magam nevében mondom; aki folytonos kapcsolatban él a társadalmunkkal, aki mostanáig megmaradt; beérett és bölcsőbb lett, így hát, semmiképpen nem félreállítandó! A jövő engem igazol majd. Pénzt fialó műtűröket sosem formáznék. A magam örömeire dolgozom inkább, hogy a testem

Részlet Kalló Viktor emlékkiállításából, 2017 október 3. Budapest, Városház Galéria

Kalló Viktor: *Ülő nő*, 1967. Salgótarján

Ujvári Béla könyvének borítója

és a lelkem be ne rozsdásodjon... A sas nem fogdos legyeket... Ez az igazság! Éppen ezért nem zavar az átmeneti ürességet. Normális élethelyzetnek érzem, elviselem.

– *Én ennél makacsabb lennék. Megbélyegzett, szocreálos nemzedék, fogalmazhatunk így?*

– Remélem, te sem hiszed, hogy ez a stílus nem teremtett értéket?! Csupán arról van szó, értékzavar keletkezett a társadalmunkban. Ez persze nem riaszt el, hiszen az emberábrázolás évezredek kultúrörökségként vonul végig a történelmen. Ebből pedig az következik, hogy amíg ember él a Földön, mindig központi problémája lesz a művészetnek. Így a szobrászatnak is! Ezek után elhíheted, a magam szempontjából egyáltalán nem váltam fölöslegessé...

Való igaz, az élet alapvető egzisztenciális létfeltételét Kalló Viktor nem hiányolja. Legfeljebb bevárja a tisztulási folyamat végét. Ám addig is kedvére dolgozik... nyáridőben. Pilismaróton.

(*Dolgozók Lapja* 1989. április 15.)

J(artin József)**NEMZETI SZALON****BUDAPEST, OKTÓBER 4. (RÉSZLET)**

Nem kevesebb, mint kilencven művész járult hozzá a Nemzeti Szalon ez őszi tárlatának a változatossá tételéhez ...

... Keményffy Jenő *Gyermekarcképe* (73.) a legnagyobb meglepetése a tárlatnak. Magukat a művészeket is meglepi az a nagy haladás, mely a fiatal művész utóbbi művei és ez arcképe közt szinte elemi erővel nyilvánul meg. Tónusa rendkívül diszkrét, az arcszínei teljesen „érettek”, s fölfogása nemes. Nem baj, hogy annak a „gyermek”-nek nem naiv még a póza, hanem meglehetősen öntudatos, mert hátha olyan fából faragott ifjú, aki némi

joggal előlegezheti magának a jövőt. Keményffy a hozzáfűzött szép reményeket ezzel a képével és *Dömösi parasztudvarával* teljesen beváltotta. Ezutáni alkotásait a legnagyobb érdeklődéssel fogja kísérni mindenki.

... Keményffy Jenő *Vasárnap délutánja* (nagy művészi tapintattal, diszkrétül megfestett zsáner, hol a méret is teljesen harmonizál a tartalommal)...
(*Budapesti Napló* 1902. október 5.)

Keményffy Jenő: *Kertész s késő nyári kertben*

Keményffy Jenő: *Csendes délelőtt*

Lázár Béla

KEMÉNYFFY JENŐ

(RÉSZLET)

Színekkel karaktert is lehet festeni. Boecklin (Böcklin) gyakran mondogatta, hogy színeit a kifejtendő jellemhez válogatja. Whistler (James McNeill Whistler, amerikai festő) egyenesen szín-harmóniának mondta arcképeit is, s egy magyar tanítványa, a Münchenben élő Knirr (Heinrich Knirr német festő) az ő foltfelosztási modorában, színegyeségekre redukáltan, kedvencz profiljában dolgozik tovább. Keményffyt is a színnel való jellemzés izgatta. Előkelő ízléssel hangolja össze a szürkés-barna háttérrel a gyöngéd rózsaszínű ruhájú hölgy nagy silhouettejét, melybe csak a fekete széktámla, a fekete kalap s a gesztenyeszínű haj ad egy-egy tompább színfoltot.

Az arcképen azonban az arcnak kell uralkodni, a lelki kifejezés erejével, a nature morte-ot azután ehhez hangolhatjuk. Keményffynél a ruha adja meg az alaptónust s a finoman modellírozott arc gyöngéd tekintetét elnyeli a körülötte élő színek tüze.

Nemzeti Szalon, IX. terem, 247. sz.

(Magyar Nemzet 1905. április 19.)

Keményffy Jenő: Magyarruhás férfi

Keményffy Jenő: Íróasztalnál

Kernstok Károly: *Női arckép (Cigánylány hajában piros virággal)*, 1902 körül

Kernstok Károly: *Incsekedők (Szilvásban)*, 1900

Horváth Béla

KERNSTOK KÁROLY KOMÁROM MEGYÉBEN

Kernstok Károly Budapestről, ahol 1873. december 23-án született, családi kapcsolat révén került Komárom megyébe. Édesanyja a szülés után gyermekágyi lázban elhalálozott, az apa Nyergesújfalura hozta a kisgyermeket, annak anyai nagyszüleihez, kik közül a nagypapa német, a nagymama olasz származású kőfaragó család gyermeke, Antonio Allio leánya volt. Úgyszólván élete végéig nem szűnt meg a művész bensőséges kapcsolata e tájjal, vidékkel, ahol élete nagyobb részét élte le. Nyergesújfalun házat s részben örökség révén egy kis családi birtokot szerzett. Itt alkotó munkája mellett kertészkedett, szőlő- és almatermesztéssel foglalkozott, a mezőgazdasági termelés és nemesítés, növényfajták elterjesztése terén is úttörő szerepe vállalkozva.

Első gyermekkori emléke az itteni Kerndorfer nagypapa halála volt, ahogy a nagy szobában, a zongora mellett feküdt a ravatalon. Gyermekévei különben vidáman teltek. A Duna volt második otthona, majdani művészetének gazdag ihletője. Halászatva s a parti sárban játszadozva töltötte a nyarakat. Itt ismerkedett meg egyik legkedvesebb témájával, a lóval is. A lovakat a Dunára vitték fűrészteni, úsztatni. Egy alkalommal, amikor a fiú, szokása szerint, fűrésztes után vágatva lovagolt az istállóig, a ló megbokrosodott, nem állt meg, hanem egyenesen berohant az istállóba. A kis lovas fennakadt

az ajtó szemöldök fáján, s ájultan zuhant a porba. Az eset nem szegte kedvét, a ló maradt kedvenc állata, s a lovasokkal együtt későbbi művészete egyik ihletője lett.

Itt jelentkeztek művészhajlamai is. Már négy-hat éves korában amolyan festőemberke volt, télen egész napon át pingált: lámpaernyőt, katonát – papírra, falra, mindenhova; lovat, fakardot vésett, s apjához hetente írt leveleiben mindig festéket kért. A piktorság, a farigcsálás és a tárgyak erős térbeli érzékeltetésére való hajlam valósággal családi hagyományként szállt rá. Anyai nagyszülei, mint említettük, kőfaragó család gyermekei voltak (egyetlen ismert, befejezetlenül maradt kőszobrárt különben később ő is itt faragta), atyai nagypapja pedig kifejezetten művészember volt. Mikor apja újránősült, a kisgyermek – úgy hatéves korában – hozzá került Pestre, s ezzel – mint írja – „a szép szabad életnek is vége lett”. Nyergesújfalu tehát a szabadságot is jelentette számára, bár később sok keserűséget is okozott neki, ami azonban nem csökkentette vonzalmát sem a táj szépsége, sem a vidék dolgos, szorgalmas, becsületes emberei iránt. Pesten atyját hetenként csak egyszer látta, nagymama féltékeny lett a másikkal, a nyergesújfaluira, aki után még sóhajtania is csak titokban volt szabad. Pesti nagypapja kemény, rideg ember, a házban nem szólt senkihez, hozzá sem igen, nagyanyjához sem. Esténként bent ült szobájában, elővette hegedűjét, gitárját, s órák hosszat elmu-zsikált. Néha a gitárhoz fűyölt, dúdolgatott, s ilyenkor tűrte, hogy az unoka nála legyen. Néha mesélt is, a forradalomról – pesti nemzetőr volt 48-ban –, legénykoráról, vándoréveiről. Mint rézöntő, a 20-as években bejárta Nyugat-Európát. Beszélt a kölni dómról, Strassburgról, Nancyról, a csodás templomokról, szobrokról és képekről, és beszélt az emberekről. Ő maga kitanulta a daguerrotípia-készítést, hazajövet aztán régi mesterségét abbahagyta, s Budán, a Horváth-kertben megnyitotta a 40-es

évek elején országszerte híressé vált festő és fotográfáló intézetét. Szeretett rajzolni, s szívesen mutatta ilyenkor a nagy titkokat: a saját rajzait és a dédnagyapáét, aki építőmester volt, Hildnek, a régi bazilika építőjének alkalmazottja. Az unoka rajzolgatásait is szívesen nézte. Egyébként a Kernstock-házban volt Pest első nyilvános fürdője. Az ifjú Kernstok Károly itt ismerkedett meg a szocialista eszmékkel a családba benőszült Port György révén, aki részt vett a Magyarországi Szociáldemokrata Párt megteremtésében (Engels útmutatásainak megfelelően ő szervezte a nemzetiségi mozgalmat, ő alakította meg a Lengyel Szövetséget – Polen Verein –, jövedelmének nagyobb részét az anyagi nehézségekkel küzdő *Népszava* és a nagy téglagyári munkabeszüntetés idején a sztrájkolók támogatására fordította); e házban tanulgatott festeni nagybátyjától, Kernstock Józseftől, aki Marastoni-növendékként kezdte, majd külföldön képezte magát, s mint érdemes múltú rajztanár vonult nyugalomba – szem-baja miatt – az Iparrajziskolából, ahol 1868-tól 1887-ig tanított. Vágyaiban és értelmében művészi munkában azonban csak úgy 15 éves korában vált piktorrá, a Felvidéken, az Erdős-Kárpátokban, ahová egy betegség után lábadozásra küldték. Itt egy évig magára maradván élt, naphosszat járta az erdőt, a mezőt, a hegyeket, völgyeket, s az itt szerzett élmények érlelték benne hitté a festés utáni vágyat. Középiskolái elvégzése után Münchenbe ment Hollósyhoz, majd a Párizs utáni vágy a francia fővárosba vitte, ahol a Julian Akadémiától kezdve a különböző múzeumokon, kiállításokon át az apacs-tányáig sok mindent megismert. A legjobban mégis Párizs szabad szelleme hatott rá, melyet minden területen tapasztalni lehetett: irodalomban, művészetben, politikában, közgondolkodásban. Innen csöppent vissza az elmaradt magyar viszonyok közé, melyekkel tulajdonképpen már ifjú éveiben is nemegyszer összeütközésbe került. Hazatérte után szerencsére megértő mesterre talált, amikor Benczúr Mesteriskolájába került. Pedig iránya, felfogása, törekvései sok mindenben ellenkeztek az övével. Elég, ha a *Szocialista agitátor*, az *Agitátor egy gyár kávéházában* s a *Vontató hajósok* című képeire gondolunk. A pesti műteremből tavasztól

őszig kiköltözött a szabadba, a Duna mellé, Kis-orsziba sógorához, Újváry Ignáchoz, aki körül egész kis művészkolónia verődött össze. Kernstok azonban néhány év után a nem messze fekvő Komárom megyei Dömösre ment át, ahová évről évre mind több művész követte őt, úgyhogy a századforduló éveiben ez a kis falu valóságos festőteleppé alakult át a nyári hónapokban. Ez a környék Kisoroszinál is kitűnőbb tárgy- és téma-világot kínált az akkor éppen uralmon lévő festői irányzatok: a naturalizmus, a plein air és az impresszionizmus számára. A táj változatos volta, az atmoszféra, a nép élete, viselete, szokásai, természeté mélyen megragadta Kernstokot, aki több nyarat is töltött itt, s itt alakította ki jellegzetes plein air stílusát, bár már ekkor felismerte, hogy lehet másként is festeni, mint a szabad levegőn való festés szabályai szerint. Mindenesetre itt alkotta legszebb plein air kompozícióit (a nagy, sokalakos *Diószedők*, a kétalakos *Dunakanyar*, *Lányok a tornácon*, *Szilvás*, *Kati a tornácon*). A *Szilvaszedők* betetőzése e nemből készült műveinek, s bizonyos tekintetben már előrevetítője későbbi törekvéseinek, melyek megalapozásához hosszabb időre családotul Párizsba ment, hogy aztán ott elsősorban a Vadak festészetén okulva, a legmodernebb művészi felfogás képviselőjeként térjen vissza Magyarországra, ezúttal Nyergesújfalura, amely ekkortól kezdett bevonulni Nagybánya és Szolnok mellett a magyar művészeti életbe. Kernstok rendkívül vonzotta az újabb törekvésű egykorú és fiatalabb művészeket, akiket részben még Hollósynál, részben Budapesten, részben Párizsban ismert meg, s akik hamarosan vezérüknek tekintették a közönség által még alig befogadott naturalista irányzatok elleni harcukban. Maguk is Nyergesújfalura mentek, itt és környékén keresve megfelelő motívumokat művészi elgondolásaik megvalósításához. Így járt itt több éven át Kosztolányi-Kann Gyula, Czöbel Béla, Márfy Ödön, Czigány Dezső, Vedres Márk s még sokan mások, részben a Nyolcak tagjai, de rajtuk kívül is többen, így a festői felfogás dolgában egészen más vágású Feszty Árpád festő feleségével és festő leányával, vagy a bizonyos tekintetben rokon törekvésű Vaszary János. De írók,

költők, muzsikuskok is ellátogattak ide, így Lyka Károly s a modern költőfejedelem, Ady Endre, aki már nagyváradi újságróskodása idején lánzsát tört Kernstok mellett, s akivel Párizsban került igen szoros kapcsolatba és élete végéig tartó jó barátságba. Nyergesújfalu Kernstokkal az élén 1907-től mint a neo-törekvések melegágya vonult be a magyar művészek és közönség tudatába.

Kernstok pályája első itt készült új szellemű művétől, a *Kertben* című képtől nagy utat tett meg nagyszabású művéig, a *Lovasok a vizpartjánig* s ennek kisebb változataiig, az arcképeken, az egy- és kétalakos női és fiú aktokon át üvegablakaiig (melyekben – akár Budapesten, akár Debrecenben – sikeresen birkózott meg a feladattal) és a korszak egyetlen ma is helyén lévő, bár nem elég jól restaurált falfestményéig, amelyben mindenkinél egyértelműbben, kifejezőbben, harmonikusabban és lendületesebben fejezte ki a Nyolcak monumentális törekvéseit s egyben a kor haladó politikai eszméit. Kár, hogy saját megyéje egyáltalán nem foglalkoztatta, de igazában sem köz-, sem magángyűjtője nem akadt. 1945-ig az egész megyében mindössze egy képe került közgyűjteménybe. Jobbára az utóbbi két évtizedben igyekeznek a megye múzeumai a hiányt pótolni, bár főművek megszerzésére ma már alig adódik lehetőségük. Az esztergomi Balassa Bálint Múzeumnak többi közt sikerült megszerezni egyik Nyergesen festett erdőrészletét, amely a gyermekkori, kárpátokbeli élmény megörökítésére tett próbálkozás. Vázlatanyag és tanulmányok mellett több átmeneti jelentőségű darabhoz sikerült jutnia a tatai Kuny Domokos Múzeumnak is, eltekintve egy-két nem Komárom megyében készült és valóban teljes értékű munkától, amilyen például a 20-as években festett *Őnarckép*. Két szép korai, bár nem a legjobb minőségű mutató plein air képe mellett feltétlenül említést érdemel itt a *Sárga akt*, amely a kubizmus előtti Picasso és Matisse befolyását mutatja, s amely átmenet a plein airből stilizáló korszakához, előre vetítve az *Iffú*, a *Keresztelő Szent János*, az *Iffak* művészi problematikáját.

Az utóbbiak megfestéséhez azonban a párizsi és a nyergesi impulzusok mellett még újabbak is kellettek, így az itáliai reneszánsz festők, később a görög

vázafestészet és szobrászat hatása, hogy majd mindezeknek a tanulságait egygyé ötvözve jusson el a kitűnő, Nyergesújfalun megalkotott lovaskompozícióiig és a már említett falfestményéig, az *Ősvadászokig*, még később a festőileg ugyan kevesebb turbulenciát eláruló, de kitűnő szerkesztői készséggel megalkotott s a téma szépségét maradéktalanul hozó 1919-ig, melyet *Zivatar* címen is említ az irodalom. Ez utóbbi alig észrevehető befejezetlensége ellenére is a forradalmi időknek máig legtitiztábban, legközvetlenebbül ható, legegényibb eredményeit felmutató, komolyságában, igényességében, elmélyültségében másoktól meg sem közelített darabja. Igaz, megfestéséhez már jóval a forradalmak előtt hozzákezdett, egy nyári nyergesi zivatarélményben felismerve a kort kifejező hangulatot. Mint a lovasképekben, rajzokban és karcokban, ebben is kissé elébe ment a mély változásokat hozó időknek.

Kernstok ma már eléggé közismert politikai magatartása a sajátos magyar viszonyokból fakadt, abban gyökerezett, bár a széles európai és egyetemes történelmi háttér olyan ismeretéről tanúskodik, amellyel ő alighanem egyedül állt művész kortársai között. Részt vett a politikai küzdelmekben, már a 90-es évek második felétől erős – részben szoros barátságokon is nyugvó kapcsolatokat építve ki a szociáldemokráciával (például Garami Ernővel, Glöckner Viktorral, Groszmann Miksával, Szabados Sándorral, Szabó Ervinrel, Kunfi Zsigmonddal, Dienes-Dénes Józseffel és a már említett Port Györggyel), ő maga azonban nem lett szociáldemokrata, már csak a szociáldemokratáknak a háborúban játszott szerepe miatt se. Ő mindvégig, de már a háború előtt is következetes háborúellenes magatartást tanúsított, 1915-ben készített, *A Béke és a Munka íszonya a Háborútól* című mozaikjában ennek művésziileg is hangot adva. Tagja volt a Választójogi Liga vezetőségének; támogatta Károlyit, kinek kormányában aztán államtitkárként működött, de nem volt, s nem lett károlyista. Forradalmár volt, aki tevőlegesen részt vett a forradalom előkészítésében (például ama kritikus, október 30-i éjszakán az ő feladata volt a katonaságot a Nemzeti Tanács oldalára állítani vagy legalább semlegesíteni).

Kernstok Károly: Szilvásban, 1901

Nem mindennapi tevékenységet fejtett ki az októberi forradalom továbbfejlesztésében, de nem volt Kun Béla híve. Nem egyszerűen polgári humanista volt, mint jó ideig értékelték, hisz ha arra szükség mutatkozott, élni kívánt a munkásság forradalmi eszközeivel is. Nem csupán kritikai realista volt, mint korábban azt már kiadásán cáfoltuk. Minden haladó pártnak, csoportosulásnak, de vezetőiknek is – miként Ady – hamarosan észrevette alapvető gyengeségét, s ezért nem csatlakozott hozzájuk, de együttműködött velük, amiben s ameddig elvei, elgondolásai feladása nélkül lehetett. A politikával nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is foglalkozott. Dorogon – tehát Komárom megyében – az általános választójogért folyó harc idején képviselőnek is jelöltette magát, bár ekkor és éppen itt úgyszólván semmi esélye nem volt. Mindenesetre híve volt valamennyi polgári szabadságvívómnak, de elveiben ezeken túlmént, mint Ady is, és gyakorlatilag a Polgári Radikális Párt mellett kötelezte el magát, minthogy a polgári radikalizmus célként a véraldozat nélkül elérendő szocializmust tűzte zászlajára, elhatárolva magát mindenféle nacionalista vagy osztályelfogultságtól, és következetesen elutasította a háborút is, mivel legfőbb értéknek az emberi életet tartotta. Így érthető, hogy Kernstok élete végéig együtt tudott dolgozni a szociáldemokratákkal; Károlyi párthíveivel s a különféle címeken működő kommunistákkal a forradalmak bukása után is, de mindezekkel szemben fenntartásai voltak. (Például Károlyival ellentétben élesen elítélte a sztálini kultuszt.) Kernstok szocialista volt a szó legkomolyabb, legmélyebb, legigazibb, legemberibb értelmében, de nem volt híve a diktatúráknak, a kultuszoknak, a háborúnak s mindannak, amit nem tartott méltónak az emberhez. Ebben a magatartásban jól megfért a nemzeti érzés minden nemzet jogainak, műveltségének, eredményeinek elismerésével, ebben az elképzelésben minden osztály gyermeke egyenlő volt faji, népi, nemzeti, vallási különbség nélkül, ebben az elképzelésben mindenkit egyforma gazdasági lehetőséggel kívánt indítani, ezért volt úttörő harcosa Kun Béláékkal szemben is a földosztásnak. „Lenin osztott földet, Kun Béla szocializált. De hiába, én

komolyan hirdetem az emberi jogokat és az anakronisztikus nagybirtok felosztását, amelyet hirtelen nem is gazdasági, de politikai okokból tartottam szükségesnek, mert nincs szabadságjog és demokrácia addig míg rendi birtokok vannak. Gazdasági és birtok demokrácia előbb, s abból fog kifejlődni a szociális demokrácia. Ezért nem voltam híve Kun Bélának.” Ezeknek a gondolatoknak a jegyében fogott hozzá az iskolapolitika, a művészetpolitika, a múzeumügy és a sok más kérdés megreformálásához, a szovjetek, azaz a népkormányzati szervek megalakításához és valóban demokratikus működtetésükhöz, először éppen Komárom megyében, jóval a Nemzeti Tanács megalakulása előtt (bár demokratikus módszerei más kérdésekben alaposan megtréfálták), s a földnek akár forradalmi úton történő felosztására biztatott, jóval azelőtt, hogy február 16-án a Károlyi kormány az 1919. évi XVIII. néptörvénnyel végre meghirdette a földreformot, s maga Károlyi személyesen meg is kezdte birtokai felosztását (a törvény hiánytalan végrehajtására végül nem került sor). Kernstok többi között ezért is: a földosztás kérdésében ütközött össze a tanácskormánnyal, különösen azután, hogy egy (bajóti?) parasztküldöttség vezetését vállalta az „Esztergom megyei szocializált földbirtokok”, vagyis a prímási földek felosztására. Felmentették megyei direktóriumi tagsága alól, és a Nyergesújfalun létesítendő nyári művésztelep vezetésére kapott megbízást. A kivételezett művésztelep létrehozása mögött más, jóval fontosabb – itt nem részletezhető – kérdések is meghúzódtak. Mindenesetre inkognitóban itt helyezték el Kun Béla családját, itt volt Szamuely Tibor menyasszonya, aztán korábbi összekötője, a művészeti direktórium titkárnője. A művésztelepen különben komoly munka folyt, Kernstok vezetésével s azokkal a baloldali, részben kommunista tanítványokkal, köztük Derkovits Gyulával, akiket a mester korábban már a fővárosban is tanított, s akik maguk kérték fel őt mesterüknek, s intézték el, hogy az iskola Nyergesújfalun létesüljön. Az emigráció után hazatérő művész stílusa időközben megváltozott, s ez a folyamat a hazai talajon további fejleményeket hozott. Bár a művész az év nagy részét Budapesten töltötte, a legszívesebben

Kernstok Károly: *Falu bolondja (Leányok és egy félkegyelmű)*, 1901

Kernstok Károly: *Munkából (Hazatérők)*, 1901

Kernstok Károly: *Diószedők*, 1900

Nyergesen tartózkodott, s minthogy gépkocsival is közlekedett, számos festői témát fedezett fel a fővárosból Nyergesújfalura vivő útszakaszon. A poros utak, a hazatérő gulyák és nyájak, a mezei munkák különböző napszakokban és megvilágítások mellett sok-sok képtémát kínáltak. Különösen Bajót és környéke, meg Esztergom természeti szépségei foglalkoztatták. De változatlanul megmaradt ihletőjének a nyergesi Duna, lovaival, ifjú lovasaival. A Duna a *Sírbatétel* megalkotásában is fontos szerepet játszott. Nyerges környéke pedig lombjaival, a mezőn sürgő-forgó, tevékenykedő alakjaival adott újra meg újra munkát. A falu emléke különben az emigrációban is állandóan kísértette, s egyebek közt egy rézkarcsorozat, a hét lapból álló *Emlékezés egy kis magyar falura* megalkotására ösztönözte. Az emigrációs és az emigrációt követő évek anyagából több művet, szép vázlatokat, tanulmányokat őriz a tatai Kuny Domokos Múzeum, köztük teljes értékű munkákat is. Ahhoz azonban, hogy Kernstok művészetét a megyei múzeumok méltóképpen mutathassák be, az eddig gyűjtött anyag nem elegendő. Pedig lassan gondolkodni kellene egy Komárom megyei önálló Kernstok-múzeumon, amelyet akár más gyűjteményekből való kölcsönzés útján is meg kellene valósítani.

(Művészet 1979(5)30–33.)

Kernstok Károly: Ünneplőben (Tanulmány), 1900

